THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

הצופה

ב״ה, יום ששי, כ״ז טבת תשל״ה (10.1.75)
שנה ל״ז — גליון 11875 — המחיר 2.20 ל״י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד והעורך הראשון: הרב מאיר בר־אילן ז״ל

ואשינגטון מאשרת עסקה על אספקת טייסות קרב וחלקי חילוף לסעודיה

ואשינגטון, 9 (ע״ר, יופ״ע, ע״צ) — ארה״ב הודיעה היום כי אישרה עיסקה בסך 700 מליון דולר, שבמסגרתה תקבל ערב הסעודית כמה טייסות של מטוסי קרב מדגם „פ—5״ וחלקי חילוף למטוסים. במסגרת העיסקה, תאמן ארה״ב טייסים וטכנאים סעודיים.

דובר משרד החוץ, רוברט אנדרסון, אמר, כי העיסקה אושרה, נוכח צרכים הבטחוניים המבוססים של סעודיה ... ערב הסעודית ... צרכי ההגנה של מדינה זו. עוד אמר הדובר, כי ארה״ב, אינה הגת לגלות את מספר המטוסים בעיסקה מעין זו. מקורות בוושינגטון אמרו, כי מספר המטוסים שיסופקו, יהיה פחות מ־100.

אנדרסון אמר לכתבים, כי המו״מ על העיסקה, החל לפני שנה וחצי וכי יש להניח, שהמטוסים יסופקו לקראת סוף שנה זו.

עוד אמר הדובר, כי ארה״ב סבורה, שמכירה זו, תתרום ליציבות איזור המפרץ התיכון כולו.

המטוס מדגם „פ־5״, שנבנה על ידי חברת „נורתרופ״, הוא מטוס „מנועי, בעל מושב אחד, שנבנה על ידי ארה״ב בעיקר לצרכי יצוא. 1,150 מטוסי יירוט מדגם זה, נבנו עד כה ... מדינות ... יותר מ־20 מדינות.

עוד אמר אנדרסון, כי חוזה המכירה, כולל ספקי שירותים, האוסר על ... הסעודית, להעביר את המטוסים ... זולת ... לכל מדינה אחרת ללא ... מוקדם מצד ארה״ב.

אמר, כי ארה״ב, הסכימה למכור לסעודיה, מספר לא־קים של מטוסי קרב ויירוט מדגם „פ־5״, ו„פ־5־א״ פ״, בסכום כולל של כ־800 מיליון דולר.

וזהי עסקת הנשק הגדולה השניה, עלית התמה סעודיה תוך החדשים. ממשלת סעודיה הודיעה בדצמבר, כי התמה על עיסקת נשק בסך 800 מיליון דולר, עם צרפת. במסגרת עסקה זו, תרכוש סעודיה טנקים ... טילים ותותחים, כטר וידיו ריאד. „כלי נשק אלה, יחזקו את יכולתה של סעודיה, להגן על אדמת המולדת״, הוסיף הדובר.

איראן העבירה לירדן 24 מטוסי פ־5

ואשינגטון, 9 (ע״ר וע״צ) — איראן, בהסכמת ארה״ב העבירה לירדן, 24 מטוסי יירוט מדגם פ־5 מתוצרת ארה״ב, כדי לחזק את מערך ההגנה של ירדן — נמסר אמש משרד החוץ האמריקאי.

הדובר, רוברט אנדרסון אמר, כי המטוסים הם מדגם ישן, שאינו דרוש עוד לאיראן, משום שזו הזמינה זה לא מכבר, בארה״ב מספר רב של מטוסים חדשים.

הוא אמר, כי בהתאם לעיסקת הנשק שנחתמה עם ארה״ב, הודיעה איראן בחודש שעבר, לקונגרס האמריקאי, על העברת המטוסים לירדן.

ההעברה אושרה, ע״י משרד החוץ האמריקאי. הוסיף, משום, שגם איראן וגם ירדן, הן ידידות קרובות של ארה״ב, ומדיניותה של ארה״ב, היא לתמוך בשיתוף פעולה אזורי.

מר אנדרסון הוסיף, כי לירדן צרך הגנתי לגיטימי במטוסים אלה, גם אם כי לא נקב בכוחות העויינים האפשריים שנגדם היא עלולה להשתמש במטוסים אלה.

מטוסי „פ־5־אי״, של מפעלי „נורתרופ״ האמריקאיים הופיעו בראשית השבוע לראשונה בירדן, בעת הטקסים לרגל בואו של השאה הי איראני לרבת עמון.

מטוסי „פ־5־אי״, שייצורם הופסק, עלו בזמנו 750,000 דולר המטוס.

איראן הזמינה בינתיים דגם משוכלל יותר של מטוס זה — „פ־5 אי״, שכל אחד עולה 2 מיליון דולר. מדגם זה, הזמינה איראן 80 מטוסים. מדגם „איף־17״, אם הפנטגון יחליט לייצר מטוסים אלה בכמויות גדולות ... כי היא מתכוונת לרכוש ... כמטוסי קרב קלים.

השאה מציע לישראל נפט חינם אם תפנה את אבו רודס

ביירות, 9 (יופ״ע) — השאה האיראני, העורך עתה ביקור במצרים, הציע לפצות את ישראל, על אבדן הנפט בסיני, אם תסכים להחזיר את שדות הנפט באבו רודס למצרים — זאת כתבו היום, שני עתונאים לבנוניים.

השבועון „אל האוואדס״ כתב, כי השאה הגיש הצעה זו, באמצעות שר החוץ האמריקאי, הנרי קיסינג׳ר.

ישראל מקבלת כ־60 אחוז, מצרכי הנפט שלה מאבו רודס, שדה הנפט שכבשה במלחמת ששת הימים. השאה הציע לישראל, כמות דומה של נפט ללא תשלום, אם תסכים ישראל, לנסיגה נוספת בסיני, מציין השבועון.

העתון „לאוריאן לה זור״, כתב, כי השאה מוכן לספק את צרכי הנפט של ישראל, אם היא תסכים לנסיגה.

עם זאת, מציין העתון, כי הצעה זו הוגשה בתנאי שתהווה חלק מהסדר שלום כולל, במזרח־התיכון.

מחקר של אנשי מדע ועסקים אמריקאיים קובע:

מדיניות קיסינג׳ר למזה״ת — נידונה לכשלון

רק ישראל חזקה בעלת גבולות בטוחים וניתנים להגנה היא ערובה טובה לארה״ב שלא תצטרך לשלוח כוחות למלחמה

ניו יורק, 9 (יופ״ע) — מחקר שנערך אמש ע״י „הוועד הי לאומי לעניני מדיניות החוץ האמריקאנית״, מותח ביקורת על משרד החוץ האמריקאי על שהוא נוקט במזה״ת מדיניות שכישלונה מראש לכשלון, והעלולה להוביל כפופו של דבר למעורבות צבאית אמריקאית באיזור.

הדו״ח, שהוכן בשביל הוועדה ע״י פרופ׳ ג׳ון ראס, עזור לשעבר ב־ מימשל ג׳ונסון, ופרופ׳ אורי רענן, שניהם מאוניברסיטת טאפטס, טוען כי ויתורים אמריקאים על חשבון ישראל עלולים לגרום להורה של „ההסדר הסרגי של הודו־סיני״.

הדו״ח קובע כי „ישראל חזקה, בעלת גבולות בטוחים וניתנים לי הגנה, היא הערובה הטובה ביותר לארה״ב נגד הצורך לשגר כוחות אמריקאיים למלחמה במזה״ת״.

הדו״ח טוען כי „כל התפיסה של משרד החוץ האמריקני בדבר חסי פת לקהות מהסובייטים במזה״ת היא רעיון שנועד מראש לכשלון״. ...

„ארה״ב אינה יכולה לעולם לקוות לניצחון על בריה״מ במשחק זה, ש־ אינו עולה דבר לרוסים. ...

הדו״ח מוסיף, כי אם תחוסל יש־ ראל ככוח באיזור ...

ישיבת ההנהלה של המפלגה הדתית לאומית וחברי הסיעה בכנסת

תתקיים אי״ה, ביום רביעי, ג׳ שבט (15.1.75)

בשעה 3.00 אחה״צ בבית התנועה בתל־אביב.

ורדינה (לבית הלוי) ואלי סדן

מודיעים בשמחה, על הולדת בתם

אחות ליהודה ודוד

בס״ד, כ״ז טבת תשל״ה — קשת, רמת הגולן

קרית ישמח משה

מיסודו של האדמו״ר מנאסוד ...

ברכת מזל טוב לבבית

לידידנו ...

ר׳ יעקב מרדכי וייס

ולכל משפחתו הכבודה

לרגל נישואי בנו הבחור המופלג

כמר משה יוסף

...

הרבנית בלומה טייטלבוים ובניה — הנהלת הקריה

השוק השנתי של ארגון הגברות לידי „חוג ידידי המדרשיה״

יתקיים אי״ה, ביום שני א׳ בשבט — 13 בינואר בבית האורח ברמת־גן

הפתיחה בשעה 3 אחה״צ

ועדה להוצאת כתבי רבותינו הקדושים זי״ע מסוכצ׳וב

ע״י א. י. בורנשטיין, תל־אביב, רח׳ חיים ואלישע 11

ת. ד. 11400, טל׳ 227702, ח׳ בנק הדואר 4־04509־4

ב״ה

הופיע ונמצא למכירה

ספר נאות הדשא חלק ראשון

...

מוהר״ר אברהם הכהן ... מסוכצ׳וב

בעמח״ס: „אגלי טל״ ושו״ת „אבני נזר״

...

כן ניתן להשיג הספר גם ע״י:

ש. ... בירושלים, רח׳ בית וגן 50, טל׳ 534977

ד. ... בני ברק, רח׳ ... 24 טל׳ 666394

כרמל מזרחי

ליקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

גם בחודש זה

תוכל להנות מהמיבצע המיוחד למנויי הצפה

פרס + ספר

מבין פרסי החינם, יינתן לכל מי שיחתום על העתון במשך חודש ינואר וישלם 420 לירות לשנה מראש

פנה עוד היום לאחד מסניפי „הצפה״.

הערה: ממפעל הפרסים השנתי יוכלו ליהנות אך ורק אלה המשלמים את מלוא המחיר השנתי.

(ראה פרטים בעמוד 9)

כה לחי!

פרשן י. פ. י. קארל טאלר

מצרים חוששת שסוריה תגרור אותה למלחמה עם ישראל

לונדון, 9 (יופ״ע) — מקורות מזרח תיכוניים בלונדון אמרו היום כי מצרים חוששת שמא תוכל סוריה האקבדוקטיבית לגרור אותה למלחמה ערבית־ישראלית חדשה שאין היא חפצה בה ואינה מוכנה לה מבחינה צבאית. בשל סירובה של בריה״מ לספק לה נשק חדש.

המקורות אמרו כי זו הכוונה מאחורי תלונתו של סאדאת, שאמר כי מוסקבה לא ציידה מחדש את מצרים בנשק כהחומם מאז מלחמת אוקטובר בעוד שסיפקה לסוריה נשק חדש במקום כל הנשק שאבד לה במלחמה.

מומחים צבאיים הערביים סבורים, כי סוריה מצויידת עתה בשפע של נשק סובייטי מתוחכם עד כדי כך שהיא עלולה להתפתות לפתוח במלחמה לבדה.

סוריה מסוגלת להילחם לבדה זמן מסויים

הם הוסיפו, כי „יתכן שסוריה תהיה מסוגלת להלחם לבדה זמן מסויים נגד ישראל, ואז לא תהיה ברירה למצרים אלא להצטרף. זהם גוססה למלחמה כאשר המצב יעשה קריטי.

סאדאת השמיע את קובלנתו בראיון שהעניק לעתון ביירותי „אל אנואר״ (ראה ידיעה בעמ׳ 3). בנגים מזרח תיכוניים אמרו כי יש לראות ראיון זה בהקשר של היחסים המצריים—סובייטיים המתוחים, בעקבות ביטול ביקורו של ברז׳נייב בקהיר.

סוריה, לדברי מקורות יודעי דבר, אף קיבלה מבריה״מ הרבה יותר ציוד צבאי משאבד לה במלחמת אוקטובר. כולל טילי קרקע־קרקע חדשים בעלי טווח בינוני, רקיטות נגד טנקים ומטוסי סילון על־קוליים מדגם מיג 23.

אלפי יועצים סובייטיים לצבא הסורי

נמסר, כי כמה אלפי יועצים סובייטיים צמודים לצבא הסורי. יתר על כן, הסורים מבינים עתה להרחיב את האסטרטגיה ההגנתית שלהם באמצעות הסדרים עם לבנון, לאחר שהבטיחו לממשלת ביירות כי יסייעו לה בשעת חירום.

מה שמדאיג את מצרים היא האפשרות שסוריה, המגלה יותר סבלנות לנוכח העדר ההתפתחויות משמעותיות כלשהן בעתיד הנראה לעין, עלולה להחליט לחדש את הפעילות הצבאית.

לא סוריה, ומעל לכל לא הפלשתינאים, היו מרוצים מנסיגותיה של מצרים לפעול לבדה למען הסכם נסיגה נוסף עם ישראל. יתר על כן, מצרים טרודה בבעיות כלכליות, אשר לדברי משקיפים אינן מבשרות טובה לפעילות מלחמתית חדשה כלשהי.

סאדאת גילה כי גם לא הצליח להסדיר את בעיית חובותיה של מצרים לבריה״מ. סבורים כי חובות אלה הם בגודל של כ־5 מיליארד דולר.

שאלת הנשק ושאלת החובות מעיקות למוסקבה מאחז על מצרים.

„אל מוהארר״: קרע חמור בין מצרים לברית המועצות

ביירות, 9 (ע״צ) — חילוקי הדעות המצרים—סובייטיים הגיעו לשלב שבו קשה ליישב את המחלוקת — זאת כותב היום העתון „אל מוהארר״, המקורב למחבלים.

העתון מציין כי ביקורו של השאה האיראני בקהיר והביקור שפייסל מלך סעודיה עומד לערוך בקרוב — שני אלה מסבכים עוד יותר את המצב.

לדברי העתון מתמקדים חילוקי הדעות סביב שתי שאלות — אספקת הנשק הסובייטי למצרים והדרך ליישוב הסכסוך המזרח־תיכוני.

הדלקת הנר

	ער״ש	מוצ״ש
ירושלים	4.17	5.32
תל־אביב	4.35	5.34
חיפה	4.25	5.31
באר־שבע	4.33	5.32
אילת	4.37	5.38

רא״מ לבנון: לא קיבלנו שום אזהרה מארה״ב

ביירות, 9 (ע״ר, יופ״ע, וע״צ) — ראש ממשלת לבנון ראשיד אל סולח הכחיש היום את הידיעות, לפיהן קיבלה ממשלתו אזהרה מארה״ב, שלא תתפנים להצעת סוריה בדבר הצבת כוחות משותפים סוריים־לבנוניים בגבול עם ישראל.

סולח הגיב על ידיעה שפורסמה בשידורי ישראל בשפה הערבית, שבה נאמר כי האזהרה נמסרה ערב ביקורו של נשיא סוריה ואסד אל אסאד בלבנון ביום ג׳.

סולח הכחיש גם שלבנון דחתה הצעה סורית מעין זו, לאחר שהתחשבה באזהרה האמריקאית. כמו־כן הכחיש גם ידיעה שהופיעה בעתון לבנוני, שבה נאמר כי הושג הסכם לבנוני־סורי בעניין אספקת נשק ל־לבנון.

ראשיד אל סולח קרא לעתוני לבנון „להמנע מהפצת ידיעות כוזבות״.

סוריה עלולה להתערב — אם תתבקש

העתון „אל נהאר״ מוסר היום ש־ לפי ההסכם שהושג ביום ג׳ בשטורה עלולה סוריה על פי בקשת לבנון, להתערב צבאית במדינה זו כדי להשיב על התקפות ישראליות. אך התערבות זו תעשה רק על פי ההערכות המיפקד העליון של הצבא הלבנוני.

בהסתמך על מקורות יודעי דבר הוסיף העתון, כי לבנון תבקש את התערבות צבא סוריה רק במקרה של „פשיטה ישראלית עמוקה לדרום לבנון, ביחוד לאזור עקרוב על מדרון הר חרמון, במטרה לאגף את הקוים הסוריים.

סאדאת יבקר החודש בצרפת ובארה״ב

כווית, 9 (יופ״ע, ע״צ) — הנשיא סאדאת יבקר החודש בצרפת ובארצות הברית — מסר ראיונו בינתאן, בראיון שפורסם היום בכווית.

בראיון שפורסם בעתון „אל קאבאס״ אמרה הגב׳ סאדאת, כי בעלה הנשיא יבקר תחילה בצרפת ולאחר מכן יערוך „ביקור עסקים״ בארה״ב שיימשך 6 ימים.

סאדאת הוזמן לבקר בארה״ב ע״י הנשיא לשעבר ניקסון, כאשר הלה ביקר ביוני אשתקד בקהיר.

חוסיין: „מלחמה חדשה במזה״ת תהיה טוטאלית ותביא שואה״

ציריך 9 (ע״ר) — חוסיין מלך ירדן הזהיר שמלחמה חדשה במזרח התיכון תביא לשואה ויתכן ש־ יופעל בה נשק אטומי והתעצמות הגדולות יאלצו להשתתף בה.

השבועון השוויצרי „די וולכס ו־ כה״ פרסם ראיון עם המלך, שא־ מר כי מלחמת אוקטובר 1973 אינה אלא דוגמה זעירה למלחמה העתידה. זוהי אזהרה לא רק למזרח ה־ תיכון אלא גם לאירופה ולמעצמות הגדולות.

„המלחמה הבאה לא תהיה כדוגמת המלחמות הקודמות. תהיה זו מלחמה טוטלית, שואה״. אמר חוסיין.

„איני יודע אם הפעם יפעילו ה־ צדדים נשק אטומי, על אף העובדה שאפשרות זאת קיימת. כל מה שא־ ני יודע הוא ששני הצדדים מצויידים בכלי נשק איומים.

„שפיכות הדמים תהיה בממדים שלא חזינו בה מעולם. אין להוציא את האפשרות שגם המעצמות הגדולות יגררו למלחמה, אפילו מבלי שירצו בכך״, אמר המלך.

חוסיין אמר כי אין הוא רואה כל פתרון, רק שלום כולל, שמצטמצם מידי שנה. „על כן אני שואל את עצמי, כמה זמן ניתן לדחות את השואה״.

במצב שאינו מאפשר לה עוד לגהול מו״מ כדי להביא לנסיגה מהגדה המערבית, שאינה שייכת לה עוד. הוסיף „אין לנו כל התנגדות לבוא לג׳נבה, כפי שבאנו בעבר. אולם על פי איזה מעמד?״ הוסיף.

להלן אמר כי „ירדן תוסיף את עזרתה בכל הדרכים לאש״פ, כדי לאפשר לו לבצע את תפקידו. אין ספק, כי ירדן תצטרך להיות צד בכל הסדר סופי עם ישראל, אולם השלב הראשון, ההיינו נסיגה מהגדה המערבית, אינו נוגע להי״.

סגן מפקד כוחות ארה״ב באירופה — לירדן

רבת עמון, 9 (יופ״ע) — הגנרל ביורג׳ איד, סגן מפקד כוחות ארה״ב באירופה, יגיע מחר (היום), לרבת עמון, לביקור של 3 ימים, אמרו היום מקורות ממשלתיים. הוא ישוחח, עם המפקד העליון של צבא ירדן, פילדמרשל מג׳אלי, והרמטכ״ל, הגנרל זיד בן שקר.

ביקורו נערך, על פי הזמנת הפיקוד הכללי של צבא ירדן, אמרו המקורות.

ריפעי: הנסיגה מיהודה ושומרון אינה נוגעת לירדן

קהיר, 9 (ע״צ) — ראש הממשלה ושר החוץ הירדני זיד ריפעי אמר בראיון שפורסם כאן היום, כי „ירדן אינה רואה עוד את עצמה צד המעורב במישרין בוועידת ג׳נבה, היות שהמו״מ לקראת נסיגה הוא כעת בתחום אחריותו של הארגון לשחרור פלשתין״.

הוא אמר בראיון בשבועון המצרי „אל מוסאווארי״, כי ירדן נתונה עתה

השאה וסאדאת דנו על המצב במזה״ת

קהיר, 9 (ע״צ) — השאה האיראני, והנשיא אנואר סאדאת נפגשו היום לשיחה שנמשכה למעלה משעתיים ודנו בנושאים רבים, וביניהם המצב במזרח התיכון ויחסי מצרים־איראן.

השאה ונשיא מצרים, קיימו סיבוב שיחות שני, לאחר מכן, בזמן סעודה שנערכה בארמון גיזה.

„דנו במצב במזרח התיכון, ביחסים בין שתי המדינות ובבעיות בינלאומיות״ — אמר שר החוץ איסמעיל פאהמי, לאחר הישיבה הראשונה.

בתחילת השיחות, השתתפו גם ראש ממשלת מצרים, עבדל עזיז חיג׳אזי, וכן שני שרי החוץ פאהמי המצרי, וזבאס עלי חאלאבארי האיראני. לאחר מכן, שוחחו סאדאת והשאה, ללא נוכחות יועציהם במשך שעה ו־45 דקות.

על אף העובדה, שלא נמסרו פרטים על השיחות, אמרו פקידים, כי יש להניח שהשאה וסאדאת, דנו בבעית פלשתין, בדרכים למתן סיוע איראני לפיתוח כלכלי של מצרים, באפשרות של אספקה נשק למצרים, מניחים, שנדונה גם השאלה, באיזו דרך, יכול סאדאת לתווך בין איראן לעיראק.

אידי אמין מינה שגרירה לוותיקאן

בון, 9 (יופ״ע) — הנשיא אידי אמין מינה את ברנדט אלובו כשגרירת אוגנדה בוותיקאן. היא תהיה השגרירה הראשונה המכהנת בוותיקאן.

בתחילת השבוע הגישה הדיפלומטית בת ה־27 את כתב האמנה ש־ לה לנשיא ואלפר של כשגרירת אוגנדה בבון.

אסאד נועד עם הנהגת אש״פ

דמשק, 9 (יופ״ע) — נשיא סוריה, חאפז אסאד, ניהל היום, שיחות עם הוועד הפועל של אש״פ, אמרו מקורות ממשלתיים. בפגישה גבה מנהיג המחבלים יאסר ערפאת.

המקורות אמרו, כי השיחות נסבו על ההרצאות של הוועידה המודיעת, שנערכה בסוף השבוע שעבר בקהיר, וכן על ההתפתחויות של בעיית פלשתין.

בוועידה המרובעת שנערכה בקהיר, בהשתתפות, סוריה, מצרים, ירדן ואש״פ, דנו בשיפור היחסים בין ירדן המחבלים ובתיאום האסטרטגיה הערבית כלפי ישראל.

דוברים של המחבלים אמרו, כי ועידה זו לא דנה ב„שאלות יסוד״, כגון הסדר עם ישראל.

אתמול נועד הוועד הפועל של אש״פ, משך 7 שעות, כדי לדון בתוצאות הוועידה, ושמעה דו״ח מפורט על ועידה זו, מפיו של פארוק קאדומי, ראש המחלקה הפוליטית של אש״פ.

הוועד הפועל יקיים בקרוב מגעים עם ארצות ערביות על נושא זה, אמרו דוברים של המחבלים.

ערפאת נפגש עם שגריר בריה״מ בלבנון

ביירות, 9 (ע״ר) — מנהיג המחבלים, יאסר ערפאת, נפגש הערב, עם שגריר בריה״מ בלבנון, אלכסנדר סולדטוב — על כך מסרה סוכנות הידיעות הפלשתינאית „ואפא״.

בהודעת הסוכנות נאמר, כי בשיחה שנמשכה 90 דקות נדונו ה־ התפתחויות בענין הפלשתינאים והמצב הנוכחי עתה במזה״ת.

180 נעצרו בעקבות המהומות בקהיר

קהיר, 9 (ע״צ) — 180 אנשים נעצרו בעקבות הפגנות הפועלים והסטודנטים שהיו לפני מספר ימים בקהיר — נודע אמש ממקור מקורב לתביעה הכללית המנהלת את החקירה. אותו מקור מסר, כי העצורים יועמדו למשפט בעוד חודשיים.

לדברי החוקרים, מרבית המארגנים של ההפגנות האחרונות הם אגיטטורים מקצועיים או קומוניסטים.

ד״ר היטי אלון

רח׳ שינקין 24 תל־אביב טל. 285620

ריהוט כפרי, פנות אוכל, ריהוט סלוני, חפצי חן ומתנות

הספקה מיידית, מקבלים הזמנות

אם חתונה מכובדת

אז אך ורק עם

התזמורת המפוארת

המזרחית־החסידית

בהנהלת ברוך שורץ

תל־אביב, שינקין 52 טלפון 284361

— מנגנים כתום —

שי לבר־מצוה

הזדמנות חד פעמית

כל 3 אוצרות:

„אוצר זוטא״

„מאוצר־גנזי״

„אוצר־קטן״

במחיר מוזל של רק —.55 ל״י

עד להודרה, המלאי מוגבל

להשיג:

אצל בי הנות ספרים

ת״א אלנבי 71

או לפי טלפון: 44 26 57

הצטרף לקופת תגמולים מרכזית „עתיד״

בנק המזרחי המאוחד

שר החוץ אלון לפני צאתו לארה״ב:

אין לישראל שום הצעות חדשות בדבר ויתורים למצרים תמורת הסדר ביניים

שר החוץ יגאל אלון הכחיש אתמול לפני צאתו לארה״ב לשיחות עם קיסינג׳ר שיש ל־ ישראל הצעות חדשות בדבר ויתורים מצידה תמורת הסדר ביניים עם מצרים. השר הצהיר, כי כל הדברים שהתפרסמו בענין זה עד כה אינם אלא ניחושים.

מר אלון אמר כי העיתוי של ביקורו מוצלח, שכן בעקבות דחיית נסיעתו של ברז׳נייב למזרח התיכון נוצר באזורנו מצב חדש במידה מסויימת, ויש איפוא מקום להתייעצויות ולחילופי השקפות בין ישראל לבין ארה״ב.

בשיחותיו עם ד״ר קיסינג׳ר תיעשה הערכת מצב ויידונו האפשרויות להביא להתקדמות במהלכים ה־ מדיניים.

בתשובה לשאלות אמר אלון, ש־ אינו מביא איתו לוואשינגטון שום הצעות נוספות, מלבד אלה שהשמיע בעת ביקורו בדצמבר אצל שר החוץ האמריקני. הוסיף שגם לא ביקש מהממשלה לצייד אותו בשום הצעות חדשות, מכיוון שעוד לא קיבלנו רשמית ממצרים או ממקור אחר שום אינפורמציה על התגובה המצרית להצעות שישראל הגישה אז לד״ר קיסינג׳ר. או על גישתה של מצרים לנושא עצמו.

„כל הפרסומים שכאילו כבר הת־ חייבנו לסגת אינן אלא ניחושים״, הדגיש אלון.

בהשיבו לשאלות כתבי החוץ ש־ היו בנמל התעופה הכחיש מר אלון בכל תוקף כאילו הסכימה ישראל ל־ וותר על המעברים, ואמר: „אינני נוסע לוואשינגטון כדי לשרטט קווים. בעת ביקורי האחרון בוואשינגטון לא השארתי אצל מארחי כל ספק שמעברי המיתלה והג׳ידי אינם כלולים בהצעותי, וגם לא היו הצעות כאלה מצדי״.

אלון יקהל שיחות עם שרים בריטיים

לונדון, 9 (ע״ר) — שר החוץ ה־ ישראלי יגאל אלון עומד לקיים שי־ חות עם שרים בריטים בלונדון על המזרח התיכון ובעיות בינלאומיות אחרות, בדרכו חזרה מארה״ב לישראל, ב־ אמצע החודש — אמרו היום מקורות בריטיים יודעי דבר.

מצפים, כי בעת ביקורו הקצר ב־ לונדון ישוחח עם ראש הממשלה הרולד וילסון, אמרו המקורות.

ייתכן כי ידון גם בסחר האנגלי־ ישראלי וביחסים עם השוק האירופי המשותף.

קיסינג׳ר עשוי לבוא למזה״ת „אם נוכחותו תהיה דרושה שם״

וואשינגטון, 9 (ע״צ) — שר החוץ הנרי קיסינג׳ר עשוי לצאת למזרח התיכון, אם נוכחותו שם תהיה דרו־ שה, אך לפי שעה לא קיימת כל תוכנית בדבר יציאתו לאיזור — אמר היום דובר משרד החוץ רוברט אנדרסון.

הדובר הוסיף ואמר כי טרם נקבע המועד של ביקורו הרשמי של נשיא מצרים אנואר סאדאת בארה״ב.

שר החוץ „ממשיך לקוות כי תושג התקדמות״ לקראת הסכם הפרדת כוחות נוספת בין ישראל למצרים, אמר הדובר.

הוא סירב להשמיע ניחוש כל ש־ הוא, לפני ששר החוץ הישראלי יגאל אלון יגיע לוושינגטון.

סיוע רב־שנתי אמריקאני לישראל ירד מן הפרק

באגף מוקרגו המדיני בירושלים ההתחייבות הרב־שנתית של ארה״ב לסיוע לישראל, שעליה הוסכם בעת ביקורו של הנשיא ניקסון בישראל, ירדה מן הפרק, לאחר שהתברר כי הצגת סכומים גדולים מרתיעה את הקונגרס מלאשר גם סכומים קטנים. לכן מגישה ישראל בקשה נפרדת כל שנה.

הבקשה שהוגשה השנה מסתכמת ב־2.2 מיליארד דולר. מניחים שישראל תצטרך לנהל מערכה ממושכת כדי להשיג סיוע זה נוכח המצב ה־ כלכלי הקשה השורר בארה״ב. הבי־ קשה לשנת 1975/76 כוללת 700 מיליון דולר לסיוע כלכלי, לשיכון ול־ קליטת עולים מזה שני שלישים מענק ושליש אחד הלוואה.

הסיוע הבטחוני לישראל ניתן מהקצבה קודמת של בתי הנבחרים שניתנה לאחר מלחמת יום הכיפורים. הסיוע הבטחוני הנדרש עתה הוא מיליארד וחצי דולר.

שר המלחמה המצרי החדש:

התקפת־פתע שלנו תהיה שונה מאוד ממה שישראל מצפה

קהיר, 9 (ע״ר) — שר המלחמה המצרי החדש, הגנרל גאמסי, אמר בראיון שפורסם היום כי אם ארצו תבצע התקפת־פתע נוספת, תהיה זו שונה מאוד ממה שישראל מצפה.

השר בן ה־54, מסר לשבועון ה־ מצרי, „אל מוסאוואר״, כי התקפה נוספת בדומה לזו של אוקטובר 1973 היא אפשרית. „אולם, הפעם עלינו להתחשב בערנות הישראלית״.

אם הדבר יתרחש, תהיה התקפה חדשה, „שונה לחלוטין״. מכל מה שהאויב מצפה, הרבה מעבר לדמיון של מבנון ביון עולמי כלשהו״.

גאמסי, שהעניק את ראיונו ה־ ראשון לעתונות, מאז נתמנה לפני שבועיים כשר, הוסיף, כי בכל מלחמה חדשה, ימלא חיל האוויר תפקיד מכריע. „חיל האוויר יכול לפתוח במלחמה ולסיימה״.

מאו פסה טונג נפגש עם מינטוף

הונג קונג, 9 (ע״ר) — יו״ר ה־ מפלגה הקומוניסטית הסינית מאו טסה טונג נפגש היום עם ראש ממשלת מלטה דום מינטוף — על כך מסרה סוכנות הידיעות הסינית.

בהודעה נאמר כי המנהיג הסיני קיים שיחה ידידותית עם מינטוף ועם שר החקלאות והדייג של מלטה שהגיע לסין יחד עם ראש הממשלה.

תחזית מזג האוויר

התרבות עננים. גשם בצפון אשר יתפשט בהדרגה דרומה. תשקיף ל־ שבת: גשם. טמפרטורות המקסימום הצפויות להיום: ירושלים והשומרון 9, רמת הגולן 8, צפת 5, חיפה תל־ אביב ועפולה 15, טבריה לוד עזה ובאר שבע 16, יריחו 18, ומפרץ שלמה 20 מעלות.

ב״ה

המפלגה הדתית לאומית — מחלקת התרבות

המשמרת הצעירה — ירושלים

במלאת שש שנים לפטירת

ר׳ חנוך טמפלהוף ז״ל

מייסד המשמרת הצעירה

תתקיים אי״ה ביום ראשון כ״ט טבת תשל״ה (12.1.75)

בשעה 3.00 אחה״צ בבית הקברות בסנהדריה בירושלים

עצרת אזכרה

דברים — מר ברוך דובדבני — ראש המרכז לחינוך דתי

תפלת אזכרה — החזן אליעזר בן גור

חבריו ומוקירי זכרו של המנוח מתבקשים להשתתף.

במלאת שנה לפטירתה של

אשתי, אמנו, בתי ואחותנו היקרה

שרה רחל לנדאו ז״ל

נעלה לקברה להתייחד עם זכרה

ביום ראשון כ״ט טבת תשל״ה 12.1.75

בשעה 3.30 אחר־הצהרים בבית העלמין

זכרון מאיר, חלקת פוניבז׳, בני־ברק

המשפחה

מכתבים מן הארכיון

هكذا من الاصل

סאדאת רוצה נסיגה ישראלית מכל השטחים לפני חידוש ועידת ג'נווה

ביירות, 9 (יופ"ע, ע"ר, ע"צ) בראיונות שפירסמו ה־יום בעיתונו לבנון „אל אנו־אר" ו„אל בירק" אמר הנשיא סאדאת, כי הוא רוצה נסיגה ישראלית בשלוש חזיתות ער־ביות — סיני, רמת הגולן ו־עמק הירדן — לפני כל חי־דוש שהוא של ועידת השלום בג'נווה.

סאדאת הדגיש כי לא קיבל הצעה חדשה מישראל על נסיגה כלשהי, אך יסכים לנסיגה ישראלית הד־רגתית בשטחים ערביים.

„אם ישראל מוכנה להיסוג מ־טריטוריה ערבית, אל לנו לדחות זאת", אמר. „עלינו לקחת זאת... השבת כל שעל של אדמתנו היא חובה קדושה".

„אינני מסכים לפחות מאשר ה־שבת כל סיני, תל רמת הגולן ו־ירושלים".

סומך על ארה"ב שתפעיל לחץ על ישראל

סאדאת הוסיף כי הוא סומך על ארה"ב שתהיה „מסוגלת להפעיל לחץ על ישראל, והיא המדינה ה־יחידה המסוגלת לעשות זאת".

כמו כן אמר כי קיבל „הבטחות" מהנשיא פורד ושר החוץ קיסינג'ר בשאלה זו, אך לא פירט.

סאדאת הוסיף כי ועידת ג'נווה היא „המקום היחידי" לדיונים על השכנת שלום במזה"ת. אולם כדי שוועידה זו תוכתר בהצלחה, על הערבים ללכת לשיחות מאוחדים, ועל שתי מעצמות העל להסכים ב־דבר הבטחת הצלחתה של הוועידה.

אם ארה"ב וברית המועצות לא יסכימו, תהיה זו שיבה למדיניות של קיטוב, „באשר בריה"מ תקבל על עצמה תפקיד של מגן יחיד על הערבים ואילו ארה"ב תעמוד כאו־חורי ישראל". זאת, הוסיף סאדאת, יוביל לחזרה אל „מצב של לא־שלום ולא מלחמה... ואז לא תהיה אלטרנ־טיווה אלא קרב נוסף, ומלחמה נו־ספת". הוא השווה את המצב לפ־צצה העומדת להתפוצץ.

מצטער על האיומים האמריקאיים נגד מפיקות הנפט

סאדאת העיר כי יש להצטער עד מאוד על האיומים האמריקאיים ב־דבר שימוש אפשרי בכוח נגד מפי־קות נפט ערביות. מסר כי מצרים קיימה מגע עם קיסינג'ר על הראיון שבמסגרתו לא כבר בדבר אפשרות של שימוש בכוח במקרה של שעת חי־רום לעולם התעשייתי.

לגבי היחסים בין מצרים ובריה"מ אמר סאדאת, כי הוא משוכנע בד־בר צידקת הסיבות שהביאו את ברז־נייב לדחות את ביקורו במצרים. הוסיף: „במהלך ביקור זה, אמורים היינו להסדיר שתי שאלות: החימוש, ויחסי המסחר וכבוב הובוהינו בב־ריה"מ.

בריה"מ לא סיפקה נשק חדש במקום זה שאבד במלחמה

לגבי השאלה הראשונה אמר סא־דאת, כי מדובר בראש ובראשונה באספקת נשק חדש במקום הנשק שאבד לצבא המצרי במלחמת אוק־טובר. כמו כן יש לבחון את ההס־כמים הדו־צדדים שהושגו קודם לכן, אולם משלוחי הנשק לא בוצעו ב־מועדים שנקבעו.

הוסיף: „האמת שכל ערבי חייב לדעת אותה, היא שעד היום לא קי־בלה מצרים נשק חדש במקום זה שהושמד באוקטובר 1973. אם כי בריה"מ סיפקה מאז הפסקת האש נשק חדש במקום זה שאבד לצבא הסורי".

דיבורים רבים ומעשים אין

על השאלה, כיצד ניתן לחזק את לבנון, האם כניסה צבאית ערבית ללבנון תתן לישראל עילה להגשים את איומי הכיבוש שלה ומה תהיה התגובה המצרית והערבית במקרה כזה, השיב סאדאת:

„גרום עוול ללבנון אם נשאיר אותה לבדה לצאת למעשי התוקפנות ההוזרים ונשנים. אנו במצרים מ־ממלאים את התפקיד שהוטל עלינו, אולם הדבר מחייב עמדה ערבית כללית למען לבנון.

„סבורני כי האומה הערבית יכולה לספק ללבנון את האמצעים שיבטי־חו את הגנתה בבלי שאף אחד יתהמם בעילה על כניסת כוחות ערביים, ובפרט לאחר השימוש ש־לנו בטכנולוגיה במלחמת אוקטובר. אולם הדיבורים הם רבים ומעשים — אין".

אבן: אין בכוחה של מדינת ישראל להתקיים בגבולותיה הנוכחיים

„אין בכוחה של מדינת ישראל, לקיים מדינה, בגבולות הנוכחיים, נגד רצונו של העולם הערבי, ובלי תמיכה בינלאומית, עם זאת, בידינו הכוח לקיים מדינה בגבולות 1967 בתוספת תיקוני גבול אסטרטגיים" — זאת אמר אתמול, ח"כ אבא אבן, בהופעתו הציבורית הראשונה, בשובו מארה"ב, בדברו בפני תלמידי תיכון בסמינר המדיני „קלמניה", שב„בית ברל".

מר אבן סבור, שב־1973, היתה אפשרות מעשית של שלום עם ירדן, על בסיס של פשרה. אולם, סיכוי זה הוחמץ, בשל ועידת רבאט. ואחר כך, בעקבות החלטות האו"ם, נהפך להיות, „ארגון לסגירת שלום".

לדעת אבן, צריכה ישראל ל־שוחח עם כל גורם ערבי. גם אם יהיה פלשתינאי, שאינו שולל את זכות קיומה של מדינת ישראל. „שי־חות כאלה כבר התקיימו בעבר" — גילה שר החוץ לשעבר.

צרפת ייספה את מלאי הזהב שלה

פאריס, 9 (יופ"ע וע"ר). צרפת ייספה היום את יתרות הזהב שלה והעריכה את־תן מחדש בסכום כולל של 75.6 ביליארד פרנקים — 17 מיליארד דולר. עד כה היה הערך המוצהר של מלאי הזהב של צרפת 19.6 מיליארד פרנקים — 4.4 מיליארד דולר.

אמנם כמות הזהב המופקדת ב־אוצר לא נשתנתה, אך מעתה יוערך הזהב במחיר הדומה למקובל בשו־קי העולם — פי ארבעה מהמחיר הרשמי עד כה שהיה 42.22 דולר האונקיה.

צרפת היתה, איפוא, המדינה ה־ראשונה שביצעה את הסכם הזהב שנעשה בחודש דצמבר בשיחות ש־קיימו נשיא צרפת ואלרי ז'יסקאר דאסטן ונשיא ארצות הברית ג'ראלד פורד.

שר האוצר הצרפתי ז'אן פייר פור־קאד הסעים כי הצעד החדש לא יביא בעקבותיו הגברת האינפלציה, מא־חר שהערך המוסף בסכום השווה ל־12.7 מיליארד דולר יוקפא ופ־רנקים חדשים לא יונפקו.

בהודעה של מיניסטריון הכספים נאמר כי המחיר שנקבע לזהב ה־צרפתי הוא המחיר שנרשם ביום ג' בשוק הזהב של לונדון. מומחים כס־פיים הגיעו למסקנה שמלאי הזהב של כ־170.40 דולר לאונקיה. בהודעה של כ־27.40 דולר לאונקיה. בהודעה לא נמסרו פרטים על המחיר שלפיו תושב הזהב הצרפתי.

עוד מציינת ההודעה כי ערך ה־זהב יתוקן מדי ששה החדשים, ב־התאם לתנודות בשוק.

שער הריבית הופחת ל־12 אחוז

לפני כן נמסר כי שער הריבית ב־צרפת הופחת באחוז אחד מ־13 אחוז ל־12 אחוז.

הבנק הלאומי של צרפת הודיע על הפחתה זו בעקבות תלונות שהשמ־יעו אנשי עסקים קטנים שיוקר האשראי פוגע בהם.

שער הדולר עלה בשוקי אירופה

בריסל, 9 (יופ"ע) — שער הדו־לר עלה במידת מה בכמה שווקים אירופאיים היום. מחיר הזהב עלה עם פתיחת השווקים אך במרוצת היום חלה ירידה במחיר המתכת.

היום בשעה מוקדמת הגיע מחיר הזהב בלונדון ל־181.50 דולר ה־אונקיה. בציריך עלה היום המחיר מ־178 דולר ל־179 דולר האונקיה.

עיכוב בהפקת נפט בים הצפון

לונדון, 9 (יופ"ע) — סערות ש־פקדו את הים הצפוני גרמו ל־עיכובים בבצוע התכניה להפקת נפט באיזור זה עוד בשנת 1975.

חברת „בריטיש פטרוליום" עמדה להתחיל בקידוחים בשדה נפט השוכן במרחק 200 ק"מ צפונית־מזרחית מאברדין שבסקוטלנד בחודש ינו־אר, אך לאור מזג האויר הגרוע אין כל אפשרות להתחיל בקידוחים לפני חודש מארס או אפריל.

עם זאת אמר דובר „בריטיש פט־רוליום" כי ייתכן שההפקה תתחיל בפלטפורמה „גרייהורפ ג'" בחודש אוגוסט, כפי שתוכנן, אך בקצב אי־טי יותר.

בשלב זה מדובר על הפעלת שלוש או ארבע בארות, שכל אחת מהן תהיה מסוגלת לספק מ־12 עד 14 אלף חביות ליום.

החברה מקווה שאם הכל יתנהל כשורה יפיק שדה הנפט כ־70 אלף חביות ליום בסוף שנת 1975.

„או שתעלה לישראל או שתוחזר למחנה עבודה..."

מוסקבה, 9 (יופ"ע) — הס־ופר הסובייטי, אנטולי מארצנ־קו, דחה את הצעת השלטונות הסובייטים, להגר לישראל. וביק־ש להתיר לו לצאת לארה"ב, כגולה פוליטי מוכר.

הסופר אמר לכתבים מער־ביים במוסקבה, כי פקידים ב־עיר מולדתו, טארוסה, המרוחקת כ־100 ק"מ ממוסקבה, אמרו לו, בחודש שעבר, שאם יגיש בק־שה להגר מהמדינה, יותר לו להגר לישראל. „או שתעלה ליש־ראל או שתוחזר למחנה עבודה" אמרו לו. מארצנקו אמר, כי דחה את ההצעה, כיון שאינו יהודי ואינו רוצה לצאת לחו"ל לשם איחוד משפחות, אלא כגולה פוליטי, כיון שאינו יכול לשאת את החיים בבריה"מ.

מארצנקו, שהוחזק 11 שנים, ב־מחנות עבודה סובייטיים ושמו הולך לפניו, במערב, בזכות ספ־רו „עדותי". בו תיאר את החיים במחנות.

שיא בהסעת נוסעים ומטענים ב־1974

מרכז האו"ם, 9 (ע"ר) — חברות התעופה בעולם הסיעו ב־1974 יותר נוסעים ומטענים מאשר אי פעם, אולם שיעור הצמיחה של התעופה כולה היה הנמוך ביותר מאז 1958 — מסר הארגון הבינלאומי לתעופה אזרחית.

הארגון, שמושבו במונטריאל, ציין כי ניתן לייחס תופעה זו למיתון ה־כללי שפקד את הכלכלה העולמית ולהפלאת מחירי הטיסה, כתוצאה מהעליה התלולה במחירי הדלק.

לפי אומדן הטיסו חברות התעופה אשתקד 505 מיליון נוסעים, כלומר עליה של פחות מ־4 אחוזים לעומת השנה הקודמת.

השגריר תקוע יישאר באו"ם עד הקייץ

מאת סופרנו הבכיר בירושלים

שגריר ישראל באו"ם, מר יוסף תקוע יישאר בתפקידו עד הקייץ ובינתיים לא נקבע מי מחליפו — אמר אתמול דובר משרד החוץ בהגיבו על הידיעות כי מר תקוע נתמנה נשיא אוניברסיטת הנגב.

הדובר הכחיש את הידיעות כאילו יחול שינוי ברמתה של הנציגות ב־או"ם או שיצומצם סגל המשלחת לאו"ם.

מר תקוע אמר כי הוצעו לו שלוש הצעות: נשיא אוניברסיטת תל־אביב, נשיא מכון וייצמן ונשיא אוניברסיטת הנגב והוא בחר בהצעה האחרונה משום שברצונו לתרום ל־פיתוח הנגב.

עליה למפלגת השלטון בבחירות בדנמרק

קופנהאגן, 9 (יופ"ע) — אומדן ראשון של תוצאות ה־בחירות הכלליות בדנמרק מר־אה שהמפלגה הליבראלית של ראש הממשלה פאול הארטלינג זכתה בתוספת של 13 מוש־בים בבית הנבחרים.

בבית הנבחרים הקודם היתה ה־מפלגה הליבראלית מיוצגת על ידי 22 צירים.

גם המפלגה הסוציאל דמוקרטית, ששלטה בדנמרק במשך 40 השנים האחרונות, זכתה בתוספת מושבים. לפי התוצאות הראשונות עשויה מפ־לגה זו לקבל 53 מושבים בבית ה־נבחרים שבו 179 צירים.

גם הקומוניסטים זכו בתוספת כוח והגדילו את יצוגם מ־6 ל־10 מושבים.

הארטלינג בן ה־60 קרא לבחירות כלליות בחודש דצמבר לאחר שבית הנבחרים דחה את תוכנית החירום שלו, שנועדה להביא להפחתה במספר מחוסרי העבודה ולצמצום שיעור ה־אינפלציה שהגיעה ל־16 אחוז ב־שנה.

אומדן חלוקת הצירים בבית הנב־חרים מבוסס לפי שעה על חישוב של מחשבים.

לבייב ממתין לביצוע גזר הדין

מוסקבה, 9 (יופ"ע וע"ר) — מיכאל לבייב, בן 57, שנידון למוות מצפה עתה להוצאתו להורג בבית הסוהר „בטיר־סובי" במוסקבה — זאת אמרה רעייתו.

בנו של הנידון למוות אלכסנדר לבייב, אמר לכתבים מערביים כי בשבוע שעבר דחה בית הדין העליון של ברית המועצות את הערעור ש־הגיש אביו וכי אתמול נדחתה בקשת המשפחה לחון את לבייב.

אלכסנדר לבייב אמר כי אינו יודע אם גזר הדין אמנם הוצא לפועל.

בטאון האיגודים המקצועיים „ט־רוד" פרסם היום זו הפעם הראשונה את פרשת לבייב. לדברי העתון נעשו עסקות בלתי־חוקיות בחנות „סאגי־קיסטאן" בסכום של כ־2 מיליון רובל (כ־16.5 מיליון ל"י) וב־40 ק"ג מטילי זהב ומטבעות זהב.

העתון לא פרסם דבר על העובדה שלבייב נידון למוות ואף לא הזכיר את הפרט כי הוא יהודי.

לדברי בטאון האיגודים המקצ־ועיים נתגלו עסקותיו הבלתי־חוקיות של לבייב, כאשר אורח זר ניסה לצאת את גבולות ברית המועצות כשהוא מסתיר 50 אלף רובל בשטרות כסף בקופסאות סיגריות, שבהן נמ־צאה גם תמונה של לבייב.

מת ממציא ה„קראבין" „מ־1"

ראגיי, צפון קרולינה, 9 (יופ"ע) — דיוויד ויליאמס, שהמציא את הרובה האמריקני „מ־1", מת ב־יום ג', בגיל 74, לאחר שלקה בדלקת ריאות.

גנרל דאגלס מק־ארתור המנוח, תיאר את ה„קראבין" מדגם „מ־1", כ„אחד הגורמים החשובים ביותר ש־הביאו לנצחוננו באוקיאנוס השקט" במלחמת העולם השניה.

למעלה מ־8 מיליון רובים מסוג זה, חולקו לחיילים אמריקאיים ב־מלחמת העולם השניה, במלחמת קו־ריאה ובמלחמת ויאטנאם.

ויליאמס החל לעסוק ברובים, ב־היותו נער ובשעת מותו, היו רשו־מים על שמו 70 פטנטים לייצור נשק.

צבא ארצות הברית יצטייד בטיל אירופי

ואשינגטון, 9 (ע"ר וע"צ) — צבא ארה"ב בחר היום בטיל אי־רופי, שיפותח כדי שיוכל לשמש במערכת הגנה בשירות יחידות הפועלות בקוים קדמיים.

על פי החלטה זו, הוענק הצבא לחברת המטוסים „זו אירקרפט" חוזה בסכום של 108.4 מיליון דולר לשם שינוי הטיל האירופי לצרכים אמריקאיים. טיל זה פו־תח במשותף על ידי שני מפעלים אירופים — החברה הצרפתית „סבי אירוספסיאל" והחברה ה־מערב גרמנית „מסרשמידט בול־קוב־בלום".

פקידי משרד ההגנה סבורים כי ייתכן שהצבא ירכוש טילים מסוג אלה בסכום כולל של בילי־ארד דולר במשך 10 שנים.

מבריסל נמסר כי חוגי נאט"ו מרוצים מהחלטת צבא ארה"ב לפתח את הטיל הצרפתי־גרמני „רולאנד־2" ולהפוך אותו לנשק מפתח במערכת ההגנה שלה.

נפטר הזמר ריצ'ארד טאקר

ניו־יורק, 8 (עספ"א, יופ"ע וע"ר) — ריצ'רד טאקר, אשר נולד כבן למשפחת מהגרים יהודיים עניים בברוקלין, הה־גיע למעלת הטנור הראשי של האופירה „מטרופוליטן" נפטר אתמול מהתקף לב בעיר קלא־מזו, שבמדינת מישיגאן, שם עמד להופיע בקונצרט.

בן 59 היה במותו.

טאקר נולד ב־8 באוגוסט 1915 והחל לזמר עוד בהיותו בגיל שש, ומשך את תשומת לבו של החזן יהו־שע שמואל וייסר, של בית הכנסת ברחוב אלן שבמזרח העיר. ברובע המאוכלס ע"י יהודים, רובם מהגרים. גם לאחר שהיה לזמר אופרה הב־שיך טאקר לשמש כחזן בחגי ישר־אל. בשנת 1963, בעת שבא לביקור בישראל עבר טאקר לפני התיבה ב־תפילות שבת בבית הכנסת הגדול בתל־אביב. היה ידוע בתמיכתו ה־איתנה בישראל, והופיע בעצרות עם וכינוסים רבים, במסגרת פעולות ל־מען המדינה.

ב־25 בינואר עמד טאקר לחוג את מלאת 30 שנה להופעתו הראשונה על במת ה„מטרופוליטן".

הניח אשה, שרה, (אחותו של הזמר יאן פירס) ושלושה בנים.

מטען חבלה נתגלה ופורק בירושלים

מטען חבלה נתגלה אתמול, בירושלים ופורק בלי לגרום כל נזק.

המטען נמצא בשעה 3 אחה"צ, ב־ארון החשמל, שבמורד המדרגות של הבית מס' 65 ברחוב שמואל הנביא. גילתה אותו, אשה מדיירות הבית, בשעה שחיפשה את מפתח דירתה, אותו היא נוהגת לשים בארון ה־חשמל. תוך כדי כך, הבחינה ב־חבילה חשודה, וקראה לשכנים אח־רים. הללו, מצאו בתוך החבילה, קופסה של צבע שממנה הסתרבבו חוטים.

המשטרה, שהוזעקה למקום, הגי־עה מקץ דקות ספורות.

חבלן המשטרה, אלברט לוי, פירק מיד את המטען, שהיה מורכב מ־שעון־יד, שתי סוללות ונפץ חשמלי. חומר הנפץ היה במשקל 250 גרם.

במקום, נעצרו שלושה חשודים.

משטרת ירושלים פתחה בחקירה.

סל חשוד כממולכד נתגלה ופוצץ — סל חשוד כממולכד, נתגלה ב־שוק המקומי בבאר שבע, ופוצץ על ידי חבלן צה"ל.

סמוך לשעה 4, נתקבלה ידיעה ב־משטרת באר שבע, על סל תפוזים, שנראה חשוד בעיני בעל חנות. ל־מקום, הגיע מפקד המחוז, ניצב חיים הבורי. מפקד המרחב, ניצב משנה, יצחק יהב, וקציני משטרה אחרים. השוטרים הרחיקו את ה־אנשים, וחבלן צבאי הגיע למקום, הרחיק את הסל, ופוצץ אותו. עוד בטרם ערך בדיקה, אם אכן הוא ממולכד.

ביה"ס בבתיים פונה בגלל אזעקת־שווא

הודעה על הטמנת פצצה, נתקבלה אתמול, בבית הספר הממלכתי ע"ש יצחק שדה, בבתיים.

בשעה אחת וחצי בצהרים, מסר אלמוני, בעל מבטא מזרחי, למנהל ביה"ס, את ההודעה הטלפונית הבאה: „הכנסנו פצצה לבית ה־ספר שלכם וזה יהיה הסוף שלכם".

בעקבות ההודעה, הוזעקה המשטרה, ובינתיים, פונו כל התלמידים מה־כיתות בבית הספר. שהוא מן הגדו־לים בעיר.

המשטרה נעזרה בכמה מן התלמי־דים הבוגרים, לסריקת בית הספר.

סנט אוניברסיטת בר־אילן החליט להקפיא את שנת השבתון

בישיבה האחרונה של הסנאט ש־התקיימה בשבת שעבר נדונה פניית הממשלה אל הסגל האקדמי להקפיא שנה אחת את השבתון שלו. מתוך הכרה בחשיבותו המדעית וההכרח־יותו של השבתון לרמת ההוראה ו־המחקר באוניברסיטאות, פונה הסנט אל חברי הסגל בהמלצה להתחשב ב־פניית הממשלה. בו בזמן פונה הס־נאט אל הממשלה להמציא בידי את הפתרונות ההכרחיים לעידוד חברי הסגל לעשות את השבתון שלהם ב־ארץ.

חוגי השמאל מנהלים תעמולת זוועה נגד פעולות התשתית במעלה האדומים

מאת סופר „הצופה" בירושלים

חוגי השמאל מנהלים תע־מולת זוועה נגד פעולות הת־שתית במעלה האדומים ה־מבוצעת בהתאם להחלטת ה־ממשלה. חוגים אלה מארגנים החתמה על עצומה במוסדות ההשכלה גבוהה שתמחה על הקמת המרכז התעשייתי ב־מעלה אדומים.

הם מאשימים את השרים גלילי ופרס ואת ראש מנהל המקרקעין האלוף (מיל.) מאיר זורע, כעומדים מאחורי ביצוע החלטת הממשלה, אם כי הממשלה לא החליטה על תקציב למטרה זו.

חברי הכנסת ד. זכין וי. שריד שלחו תזכיר לראש הממשלה ובו טוענים ששני השרים גלילי ופרס יוצרים עובדות בניגוד להחלטת ה־ממשלה שאישרה רק 100 אלף לירות לתכנון השטח במעלה האדומים. לדעתם, החלטת הממשלה בעניין לא היתה לביצוע אלא „הצהרת כוונות" בלבד. השניים שמים עצמם „דוא־גים" לעיירות הפיתוח וטוענים ש־הפיתוח במעלה האדומים הוא על חשבון העיירות.

רה"מ מר יצחק רבין כינס בלשכתו התייעצות של שרים ופקידים בכירים, שמשרדיהם משתתפים בביצוע ה־החלטה בעניין הקמת איזור תעשיה במעלה אדומים. ודן איתם על ה־תכניות המפורטות. נמסר כי יהיה המשך להתייעצות.

בר לב: לא הועבר שום מפעל מעיירות פיתוח למעלה אדומים

שר המסחר והתעשיה אמר בתשו־בה לשאלה כי לא הועבר שום מפעל מעיירות הפיתוח למעלה האדומים. כפי שנמסר קיבל מנהל המקרקעין הלוואה מגזבר הסוכנות לביצוע עבודות ראשונות עד לאישור ה־תקציב באפריל 1975. עבודות העפר במקום מבוצעות על ידי הקק"ל.

חוגי השמאל ניסו לערב את יו"ר הנהלת הסוכנות מר פ. ספיר כדי שיתנגד להלוואה זו. ספיר אמנם טען שאינו בטוח אם ההלוואה היא חוקית אך העניין אינו נוגע לו.

איגרת גרעין מעלה האדומים לראשי עיירות פיתוח

גרעין מעלה האדומים שלח איגרת לראשי עיירות הפיתוח שבה הוא קורא להם לעשות יד אחת נגד אכלוס ו־תיעוש מרכז הארץ. וכתוצאה מכך יהיו כוח אדם ואמצעים [illegible] גדלים ליהוד הגליל, פיתוח הנגב והבטחתה של ירושלים על ידי בניין איזור פיתוח במעלה האדומים. בטחונה של ישראל כרוך בבטחונה של ירושלים כשלהבת בגחלת, נאמר באיגרת. הגרעין מביע בתוכנו ש־תופסק הפעילות נגד הקמת מעלה האדומים וכי הגרעין יתקבל לתוך המסגרת הארגונית של עיירות ה־פיתוח.

על האיגרת חתומים רחל ינאית בן־צבי, יצחק אברהמי, [illegible] צילא מראשי הגרעין, [illegible] בן גוריון וכן ועד מעלה האדומים.

מסעדה ראשונה נפתחה בוואתיקן

קרית הוותיקן, 9 (ע"צ) — מסעדה ראשונה בקרית הוותיקן נפתחה ליד המוזיאונים. זוהי מסעדת שירות עצמי העומדת לרשות 1.5 מליון התיירים ה־מבקרים בשנה בקריה, והיא הוקמה במיוחד לרגל „השנה ה־קדושה".

המסעדה כבר זכתה לכינוי „אצל פטרוס", והיא מספקת ארו־חות במחיר של אלפיים לירטות.

ספיר נגד הקצבה למעלה אדומים

„זה לא לכבוד הממשלה, שיש לה תקציב של 55 מיליארד ל"י, לבקש 1.5 מיליון ל"י מגזבר הסוכנות א. דולצין בשביל מבצע מעלה אדו־מים, שיעלה בוודאי עשרות מיליוני לירות, אמר אתמול יו"ר הנהלת ה־סוכנות פ. ספיר, בפורום של נבחרי ציבור מיוצאי מרוקו וצפון אפריקה במלון „סיני" בתל־אביב.

מר ספיר, שהשיב לשאלות, אמר כי יש מקום לטענה, שאין להעביר משאבים מעיירות בצפון הארץ ובמקומות אחרים למעלה אדומים, כי המדובר במבצע גדול ביותר, שיעלה מיליונים רבים. לדבריו, צריך לקבוע סדר עדיפויות ולהקפיד על כך, ש־תחילה יוקדשו עשרות מיליוני הל"י לאזורי הפתוח הקיימים והנזקקים ל־משאבים אלה.

הרבנים הראשיים ישתתפו בוועידת „תחיה"

מאת סופרנו לענייני מפלגות

הרבנים הראשיים, הגר"ש גורן והגר"ע יוסף, ישתתפו בפתיחת ועי־דת „תחיה", שתקויים בראשית שבוע בחברון.

גם שר הפנים, ד"ר יוסף בורג הודיע אתמול על השתתפותו.

מברק מתושבי קרית ארבע לנשיא

מספר משפחות מקרב יושבי קרית ארבע בחברון, שיגרו אמש מב־רק לנשיא המדינה בו הם מבקשים ממנו בקשה שלא ייכנע ללחץ המופעל עליו לא להשתתף בוועידת „תחיה" בקרית ארבע.

סוכנות הביון המרכזית נדרשה לעקוב אחר 9 אלפים אמריקאים בחו"ל

ואשינגטון, 9 (יופ"ע) — פקיד בכיר של משרד המשפטים ה־אמריקאני מסר היום, כי סוכנות הביון המרכזית „סי.איי.אי." נדרשה ע"י משרד המשפטים ב־שנת 1970 לעקוב אחר כ־9,000 נתינים אמריקאים בחו"ל, כל „פנתרים שחורים" ומבקרים ש[illegible] המעורבות האמריקאית במלחמת וייטנאם.

מטרת פעילות העיקוב [illegible], שהיא חוקית על פי אמנת סוכנות הביון, היתה לקבוע [illegible] היתה מעורבות זרה כלשהי [illegible] תסיסה שהיתה באותה תקופה [illegible] אוניברסיטאות בארה"ב, [illegible] אמר.

ג'יימס דוזין, מספקה כללי פועל במשרד המשפטים, אמר [illegible] סייע להכין את רשימת האנשים שיש לעקוב אחריהם, כאשר [illegible] בראש יחידת ביון פנימית [illegible] הארגון.

נתגלה נגיף הקשור בסרטן

ואשינגטון, 9 (יופ"ע). — שני מדענים העובדים במכון הלאומי לסרטן הודיעו כי גי־לו זו הפעם הראשונה נגיף ה־קשור בסרטן אצל בני אדם.

אם תאושר קביעה זו על ידי מח־קר נוסף, קיימת תקוה כי הגילוי יביא בעקבותיו פיתוח שיטות מסוי־מות של טיפול בסוג מסוים של מחלת הסרטן. גילוי זה עשוי לאפ־שר למדענים לפתח שיטות משוכ־ללות יותר לבדיקת אנשים, שאצ־לם קיים חשש כי חלו בסרטן.

הנגיף בודד על ידי ד"ר רוברט גאלו וד"ר רוברט גאלאגר בתאיה של אשה בת 61, שלקתה בלוקמיה של מוח העצמות. צורה נדירה יחי־סית של סרטן הדם, הפוגעת בעיקר במבוגרים.

הגילוי של שני המדענים אינו נחשב עדיין פריצת דרך בחקר ה־סרטן, מאחר שהחוקרים חייבים ל־נסות ולבודד חלקי נגיף דומים אצל חולים אחרים. יצוין עם זאת שמנ־והלת עבודה בכיוון זה במרכז ה־ממשלתי לחקר הסרטן.

בעבר השמעו לעתים קרובות ה־צהרות בדבר גילוי נגיפים הגורמים לסרטן אצל בני אדם, אך לאחר מכן לא נמצאו סימוכין לגילויים אלה. דובר המכון הלאומי לסרטן ציין כי גאלו וגאלאגר נקטו „צעדים בלתי רגילים", כדי למנוע אפשרות של זיהום חומר הניסויים שלהם על ידי נגיפים הנמצאים בגוף חיות.

המדענים מציינים שהעובדה ש־קיים קשר בין נגיף שנתגלה בגוף אדם לסרטן הדם אינה מצביעה על כך שהמחלה היא מדבקת.

לוקמיה של מוח העצמות פוגעת בכ־4000 אמריקאים מדי שנה. מע־טים מבין החולים מחזיקים מעמד יותר משנה לאחר שחלו במחלה.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכה בסך 500,000 ל"י ה־מספר: 225461.

בסך 250,000 זכה המספר: 567765.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 207081.

בסך 50,000 ל"י זכו המספרים: 529162 008739.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 435007 385039.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 696460 654990 387304 133667.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים:
627156 504729 409695 193887 006910
700188 515981 427842 195238 030344
710494 538619 438918 259352 066272
717007 572129 446351 338721 096923
775650 589506 452258 347891 111086
778695 594670 473050 366165 116806
781325 610452 484250 376730 121342
796720 621156 487455 385037 159845

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־1839 4174
8148 8120 8011.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־10598 21462
68780 68510 42933 39644 23168
93018 81338 71117.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־03546 47612
13534 84317 49353 09675 78157
95073 52768 20627 91403 50070
63896 30884 98881 62455 23209
36396 70511 33670 65514 32641
77176 39695 71657.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־1251 1441
8128 8026 7766 6744 5441.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־0007 3423 5496
7465 5797 3521 0091 9463 7385
7661 5979 3562 0280 9560
3615 1400 7938 5073 3591 0559
8407 6430 3620 1612 8165 6283
4728 2069 8415 6707 3977 1773
8622 7159 4801 2409 8516 7014
9239 7363 5394 2802.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים בספרה: 3 ו־7.

משרד השכון יאפשר בניה פרטית של דירות יקרות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

משרד השיכון יאפשר בנ־ייה פרטית על ידי קבלנים של דירות במפרטים גבו־הים בשיעור של 30 אחוז מ־כל הדירות בשכונות החדשות המוקמות על ידי המשרד.

המנהל הכללי של משרד השיכון מר דוד וינשל מסר לסופרנו כי הס־דר זה מכוון להבטיח גיוון רב של האוכלוסיה בשכונות החדשות. בדרך זו יובטח כי השכונה החדשה תהיה פחות או יותר „התך" של האוכלו־סיה כולה.

המדובר הוא גם בדירות פאר גם בגדלים שונים. זאת בהזדמנות בנייה הפרטית בכל איזור בארץ.

מסירת הקרקע לקבלנים [illegible] — בתנאים של שוק חופשי — [illegible] גם בשכונות המוקמות על [illegible] קרקע שהופקעה לצרכי בנייה [illegible]. מר ד. ויינשל ציין כי הסדר זה [illegible] בבחינת החוק ובית המשפט ה[illegible] לצדק הכיר בפעולה זו ליצירת [illegible] הטרוגניות של אוכלוסיה מגוונת [illegible] החדשה כפעולה לטובת הציבור [illegible] שהיא קנה המידה להפקעת [illegible].

כנוס עולמי שלישי של
בתי כנסת וקהילות
ל' שבט - ד' אדר תשל"ה (11-15.2.75)

לכל המועצות הדתיות
והנהלות בתי הכנסת בישראל

ברכת ה' עליכם,

אנו שמחים להודיע כי בימים ל' שבט — ד' אדר תשל"ה (11—15.2.75) יתקיים אי"ה בירושלים השלימה, הכינוס העולמי השלישי של בתי כנסת וקהילות.

משתתפי שני הכינוסים העולמיים הקודמים עדיין חיים את הרושם המעודד שהשרו ההתכנסויות העולמיות הללו. [illegible] בכינוסים מוביל יותר ויותר לקראת מעשים תועלתיים, אשר השלכות[illegible] ניכרים בהידוק הקשרים בין הקהילות בכל אתר ואתר. הכינוס[illegible] העניקו מימד חדש ונרחב לציבוריות הדתית הנאמנה, העמיקו מעורבותה בחיי ישראל והתפוצות וע"י כך הבליטו את מרכזי[illegible] בחיי העם.

הפעם מתקיים הכינוס לא רק בעת משבר מדיני וכלכלי [illegible] ובעולם, אלא גם בתקופה קשה למדינה. אנו נתבעים על כן [illegible] לחיזוק הרוח והאמונה בה' יתברך ובעתידו של עם ישראל [illegible] ולמען עמידתו האיתנה לנוכח מבחנים צפויים. בתחום זה יש [illegible] הדתית המקומית והארצית תפקיד ואתגר נכבדים.

אנו יכולים כבר לציין בסיפוק כי כתוצאה מהקשרים ה[illegible] והמאמצים המיוחדים הבטיחו את השתתפותם רבנים ראשיים ו[illegible] הקהילות מהתפוצות כגון: אמריקה, אנגליה, צרפת, הולנד, [illegible] אוסטרליה, דרום אמריקה, דרום אפריקה, שוויצריה, הודו, ו[illegible] מכובדות מרומניה.

להשתתפותם של ראשי הציבור הדתי מהתפוצות נודעת חשי[illegible] רבה שהרי אך ורק ע"י שילובו של בן הברית הנאמן מהגולה [illegible] שכם אחד לתרום לחיזוקה ולביסוסה של המדינה, ולהבליט [illegible] הערכים הנצחיים של היהדות בחיי העם.

לנוכח המאמץ שעשו אחינו בגולה, לבוא ולהשתתף בכנס, משוכנעים שמצדכם תעשו כל האפשרי כדי להשתתף ביצוג [illegible] בשלושת ימי הכינוס.

בימים אלו נשלחו טופסי רישום, ומבקשים להחזירם אלינו [illegible] האפשרי עם דמי הרישום לפי הכתובת: לשכת הכנס העולמי השלי[illegible] היכל שלמה, ירושלים.

הבטיחו השתתפותכם ושלחו טופסי הרישום
בעוד מועד.

תן אמונך -
בנק שלך
בנק המזרחי המאוחד בעמ
הבנק השומר
אמונים לכל אחד

במה ליהדות ורוח
תל־אביב • פרנק"ש 38 • טל. 450360
בשתוף פעולה עם עירית ת"א־יפו, אגף התרבות לנוער ולספורט
ביום רביעי ג' בשבט תשל"ה (15.1.75)
בשעה 8.30 בערב בבית סוקולוב
רחוב קפלן 4, תל־אביב
הרצאתו של
פרופ' ישעיהו ליבוביץ
על הנושא:
עם ומדינה
המנחה:
ד"ר עקיבא הופמן

של המצפה

השיחות בוואשינגטון

שר־החוץ יגאל אלון בבואו לוואשינגטון אמר, שבשלב זה ישוחח, עם עמיתו האמריקני, ד"ר קיסינג'ר על תפיסות ועקרונות ולא על הכנת הצעות מפורטות במפה. לאחר מבקרו הקודם בוואשינגטון יש להניח, שהמימשל האמריקני ירצה לדעת עד היכן מוכנה ישראל לסגת ומה היא דורשת ממצרים. שהרי המתווך מעוניין ודאי להעביר הצעות ממשיות למצרים.

ככל ששר החוץ יקיים מהם שמבטיח, הימנעות משרטוט קווי־גבול, כאשר אינם יודעים מה התגובה המצרית אם בכלל, הרי ימלא בכך רצון הציבור. פמודמה, שהיתה מיוחסת הידעת ראש הממשלה בראיון בעתון צרפתי, ש"ישראל מוכנה להחזיר רוב שטחו של סיני, לרבות שדות הנפט באבו־רודיס ומעברי המיתלה והג'ידי תמורת שלום". הודעות מסוג זה, כאשר סאדאת דורש בפומבי נסיגה מכל סיני, רמת הגולן ובקעת הירדן, ללא הזכרת המושג שלום, אינן מעידות על עמדה שתקיפותה בצידקה.

ביקורו הנוכחי של שר־החוץ של ארצות הברית בא לאחר ביטול ביקור ברז'נייב במצרים. הכול מנששים כדי להגיע אל פשר הביטול. סאדאת התלונן בפומבי, שברית־המועצות לא סיפקה למצרים את החימוש שאבד לה במלחמת אוקטובר. בו בפרק בא בטענות לעולם הערבי שאינו מעניק לו האמצעים הדרושים לרכישת נשק. מותר לפקפק במידת האמת שבדברי נשיא מצרים. במיוחד לאחר האספקה הקשה של המלחמה האחרונה.

מן הצד השני הולכים ומונים את השיקולים, שלפיהם אין סאדאת רואה את הפתרון בקיטוב מצרי לעבר הסובייטים. הוא סבור, שוואשינגטון ביכולתה להביא לידי נסיגת ישראל בדרך של משא־ומתן. מכאן שיבת מאות אלפים פליטים מצרים לערי התעלה ומכאן נבונות לפתיחת התעלה לשיט. ייתכן, שסאדאת רואה התבצרות שלטונו בעתיד. נוכח המשבר הכלכלי בארצו והתמרמרות המונים. בהסדר שיביא רגיעה לפרק־זמן מסויים בגבולות.

בבירורים בין אלון לקיסינג'ר מן הדין ששר־החוץ הישראלי יהיה תובע מנציג המימשל האמריקני לעמוד בתוקף לימין ישראל, שהוא לימין המבצר בקו הראשון של העולם החופשי. מעורבות אמריקנית ניכרת בסיוע מדיני ובטחוני היא הכרחית מול העושר העצום של אילי־הנפט הערביים ומול עדיפותם בכמות האוכלוסים ובכמות הנשק. שר־המלחמה ג'מאסי הכריז, שמלחמת־הפתע הערבית הבאה תהיה שונה מזו האחרונה. המצרים מבססים את עתיד צבאם על עוצמת הכלים שירכשו במיליארדים דולארים, שיספקו להם ארצות־הנפט הערביות. ישראל בכוחה לעמוד מול אויביה בהתגייסות צבאית וכספית מירבית ובהשתתפותה הרבה של מעצמת־העל האמריקנית.

לפי ידיעה, מבקשת ישראל מארצות־הברית סיוע בגודל שניים וחצי מיליארד דולאר, מענק ומילוות, לשנת־התקציב הבאה, ברובו לצרכים צבאיים דחופים. ראשי המימשל האמריקני יודעים היטב שיעור ההוצאות לרכישת ציוד צבאי חדיש בשנים אלה. בזכות התעצמות צה"ל בשנה האחרונה נרתעו צבאות ערב מפתיחת אש, ובזכות התעצמותו המתמדת, בצעדי הפיתוח הטכנולוגי, יש סיכוי לדחות מלחמה נוספת באזור.

ייתכן שאילו דוברים בכירים בוואשינגטון אמרו, שהסכום שתובעת ישראל „הוא מנופח מאד. במיוחד בימי אבטלה ואינפלציה. אך ארצות־הברית כבר עמדה במיבחנים אלה והצילה את העולם מהשתלטות עריצים. זה הפירוש המדוייק של מתן סיוע לישראל.

נכונותה של ישראל לסגת נסיגה שאינה מסכנת בטחונה תמורת הבטחה מצרית ממשית ומניעת מעשי־איבה. מן הדין שתהיה מלווה סיוע מדיני, צבאי וכלכלי אמריקני בהיקף רב. זו צריכה להיות תכלית שליחותו של שר־החוץ הישראלי בוואשינגטון.

מידת הכבוד

ציבור שומרי־מצוות לכל חלקיו ישי בו הבדלי־דעות לגבי עניינים שעל הפרק, גם בגישות שונות לגבי אישים תורניים ועמדתם. תמיד היו חילוקי־דעות, ביקורת עניינית, אמורה דרך כבוד, יש לה מקום.

אך יש להבחין בין הערות לגופן, שמגמתן תקנת דברים, לבין קיטרוגים שלחוי־רסן בתחום האישי. כבודם של חכמי התורה, בין שמקבלים כל התבטאותם בענייני ציבור ובין שמסרבים לקבל הכול. הוא עקרון שכל הציבור חייב לקיימו.

לכן קשה לשמוע כיצד חוגים חרדים מסויימים נוקטים סגנון של ביזוי כלפי גדול בישראל, שגם אם מסתייגים מהופעה זו או אחרת שלו, כולם חייבים בכבודו.

כיבוש יצרי מדנים הוא מסימניו המובהקים של יהודי שומר־מצוות באמת, שבכך יתהדר בכל אורחותיו. מעבר לפולמוס בענייני דעות, שמעיד על חשיבה ודיעה, יש כיבוד איש בעל שיעור קומה ובעל מעמד.

בטאונים חילוניים ששים לפעמים כאשר נדמה להם, שזו שעת־כושר להטיל דופי ברב גדול בעל עמדה מרכזית. אין להתחרות בהם, בגידופיהם ובחיטוטיהם, ומוטב לשים נקודה להקרית.

הציבור הדתי כדוגמה בדין שיטיל על עצמו. מן הראשונים במעלה ואילך, כבוד לזולת וראש וראשונה כבוד לחכמי התורה.

גל עבור

מעשי עבריינות מכל הסוגים ממלאים טורי הפלילים בעתונים. ביזבוזים ומעילות, אונאה ושוד וגם מיקרים לא־נדירים של רצח. כאן נרצחים איש ואשה על דרישתם שכר דירה מדייריהם. במקום שני ושלישי שפיכות־דמים על רקע רומנטי. במקום אחר שוב רצח „מיסתורי". סיפורי רצח הם באחרונה במרכז האינפורמציה מודי הארץ.

מדינת־היהודים רחוקה מלהיות „אור לגויים". גם אינה קרובה ביותר להיות באורחותיה אור ליהודים בתפוצות. אך לפחות היסודי ביותר, ההכרחי ביותר, פחות אונאה וגניבת הדעת, פחות מעילות ופריצות, פחות מהלומות ורציחות. לפי גידולה של האלימות לסוגיה יתקשה תושב ישר־דרך לחיות כאן חיים תקינים.

בארץ השרויה בלחצי אימת מלחמה ומטעני חומר־נפץ טמונים פה ושם, גיאות מעשי־עבריינות בפנים עלולה לפגוע קשה בכושר־העמידה של האזרחים. יש להוסיף האוצות הדרכים היומיומיות למעשי האלימות.

מרבים לגלגל בנאומים ובהרצאות על הצורך לשכלל איכות החיים בארץ. יש גרעין כבד ביחסי אנוש, ביושר שבין אדם לחברו ובין אזרח לחברה. מנסים ללמד זכות. ממצב־חירום המתמיד מוציא את האדם מתקינותו ומערער שיווי־משקלו. יהיה כך. אך חברה שבה מתרבה עבריינות ואין היא מתקוממת כנגדה כדי לעצרה וגם לבערה, הרי־זו אחראית לכך.

המשטרה עושה את שלה. היא בעצמה לא תוכל לעבריינות. זו משימתה של החברה הישראלית כולה, שתפעל עד שתוכל לומר צימצמנו בהרבה נגע העבריינות.

נתגלתה רשת פורצים שפעלה ברחבי הארץ

רשת עניפה של פורצים ומוכרי סחורות גנובות נתפ־סה לאחרונה על ידי המשטרה.

כתב עת"ם מוסר, כי הרשת הס־תעפה על מספר מקומות יישוב ב־רחבי הארץ. ברשות חברית נתגלו סחורות גנובות במאות אלפי ל"י. שנגנבו בפריצות רבות שחלק מהן נעשו באיזור העמקים בעת האח־רונה. עד עתה נעצרו שלושה תושבי תל־אביב, שני תושבי חולון, אחד מצור שלום, שניים מנצרת עליה ו־אחד מטירת כרמל. חברי הקבוצה התמחו בעיקר בגניבת מוצרי חשמל ומכירתם, אך גם לא בחלו בגניבות אחרות כמו בדים ומוצרים אחרים.

בעליהם של חלק גדול מהרכוש, שכלל טלוויזיות רשמקולים ומערכות סטריאופוניות, כבר אותרו ורכושם יוחזר להם. לעומת זאת יש עוד מוצ־רים רבים אחרים שבשלב זה לא ידוע מי הם בעליו ומאין נגנבו.

כתב עת"ם מוסר כי החקירה נמ־שכת וצפויים מעצרים נוספים.

יצא לבדוק המצב בשוק היהלומים

נשיא בורסת היהלומים, מר משה שניצר יצא אתמול בבוקר את הארץ במטוס "אל על" ללונדון, שם ייפגש עם ראשי סינדיקט היהלומים ויעמוד מקרוב על מדיניותו של הסינדיקט נוכח העלאת מחירי יהלומי הגלם.

נשיא המדינה ביקר בחולון

השיב לשאלות אקטואליות והגיב על "ניקוי ראש"

נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר אמר, כי אין לבוא במגע ומשא עם ארגונים טרוריסטיים, המצהירים בפומבי כי הם רוצים בהשמדת מדינת ישראל והמשיכים לרצוח ילדים ונשים.

פרופ' קציר ציין, כי אירגוני הטירור אינם נציגים של כלל הציבור הערבי, וכי מרבית הפלשתינים בשטחים אינם רואים את אנשי הטירור כנציגיהם ואין הסידור לרדותם. "בשלב זה לפחות איני רואה, שאנו יכולים ורשאים להתדיין עם כל גוף, שכוונתו ודרכו היא להחריב את ישראל", אמר.

הנשיא ורעייתו היו אתמול אורחי העיר חולון, אשר רחובה הראשי קושט בדגלי המדינה והעירייה. בקבלת פנים בעירייה, בה השתתפו חברי מועצת העיר ואישי ציבור, בירך ראש העירייה פנחס אילון את האורחים. לאחר מכן נערכה בקולנוע "ריגה" עצרת, בהשתתפות תלמידי השמיניות של חולון.

הנשיא השיב במשך שעתיים לשאלות רבות של התלמידים, בנושאי מדע, חינוך, מדיניות ועוד.

תלמידה אחרת שאלה, מה דעת הנשיא על תכנית הטלוויזיה "ניקוי ראש" ועל ערכה כמכשיר ביקורת תרבותית. פרופ' קציר העיר, בדברי תשובתו, כי הוא מצטער שלא היתה לו הזכות לחזות בתכנית "ניקוי ראש" אשר קטע ממנה התייחס אליו. כללית אמר, כי חופש הביטוי הוא נכס יקר מאד וחייבים לשמור עליו — גם כאשר כואב למישהו...

עם זאת, יש לדרוש מן האחראים לכלי התקשורת, שיעשו מלאכתם תוך אחריות רבה, כי אנשי התקשורת מסייעים במידה מרובה לעיצוב דעת הקהל.

הלם המלחמה ונפגעי כוויות נדונו בכנס הבינלאומי

הלם המלחמה והשפעתו על נפגעי כוויות, ותגובות של אלמנות ויתומים אחרי מלחמת יום הכיפורים — נדונו אתמול בהמשך הכנס הבינלאומי על סטרס וחרדה במלחמה ושלום, הנערך בתל אביב.

הפסיכואנליסט הנודע מניו יורק רולו מאי, אמר בהרצאתו כי הבעייה הקרובה אלינו כעת היא — שישראל היתה בשנים האחרונות תחת איום ממושך של מלחמה ואפשרות של השמדה, ותהיה במצב כזה גם בעתיד הנראה לעין. "משום כך אנו חייבים להבין באופן כללי את הדינמיקה של החרדה, לפני שנוכל להבין [illegible] או אחרות", אמר המרצה.

לדעתו, החרדה היא ההכרה המתעוררת לפעולה, כשקיים איום על הערכים שהאדם רואה אותם כחיוניים לקיומו כאדם. האיום יכול להיות פיזי או פסיכולוגי (מוות, אובדן הורות). החרדה והערכים יש ביניהם יחס הדדי: כאשר האדם וערכיו מתרופפים — הולכת החרדה וגוברת אצל האדם. כאשר הערכים הולכים ומתחזקים — נעלמת החרדה או שניתן להתגבר עליה. לכך, לדעת הפסיכואנליסט, יש השלכות חשובות מאד בתקופה של משברים.

גב' חוה דוד סיפרה, כי במלחמת יום הכיפורים צורפה קבוצה של פסיכיאטרים, עובדים סוציאליים ופסיכולוגים, לבית חולים גדול שפונה כליל כדי לקלוט פצועי ממאיזור הדרום. גב' דוד הוצבה למחלקה לניתוחים פלסטיים ולמחלקה שטיפלה בנפגעי כוויות. הובאו 85 פצועים, אחדים מהם מתו אך רובם החלימו. "העבודה נעשתה תחת הלם המלחמה. שלא ציפו לה. ראש הקבוצה שלנו גוייס לצבא וההוראות שקיבלנו לו ציינו במפורש כי יש לשוחח עם כל פצוע כדי לשחזר את מה שקרה לו במלחמה והביא לפציעתו. על ידי כך נפתחה אפשרות לשחרר את הפצוע מרגשות המועקה. הוראה זו ניתנה לאחר שבמלחמת ששת הימים לא עשו כך ברגע המתאים, וזה הביא לבעיות נפשיות אצל הפצועים, לאחר החלמתם".

על תגובות מקבילות שהגיבו אלמנות ויתומים לאחר מלחמת יום הכיפורים הירצתה גב' פרינה דיור מהמרכז הבריאותי "עזרת נשים" בירושלים. היא ייחסה את דבריה בעיקר למקרים של משפחות אשר להן נמסר על העדרות הבעל או הבן, ורק לאחר זמן רב הודיעו להן על מותם.

יו"ר המשמרות הצעירות: הנוער במשבר אידאי

תנועות הנוער במשבר אידאי ובלי תכנים רוחניים ומילוי אחר משימות לאומיות הן עלולות להעלם מהנוף הישראלי ולא להיות כבעבר גורם מקרין ומשפיע בחברה הישראלית, זאת אמר יו"ר המשמרות הצעירות דור המשך בתנועה הציונית מר אורי גורדון בפגישתו עם מועצת תנועות הנוער במדינה.

לדעת גורדון יש לעצב דמות של הנער שישאל עצמו במה יכול אני לתרום לחברה הסובבת אותי. הוא הדגיש שאת הקליטה החברתית של בני העולים החדשים על תנועות הנוער לאמץ בכל ערי הארץ, לא ניתן יהיה לקלוט את העליה אם הנוער הצעיר יעמוד מנגד.

העליה מחייבת להערכות חדשה ונלווית, לא רק של משרדי הממשלה השונים, אלא אף ובעיקר של החברה הישראלית.

עיריית אילת חוייבה לפרוע שטר של תומר

עיריית אילת חוייבה אתמול לשלם לרופא שיניים מתל־אביב, מר ז'ק קונפורטי, סכום של 50 אלף לירות תמורת שטר מסדרת השטרות של מר אבנר תומר שהוא מחזיק בו.

רשם בית המשפט דחה את טענת העירייה, שאין היא חייבת לשלם את השטר כיוון שמר קונפורטי מחזיק בו שלא כדין.

בהלך הדיון המשפטי הוברר כי מר קונפורטי היה אחד האנשים שמהם קיבל אבנר תומר כספים כדי להלוותם לעיריית אילת. בתמורה נתן תומר שטר של העירייה לנותן הכסף. ב"כ מהצד הפרעון טען פרקליט העירייה, עו"ד יעקב אכיתי, כי השטר הוא אחד מסידרת שטרות שהוציא תומר במרמה מן העירייה.

השופט ד. וולך קבע, כי מר קונפורטי מחזיק בשטר כדין ולכן חייבת העירייה לפרוע אותו.

זה היה השטר הראשון מסידרת השטרות של אבנר תומר שעיריית אילת סירבה לפרוע אותו ופנתה לבית המשפט.

אתמול נערך דיון נוסף בפני רשם בית המשפט, השופט דוד וולך, בענין תביעה בסך 660 אלף לירות שהגישה עירית אילת נגד אבנר תומר, בטענה שקיבל ממנה סדרה שטרות כפולה בענין אותה הלוואה העירייה נאלצה לשלם פעמיים למחזיקי השטרות בגד אותה הלוואה. התביעה הוגשה בסדר דין מקוצר.

אבנר תומר ביקש להפוך את התביעה לתביעה רגילה. אך השופט דוד וולך לא נענה לבקשה זו.

מטוס ללא טייס בשמי ישיבת בני עקיבא — נתניה

תושבי שיכון הוותיקים בנתניה נשאו בהתפעלות עיניהם לרקיע בעוקבם אחר מטוס זעיר שביצע תעלולים אוירובטיים ולא יכלו להבין פשר המראה. בהתקרבם לשטח הישיבה גילו עד מהרה, כי תלמידי הישיבה התיכונית שוב הפתיעום בתחביב מדעי של מטוס ללא טייס.

המטוס באורך 1.30 מטר בנוי לפי כללים לבניית מטוסים רגילים ומותקן בו מנוע זעיר של אחד וחצי כוח סוס, המתנע בדלק רגיל.

השליטה על תנועות המטוס מתבצעת מהקרקע באמצעות משדר השולח אותות רדיו להגאי המטוס ולמנועו.

בישיבת בני עקיבא מתקיים חוג לאוירונאוטיקה ובשלבי הבנייה נמצאים עוד 4 מטוסים שבנייתם תושלם לקראת האביב.

יוקמו 2 ועדות לעידוד התיירות

מאת מפרסנו הכלכלי

שתי ועדות של משרד התיירות יוקמו לבדיקת הדרכים לעידוד התיירות לאילת.

סיכום על כך נתקבל בפגישה שקיים מנכ"ל משרד התיירות, מר ח. גבתון, עם מלונאי אילת. המלונאים התריעו על החלק הקטן של תיירות שבה זוכה העיר; כשמספר הלינות בה היה בשנה שעברה רק 6 אחוזים מכלל הלינות בבתי מלון בארץ.

יו"ר מלונאי אילת, מר א. פפושדו, אמר, כי עד כה לא מומשו הבטחות לפיתוח תשתית תיירות לעיר, הקמת נמל תעופה בינלאומי ועוד.

בדבריו עמד על הוצאות התפעול הגדולות של ענפי התיירות בעיר, קשיי התחבורה ועזיבת כוחות מקצועיים העלולה לגרום למשבר חמור בענף. לדעתו הגידול הרב במספר החדרים של בתי מלון באילת, ב־300 אחוז בשנה האחרונה, והעבודה על 1700, לא נראה היה מוגזם אילו ננקטו פעולות נכונות לעידוד התיירות.

בילוי נעים לחג הפסח במחירים סבירים!

בפנסיון "פאר" טבעון

המחודש לאחר שיפוץ כללי

חדרים יפים עם שרותים צמודים * מטבח כשר — מגוון * מאכלי פסח * ליל סדר מסורתי עם חזן מוכר *

דאגו לשלוח הזמנתכם בהקדם

טבעון טל. 04-931083 ת.ד. 138

אגודת נזר דוד

מתכבדת להזמין את מוקירי זכרו של

מרן הרב הנזיר זצ"ל

לטכס קריאת רחוב נזר דוד

ע"ש הרב הנזיר

ר' דוד הכהן זצ"ל

מטעם עיריית ירושלים

הטכס יתקיים ביום שני א' בשבט תשל"ה (13.1.75) בשעה 3.00 אחר הצהרים בהצטלבות הרחובות הרב עוזיאל ומיכלין בשכונת בית וגן, ירושלים.

במקרה של גשם יתקיים הטכס באולם מלון "הולילנד".

עיריית ירושלים

המחלקה לתרבות

האגף לתרבות תורנית

20 מילגות בנות 500.— ל"י כל אחת יוענקו לאברכים מצטיינים מבין לומדי הכוללים בירושלים.

המעוניינים בקבלת המילגות מתבקשים להמציא חידושי תורה. תינתן עדיפות לנושא הקשור בירושלים.

המועד האחרון להגשת החומר הוא ד' בשבט תשל"ה (19.1.75) לפי הכתובת: האגף לתרבות תורנית, עיריית ירושלים, רח' חיי אדם 2.

החברה לשיקום ולפיתוח ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ

מודיעה על

מכירת דירות ברובע היהודי

ברשות החברה: 3 דירות בנות חדר אחד
2 דירות בנות 2 חדרים.
1 דירה בת 3 חדרים.

בכוונתה להציגן לרכישה בדרך של הגרלה מתוך מענה לזוגות. סיורים לדירות יצאו מבית מחסה ברובע היהודי בתאריכים הבאים:

ב־14.1.75 בשעה 10.00
ב־16.1.75 בשעה 10.00
ב־20.1.75 בשעה 14.00

המעוניינים מתבקשים לדייק, סיורים נוספים לא יתקיימו. מידע הקשור להיצע הדירות ניתן יהיה לקבל בעת הסיורים בלבד. כל פניה בדרך אחרת לא תיענה.

הערה: אין הודעה זו בגדר הזמנה למכרז ולא תחול על החברה כל חובה להציע לרכישה לשום מטעם או בכלל.

פרסי הצפה תשל"ה

"הצפה" מגיש לקוראיו גם השנה מבחר ספרים בתורה ודעת עולם, במסגרת מפעל הפרסים השנתי.

החותם על העתון לשנה מראש בסך 420.- לירות יוכל לזכות באחד הפרסים הבאים:

	מחיר רשמי בל"י	מחיר למנוי בל"י
עטורי תורה מאת א. י. גרינברג — 6 כרכים	105.—	50.—
משנה תורה לרמב"ם — 6 כרכים מהודרים	165.—	100.—
תורה — מקראות גדולות — 5 כרכים	50.—	10.—
פירוש המשנה להמאירי — כרכים ד' ה'	55.—	20.—
חידושי הריטב"א — 4 כרכים	59.—	10.—
התלמוד ויוצריו מאת א. מ. נפתל — חלק ב'	28.—	5.—
אנציקלופדיה לגיאוגרפיה תלמודית — 2 כרכים	49.—	15.—
אנציקלופדיה הילכתית — מפתח ההלכות לרמב"ם ול"שלחן ערוך"	48.—	15.—
אנציקלופדיה על הזוהר — "אדרת אליהו"	48.—	15.—
אנציקלופדיה "מאיר נתיב"	38.—	10.—
הגדה של פסח, מהודרת	32.50	10.—
פרקים במחשבת ישראל — מאת הרב ש. ישראלי	32.—	5.—
דברי ימי אירופה — 3 כרכים — מאת א. ל. פישר	54.—	20.—
מחזור הצומח והחי לפי עונות השנה, מאת אליעזר שמאלי — 2 חלקים	38.—	10.—
פרחי בר מנגב עד חרמון, אלבום מהודר	45.—	10.—
"שחוק פינוי", אנתולוגיה לספרות והומור — 2 כרכים	65.—	25.—
ספר הבית (מאות עצות לעקרת הבית)	22.—	2.—
משנתו של הרב קוק — מאת צבי ירון		חנם
חכמי הספרדים בא"י — מאת שרגא וייס		חנם
אגרות ארץ־ישראל — מאת אברהם יערי		חנם
תחומים וחותם — בחינות בספרות לאור המסורת, מאת אברהם בלאס		חנם
ספר החינוך, עם הגהות בעל "משנה למלך"		חנם
ספר הלכה, ברכות הנהנין		חנם
חידושי רבנו חיים הלוי על הרמב"ם		חנם
ארץ ישראל, הלוך ונסוע בארץ האבות — מאת א. ביר — 2 חלקים		חנם
בדרך טובים, דינים ומצוות שבין אדם לחברו — מאת הרב ד"ר י. מוריאל		חנם
על אבות לילדים — סיפורי תורה לילדים — מאת רבקה אליצור		חנם
חכמת החיים של עם ישראל — מבחר אמרות ופתגמים		חנם
"איטליה" — מאת ישראל ארליך		חנם
מלון רב־לשוני (14000 ערכים)		חנם
2 ספרי בישול — בהוצאת "מסדה"		חנם

מיבצע מיוחד לחודש זה

פרס חינם נוסף

חותם שישלם לשנה מראש במשך ינואר 1975 יקבל ספר חינם מבין פרסי החינם וכן יהיה זכאי לקבל את הפרס הרגיל ממפעל הספרים השנתי.

פנה עוד היום לאחד מסניפי "הצופה" בארץ

תל־אביב: בית "הצופה", רח' המסגר 66, טל' 35421
ירושלים: רח' בן־יהודה 3, טל' 234910
חיפה: רח' ארלוזורוב 9, טל' 663628

חיפה

בתי כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד "יבנה—נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר בשעה 7.30.

לפני התפילה שעור בתלמוד על ידי המורה הרב ישעיהו גגר. ב־8.15 תפילה והעוברים לפני התיבה הם בני־נוער. לפני קריאה למוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

הרב רפאל טולידאנו ידרוש בשבת על הנושא: פרשת השבוע ועניני היום בבית הכנסת, בשמת חיים, רח' החלוץ 14 בשעה 4.00 אחה"צ.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי:

ירושלים — גיבגס, הא"י 12 טל. 33676; תוהגניאן, רובע הנוצרים טל. 283401.

תל אביב: ככר המדינה, ה' באייר 48 258046; פרנקל, המלך ג'ורג' 28 223721; יאני, יהודה הלוי 67 612474.

בת ים — בלפור, בלפור 90.

חולון: אסותא טרומפלדור 4.

רמת גן והסביבה — היגיה, ארלוזורוב 81 רמת גן, 721489.

בני ברק — ככר הישיבה, בני ברק.

פתח תקוה — פישבין, חפץ חיים 6 911541.

הרצליה והסביבה: ככר ריבלין, הרצליה פיתוח ורח' וינגט 142 (מול מלון שירן).

נתניה — תרופה, הרצל 2 28856.

באר שבע: ירושלים הרצל 34.

יום שבת:

ירושלים: ד"ר פרקש, הפלמ"ח 28 36084.

תל אביב — גרוסו, שנקין 27 טל. 284791; צפון, יהודה המכבי 33 49995; תרופה, דיזנגוף 217 223488; יאני, יהודה הלוי 67 612474.

חולון — שיינין, סוקולוב 68.

רמת גן והסביבה — דרך נגבה 28 743159.

פתח תקוה — אסותא, ברוך הירש 21 911710.

בני בת ים — הנביאים 3.

הרצליה והסביבה — ככר ריבלין, הרצליה פיתוח, רח' וינגט 142 (מול מלון שירן).

נתניה — גבע, שער הגיא 14 22695.

באר שבע: אביב, שכון ג'.

במוצאי שבת:

ירושלים — בית הכרם, בית הכרם 19 522009, אל זהרא, 283543.

תל אביב — ככר המדינה, ה' באייר 48 258046; נורדאו, בן יהודה 183 242673; יאני, יהודה הלוי 67 612474.

ירושלים

ב"היכל שלמה"

הרב ד"ר יצחק ויינשטיין, ידרוש מוצר בשבת ב־3 אחה"צ. ב"היכל שלמה" ב"פרשת השבוע לאור ימינו". מטעם ארגון ותיקי המפד"ל, בירושלים. בריכת הגב' צפורה גוזיק.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול (אלנבי 110)

יתפלל הרב הראשי לת"א—יפו, י. י. פרנקל שליט"א. יעבור לפני התיבה החזן מר א. ברנוף בלוית מקהלה. ערבית 4.30 שחרית 8.00.

ביום רביעי, ג' בשבט (15.1) ב־7.30 בערב, ינתן שעור בגמרא ע"י יו"ר ההנהלה מר אברהם הצרוני בנושא: "שיטות הענישה לעבריינים" בהלכה. הצבור מוזמן.

"אהל שם"

(בשיתוף עם הקונגרס היהודי העולמי).

ב־10 י. טברסקי — תנ"ך, ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד, ב־4 במסיבת "עונג שבת", ירצה: ד"ר אליהו לסיגר, על הנושא: יהדות ברזיל, הפותח: יו"ר "אהל שם" — משה גולדשטיין, דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת "אהבת חסד"

השיעורים שמתקיימים במועדון "אהבת חסד" רח. נחמני 61, בשעה 8 בערב. כדלקמן: בליל שבת ק': מסיבת "עונג שבת" ליד שלחנות ערוכים בהשתתפות רבנים וחזנים אורחים.

ביום שלישי: בחוג נשים לתנ"ך "אהל אברהם" ע"י הרב ש. פרנקל.

ביום רביעי: שיעור בשמונה פרקים לרמב"ם, ע"י ד"ר יהודה מוריאל.

"מלוה מלכה" בבית צפניק (רח' פומבין 12)

ב־7.30 במוצאי שבת בהשתתפות הרב ד"ר ש. ז. כהנא. והרב משה אושפיזאי רבה של רמת גן. המנחה מרדכי אפשטין. ישתתפו חזנים.

בכל יום חמישי בשעה 8.00 שיעור לגברא, מפי הרב ישראל־מאיר לאו.

נעצרו מחזיקי כלי פריצה

שני נערים בני 15 מקרית מלאכי, שבחיפוש בכליהם נמצאו 4 זוגות מספריים המשמשים לפתיחת מכוניות מסוג "סוברו" — נעצרו לפי בקשת המשטרה ל־9 ימי חקירה.

במפלגה ובתנועה

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ"ס הפהמ"ז בבית התנועה, (החלוץ 59) ב־7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י מנחם המר, ב־10.30 שיעור ברמב"ם ע"י מאיר אוריין. בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראטה.

בביהכנ"ס בשכון הפהמ"ז בקרית־אליהו בשבת ב־10 שיעור בגמרא ע"י יצחק לבנון, אחה"צ שיעור בגמרא ע"י ישראל פולקבץ, בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת לימוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביהכנ"ס המרכזי בקרית־אליעזר בשבת ב־3.30 ברמב"ם בהדרכת הה' דוד אוירבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם וביום חמישי ב־17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת הה' דוד אורבך.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון "הרי פישל". פרשת השבוע — הרב דוד סייקס; עיונים בתפלה — הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע, פרשת השבוע, הרב דוד שפירא.

בגבעת שפירא: "עונג שבת" בבית הרבנית חנה גרייבסקי ברח' אצ"ל 12 בשעה 3.00 אחה"צ. פרשת השבוע: הרבנית חנה גרישסיין.

תנועת האשה הדתית לאומית — המדור לקליטה חברתית של עולים

בליל שבת — במעון "הירקון" — עונג שבת, המרצה: יוסף דיו.

במעון "עדין" רמת־גן — מסיבת ליל שבת בהשתתפות מרכזת התרבות רחל הרצוג. שיחה של וולפמן בעניני דיומא. שירה בשיתוף עם העולים וזמירות שבת.

בשבת — במעון עולים "קסם" — עונג שבת, המרצה יוסף דיו.

יום ראשון — במעון עולים "קסם" — שיעור ביהדות ע"י הרב בן ציון נשר.

ביום רביעי — במעון עולים "הירקון" — שיעור ביהדות ע"י ד"ר ד. סרבר.

ביום חמישי — במעון עולים "בית ברודצקי" — שיעור ביהדות הה' ברויאר.

בקרית־הרצוג — בבית ד"ר גורבין מפגש עולים וישראלים אקדמאים ומדענים. שיחה בנושא מתחום היהדות, ליבון בעיות חברה בישראל.

בתנועת האנ"ל בתל־אביב

פרשת שבוע:

קרית שלום: בבית החב' ברחרוש כוכבי יצחק 5. המרצה: חיה רוטלוי. המשך שינקין: בבת הח' אלברס, הפלמ"ח 7. המרצה: מלכה אופיר.

חוגים: פגישה משותפת של חוג הרבנית גורן וחוג הרבנית לאו ביום שלישי ב' שבט (14.1).

ב־8.30 בערב, בבית לאל סל רח' מנדלשטם 13. המרצה: ישראל ארליך על יהדות ספרד בעבר ובהוה.

חוג דורמבוס: ביום שלישי בבית הח' קורנבלום ברחוב רח' יוחנן הגדי 5, ב־7.30 בערב. המרצה יצחק הרשושנים.

תנועת האשה הדתית לאומית

בשבת:

רעננה — בסניף הפועל המזרחי ב־4.15 אחה"צ ירצה מר מאיר קפין — על פרשת השבוע.

בני־ברק — במועדון "לחברה" רח' דניאל 3. עונג שבת לקשישים בשעה 3.30 המרצה: שרה פוסטבסקי על פרשת השבוע. בחוג החברות בבית הרב קול רח' מצדה 4 ביום א' כ"ט (12.1) ב־8.30. המרצה: ד"ר אריה שטיפלד — מקומו של החינוך היהודי במערכת החינוך בארץ.

ביום שלישי: ב' בשבט (14.1) בבית החברה שרף ראלה רח' השומר מס' 66, בשעה 8.30. המרצה: מירה הורן — התגלות.

ביום רביעי ג' בשבט (15.1) במועדון "החברה" רח' דניאל 3, ב־8 בערב. חוג לתנ"ך. המרצה: המורה צב"ה רוזנצוויג.

מסיבות ראש חודש

המד — בבית העם ע"ש "אריה" במוצאי שבת ר"ח שבט (11.1) ב־8. ירצה מטעם מרכז ההסברה מר יואי קמחי. על הנושא: המדיניות הכלכלית החדשה. פרט על אחרים ועופים — לקראת ט"ו בשבט.

קרית־ים — בסניף הפועל המזרחי רח' אשר 1. וחברות מסניף ק. שמואל ביום ראשון ר"ח שבט (12.1) בשעה 7.30 בערב. המרצה: הרבנית הדסה קליינמן — מעניני דיומא. החברה מרים יקיר — חברת ההנהלה הארצית — "פעולותיה של המחלקה במסגרת התנועה והפקידיה". שירה בציבור בליווי אקורדיון וכיבוד קל.

קרית־שמואל — בגן הילדים, פנינה, שכון חדש ביום ד' ג' שבט (15.1) בשעה 7.30 בערב. המרצה — המפקחת רוחה מלר — דינמיקה קבוצתית. הבנחה — הגננת פנינה שקרניק.

קרית־אתא — בסניף הפועל המזרחי רח' פינסקר (מול קריה) ביום ג' ב' שבט (14.1) בשעה 7.30 בערב. המרצה: מר גבעון יצחק — החינוך לאור משבר הערכים. הח' פנינה נמיר — פעולותיה של המתנדבת במסגרת התנועה והפקידיה. הקרנת סרט וכיבוד קל.

ימי כפר

בסניף כפר־סבא — במועדון "לחברה" בימים א' ב' וג' השבוע, משעה 9 בבוקר עד שעה 7 בערב. בסניף רחובות — בסניף הפועל המזרחי רח' הרצל 148 (בית שפירא). בימים ב' ג' וד' השבוע משעה 9 בבוקר עד שעה 7 בערב.

בבית המשפט המחוזי בבאר שבע

תיק עזבונות 399/74

בענין: ירושת המנוחה פקן אלגרזה בשכון שמשון א', 190/1, אשקלון שנפטרה באשקלון ביום ט"ז בתמוז תשל"ב (27.6.1972).

המבקש: פקן מנחם משכון שמשון ג' 317/15, אשקלון ע"י ב"כ עו"ד יהוה גורן ו/או רחל קוסלרביץ אשר מענם למסירת כתבי בי־דין הוא: רח' המרבעיר 4 אשקלון.

הזמנה

להוי ידוע כי הוגשה לבית המשפט בקשה ליתן צו המכריז על ירושת המנוחה הנ"ל והנני מזמין בזה כל אדם הרוצה שיש לו טובת הנאה בעזבון המנוחה, הרוצה להתנגד להכרזה, להגיש, תוך חמישה עשר יום מיום פרסום הזמנה זו התנגדות להכרזה המבוקשת, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

לוח הצפה

● פיליפ הקונה היחידי אנטיקות פרידינידרים טלוויזיות וידושות — 864938 בערב 876852.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות תיקון, מכירה, חלקים, צבעק, ביאליק 12, רמת־גן 736164.

● דתי (27) מעוניין להתכתב עם דתיות מחוץ לארץ. ת. ד. 37660 (אורי) תל אביב.

● דירה מרוהטת להשכיר לזוג בסביבה דתית בגבעתיים סינה אהרונסון בילויים להתקשר למס' 789066 מ־8.00 11.00 5.00 — 10.00 בערב.

● דתי אדוק, 40/180, אחראי ורציני, מעוניין בהכרות למטרת נשואין. ת. ד. 1188 צפת.

● דרושה אשה דתית דוברת יידיש לטפל באשה חולה ונהול משק בית קטן. טל. 03—726223.

לוח ירושלים

● קורסים למזכירות, קורספונדנציה, כתיבה במכונה, לאה מגבל, נחום 9. 02—288931.

● דרושה מטפלת לאשה, כולל לינה + המלצות. טלפון 66574 אחרי הצהרים ובערב.

● למוסד תורני בירושלים, דרושה מזכירה סלפתיסטית, לשעות מ־2 עד 7. טלפון—263165, 261994 לפנות לרחל.

● בזכמן הלבשה, רחוב יפו 47, ירושלים. הלירה שלך שוה אצלנו 1.50. 25 הנחה על חולצות ומכנסיים; 20 אחוז הנחה על כל הבגדים. מבחר של חליפות ומעילי חורף ללא חשש שעטנז.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה — מוצ' חול — 4.00—7.00—9.00

אורדיון — הסכנה היא מקצועי

הבירה — חזיז ורעם

אורנע — שבוע 3 — משאלת מוות

ארנון — הרפש שבחיים

תל־אביב

אסתר — שבוע 2 — איש הכנופיה

גורדון — שבוע 9 — הולך רגל

גת — שבוע 16 — אמריקן גראפיטי

פאר — שבוע 2 — בר מזל

סינרמה — שבוע 2 — מיסטר מג'סטיק

חן — שבוע 3 — ג'אגרנאט

דרייב אין — היידי בת ההרים 5.00; השוטר בדימוס 7.15; זמנים סוערים 9.45

חיפה

ארמון — שבוע 3 — ג'אגרנאט

עצמון — שבוע 2 — שני גברים בעיר

רון — נודניק עם רשיון

חן — בית הזכוכית

אורלי — שבוע 7 — אוונטי

פאר — ישנוני

אורה — שבוע 3 — שנה טובה לאוהבים

אמפי — ההזדמנות האחרונה

מירון — הזועם

היום

יום ששי כ"ז טבת תשל"ה, 10.1.75

פ' וארא

הפרק: ישעיה מא—מב; המשנה: כלים כח, ו—ו; הדף: תמורה ה; ההלכה: אורח חסה—צ, י—א.

שבת

הפרק: ישעיה מג—מד; המשנה: כלים כח, ח—ס; הדף: תמורה ו; ההלכה: או"ח תצ—צא, ב—א.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב): עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 "מעדנים מוסיקליים"; 09.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים; 11.00 עברית לעם; 11.15 שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים; 11.30 לקראת שבת — להתות הביכוריים; 11.50 שיר ופזמון; 12.05 "הקונצרט שלי"; 13.05 "קונצרט צהריים"; 14.10 לאם וילד; לילדים הגדולים; 15.05 "קבלת שבת" — פרשת "וארא"; 16.10 רגע של עברית.

רשת ב'

06.00 "מה טובו אהליך יעקב" השיר של יום; 08.55 "הארץ הזאת"; 10.05 "כאן בביתי"; 12.05 "בקצב יוצרי"; 12.30 שירים בשלגב; 13.05 "בחצי היום"; 14.10 "עד ארבע"; 16.10 רגע של עברית.

גלי צה"ל

05.58 ברכת הבוקר; 09.05 ד"ש עם שיר; 09.55 לעולם לא אסכה; 10.05 חכים ר־ פאים; 10.55 מילה בסלע; 12.05 יומן הצהרים; 12.25 כוכב בצהריים; 12.55 הנקודה היהודית; 13.05 סבב הגן — תוכניתו של יהורם גאון; 14.05 מצעד אפוסוגים תלמיזיה הבנתי.

טלוויזיה לימודית

14.00 ספור קטן מהספר הגדול; 14.10 כפר דייגים בהודו — בכורת עצים וארצות; 14:28 ציד ההולות — תכנית של גיל אלדמע על תל אביב הקטנה; 15.00 "איינהוי"; 15.25 שלום לבוא שבת.

במוצ"ש

רשת א'

18.05 "סיפורים קטנים על מוסיקאים גדולים"; 18.40 רוחנכוה ספרדיוה; 19.05 יומן השבת — מהדורה שניה; 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ישעיהו, פרקים כ"א, כ"ב קריאה בפי יעקב בנאי ושיחה כאת הרב עדין שטיינזלץ; 20.05 תחרות שחבם רדיו — ישראל — יוגוסלביה; 20.07 "רסיטל"; 20.42 "פרקי זמרה"; 21.05 "הבבדיל" ו"בלוית מלכה"; 22.05 "צלילים שרנסות לבצר" — מפגשת עם סופרים וקוראים; 23.05 "מוסיקה קלאסית כבקשתך"; 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 "משירי הצבים"; 21.45 "מתאר ספורט"; 22.05 "שעה קטנה" — מוסף חדשי לוכן ולמקום; 23.05 "רדיוסקי" — סנוכים בשפה קלב.

גלי צה"ל

18.05 בדים; 19.05 דיוקנו של קיי צבי בזן; 20.05 רחוק מן הזכן; 21.05 מסורת מסורת; 21.35 פזמונים מתוך סרטים וחזות מוסיקליים; 22.05 פזמונים עולמיים; 23.05 פעה של הזמר במוסיקה עם גד עם קריף; 23.53 ליתהו של הפרופ' בן עמי שרפשטיין; 00.05 יומן הבוקר; 00.30 ציפורי לילה.

טלוויזיה כללית

20.00 "כביכוא המשיח" את יכות המשיח תהאר תכניתם של צבוה צבו ר' אדיר זיק; 20.30 מבט לחדשות; 21.00 מבט ספורט; 21.45 "האדינק", סרט קולנוע; 22.55 מסוקו של יוסף — חדשות.

האופרה הישראלית

רחוב אלנבי 1 תל־אביב, טל. 57222

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

11/1 לוציה די לאמרמור — אופרה מאת דוניצטי

12/1 הרוזנת מריצה — אופרטה מאת קאלמן; אופרטה מאת קאלמן

13/1 כרמן — בירושלים ב־8.30 בבנייני האומה

16/1 נישואי פיגארו — אופרה מאת מוצרט

19/1 דון פסקואלה — אופרה מאת דוניצטי

21/1 לה טראוויאטה — אופרה מאת ורדי

25/1 ריגולטו — אופרה מאת ורדי

התיאטרון הישראלי

11.1.75 במוצ"ש

הבימה

מקבת: באולם הגדול

מה, בו יולי: באולם הקטן

הבימרתף: על קלות דעת מוצ"ש ב־9

הקאמרי

שלש מכיבות ב־6.15—9.00

חיי קאליגולה: ת"א צוותא ב־8.00

התיאטרון העירוני חיפה

אל הציפור

הצפה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה "ע"מ, העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421, ת"ד 2045, השבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 35609 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 1, טל. 663628 דפוס העשור בע"מ ת"א, רח' המסגר 66, טל. 31554.

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמבצעים

هكذا من الاصل

היהלומנים הצטרפו להסכם לתשלום תוספת יוקר מדצמבר

מאת סופרנו הכלכלי

התאגדות היהלומנים לתשלום תוספת־יוקר הוסר"ה את כל התנועה"פ של ההתאחדות בעלי תעשיית יהלומים החליט אתמול לשלם תוספת יוקר החל מחודש דצמבר.

היהלומנים מצטרפים להסכם שנחתם בין ההסתדרות לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ושעליו לא התמו בזמנו. גם ארגוני השמירה שלא התמו על ההסכם מסכימים עתה לשלם את התוספת שהוחלט עליה.

בינתיים נתעוררו קשיים לגבי התשלום באגורות חוב של הזכאים לתוספת מעבר ל־200 ל"י המשתלמת במזומן. בנושא זה נתעוררו בעיות מסובכות שעדיין לא התגברו עליהם, דוגמת חישוב פריון עבודה, שעות נוספות ועוד. אולם, מאחר לפי הסיכום הלא רשמי שנקבע במגע ישלמו המעבידים את האגורות רק בעוד חצי שנה לא תהיה הפריצה בחישובי המשכורות בחודש זה.

ישובי הדרום מתנגדים להקמת הכור בניצנים

מאת סופרנו בתל־אביב

ראשי רשויות מקומיות בדרום הארץ, הביעו התנגדותם הנמרצת להקמת כור גרעיני בחולות ניצנים, בין אשדוד ואשקלון.

ראשי הרשויות המקומיות קיימו כנס חירום בנדון ובעקבות החלטתם עיגרו תזכיר למועצה הארצית לתכנון ובנין, בו הביעו התנגדותם הנמרצת למימוש התכנית.

בין השאר טוענים ראשי המועצות העירוניות בדרום, כי חוף ניצנים צריך לשמש לפי תכנית המיתאר של הנגב הצפוני. שפורסם אף בשעתו על ידי משרד הפנים, כפארק ומרכז נופש לאיזור כולו. לדבריהם עדיף לשקם את תנועת הכה מצפון לאשדוד.

המתנגדים ביקשו התערבות מומחים הבקיאים בנושא של הכור הגרעיני.

מורת־רוח באוצר מהתנהגות הנכים בפרשת „הוצאות רכב"

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

מורת־רוח על התנהגותם של הנכים בפרשת „הוצאות הרכב" הובעה ע"י האוצר.

הנכים שהפגינו לפני כשלושה שבועות באוצר בקשר לדרישתם להוצאות רכב הודיעו, כי יחזרו להפגין. ועדה של הכנסת החליטה שיש לתת תוספת בכך 350 ל"י לחודש לנכה 100 אחוז וכי גובה התמיכה יעמוד בסופו של דבר על 400 ל"י לחודש. בועדה זו השתתפו חברי כנסת מסיעות הקואליציה והאופוזיציה כגון: שושנה ארבלי־אלמוזלינו, חייקה גרוסמן, עדי אמוראי ויורם אריזור. היתה הסכמה על הרכב הועדה. הרכבה היה על־מפלגתי.

עתה אומרים הנכים כי הצעותיה אינם מספקים אותם. הם הודיעו כי אם לא יתקבלו בהקדם ע"י שר האוצר ישובו וישבתו.

בחוגי האוצר הובעה מורת רוח על עמדה זו. כיצד יתכן שאחרי דיון בועדה מוסכמת מסרבים לקבל את מסקנותיה? שואלים אנשי האוצר.

הנכים תובעים קביעת „סל מחירים"

המרכז הארצי של ארגוני הנכים החליט לתבוע משר האוצר מר י. רבינוביץ ולקבוע „סל מחירים" להחזקת רכב נכים, שיהיה מבוסס על החישוב שהכין משרד התחבורה על הוצאות החזקת הרכב של הנכים בארץ.

על דרישות ארגוני הנכים מסר בירושלים יו"ר המרכז הארצי של הארגונים, ד"ר אברהם גולדנסקי. הוא מסר, כי דרישתם באה בעקבות החלטת ועדה מיוחדת של הכנסת, שקבעה סכום מכסימלי של 400 ל"י לחודש, להחזקת רכב הנכים.

יו"ר מרכז ארגוני הנכים מסר כי מתוך כ־40,000 נכים שמייצג המרכז, מתייחסת פרשת החזקת הרכב רק ל־3.000 נכים שהם בעלי רכב, אשר בלעדיו אין הם יכולים לתפקד. ד"ר גולדנסקי הביע תקוה כי שר האוצר, שעימו אמורים להיפגש נציגי הנכים בימים הקרובים, ייענה לתביעתם לקבוע „סל מחירים" שיכלול את כל מרכיבי הוצאות החזקת הרכב של הנכים, השתתפות ריאלית של הממשלה בהוצאות אלה.

הרוג ופצועים בהתהפך טנדר

צעיר בן 18 מכתנה הפליטים נוסיראת שליד דיר אל בלח, חדר עבד אבו נאג'עה, נהרג ו־5 נוסעים אחרים נפצעו, מהם 2 קשה, התהפך טנדר שהסיע אותם לעבודה בישראל.

התאונה אירעה אתמול בבוקר בכביש מסביה. הפצועים הועברו לבית החולים ברחובות. שלושת הפצועים קל נחבשו בעוד ששני הפצועים קשה הועברו ביום ה' לבית־החולים שיפא בעזה.

נהג הטנדר, דרויש מחמד מצוה, נעצר ע"י משטרת אשקלון ושוחרר בערבות של 5000 ל"י בבית משפט השלום במקום.

ועדת הכספים בעת"א אישרה 5 וחצי מיליון ל"י לביכ"נ ולמקוואות

ועדת הכספים של עירית תל־אביב אישרה בסוף השבוע חמישה וחצי מליון ל"י כתקציב פיתוח נוסף של המועצה הדתית לצרכי בתי כנסת ומקוואות, כך שהסכום הכולל של תקציב הפיתוח הרב שנתי למועצה הדתית למטרות אלה מסתכם בסך של 13 מיליון ל"י.

מהסכום הזה מוקדש מיליון ל"י לשיפוץ בית הכנסת הגדול. מעל 2 מיליון ל"י להשלמה תקציב לבניית 6 בתי־כנסה בשכונות. כמיליון וחצי ל"י כהשתתפות בהקמת בתי־כנסת ומוסדות דת, ומיליון ל"י כהשתתפות בהקמת מקוואות.

בהקמת שלושת בתי כנסת בשכונות משתתפה חברת שיכון עובדים בחצי מיליון ל"י.

ד"ר ד. רוזן־צבי, יו"ר הועדה לשרותים דתיים, בדבריו בדיוני הועדה הדגיש את חיוניות הקצבה לבתי הכנסת והמקוואות בעיקר בשכונות.

ראש העיריה, הנציגים הדתיים ואנשי הליכוד תמכו באישור התקציב הנוסף. ו„המערך" הצביע בחלקו נגד ובחלקו נמנע.

אישור תקציב פיתוח נוסף לבתי כנסת ולמקוואות בסדר גודל של חמישה וחצי בילון ל"י מהווה הישג גדול לנציגות המפד"ל בעיריה.

החלטת ועדת הכספים תובא לאישור סופי בישיבה הקרובה של מועצת העיריה שתתקיים ביום ו' בשבט.

התמוטט קיר בעיר העתיקה

הפועלים שנלכדו במפולת נפצעו קל

במיבצע חילוץ מאומץ ניצלו אתמול עשרה פועלים שנקברו תחת מפולת, בהתמוטט קיר ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים, כל העשרה נפצעו, אחד מרבית פצועים קל ורק שלושה נפצעו פצעים בינוניים.

ההתמוטטות אירעה בשעה 1.30 בצהרים, בעת שהפועלים עסקו ביציקת יסודות למבנה של ישיבת הכותל. קיר שנתמך בעת החפירות הארכיאולוגיות ברובע היהודי התמוטט וקבר תחתיו את עשרת הפועלים. חמישה מהם חולצו מיד ולאחר טיפול רפואי נשלחו הביתה. מכבי האש שהגיעו אל המקום בתוך דקות ספורות התקינו את הסולם האידראולי שלהם מעל לבור שבתוכו היתה המפולת וממנו הורידו סולם חבלים שבאמצעותו ירדו הכבאים למטה. החלה עבודה מאומצת ושני פועלים נוספים חולצו כשהם פצועים באורח בינוני.

מפקד מכבי האש בירושלים, יצחק קובי, שניצח על המבצע, חקר את הפועלים בסביבה לגבי מיקומם של שלושה הפועלים האחרונים. אחר כך הציבו הכבאים פיגום זמני למניעת התמוטטות נוספת והפועלים החלו לחפור בעקבות צינור מדחס האויר שנקבר אף הוא.

כך הוצאו הפועלים אחד־אחד כשהם פצועים, אך חיים. הפועל האחרון הוצא לאחר שעה וחצי. שניים מן הפועלים הועברו אל בית החולים „הוספיס" בעיר העתיקה, כשאחד מהם פצוע קל והאחר פצוע פצעים בינוניים. שלושת האחרים הועברו אל בית החולים „שערי צדק". אחד מן השלושה פצוע קל והשניים האחרים פצועים פצעים בינוניים. אחד מן הפצועים האלה הוא היהודי היחיד בקרב כל הפצועים.

דובר משטרה ירושלים ציין לשבח את עבודתם המסורה של הכבאים, שהשליכו את חייהם מנגד המבצע להצלת הפועלים. הדובר אמר כי המחלקה למבנים מסוכנים של עירית ירושלים תבדוק את נסיבות התמוטטותו של קיר האבנים.

40 עובדי חניון התברואה של עת"א קיימו הפסקת עבודה

מאת סופרנו בתל־אביב

40 עובדי חניון התברואה של עירית תל־אביב, קיימו אתמול הפסקת עבודה בת 3 שעות.

הם קיימו אסיפת הסברה ובה טענו על קיפוח כתוצאה כתקינה חדשה שבוצעה לעובדי החניון.

בהתערבות ארגון עובדי העיריה הסכימו השובתים לחזור לעבודה הקיתה תוך הבטחה שענינם יסודר עד לסוף החודש.

ראש אגף התברואה מר אריה קרמר הדגיש בשיחה עם עתונאים כי הכרזת השביתה היתה בלתי מוצדקת שכן מנהל עתה עיכהם מו"מ כשהמגמה היא — להגיע להסדר כניה חדשה.

מציינים כי עבודות הנקיון התנהלו בכל זאת משך יום אתמול כרגיל וכל המכוניות יצאו לעבודה.

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעה על

משרות פנויות במחלקת החשבונות:

1) מנהל חשבונות עצמאי מכרז 1/75
הדרישות: בעל נסיון של 3 שנים לפחות; ידיעה בהנהלת חשבונות המנוהלת ע"י המחשב; שליטה באנגלית; שומר מצוות.

2) עוזר למנהל חשבונות מכרז מס' 2/75
הדרישות: נסיון בעבודה וידיעה בהנהלת חשבונות בביטת המיכון; שומר מצוות.

הדרגה למכרות הנ"ל תקבע בהתאם לכישורים.

● נא לפנות בכתב בציון מס' המכרז אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר אילן, רמת־גן.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ו (1975/76)

יתחיל ביום א', כ"ט בטבת תשל"ה (12.1.75)
ויסתיים ביום ו', י"ז באדר (28.2.75)
מתקבלות בקשות לפקולטות/בתי־ספר:

מדעי הרוח
וכן: חינוך
הכשרת מורים (תעודת הוראה)

מדעי החברה
וכן: מינהל עסקים
עבודה סוציאלית
הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים

משפטים
וכן: קרימינולוגיה

רפואה
רפואת שיניים
רוקחות
מתימטיקה ומדעי הטבע
וכן: מדע שימושי וטכנו־ בולוגיה

חקלאות:
וכן מדעי התזונה והביה
ספרנות וארכיונאות

בעל תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנה אישית או בכתב ל„אקדמון", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים, ויקבל את ה„מדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת —.8 ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשירות חובה יקבלו את המדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בעל תעודת בגרות שאיננה ישראלית וטרם למד במוסד להשכלה גבוהה בארץ כתלמיד מן המנין, יפנה למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

תלמיד האוניברסיטה העברית המבקש להוסיף/להחליף תחום לימודים מפקולטה אחרה — יפנה בקשתו למשרד לקבלת תלמידים.

מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה א'.

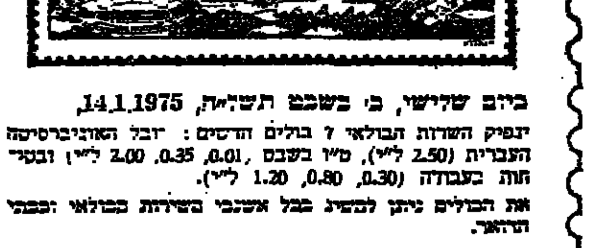

ביום שלישי, ב' בשבט תשל"ה, 14.1.1975

ינפיק השרות הבולאי 7 בולים חדשים: יובל האוניברסיטה העברית (2.50 ל"י), ט"ו בשבט (0.01, 0.35, 2.00 ל"י) ובטיחות בעבודה (0.30, 0.80, 1.20 ל"י).

את הבולים ניתן להשיג בכל אשנבי השירות הבולאי ובסניפי הדואר.

צפייה השתתפותן של מאות ב„בר בי רב דחד יומא" בבת־ים

צפויה השתתפותם של מאות מתושבי בת־ים בלימוד ובעיון ב„בר בי רב דחד יומא" או „ישיבה ליום אחד", שיקויים ביום א'.

הארוע נערך מטעם המועצה הדתית והרשות לתרבות תורנית בבת־ים בחסות בית המדרש הגבוה לרבנות ודיינות בעיר. פיד לאחר מכן יסובו ל„סדר" בחברותות או בקבוצות בהדרכת חניכי בית המדרש הגבוה לתורה והוראה.

במשך היום ישמעו הרצאות מפי הרב הראשי לרחובות שמחה הכהן קוק, הרב יצחק זילברשטיין, ראש כולל „בית דוד" בחולון, הרב הראשי לישראל הראשון לציון הגר"ע יוסף, הרב ש.י. ויינגרטן.

לאחר תפילת מנחה תהיה סיום מסכת ברכות בהשתתפות רבה הראשי של בת־ים פסח קוקיס, ראש העיר יצחק וולקר ויו"ר המועצה הדתית דב דויטש. דברי ההעוררות יאמר האדמו"ר מקאלב.

אחר הצהרים יתנהל „סדר" נוסף בצוותא ובקבוצות בהדרכת אברכי הכולל, ואחה"צ ירצה רבה הראשי של בת־ים הרב אליהו בקשי־דורון.

הרב יעקב גלינסקי ראש ישיבה תורה ישמיע שיחה ב„מוסר".

אומדן הלשכה לסטטיסטיקה: כ־15 — 20 אלף ירדו ב־1974

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

בשנת 1974 ירדו מישראל בין 15,000 ל־20,000 נפש. זהו אומדן השמי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דובר הלשכה מסר אתמול כי בשנת 1974 יצאו מישראל 265,000 תושבים לחו"ל. וכן נרשמה עליה של 11 אחוז במספר היוצאים לעומת שנת 1973. בשנת 1974 חזרו לישראל 238,000 תושבים, כ־6 אחוז יותר מאשר בשנה שלפניה. מסתבר איפוא כי מספר הישראלים שיצאו השנה היה גדול בכ־27,000 ממספר החוזרים באותה שנה. מספר זה גדול כפליים ממאזן היוצאים והנכנסים בשנת 1973. על סמך נתוני תנועה התושבים ומשך שהותם בחו"ל בשנת 1974 ובשנים הקודמות, אומדת הלשכה את מספר היורדים בשנת 1974 בכ־15,000 עד 20.000.

טרנסול רוטרדם — מכבי ת"א 91:90

מאת א. אביר

קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב, הפסידה אמש לקבוצת טרנסול רוטרדם בתוצאה 91 : 90. לאחר 43 : 43 במחצית. משחק זה היה במסגרת גביע אירופה לקבוצות אלופות.

על אף ההפסד, גברה מכבי על טרנסול בסיכום שני המשחקים, היות ובמשחק הקודם נצחו התל־אביבים 85 : 94.

המישחק נערך באיצטדיון יד־אליהו לעיני 10,000 צופים שביניהם בלטו שר השיכון, שר הבריאות וחה"כ דיין שנתקבל בתשואה מבושכת.

2 מסגרים נהרגו בהתפוצצות תוך כדי עבודות ריתוך בכ"ס

שני מסגרים, ששמותיהם טרם נמסרו לפרסום, נהרגו אתמול בצהריים תוך כדי עבודת ריתוך בתחנת קמח בכפר סבא, לאחר שמיכל החמצן, שבו השתמשו לריתוך התפוצץ בקרבתם.

האסון אירע בקומה השישית של תחנה הקמח „עין חי", הנמצאת לא הרחק מתחנת המשטרה בכפר סבא. כתוצאה מהדף הפיצוץ גם נפצעו באורח קל שני עובדים בתחנת הקמח ועובר אורח. לתחנת הקמח נגרם גם נזק רב.

כתוצאה מהפיצוץ נופצו שמשות בבית הספר „אורט" הסמוך ובבנין תחנה הקמח. אש פרצה מיד, וכל הסביבה התמלאה בעשן סמיך. למקום הוזעקו שלוש מכוניות כיבוי ואמבולנסים.

המשטרה הזעיקה למקום שני חבלנים, שהעלו כי הפיצוץ נגרם כתוצאה מנזילת המצן מאחד מבלוני הריתוך. שני המסגרים היו בתוך מיכל, כאשר אירעה ההתפוצצות. הם נהרגו במקום מן ההדף.

המשטרה פתחה בחקירת נסיבות האסון.

אשה שעסקה בפריצות לחנויות נעצרה לפי עקבות כתמי דם

כתמי דם שהובילו ממקום פריצה אל דירה ביד אליהו הביאו למעצרה של אשה החשודה בסידרת פריצות לבתי עסקים באיזור תל־אביב.

אור ליום ה' נתקבלה הודעה במוקד המשטרה בדבר חנות בגדים שנפרצה ברחוב לה גרדיה 23 בת"א. ניידות שהגיעו למקום הבחינו כי חלון הראוה נפרץ ובגדים שהיו בו נגנבו. על אדן החלון נתגלו כתמי דם ובעקבות זאת סברו החוקרים כי הפורץ נפצע בשעת הפריצה.

החוקרים הלכו בעקבות כתמי הדם והללו הובילום לבית בקרבת מקום. כתמי הדם נמשכו עד לקומה ב' של הבנין השוכן בשכונת יד אליהו, שם נפסקו ליד דלת דירה. כאשר נפתחה הדלת מצאו החוקרים את עצמם מול אשה בת 40 אשר דם שתת מידה הימנית. בחיפוש בדירה נמצאו בגדים ושמלות שנגנבו מהחנות הבגדים. כמו כן נתגלו תוויות בגדים אחרות מפריצות אחרות. פאות נכריות גנובות וכן כדורים של סמים מסוכנים שנגנבו מפריצות לבתי מרקחת.

מעצר ביכונסקי הוארך ב־15 ימים

„בידי המשטרה חומר משכנע, שיש בו משום חשד סביר, שיורם ביכונסקי רצח את רחל הלר, זאת מסתבר מחומר חסוי שהובא בפני הכוהל בין היתר פרטים על מעורבותו וחסיונו של החשוד להשפיע על עדים לאחר מכן".

כך קבע אתמול שופט השלום הירושלמי ראובן בן חורין, שבו שנערך לבקשת המשטרה להאריך את מעצרו של ביכונסקי ב־15 ימים נוספים להמשך החקירה.

מיד לאחר מכן הודיע פרקליטו של החשוד, עו"ד חיים משגב, כי יערער על החלטה זו בפני בית המשפט המחוזי בחיפה.

ביכונסקי הודיע שהוא יפתח בשביתת רעב.

מזל מזרחי מערערת בבית המשפט העליון

מזל (מלי) מזרחי, העצורה כחשודה בפרשת רצח החיילת רחל הלר, פנתה אתמול לבית המשפט העליון בירושלים בבקשת ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה להאריך את מעצרה ב־15 יום נוספים.

הופיע

ספר קצור שלחן ערוך

מקור חיים

מאת הרב חיים דוד הלוי

הרב הראשי לתל־אביב—יפו

יתבארו בו הלכות הנחוצות ביותר לאדם בישראל ולכל עדה לפי מנהגיה

משרד החינוך שוקל אפשרות לבטל הבחינות במתימטיקה

משרד החינוך שוקל אפשרות לבטל את בחינות הבגרות במתמטיקה ולבחון את בוגרי י"ב בבחינה אחרת ב־מדעי הטבע — אמר אמש שר החינוך והתרבות א. ידלין בשיחה עם תלמידי הכיתות הגבוהות בבתי ספר בנגב.

כ־200 תלמידים התכנסו בבית הספר המקיף באופקים ושאלו את השר בעניני לימודיהם ובבעיות המציקות להם. בתשובה לאחת התלמידות אמר השר, כי אף הוא רואה עיוות מסויים בעובדה, כי ציוני מגן לבחינות הבגרות ניתנים רק בבתי הספר התיכוניים, בעוד שבבתי ספר מקצועיים אין התלמידים זוכים לציוני הגנה של מוריהם. הבעיה תצטרך להיבחן מחדש במוכירות הפדגוגית של המשרד.

תלמיד כיתה י"א בתיכון המקיף א' באופקים קבל בפני השר על כי בני כיתתו אינם מתקבלים ל„משמר האזרחי", למרות היותם בני הכיתה הבוגרת במוסד. השר אמר, כי הענין צריך להבדק על ידי מיפקדת המשמר האזרחי.

הוועידה ה־3 של העובדים הסוציאלים תיפתח ביום ב' בת"א

מאת סופרנו בתל אביב

המצטרפותם של עשרות אלפי נתמכים חדשים למעגל מקבלי הסעד בארץ, לאחר הפיחות, המחסור בעובדים סוציאליים מוסמכים, ההתפרעויות בלשכות ועוד — יעמדו במרכז דיוני הועידה השלישית של „איגוד העובדים הסוציאליים" שתתקיים ביום שני ושלישי, בשבוע הבא, בתל אביב.

בועידה שתיפתח בנוכח למען החייל, ישתתפו ראש הממשלה, מר יצחק רבין; שר הסעד מר מיכאל הזני, מזכ"ל ההסתדרות י. משל ו־230 צירי הועידה, שנבחרו השנה בבחירות אישיות, והרשימה שזכתה במרבית הצירים מיוצגת על ידי נציגי כל הזרמים, לרבות הציבור הדתי שבין העובדים הסוציאליים.

בעקבות הצלחתה של הרשימה „קבוצת הפעילות הארצית", עשויים לחול שינויים בהרכב מוסדות איגוד העובדים הסוציאליים, הכן בפעילות הארצית.

בשיחה עם סופרנו צויין כי לנוכח המחסור בעובדים סוציאליים מוסמכים ושיבוצם בעבודה של 490 עובדים סוציאליים לא מוסמכים, יש מקום להכשירם המהירה של הלא מוסמכים ואיוש מאות המישרות הפנויות עדיין.

מועצת המנהלים של החברה לישראל מתכנסת היום בפריס

תדון אם להצטרף לקונסורציום של נושי ד"ר רוזנבאום

מאת סופרנו הכלכלי

מועצת המנהלים של „החברה לישראל" מתכנסת היום בפריס בישיבה זו יוכרע, כנראה, אם להצטרף לקונסורציום של נושי ד"ר רוזנבאום, או להיענות להצעה של איזנברג המוכן לקנות את תביעת החברה מהחברות של רוזנבאום.

ההצטרפות לקונסורציום היא סלע מחלוקת בין שתי קבוצות בחברה. הקבוצה בראשות יו"ר מועצת המנהלים, הברון רוטשילד מתנגדת להצטרפות ודורשת למצות את הדין כלפי רוזנבאום. קבוצה שניה, שחבריה הם בעיקר המשקיעים מגרמנית, סבורה שיש להציל את הכסף של החברה ולדעתה יש סיכוי לכך אם יוקם גוף של נושים.

עד כה לא הועמדו שתי הדיעות לדיעות גלוי וההכרעה בנושא נדחתה. בינתיים צצה ההצעה של איזנברג, שהוא עצמו הינו משקיע ב„חברה לישראל" וחבר הדירקטוריון שלה, ומוכן תמורת סכום מסויים לקנות את התביעה. הוא מוכן לקבל על עצמו את הסיכון שבקניה זו, אם כי המחיר שהוא מציע מהווה חלק קטן בלבד מהתוכנות של רוזנבאום ל„חברה לישראלי". אם המתנגדים להצטרפות לקונסורציום יעמדו בדעתם יוכלו להציל חלק מהכסף ע"י מכירה לאייזנברג.

שר־ההסברה ו־2 ח"כים התנדבו ל„משמר אזרחי"

שר ההסברה א. ידיב וחברי הכנסת אלוף (מיל.) אברהם יפה ויחזקאל פלומין נמנים על כ־300 כמתנדבים חדשים, שהשתתפו אמש ברמת השרון.

את הטקס פתח מפקד „המשמר האזרחי" ברמת השרון, עמי הדיר, שציין כי בין המתנדבים יוצאי צה"ל המשמשים דוגמא לכלל הציבור.

ראש המועצה פסח בלקין, מסר ע„המשמר האזרחי" ברמת השרון הגיע כבר ל־1100 מתנדבים, אולם יש להכפיל את המספרים.

מפקד „המשמר האזרחי" במחוז תל־אביב אל"מ (מיל.) ד"ר משה לבן דיבר על הבטחון השוטף והפנימי.

ר' מרדכי קרנקורס ז"ל הובא למנוחות

רבים השתתפו אתמול בהלוויתו של ר' מרדכי קרנקורס, יו"ר הנהלת בית הכנסת הגדול בראשון לציון, שנפטר שלשום בגיל 80 לחייו. ר' מרדכי קרנקורס נמנה שנים מספר על עובדי „הצפה".

לוויתו שיצאה מבית הכנסת הגדול בציר הספידוהו הרבנים יעבסקי, יעקובוביץ, יגאלי וחלפה וכן מר ש. שלינקה, מנהל בנק המזרחי בראשון ומר אורבך, הגבאי הראשי של בית הכנסת הגדול. המספידים העלו על נס את אישיותו ומידותיו התרומיות של המנוח, שהיה שנים רבות בפעילי הציבור הדתי בראשון, שימש כיו"ר הנהלת בית הכנסת הגדול והירבה לעשות ולפעול להרבצת תורה, לשיפור ולהחזקת בית הכנסה ובפעלי צדקה וחסד. לאחר שאזיה אבר „קדיש", ומלא רחמים.

הובא למנוחות בבית העלמין בראשון לציון.

לידידי היקר

רבי יוסף קלמנוביץ

ברכות מאליפות למינויך

כסגן מנהל המחלקה למועצות דתיות

במשרד הדתות

יהי"ר שתעלה מחיל אל חיל

הרב יעקב הכהן רב מקומי

יו"ר המועצה הדתית אופקים

טבריה ועובדיה

הרבנות הראשית לתל־אביב—יפו

מחלקת הכשרות — המדור לבתי מלון ואולמות

מודעה

הרינו להודיע לצבור, כי סילקנו את ההשגחה

במלון פלורידה

רחוב הירקון 164 תל־אביב, ואין במקום שום פיקוח על הכשרות.

יראה הצבור ויזהר.

מחלקת הכשרות

כ. פ. שכורש

טבת תשל"ה

לחטיבת הביניים הארצית של מדרשית נעם בכפר־סבא

דרושה:

מזכירה דתית

למשרה קבועה

הכישורים: ● ידיעת השפה העברית על בוריה
● נסיון בעבודה משרדית ובמגע עם קהל
● שליטה במכונת כתיבה עברית

מוצעת עבודה באוירה נעימה עם צוות צעיר ודינמי. אפשרות לקידום.

קיימת אפשרות למגורים במקום בתנאים מצויינים גם למשפחה.

לפנות טל. 52637/8 תל־אביב, בשעות העבודה.

פאות „חוט השערה"

רח' שטראוס 20, מול בנין ההסתדרות ● ירושלים

מבצע ט"ו בשבט

שי נאה ושימושי יינתן לכל קונה פאה „אלורה" במשך חודש שבט (13.1—11.2.75)

המבחר הגדול ביותר של פאות „אלורה" ועוד ממיטב התוצרת והדגמים החדישים.

● מחירים נוחים — שרות אדיב ●

למכירה

בקרית־אתא

חנות עופות ודגים

לפנות רח' הלל 10 ק. אתא

רח' הלל 10 ק. אתא

טל. 725921

כה לחי!

עירית בני ברק המחלקה לעבודה קהילתית

בשיתוף עם

המכון להשתלמות מקצועית משולבת בבני ברק

משרד העבודה — אורט ישראל

החלה ההרשמה לקורסים להכשרה והשתלמות

לגברים ונוער
* אלקטרוניקה סוג ו
* חשמלאי מוסמך עוזר
* שרטוט טכני
* עצוב חלונות ראוה
* הנהלת חשבונות
* השתלמות במדעי המחשב

לנשים ונערות
* שרטוט טכני יסודות לעצוב פנים
* נושאים נבחרים בגרפיקה
* השתלמות במדעי המחשב

1. למסיימים תוענק תעודת גמר מקצועית מטעם משרד העבודה ו/או אורט ישראל
2. תנאים נוחים בתשלום שכר הלימוד.

פרטים והרשמה: בימים א', ג', ה' בשעות 16.00 - 19.00 במחלקה לעבודה קהילתית רח' חברון 4, טל' 787300, בני ברק.

המפלגה הדתית לאומית -

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

מחלקת הארגון

מועצות סניפים פתוחות

בשיתוף עם המרכז לחינוך דתי

מוקדשות לנושא:

בעיות החינוך הדתי

קרית־אתא — ראשון, כ"ט בטבת תשל"ה — 12.1.75 בשעה 7.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
דימונה — ראשון, כ"ט בטבת תשל"ה — 12.1.75 בשעה 5.30 הח' אליהו הורביץ והח' ברוך דוברבני.
באר־שבע — ראשון, כ"ט בטבת תשל"ה — 12.1.75 בשעה 7.00 הח' אליהו הורביץ והח' אלי ברקוביץ.
בית־שאן — ראשון, כ"ט בטבת תשל"ה — 12.1.75 בשעה 1.30 הח' דוד גורן.
גדרה — שני, א' בשבט תשל"ה — 13.1.75 בשעה 5.00 הח' דוד רביבו והח' אלימלך לנדאו.
כרמיאל — שני, א' בשבט תשל"ה — 13.1.75 בשעה 5.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
רחובות — שני, א' בשבט תשל"ה — 13.1.75 בשעה 7.00 הח' דוד רביבו והח' אלימלך לנדאו.
כפר־יבנה — שני, א' בשבט תשל"ה — 13.1.75 בשעה 6.00 הח' פרץ חיים והח' אלימלך לנדאו.
יקנעם — שלישי, ב' שבט תשל"ה — 14.1.75 בשעה 6.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
גן־יבנה — שלישי, ב' בשבט — 14.1.75 בשעה 7.00 הח' פרץ חיים והח' אלימלך לנדאו.
חולון — רביעי, ג' בשבט תשל"ה — 15.1.75 בשעה 7.00 הח' דוד רביבו והח' ברוך דוברבני.
תל־חנן—נשר — רביעי, ג' בשבט תשל"ה — 15.1.75 בשעה 6.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
אור־עקיבא — חמישי, ד' בשבט תשל"ה — 16.1.75 בשעה 6.00 הח' דוברבני ברוך והח' אלימלך לנדאו.
קרית־הברכה — חמישי, ד' בשבט תשל"ה — 16.1.75 בשעה 1.30 הח' מלכה שלום, הח' דוברבני ברוך, הח' אלימלך לנדאו והח' פרנק משה.
מגדל־העמק — ראשון, ז' בשבט תשל"ה — 19.1.75 בשעה 6.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
קרית־גת — ראשון, ז' בשבט תשל"ה — 19.1.75 בשעה 7.00 הח' רביבו דוד והח' אלי ברקוביץ.
צפת — ראשון, ז' בשבט תשל"ה — 19.1.75 בשעה 5.30 הח' צבי קנת והח' ברוך דוברבני.
נצרת־עילית — שני ח' בשבט תשל"ה — 20.1.75 בשעה 5.00 הח' מלכה שלום והח' דוד גורן.
כפר־סבא — שני, ח' בשבט תשל"ה — 20.1.75 בשעה 7.00 הח' דוד רביבו והח' ברוך דוברבני.
עכו — שלישי, ט' בשבט תשל"ה — 21.1.75 בשעה 6.00 הח' מלכה שלום והח' אלימלך לנדאו.
עפולה — רביעי, י"ז בשבט תשל"ה — 29.1.75 בשעה 7.00 הח' קנת צבי והח' ברוך דוברבני.
נהריה — שני, כ"ב בשבט תשל"ה — 3.2.75 בשעה 5 הח' קנת צבי והח' ברוך דוברבני.
קרית־ים — שני, כ"ב בשבט תשל"ה — 3.2.75 בשעה 7.00 הח' קנת צבי והח' ברוך דוברבני.

מחלקת

התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

יפו — גבעת עליה

ליל שבת, כ"ו בטבת תשל"ה (10.1.75) בבית הכנסת „זכרון קדושים", תיערך הרצאתו של הרב הצר, על פרשת השבוע.
בבית הכנסת ע"ש „הרב מאיר בעל הנס" — שכון צהלון יפו, ירצה הח' עמוד סוכליל, על החינוך הדתי.
בבית הכנסת „אהבה ואחוה" ישיבת יפו — ירצה מר שלמה בוקאי, על החינוך הדתי.

ביום שני, א' שבט תשל"ה (13.1.75) תיערך

עצרת אזכרה

לחברנו, אלימלך פפר ז"ל, במלאת שנה לפטירתו.
בהשתתפות: עו"ד ח. בסוק — סגן ראש העיר;
הרב מ. ז. פרידמן — רבה של יפו
הרב חנניה אדרעי, הח' שלום מלכה — מחלקת הארגון
הח' שלמה בוקאי — יו"ר מועצת הסניף.
העצרת תתקיים בסניף הפועל המזרחי יפו — גבעת עליה בשעה 6.30 בערב.

רמת־גן

יום א', כ"ט בטבת תשל"ה (12.1.75), יתקיים במועדון ותיקים חוג „עין יעקב", בהדרכה הרב ב. ארפיואי, בשעה 5.30 אחה"צ.
במועדון „בר־אילן", יתקיים חוג לתנ"ך בהדרכת מר א. ויצמן בשעה 6.30 בערב.

תל־אביב

חוג הרמב"ם — רח' יהושע בן נון 48, ימשיך מר צבי ורהפ, ב„הלכות יסודי תורה להרמב"ם". בשעה 7.00 בערב.

רמת־גן

יום ב', א' שבט תשל"ה (13.1.75), במועדון „בר־אילן". יתקיים ערב ספרותי דתי, מוקדש הרב כ. פ. תכורש, לבמפעל ספריו, ולהופעת ספרו האחרון „הדרת אפריים" ב' — ולקבלת פרס הרב בר־שאול, בהשתתפות חתן המסיבה, הרב כ. פ. תכורש, הרב מ. י. אוסיפואי שליט"א — רב העיר הח' ישעיהו ברנשטיין, הבנית אבטוהית — חתן ב. אונגר. בלווי ש. שליסר. דברי פתיחה — י. גליצקי, בנבחת: הח' י. גורקא. בשעה 8.00 בערב.

רמת־גן

יום ג', ב' שבט תשל"ה (14.1.75), במועדון ותיקים, יתקיים חוג לתלמוד בבבא קידושין, בהדרכת הרב הגאון ב. י. ארפיואי שליט"א, בשעה 11.00 בבוקר.
במועדון „בר־אילן", יתקיים חוג הרמב"ם, בהדרכת ד"ר ב. ד. פרבר, בשעה 6.30 בערב.

האזכרה אחרי יקירתנו

הרבנית רשקה רוזה לוי ע"ה

מרעננה

תתקיים אי"ה ביום שלישי ב' בשבט תשל"ה (14.1.75) בשעה 6.00 בערב בבית הרבנות ברח' קלאוזנר, רעננה.

המשפחה

ביגון רב הננו מודיעים על פטירת

אמנו האהובה

מרת מרים לאה אקשטיין ז"ל

ההלויה התקיימה ביום ד', כ"ה בטבת בקרית שאול.

יושבים „שבעה" בקבוץ חפץ חיים

המשפחה

לרגל מלאת השלושים והקמת המצבה

תיערך אזכרה

לאמנו אחותנו היקרה

מרת חנה ירמיהו ע"ה

לבית יומקובסקי — אלמנת ר' איתמר ירמיהו ז"ל

אי"ה ביום חמישי, ד' בשבט תשל"ה (16.1.75) בשעה 3.30 אחר־הצהרים בבית־העלמין בחולון.

אוטובוס יצא מן הבית, בת־ים, רח' ארלוזורוב 50, בשעה 3.00

המשפחה האבלה

תקנת החינוך הדתי לכל דרגותיו

מאת א. י. ברוור

…הדאגות בכלל כידידותנו ה־…יצית בעולם והתקלות בכלכלתנו …אדי הברהנו מציחות מקום צר …דרי לבבנו. לתודה לגידול דור …ב תורה ויראה שמים בארצנו ה־…שה. עיני הגלויות בכללן, וה־…צים בברית המועצות, נשואות …נו במאמץ להשפעה רוחנית. לחי־…ם בשבי גלי הטמיעה. אם חס …לום נכשל יכשלו עמנו — אל …תה פה לשטן. בדאבון קראנו …תמסר תנובה בתי הספר הדתיים …ם בנוסף, והישיבות מתמודדות …שים להשקעת פנימיות עקב הקי־…כארץ ומיתוח התמיכות מבחוץ.

עד לפני יציאה זו על יחידת …נך, הוזה דרש הרב מטעם ה־…דות העובדים הכלליה, כעתון …, שיסלקו את כתל הספר הדתיים …מים כביכול לפירוד באומה …וחינוך יהיה אחיד. אין בתי הספר …כללים שותים ביחסם לדת ולמסו־…אבות. הדבר תלוי בסגל המתנ־… גם מחוץ לקיבוצים הסוציאליס־…ם יושבים בתי־ספר על טהרת ה־…זה בתורה מן השמים ובחובות …ים כלפי שמים. ואולם גם ב"כלי־…" מתנגים אין תפילות ואין בר־… ומצוות שבין אדם למקום. אין …עה שזו הארץ לנו היא מאז …ת בין הבנים, שהרבנות וגידו־… לא בחלה. קשה להעלות על …ת שנעלם מעיניו של המציע, …ית ספר כללי לא יקרב בני כופ־… לאמונה, אלא להפך ידחיק בני …מינים ממסורת הבית שבו גדלו. … הפקרה מקיום מצוות, אפילו …רכות הנהנין. את הפסוק "אוכלי … אכלו לחם ד' לא קראו" (תהלים … ד; נ"ג, ה) אפשר להפוך: …לי לחם וד' לא קראו אוכלי עמי …ה). מזלזל בברכת המוציא תפתח …ה, כפירה בכל.

וברכות ומצוות. התשובה: כך דרשו מגמה. ויהדות אנו (התימנים) מלמ־דים בבית. הזוכרים את החינוך בפר־לין ובצפון הונגריה יכירו את היחס לבית־הספר הממשלתי, שתפקידו להקנות לילד השכלה כללית, ולי־מודי יהדות בבית או בחדר אחרי השיעורים מפי עילים המורים ה־ממשלתיים. לאותה אשה ולרבים מבני עדותה היה אותו יחס לבית־ס הממשלתי של ה"שיכבונים". והתוצאה — הפקרת הנוער לכפירה. הכבר ראשי נוערים היכנים שבנו "להוציא מתפילה כל־בודד.

סילוק ליקויים והגברת יתרונות

החינוך הדתי אינו יכול כיום בשום מקום להתעלם מהשכלה כללית, ואף לא מהצבתה בפינה צרה במערכת השעות ובתקציב. אין לדחות בהחלט דברי האנאראשיקים מסטרא דשמאלא באוזני "הבריים" פרימיטיביים, שהוראה הלימודים הכלליים בבתיים דתיים גרועה מאשר בבתי"ס כלליים. שם — בבתי־הספר הדתיים — ילמדו את ילדיהם רק סידור וברכות, הם אומרים. ביחוד לכל הנוגע אצל הזרו־נך, שאין לנו סיכויים למשוך תנו־כים לבתי ספר שלנו אם לא נעמיד את הלימודים הכלליים ברמה של בתיס של הבתיים, ואף למעלה מזה, כי בקרב מורינו מצויים יותר אידי־אליסטים מאשר אצלם מחוץ לקיבו־צים. ידע־נא מורה דתי ללמד חש־בון אריטמטי וגיאומטרי לא פחות מחשבון הנפש, שהוא העיקר בחיים כמובן. צריך שבוגר בי"ס תיכון שלנו יהיה בקי בביולוגיה לא פחות מחברו שיצא מתיכון מבחוץ הנספח לאחת האוניברסיטאות. ואולם ביחד עם ביולוגיה ידע את פלאי הבורא לא רק בעולמות כוכבים. שאורם מגיע אלינו — לדעת חוקרים — אחרי מיליוני שנות־אור, אלא גם בכל תא שבגופנו, בכל שערה שבער־רנו. מי ימלל גבורות ד' בחלל האינ־סופי ובזמן האינסופי, וגם בדק מני דק, עד אין נבדק — ולהתבונן אין חקר.

עלינו לדאוג למורים ומורות יראי שמים — עושי מלאכת שמים ובכל המקצועות, גם להתעמלות, לשירה ומלאכת יד. מורים יראי־שמים באמת לא יצמצמו את פועלם לשעות השי־עורים, אלא יבקשו מגע מתמיד עם תלמידיהם והוריהם גם בימי החופש ובחודשי החופש. יתרון זה לא יעלם מעיני הצבות הממונות, ואף מקרי־לים בקיום המצוות ושלוח אליהם את ילדיהם.

גם כיום יתרון לתינוקינו על גידולי בתי"ס הכלליים בריכוסים באים וב־מיבוס חלקם בנשאי הנוער. ושוב צריך לחקר סטטיסטי: יש לבדוק היקפים במשטרה, בבתי משפט וב־בתי סוהר, כדי להוכיח, שנוער של־מד אצלנו וממשיך לבקר עם האב בבתי כנסיות בשבתות, אינו נימנה על שודדי בנקים ואף לא על חוטפי תיקים מנשים באישון לילה ברחוב. מלפנים בקהלות ישראל היה א ידי־ שער גולן (גולן יהודי) או רוצח יהודי כשלג רותח או פיל פורח. מלפנים לא היינו נועלים פתחו ביתנו בירושלים בצאתנו לשעות מספר, והיום לא תועיל נעילה אף ביום. לגנבים ולפורצים שירותי מודיעין.

עידוד לבחורי הישיבות

נכס יקר לאומה הוא הנוער השוקד ימים ולילות על לימוד תורה בישי־בות. גם הסקטורים על שחרורם של כמה אלפים מהם משירות בצבא לא יכחישו שמסורת היסטורית זו של אידיאלים רוחניים ללא הבלית המו־רית בתקופה המרנות זו. הנה נש־קפת סכנה שימעטו הלומדים עקב הקשיים לקיים פנימיות על ידי ישי־בות. במשך דורות רבים עד השואה הספק לא רק הורים לתם מפיהם כדי לתת לבחורים ללמוד תורה. גם נשים ואנשים שפרנסתם היתה בצמ־צמת נתנו יום בשבוע על שולחנם לבחור ישיבה. בחורים בני עניים "אכלו ימים" — גיגעסען טעג — ביידיש. מנהג זה אי־אפשר לחדש בימינו כי חזלנו מלהיות משפחה גדולה אחת כמלפנים בעיירות. אך יכולים אנו, מחוייבים אנו, ב"יומ" בשבוע או בחודש לכלכלת בחור יום אחד בפנימיה. ובתנאי מפורש שלא ליבזר פרנסה לגובים ולשודדים אלא שכל בית כנסת יקבץ "ימים" מנותני בסתר או מתנדבים בעלותם לתורה. בחידוש "מתן ימים" לבחורי־ישיבות נציב מצבת־צדקה לאבותינו. עדן נחלתם. יש לבקש דרכים שגם אבר־כים, שאינם עושים תורתם אומנותם כמשמשים בקודש לא יתנתקו את קש־ריהם עם ישיבותיהם וישובו אליהן להבראה כחום כשם שאנו באים לבתי הבראת הגוף.

יצירת קשר קבוע בין ישיבות ובתי ספר דתיים עלולה להרים קרן תור־רה. לא אפיו לבוא בעצות לראשי ישיבות ולמנהיגיהם, אבל לוא הש־תלמו בחורי־תורה במקצועות ההו־ראה בבי"ס, כי אז היו לברכה לחי־נוך. והרי יש כבר דוגמאות למופת לרבים.

*

ארוכים הדברים ואין לפצותם ב־מסגרת עתון יומי. אני תפילה שדברי אלה היוצאים מלב נשבר למראה התמונה המעציבה שהולה בימי ב־קביעת עתים לתורה יכנסו באזני מנ־הגינו ויורונו מתנגים — בתוכם אותי — להתייצבות בתיקון החינוך הדתי לכל דרגותיו, למן הגן עד כוללי אברכים והמתכתבנים לסמיכה לרבנות.

…כן המורים?

…חברי ישראל מסטרא דשמאלא …חים על הצמצמות החינוך הדתי. …, היא להם על פיחות ערכם … בתי הספר הדתיים. השיב על …ר מסוג זה הממלכה על החינוך …י במשרד ממלכתי במדנה הזור־… שב "הנופה"... האם בזה יועיל …ישוב ולמשה, והיכן … שלי־…א, היכן משרד הדתות. היכן עס־…נו המדינתיים … המה …לגותיהם. מדוע לא חשו לעיין …בות הכשלון, להושיב חוקרים …חים לבקש דרכים לתיקון ה־…זה. היכן המורים הדתיים בעצי־… לאור הסטאטיסטיקה. בראים …ה כנמושות שלא יצלחו למלאכתם …ין מתעורר ומעורר, מראשי העם …מתערגסים מחינוך. … לציבור …קש ממנו שיתבע עמנו מאנ"ש …משרדי שר החינוך והתרבות וב־…יד הדתות שבראשו שר דתי, …היה בגדולה. שבמפלגות גדותיות: …1. את תאורת למען החינוך הדתי. …ית כל בדרי וערסמרבא, פרטים …ים על ההמצמות במתחנכים … הדתיים. 2) … של אגודת ישראל ב־… 3) … … בשכבות … בין התלויים במוסדות … שאין להם … כדי למעט את הבוחרים … 7) היש הבדל בין ביים … מורים מוסמכים בסמינריונים … ובין אלה שאינם מוסמכים … באים ממוסדות הכשרה …

…מחקר סטטיסטי זה דרוש לכל מנ־… השכבה של בתי"ס הנבגעים. אין … שלמפלגות שב"מערך" השפעה … ההורים. שישלחו את ילדיהם …דיס הכופרים בתורת משה. הנה …הם מנסיבי המירשן.

…ור דוגמאות

…בתג הסוכות תרצ"ב בקרתי באחת …רצות הערביות. בכפר בלב הרים …ו קהל קטן, אחת העדות היהודיות …פגרות ביותר בעמנו במובן הדר־… בבית הכנסת הפרימיטיבי, ללא …שות זכוכית, כיבדו את הנערים …מירת פסוקי דזימרה ולא נכשלו …שונם ובניגון נאה. בית ספר או …אב (חדר) לא היה לקהל דל זה, … הילדים לימד אורג בשעת …אכתו ושלא על מנת לקבל שכר …ה"י. הוא היה גם השוחט והחזן …קורא בתורה ללא שכר. דרך אגב: … גם צבע את תוקיו וכלי אריגתו … פרימיטיבי. יותר מזה שבמשנה, …מר של ארצות הים התיכון לפני … שנה. נפש יקרה היה האיש, …ורה היסטורית מתקופה קדומה.

…אחרי כחצי־יובל נתקלתי בשכבת …ישב הקלאי של בני אותה עדה …לתה כולה למדינת ישראל. ב־…ש ציפו בחורים לטרמפ, שיביאום …ד שעל חוף הים. ובמגרש שלפני … הכנסת שיחקו נערים גלויי ראש …דוגל. בתפילה בבית הכנסת ה־…

מסמך הוותיקן ומשמעותו

מאת יעקב אדלשטיין

מסמך הוותיקן על היהדות, שנתפרסם השבוע, יש בו משום צעד חיובי, באשר הוא מגנה את האנטישמיות, אבל בסך הכל זהו מסמך היחוד, לעבר הרבה שינויים. פירסומו התעכב זמן רב במגירות הוותיקן, שלא להרגיז את הערבים, ויצא קטוע בהרבה נקודות. אילו נתפרסם מסמך כזה בתקופת השואה, בוודאי שהיתה לו השפעה חשובה, כיום השפעתו מועטת ומוגבלת.

זהו המסמך הכולל הגרות המפורשות את המסמך הקודם שנתפרסם בשנת 1965. ההנחיות הללו חוברו על ידי הקרדינל יוהן, ולברנק ועל ידי הגב הדומיניקני, ההיקונטנטן, שביקרו ב־ארץ והוא המזכיר של הלשכה ה־מטפלה בקשרים עם הכנסיות. מאז שנתפרסם המסמך הקודם, חלפו 9 שנים. היו מגעים עם ראשי הארגונים היהודיים, נרכש נסיון, והגיע הזמן למעול לפיו. השאלה היא כיצד לפ־עול: לכן בא המסמך הנוסף, הכולל — כאמור — הוראות ביצוע למסמך הקודם שהוא המסמך היסודי.

בין היתר נאמר במסמך שבכל מקום כנסייתי יש להקים ועדה שתטפל ב־יחסים עם היהודים. במרכז הפעילות הזו העמוד הלשכה לקשרים עם ה־כנסיות, שתפקידה לתת ידע, אינ־פורמציה, לכל הגופים הכנסיים ב־נושא של הקשרים הבינדתיים. צורש להמסך המלצות, כגון להקים קתדרות ללימוד היהדות, לדאוג לספרי דת היסטוריה לפי הרוח של המסמך, שלא יהיו בהם פירושים אנטישמיים הנובעים מן התפילות וכתבי הקודש. המסמך מעודד התפילות משותפות ו־דו־שיח בעניין השלום הצדק.

רמז לשואה ולקרע עם היהדות

במסמך יש רמז לשואה ורמז לקרע בין היהדות והנצרות במשך אלפי שנות ההיסטוריה. כן נאמר בו שהגיע הזמן לקיים לא פגולות אלא דיאלוג בין שתי הדתות. המסמך מגנה את האנטישמיות וכל צורה של אפליה דתית. זהו כמובן הסעיף החיובי ב־יותר שבמסמך זה. מחברי המסמך השאירו את אשמה רצח ישו. אם כי מייחסים את זה למנהיגי היהודים ולא לעם היהודי כלו, ובוודאי לא ליהודים בני זמננו. זהו אחד הסעי־פים השליליים של המסמך. שכן כבר קבעו חוקרים יהודיים שם, שישו נרצח על ידי הרומאים ולא על ידי היהו־דים, ואילו הוותיקן עדיין דיבר ב־גירסא השמרנית. ספרות שלמה נכ־תבה על נושא זה, המכחישה את ה־גירסא הנוצרית השמרנית, ואילו ה־וותיקן נשאר בעניין זה בשמרנותו. זוהי אשמה שגרמה לשפיכת דם יהודי טהור וקדוש, בידי מאמינים נוצרים בכל הדורות — כפי שהגיב השבוע שר הדתות ד"ר יצחק רפאל.

מחברי המסמך אומרים שאין ה־נוצרים יכולים להזהר על שאיפתם שביום מן הימים יקבלו גם היהודים את דת הנצרות, אם כי הנוצרים צריכים לכבד את דתם, הרי אסור להסיף הטפה תוקפנית. אף שמחברי המסמך מבינים שיש לכבד את ה־אמונה ואת הדעות של כל אחד, הרי אין בזה משום ויתור על המיסיון, אלא גישה מתונה יותר, מאשר זו שהיתה מקובלת ביחס למיסיון.

נקודה נוספת שמחברי המסמך הדגישו היא, שתוקפי הברית הישנה לא פג, ובניגוד לגישה שהיתה ב־עבר כלפי הברית הישנה, נאמר ב־מסמך, שיש להקדיש ליכוד ועיון ב־ברית הישנה, ולא להגיד שעבר זמנה. כן יש במסמך הדגשה שישו ושליחיו היו יהודים, וכאשר דרש, השתמש בשיטת ההוראה המקובלת של הרב־נים.

התעלמות משיבת ציון

המסמך מתעלם מן התופעה הדוס־מורית של שיבת ציון, שהיא המימד המכריע של מהלך המחשבה היהודית בתקופתנו, ושל הארועים שהלי ב־עולם מאז קמה המדינה לאחר תקופת השואה. דבר זה יש להבין על רקע אי ההכרה במדינת ישראל מבחינה פוליטית, וכן בגלל קשיים של פירו־שים תיאולוגיים נוצריים לתופעה זו העוגדת בעצם מהלכה את המחשבה התיאולוגית הנוצרית, הסבורה שעם ישראל סיים את תפקידו ואין לו קשר עם ארץ־ישראל. נראה שתווה ב־נושא זה, הוא ענין מהסכני מדי בשביל הכנסיה הקתולית. תיאולוגים סבורים שעצם הקמתה של מדינת ישראל, הוא ענין שאינו מתיישב עם התיאולוגיה הנוצרית. לכן אין מסמך זה יכול לקבל את התופעה הזו הנוגדת את עצם המחשבה של ה־כנסיה הקתולית מדורות.

האם חרטה על העבר?

המהלך הזה של הרהורי תשובה על העבר, החל מתקופתו של האפיפיור יוחנן ה־23, שהיה מודע לבעית ה־שואה, כאשר שימש כנונציוס קתולי בטורקיה, בתקופה שהרב הראשי ה־גראי הרצוג זצ"ל נסע לשם באמצע המלחמה העולמית השניה, כדי לבקש דרכים להציל יהודים. הוא התייחס בתבנה לפעולה זו והעמיד את שירו־תיו לרשות הענין.

למרות שהאפיפיור הנוכחי נמנה עם העברונים שבכנסיה, הרי בתקופה בה אנו חיים, המחייבת התקדמות לא יכול היה להתעלם מהמסמך שהוכן ע"י קודמו. אולם עד שיצאו הוראות הביצוע חלפו 9 שנים.

הוותיקן מנהל את עניניו בנחת, בלי קצב מהיר. כל מסמך נבדק הרבה עד שהוא יוצא לאור.

החוגים הרפורמיים יקפצו ודאי על המציאה של הדו־שיח בינדתי ותפילות משותפות, אם כי התאכזבו, בזמן מל־חמת יום הכיפורים כאשר משתתפי הדו־שיח מסוג זה, לא שיתפו פעולה עמהם ביחס לדאגה לגורלה של מדינת ישראל.

ההמלצות שבמסמך לדו־שיח תיאו־לוגי ולתפילות משותפות, יעוררו ב־ודאי עמדות מנוגדות בצד היהודי. שר הדתות ד"ר יצחק רפאל ניסח את העמדה בתגובתו השבוע: "מעו־לם לא היתה מצד היהודים מניעה ל־מפגש ובירור, לשם חיזוק הפעילות ל־מען הנדכא והסובל, הצדק והשלום, בכוונות זו קיימת גם עתה. אולם אין ולא היה בסיס לדיאלוג תיאולוגי. גישתה הליברלית של היהדות המקו־רית בביטויה הנבואי "כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם ה' אלקינו לעולם ועד" אינה גורסת לא ליטורגיה ולא הוראה חזו־נך משותפים".

ד"ר גולדמן הכריז לפני 9 שנים, שהוא מקבל את עמדתו של הגרי"ד סולובייצ'יק שאין מקום לדו־שיח דתי, אלא לדו־שיח ענייני על בעיית האנטישמיות וגזענות.

אגב, בפסוק זה שצוטט לעיל, נפ־רד בשעתו הנשיא השלישי ש"ץ שזר המנוח, מהאפיפיור פאולוס הששי, כ־אשר סיים את ביקורו בארץ. דעת ה־קהל בעולם, ציינה אז, שהנשיא של מדינת ישראל, מצא פסוק מתאים, כדי לומר באמצעותו לאפיפיור את עמדת היהדות כלפיו.

כזכור, סירב הרב הראשי דאז ה־גרי"י נסים לבוא למגידו, כדי לקבל את פניו, משום שסבר שהאפיפיור צריך לבוא אליו לביקור בראש הדת היהודית. אישים נוצריים ציינו אז כי עמדה זו היתה הנקודה המשמעו־תית ביותר בביקורו של האפיפיור בישראל.

היו מקרים של דו־שיח

ד"ר ז. ורהפטיג ציין בפני, כי ביחס לנקודה זו של דו־שיח, אין לראות בכך דבר חדש, שכן עוד בתקופת ימי הביניים, היו מקרים של דו־שיח בין ראשי הדתות, אם כי בתנאים אחרים

(סוף בעמוד 8)

אשמור עליך...

תקציב עם הרבה סימני שאלה

מאת יצחק דויטש

במשך השבוע האחרון התקיימו מיקוחים בין שר האוצר לעמיתיו השרים על גודל הפרוסה שכל אחד מהמשרדים יזכה בה בעוגת ה־תקציב. ברגע האחרון עלולה להיוולד המחשבה שהמוצא הוא הגדלת העוגה. אבל במקרה זה אפשר להוסיף לה אך ורק מים. שום תוכן אחר אינו מצוי במטבחו של שר האוצר לשם הגדלת עוגת ה־תקציב. מי שהתנסה בהכנת עוגה שכזו יודע גם כי תוספת גדולה של מים — במקרה זה הכוונה היא להדפסת כסף — עלולה לגרום להתפוררות כל העוגה.

בתחילת השבוע אמרה הממשלה לסכם סופית את דיוניה על התק־ציב, אם לא תחול דחייה של הרגע האחרון.

הויכוח העדין על תקציב הבטחון

התקציב שהוגש ע"י שר האוצר הוא בסך 54.5 מיליארד ל"י, אך, בחלק גדול ממנו אין לממשלה ש־ליטה על ההוצאות.

סכום של 10.2 מיליארד ל"י מיו־עד לתשלום חובות קרן הריבית (הריבית עצמה היא 5 מיליארד ל"י — מזה 3 מיליארד ל"י בארץ ו־2 מיליארד ל"י בחו"ל). התמיכות ה־כלכליות מסתכמות בכ־4.7 מיליארד ל"י. 2.5 מיליארד ל"י סובסידיות ל־הוזלת מצרים וכ־2 מיליארד ל"י לעידוד הייצוא. סכום של 6.5 מי־ליארד ל"י הם תשלומי העברה (ל־רשויות מקומיות, למוסדות ציבור ולפרטים).

מכאן אנחנו באים לסעיף המרכזי של התקציב, הוא — הצריכה הבט־חונית. על פי הצעת שר האוצר יוקצבו לסעיף זה 20.4 מיליארד ל"י, מזה 8.63 מיליארד ל"י להוצאות מקומיות ו־11.37 מיליארד ל"י ל־קניות בחו"ל.

לאחר שפירטנו את ההוצאות ה־קודמות, שהן קבועות ואין שליטה עליהן, ברור כי הוצאה זו היא ה־מפתח של התקציב. לאחר שהוחזרים פרוסה זו נשאר מעט מהעוגה ל־צרכים אחרים.

אולם שר הבטחון טוען שהצעה זו אינה מספיקה. הוא תבע הקצבת 25 מיליארד ל"י לבטחון. ניתן ל־שער שהויכוח בעניין זה לא ניטש על חלק הקניות בחו"ל — אלא על ההוצאה המקומית. כוון שאליו ש־פרטי הסעיפים השנויים במחלוקת הם סוד כמוס ולא נעסוק בהם אף ברמז.

הויכוח על התקציב הבטחון הוא עדין ביותר. אין כיום איש שירשה לעצמו לחלוק על הקצאת כספים ש־הם הכרחיים לבטחון. כבר אמרו: הקיום קודם לקיום טוב. אך יחד עם זה ברור לכל שאם המשק יתי־ערער הרי הוא לא יוכל לשאת את הבטחון על גבו. לכן נעשה ויכוח זה עדין יותר ויותר.

חסרים כלים לבדיקה

השרים המסבים ליד שולחן הממ־שלה יכולים לתרום אך מעט לדיון בתקציב הבטחון. איש מהם לא יעיז לקבוע אם ההוצאות המקומיות צרי־כות להיות 8.6 מיליארד ל"י או 13 מיליארד ל"י או כל סכום ביניים: כי הם אינם יכולים להחליט מהו מספר ימי המילואים שיש לקיים, היקף הביצורים, בניית פרוייקטים וכדומה.

יחד עם זה מותר גם להם להרהר בשאלה האם בצה"ל לא הצטבר שומן שאפשר להורידו וצה"ל יש־ארו בשר ושרירים. אבל אין הם יכולים לקבוע זאת.

מסתבר כי לא ראש הממשלה ולא שר האוצר דאגו לפיתוח כלים ש־יאפשרו בדיקת מערכת הבטחון ו־ההוצאה הבטחונית באמות מידה כלכליות. זהו אולי המחדל העיקרי באופי הדיון על תקציב הבטחון כ־יום. גם אם לא ניתן לתקן זאת ל־אלתר, הרי זו משימה חיונית ודחו־פה. לפחות לצרכי העתיד.

הקפו של הגרעון

התקציב מתבסס על הכנסה של כ־32 מיליארד ל"י ממסים והיתר תקבולים מלוות והשבון הון. מו־פיע בו גרעון מפורש של 1.5 מי־ליארד ל"י.

אולם הגרעון האמיתי הוא הרבה יותר גדול. אומדן המסים גדול ב־7.5 מיליארד ל"י מאומדן ההכנסה ממסים בשנה השוטפת.

לגבי 2 מיליארד ל"י נאמר במ־פורשות כי אין להם כיסוי במסים הקיימים כיום. משמע — יהיה צורך במסים חדשים. אבל גם האומדן של המסים הקיימים סיכויי מימושו ק־לושים. מכאן שהתקציב כפי שהוא כולל בתוכו גרעון בסדר גודל של מיליארדים רבים.

הדפסה ומסים חדשים

מתוך מבנהו הנוכחי של התקציב ברורות שתי מסקנות. מצד אחד ב־רור כי יהיה מימון גרעוני בהיקף נרחב — הרבה מעבר ל־1.5 מילי־ארד ל"י המופיעים מפורשות בתק־ציב. מסקנה אחרת היא שהאוצר יטיל השנה מסים חדשים בהיקף נר־חב. מכיוון שאין להניח כי ניתן להטיל מסים ישירים נוספים — ו־צריך לקחת בחשבון שבוועדת ה־מומחים בראשות פרופ' ח. בן־שחר מנסים למצוא דרכים להורדת שי־עורי מס הכנסה — הרי הכוונה היא למסים על צריכה. שר האוצר מש־תדל להגיע להפעלת מס ערך מוסף במרוצת השנה. אך כבר עתה ברור שמס זה לא ניתן להפעלה בתחילת שנת הכספים באפריל ואף לא ב־יולי. שכן הצעת החוק טרם הונחה על שולחן הכנסת והמנגנון המינהלי יזדקק לתקופה כעבור של מספר חו־דשים מעת אישור החוק ע"י ה־כנסת עד להתחלת הגבייה. לכן ב־רור כבר עתה שבחודשים הקרובים יופעלו מסים חדשים על צריכה ל־סוגיה.

תחזית יבוא ההון מוטלת בספק

למרות הפיחות וריסון ההוצאות במטבע חוץ צפוי בשנת 1975 גרעון במאזן התשלומים של כ־3.7 מילי־ארד דולר. האוצר בנה תחזית על פיה יתכסה גרעון זה ממענקים, ה־עברות הפדרציות והלוות שנקבל מחו"ל עפ"י התכנית הרב־שנתית. אולם כלכלנים באוצר ובבנק ישראל באותו מטילים ספק אם יש סיכוי סביר לממש תחזית זו של יבוא ה־הון: היום המדינה אמנם יכול ל־

(סוף בעמוד 8)

יומן דרכים

מאת משה אישון

בארצות הרווחה — העלייה במצוקה

"רקס־האוז" — בית הסוכנות היהו־דית בלונדון הומה מרוב פקידים, מנהלים ושליחים ישראלים ברוב שעות היום. כל העבודה הציונית מתרכזת בתוכו. "מכאן יוצאת תורת הציונות לרחבי בריטניה הגדולה" — אומר לנו אחד מאנשי הבית.

חוברות, ברזות, עלונים, סמלים ציוניים — הכל נמצא כאן בשפע. אינפורמציה ציונית זורמת לכל דכפק. "הבעיה היא שאך מעטים מתעניינים בבר" — מודים האחראים.

תכניות פעולה בקרב הנוער, מגיל בית־ספר ועד לבני תשחורת כסופה של "דור המשך" — למכביר.

פעילות אינטנסיבית. הפדרציה הציונית המשיכה לדון, כיצד ומתי להגיב על הו־פעתו של יאסר ערפאת בעצרת האומות המאוחדות, ובינתיים, פעל מאחורי הקל־עים, מנהל המשרד של הסוכנות היהו־דית, היושב בלונדון למעלה מחצי יובל שנים, כדי להבטיח את בחירתו כסגן יו"ר של ועד השליחים של יהדות בריטניה (בוארד אוף דפוטיס בלע"ז) באשר, ל־דברי מקורביו, חשוב שגם תפקיד זה יהיה בידיו...

במסעדה שבקומה השנייה — עשרות־עשרות פקידים חוטפים "לאנץ'" (ארוחת צהרים קלה) האגב ארוחה מחליפים רשמים, מספרים על פעו־לותיהם, מרכלים קצת, כדרך בני אדם והישרא־לים שבתוכם "נאנחים" — אנחה כבדה מסבלות הגלות...

אברהם אינגלפלד, מנהל מחלקת הנוער והחלוץ, חבר "השומר הצעיר" לפי שיוכו המפלגתי, איש אמונה לפי השקפת עולמו, חובש כיפה סרוגה לראשו, מקפיד על כשרות כשבענייני דעות הוא קרוב לשמאל. המצדד בהכרה בישות הפלשתי־נאית, בענייני אמונות — מאמין באמונה שלמה בבורא יתברך. הוא השליח הראשון שנקלע ב־דרכנו. כקצו האדמוני — כולו להבה, אש ממש של ש"לא זז שום דבר באנגליה". שבוע קודם לכן הופיע בפני הנוער היהודי האנגלי בהרצאה: "מדוע אני שונא את יהדות אנגליה?"

אמנם טיפה לומר, כי אינגלפלד שונא את יהודי אנגליה. אבל, נושא הרצאתו, מעיד על הפר השקט הנפשי, של "אי הנחת" לדבריו, מ־המיסוד הציוני שנשאר מבוסס מהמבוסס ועד ה־שמונות "קשה להיות אפילו סיכה".

אינגלפלד גם מאוכזב מהנוער היהודי באנגליה שאינו נמשך לרעיון הציוני, שאינו חי את ה־יהדות, שלא מרגיש את גודל האחריות המוטלת על כל צעיר יהודי בגולה, כלפי מדינת ישראל.

יהדות אנגליה — הוא אומר — מונה כחצי מיליון יהודים. "כל הפעולות שלנו, של כל המשמרות לרבות ארגוני הנוער. אגב, "בני־עקיבא" הוא הגדול והחשוב בהם, אינן מקיפות יותר משמונת אלפים נפש"...

"אני מסופק אם ההשקעה היא כדאית" — הוא אמר. תוך הרהורים כבדים, כאשר מצד אחד לנגד עיניו דברי קדמונו, כל המקיים נפש אחת מ־ישראל, כאילו קיים עולם מלא", כנגד האחר מעטות — מעטות מאד הנפשות שניתן להצילן (להביאן) לישראל...

ועוד פגישה:

גדעון רייכרט — עיתונאי, לפי מקצועו, יצא לאנגליה "לעשות משהו למען העם היהודי". תפ־קידו: שליח עליה. הוא אחד מאלה שקיבל לשיחות את המועמדים לעלייה ומסביר להם את אפשרויות הקליטה. אינו מחכה שיבואו אליו למשרד. גם נוסע לפרובינציה, כדי לפגוש מועמ־דים לעליה.

גדעון פותח את השיחה בסיפור מעשה: "אתה רוצה לראות פקידה פעלתה, ירדה והיא שוב עובדת כאן ד'... הוא מוסיף: לפני כחצי שנה, אולי קצת יותר ואולי כמה ימים פחות, ערכנו מסיבת פרידה לאותה פקידה. היא קבלה מתנה מאתנו. כל אחד השתתף בלירה שטרלינג לערך. לא עברו שלושה חדשים והנה חזרה לאנגליה וגם לעבודתה ב"רקס־האוז". החברה מתלוצצים, שתחזיר לפחות את השטרלינג — דמי ההשתתפות במתנתה...

"מנהלים דו־שיח אנטי ציוני"

שתי הפגישות, מקריות בתחלס. היו לנגד עי־נינו שצה שהסבנו לשיחה עם ראש מחלקת ה־עליה של הסוכנות היהודית לבריטניה הגדולה יצחק מאיר. השיחה התנהלה בגילוי לב.

המנהל פתח בסטאטיסטיקה שקיבל "זה עתה" על מכדי העלייה בספטמבר. מסתבר כזה היה חודש טוב. עלו כמאה איש, מהם פרופסור אחד, מתמטיקאי אחד, רופא אחד, 12 סטודנטים. היתר בני המעמד הבינוני.

מספר העולים הממוצע לשנה בין 800 — 600 נפש.

"אנו נמצאים שוב בתהליך של עלייה בעלייה" — מסביר יצחק מאיר. אחרי מלחמת יום הכי־פורים חלה ירידה תלולה. עתה — מתאוששים, אנו מקיימים "חודש עלייה". רוצה לקוות שנצליח לעודד רבים לעלות.

ליצחק מאיר הסבר משלו. מדוע לא נדלקת יהדות התפוצות לעלייה גדולה. "במשך 26 שנים מנהלים דו־שיח עם הגולה על בסיס אנטי־ציוני מובהק. מצד אחד באים לנוטשות, לבני המעמד פחות מבינוני ואומרים להם — לעלות. מצד ה־אחר פונים לאילי ההון ומבקשים מהם כסף, בלא להציע להם אפילו לעלות...

יתירה מזה: החיזור אחרי אילי ההון המליחה חלוקת כיבודים, הוריד את המנהיגות הציונית הנבחרת לדרגא ג' תו חסרת השפעה ומינות.

למעשה אומר יצחק מאיר — העלתה מנהיגות שהיא מתונה תרתי משמע — מבוגה וממון...

לא עובר חודש שלא יבקר שר משרי ישראל באנגליה. הם באים — למגביה. בענייני עליה אינם עוסקים. אפילו, חברי הנהלת הסוכנות ה־יהודית רובם אינם מוכנים להופיע בענייני ע־ליה...

ראשי מדינת ישראל והתנועה הציונית — כ־אשים יצחק מאיר — קוראים לעליה, אך אינם מוכנים להיפגש אפילו עם שליחי העליה... כ־נראה שאין שעתם פנויה לכך.

בהמשך השיחה עבר איש שיחנו למנות את ה־קשיים בהם נתקלים שליחי העליה, כדי לפגוש יהודים.

"אם רוצים לפגוש יהודים — המקום המתאים היהודי כבעם לפגישה זהו בית הכנסת. שליח שמבקר בבית כנסת, מכירים אותו. ואז הוא גם מצליח לקשור קשרים עם יהודים..."

מנהל מחלקת העלייה מפסיק לרגע קט ומבקש לרשום: אל יבינו אותי לרעה, כאילו אני דורש שכל השליחים חייבים להיות דתיים, אולם מצד האחר שליח המפחד להיכנס לבית־הכנסת, עדיף שלא יבוא לאנגליה לעסוק בענייני עליה.

בהזדמנות זו מזכיר יצחק מאיר: בגלאזגו פועל שליח עליה, בחור לא דתי. אולם הוא למד ללכת לבית כנסת והוא מצליח"...

ועתה משהו על תחזית העליה.

"אין נביא וידוע זאת — אומר איש שיחנו בגילוי לב. "הכל תלוי במצב בארץ. מסתבר שגם הארץ אינה בנויה כראוי לקליטה עליה גדולה מארצות הרווחה."

כדי להדגים דבריו, מונה הוא, מספר עובדות אשר לדעתו פוגעות בעלייה: א. הדיור היקר; ב. תקרת המשכנתא.

יצחק מאיר מפרט: יהודי מהמעמד הבינוני גר בקוטג' משלו. אם ימכור את ביתו יקבל בגבו־לות 15 אלף ליש"ט, היינו קצת למעלה ממאתיים אלף ל"י. בעד דירה של ארבעה חדרים בתל־אביב, או בסביבה, עליו לשלם כ־400 אלף ל"י לפחות, אם לא יותר מזה. ואז היהודי עושה חשבון. לעזוב בית נוח, פרנסה ולא להגיע אפילו לדירה מסודרת בארץ, למה זה אנוכי?

דוגמא שנייה: עולה מהמערב שקנה דירה בארץ (באחד השיכונים) שמחירה אינו עולה על 200 אלף ל"י מקבל משכנתא בסך 90 אלף ל"י. אולם אם אותו עולה ירצה לקנות דירה ב־280 אלף ל"י, לא יקבל אפילו פרוטה אחת כמשכנתא.

אלה הן שתי עובדות אשר לדעת מנהל מחלקת העלייה באנגליה מוכיחות עד כמה שבארץ לא נותנים את הדעת לפרובלמטיקה של העלייה מ־המערב.

שאלנו: נאמר. שהכל יתוקן. דירות ללא הג־בלה, משכנתא ללא רצפה, האם יבואו יותר עולים?

יצחק מאיר (בהרהור) יתכן.

עם זאת הוא מודה שאין לצפות בקרוב לעלייה המונית מאנגליה. היהודים שמרנים מאוד באורח חייהם, הם אינם מוביליים. כל אחד קשור ב־סביבתו, לא קל להינתק ממנה, מה גם שהחיים היהודיים הקהילתיים מסודרים להפליא. בכלל, אם יש סיכוי לעלייה — הוא מוסיף — זה בקרב השכבה הדתית, הדואגת לעתיד ילדיה, בל יסת־פו בתוך החברה הגויית הכפילה הרבה חללים.

...ובינתיים, מתי מעט בלבד עולים מאנגליה ומבין העולים בכות, יש מהחרטים ובכארים ר' מבין העולים בפיצל לא כפעמים חוזרים כ־"יורדים".

ציונות עם "פאלאפל"

שאלנו מה מספר הפקידים ב"רקס האוז". תשובה מוסמכת לא הספקנו לקבל. אולם, אם נספור את מספר הקומות, את מספר החדרים ש־בכל קומה, את מספר האנשים העובדים בכל חדר ונוסיף עליהם את השליחים הפעלים ברחבי בריטניה הגדולה ועוזריהם המקומיים, לא נגזים אם ננקוב במספר העולה, על מספר העולים ה־מגיעים מאנגליה מדי שנה בשנה.

ולשבחם של אנשי המנגנון ייאמר: הם עובדים. ב"רקס האוז" המספר הוא קפדני. נוהה ה־אצולה האנגלית.

הממונים — הם אנגלים (כמובן יהודים). יש ביניהם המקפידים להקדים לכל פניהם את ה־כלה "מיסטר" וכן להבליט את תארי האצולה, למי שהוא בעל תאר כזה.

הסיגאר הצ'רצ'ילאני אינו מש מפיהם של מנהלים חשובים והסיגריה, בתוך פיה אמצעית בפיותיהן של ה"לידיז" המועסקות בבית הציו־ני.

ותמצאו בבית הזה, גם לא מעט נערות ישר־אליות שיצאו "לראות" את העולם הגדול וכדי להרוויח מחייתן עובדות כמזכירות של השליחים הישראליים ובעזרתם לפנקסנים הממונים על ה־קופה הציונית.

...ושליחים יוצאים ונכנסים: "אתמול הייתי במנצ'סטר, בשבוע הבא בגלאזגו"... — מדווח אחד. השני רושם נסיעה לליברפול. השלישי חו־שב "לקפוץ" לאירלנד. כדי "לבדוק את המצב".

"מחר בא עוזי (הכוונה לעוזי נרקיס) אני אהיה עסוק איתו ימים" — מדווח השליח השלישי.

"אתמול עשיתי כל היום ב"מארקס אנד ספנ־סר" עם אשתו של... שהגלותה לבעלה, כדי "ל־עשות שופינג". — מספרת להיכה אחת המזכירות.

באחד החדרים מתנצחים שליחים ישראליים (שלוחי כשכרות צעירות) האם לערוך הפגנה גדולה נגד ערפאת. או לא?

מהוויכוח אתה למד, כי גם כאן נמצאים "יו־נים" ו"נצים" — בעלי קו תקיף ובעלי עמדה מתקפלת.

הימין הקיצוני, כפי שמגדירים את שליח "ח־רות", קורא: נפגין אפילו נדע לעשות זאת לבדנו"...

איש השמאל הקיצוני (קרי: השומר הצעיר) מתלבט: האם הפגין. "סוף של דבר אנו מצ־דדים ב"יישות הפלשתינאית"...

וזאת רק בבואה אחת מויכוחים גדולים המת־נהלים לעתים משך שעות של שליחים שהיקף עבודתם מצומצם מאד. לא שהם חלילה אינם רוצים לעבוד, אלא כדבריהם "קשה למשוך את הנוער לפעילות ציונית"...

וכל עוד ציונות פירושה: השתתפות בהרצאה, בערב הווי של שירה חסידית ב"בית בראודי", או ריקודים סאלונים בבית "חרות" ב"גולדס־גרין" ואכילת "פאלאפל" במסעדה שמעל לאולם הריקודים מוכנים אפילו לשיר "שתי גדות לירדן" ותוך כדי הריקוד הקצבי להעיף מבטים של הערצה, על התמונה הגדולה של זאב ז'בוטינסקי המקשטת את החדר.

אבל, אם ציונות פירושה — עליה, אז היא מת־גלה במלוא מצוקתה בארצות הרווחה.

בקרנו ב"בראודי אינסטיטוט" הוכחנו בפע־ולה שאורגנה על־ידי המשמרת הצעירה של "המזרחי" ביוזמתו של השליח שאול שיף. שה־גיע למקום לפני כחודשיים וכדבריו מגמה לחו־לל מהפכה בפעולה הציונית.

כמאה צעירים וצעירות מילאו את האולם. אגב. באנגליה זה נחשב להישג גדול. הם למדו בעניין שירים חסידיים. שמעו סיפורים בהווי החסידים. בהפסקת הקפה שכמעט, כי הם מעורים היטב בחיי הארץ. יודעים כל פרט. אולם, אם אתה מדבר איתם על עליה, או שמשיבים גוסה סאלח שבתי: "ואשבים". או שנבעבנים מתשובה, תוך הבלטת הבעיות האישיות המעכבות בעדם לעלות.

משם עברנו לבית "חרות". ריקודים סאלונים. תור גדול ליד "הפאלאפל" המזכיר לך את שוק בצלאל בתל־אביב. אולם כאן, דוכן אחד בלבד יעד שאתה מגיע עובר התיאבון...

עלינו למסעדה. ליד שולחן אחד מתווכחים שני בעלי בתים — יש לסגת, אין לסגת"... ל־רוב באי בית "חרות", הם בעלי עמדה קיצונית — נגד כל נסיגה. אולם בשל העובדה שהבית הוא "בית פאלאפל" באים גם שמאלנים הבדודים בויתורים גדולים. יש ביניהם הנוכנים לוותר, אפילו על מזרח ירושלים.

אחד השליחים פנה לזוג מבוגרים: "ש, מתי אתם חושבים לעלות?

במקום התשובה השיבו בשאלה: הגד לי, במצב כזה של סירור, מלחמות, האם היית מביא את ילדך ישר לתוך האש?...

מאז מלחמת יום הכיפורים נרשמה ירידה ב־עליה. עליית השיא היתה אחרי מלחמת ששת הימים. אז עלו כאלפיים איש בשנה.

יש מבהדים מפני האש ויש מסבירים את אי־עליתם בכה שהם מכנים "רדיפת בני תורה".

בבית הכנסת הגדול בהמדן פגשנו קבוצת בני תורה. אחד מהם מספר: "צר ואל לצבר" יצא להפגין נגד ג'יוס בני ישיבה. ו"עד זאל לעבן" (הכוונה היא האדמו"ר מגור) ואם הוא יצא ל־הפגין עם שחר בחוצות ירושלים סימן שבמדינה ישראל רודפים את בני התורה. ואם כך, מדוע נעלה?

ולהבדיל אלפי הבדלות, גם השמאלנים הכי־בתיים החלו ליצור לעצמם אידיאולוגיה אנטי־עליהיה. "ישראל היא מדינה בעלת צביון קל־ריקאלי. אין לנו בה להפגין שם"... הסביר סטו־דנט יהודי, בתשובה לשאלה למה ומדוע אינו עולה.

תירוצים למכביר. ועלייה — אין.

כש"יורדים" מסבירים ציונות

מגדל וילנר, הוא שליח מחלקת העליה באי־רופה. משרדו בז'נבה. אולם בהוקף תפקידו נו־דד על פני אירופה כולה. ההכוונה העיקרית — העלייה מברית המועצות. הוא גם מצוי בנעשה ביבשת האירופית כולה.

פגשנו את מגדל וילנר. בביתו של השליח הישראלי יצחק מאיר. השיחה התנהלה ליד האח, בחוץ קור וערפל. בפנים — חמים וגם נעים. עקרת הבית שקדה על הכיבוד, אך קודם לכן הציגה בפנינו "תערוכה ציורים" מעשי ידיה שהביאה עמה מהארץ. ציירת־חובבת. אולם מי שמתבונן בציורים מוצא בהן יד אמן. הציורים של הקירות נושכים קצת ישראליות בבית ה־מרוהט ומסודר בסגנון אנגלי טיפוסי.

"אני בתוך עמי" — אומר השליח האירופי — "ואדבר גלויות. אנחנו במצוקה גדולה בכל הקשור בעלייה ממערב אירופה."

עיקר דאגתו ממה שקורה בשני מרכזים יהו־דיים גדולים, באנגליה ובצרפת. "למעלה ממיל־יון יהודים חיים בשתי ארצות אלה, בהודים ש־לים. מזה שש מאות — שמונה מאות עולים ב־שנה מאנגליה, וכמספר הזה מצרפת. לפעמים זה מכסה בקושי את "הירידה" המורמת לאותן האר־צות..."

הוא גילה שדווקא מהקהילות הקטנות כגון הולאנד, בלגיה, שוויץ, איטליה ואפילו ספרד יש עליה גדולה יחסית. "מסתבר כלל שהיישוב היהודי פחות מבוסס, מספר העולים גדול יותר".

למשל, יהודי שחי בהולאנד, אם הוא רוצה לחנך את בניו לתורה ולמצוות עליו לשלוח או־תם מהבית. אם כך, הוא מעדיף לעלות לישראל, כדי להימצא יחד עם הילדים. לעומת זאת ב־אנגליה — יש מספיק אידישקייט. היישוב מבו־סס. שמרני. לא עולים. בצרפת — גם אם רוב היהודים פליטים מאלג'יר ומרוקו, הם מעדיפים להישאר במקום. כי צרפת דואגת מאד למש־פחות ברוכות ילדים. בעל משפחה גדולה יכול להתפרנס בכבוד מהקצבה שהוא מקבל מהממש־לה הצרפתית, או לכה שיעלה? — שואל מגדל וילנר.

עם זאת אינו נואש. באמתחתו תוכניות גדולות, כיצד להזין את העלייה. גם הוא, כיצחק מאיר, אינו מאושר מהנעשה בתנועה הציונית. הוא ר־גז מאוד, על פקיד בכיר של מחלקת ההסברה שהופיע בכנס ציוני בשווייץ והסביר למסבירים ציוניים ש"אפשר להיות ציוני, גם בלי לעלות לארץ ישראל"...

הוא אף מודאג מהתופעה השכיחה ש"יור־דים" מהארץ ממלאים תפקידים מרכזיים בתנו־עה הציונית.

בא להכיר: המזכיר הכללי של הפדרציה ה־ציונית בשווייץ — יורד מהארץ.

מרכז התנועה הציונית אוסטריה — יורד.

פעילים מרכזיים בתנועה הציונית בגרמניה — יורדים.

גם באנגליה פוגשים בראש תנועות ציוניות יורדים מהארץ כראשי המדברים על ציונות בת ימינו.

כמו כן אין להתעלם מתופעה חמורה ושמה: שליחים יורדים.

באירופה נשארו שליחים ישראליים שמילאו תפקידים חשובים בחינוך, בהדרכת נוער ובעי־דוד העלייה, מי כדי להשתלם, כדבריו ב"ליסנס הלוכדים". מי כדי לסיים את תוק לימודיו בא־וניברסיטה ומי בגלל אשתו ש"רוצה להיות כאן עוד קצת"... גם הם אינם מוסיפים לעידוד ה־עליה.

*

הישיבה עם מגדל וילנר נמשכה עד השעות האחרונות של הלילה. כתמונה הלילה יצאנו לל־וות אותו למלונו בריג'נט־סטריט, לא הרחק מה"רקס האוז" — בית הסוכנות היהודית. עברנו דרך "פיקדילי" השוכל בים של אורות. ראינו הכוכבי־הבונים ממלאים את הרחובות ביניהם גם יהודים שסגנון החיים האנגלי — סגנונם. קנינו עתון של יום המחר. אותת הכותרות מב־לישה את הסכנה להתחדשות הקרבות במזרח ה־תיכון. "עוד סיבה לירידה בעלייה — נאנח ה־שליח ונפרד מאתנו לשלום. אנחתו של השליח גם אישרה את התרשמותי, כי בארצות הרווחה — העלייה במצוקה...

עיטורי

סופרים וספרים

רשימות על אישי רוח

מאת ש. קורא

מאה ושבעים אישים, מרמב"ם ורש"י עד ש"י עגנון ור' ראובן מרגליות, כלולים בשני כרכים, אחד בשם „הוגים ומשוררים", ואחד בשם „ארץ וחכמיה", מאת משה אונגרפלד. הסופר הוותיק מאסף הגורנה מאמריו ורשימותיו שפירסם ביובל שנות כתיבה. באסופה ראשונה באים אישי תורה וחכמה, סיפורת ושירה.

מבין האישים שבספריו לא־מעטים מהם גדולים לדורות, שחייהם ופעלם זכו למחקרים מקיפים ויסודיים. כגון רמב"ם ורמב"ן, רבנו בחיי ורש"י, האר"י ורמ"ק, אבן עזרא ורמ"א וכיוצא. ברשימותיו של המחבר, שנכתבו, כנראה, בימי זכרון, יש מידע־וסקירה תמציתיים, כתובים בלשון בהירה, מעין ערכים באנציקלופדיה.

רוב האישים בכרך „הוגים ומשוררים", הוצאת „עם הספר", הם בני הדורות האחרונים, בעלי שיעורים שונים בקומתם, שהמשותף ביניהם עבודת יצירה באחד מענפי ספרות ישראל. כאן רשימה על גרץ וצונץ, לוצאטו והילדסהיימר מזה, על מאפו וברדיצ'בסקי סביב ליליינבלום מזה. מעגל־עניינו רחב. כל יוצר־בכתב בעל ערך העסיק את עטו. הוא כתב על צדדיהם כיוסף „המליץ" ולא פסח על דוליצקי, דיק ופרוג, ייבין ואשכולי. הערכותיו מבוססות על קריאה שקודה, יידע מקיף, ועינו עין טובה.

הנה רשימה על ר' בנימין־מנשה לווין בעל „אוצר הגאונים", חוקר תלמודי ששמו ידוע בחוג בעלי מקצוע. הוא פותח בקטע ציורי: „שתי פגישות קבעו דרך חיי. פגישה אחת עם הרב אברהם־יצחק הכהן קוק, רבה של קהילת בויסק בימים ההם, שלפי בקשתו נצטרף ללכד את בני תורה, נתקרב אל הרב והושפע ממנו. פגישה שנייה עם ר' זאב יעבץ, מאבות המזרחי והיסטוריון, שאצלו קנה יסודות ראשית של עבודה מדעית ראויה". מכאן עובר להעריך את ספרו „אוצר הגאונים" על שלושה־עשר כרכיו, ש„בו גילה כושר מקורי של פרשנדתא מובהק, בקי וחריף ויורד לעמק דברים".

כמה מבני דורנו יודעים מי היה ר' אהרון־שבתאי הפרת, רב בעיירה קסנה, שמאמריו בחתימת „אחד הרבנים המרגישים", הרשימו את קוראיהם בנישתם המקורית להערכת בעיות רבות? כשהופיעו מאמריו בספר, בשם „היהדות והחרות", כתב ביאליק: „אילו ניסדר ונערך ספרו של הרב המרגיש כהלכה, היה רושמו בעולם הרבנות גדול וחזק מאד, מעין „בומבה", בכל אופן הנהו אדם רב־עניין". דבריו על מצוות שבין אדם לחברו ועל צדק חברתי כתובים בדייקנות, בהבנה ובלהט.

בזיקה ולבבות הוא כותב על ר' פנחס שיפמן, מיוצרי החינוך הדתי־לאומי שספריו על החינוך מלאים דברי מחשבה ופיוט. ויש עניין ברשימתו על ר' שמחה אסף, חוקר ומחבר ספרים בדברי ימי תרבות בישראל. תוך כדי סקירת חיבוריו הוא רושם: „הדור היה בהופעתו. שלו ומאוזן בטבעו, איש ההארמוניה הפנימית, אמן ההסברה ומשנתו סדורה תמיד".

ברשימתו על ר' הלל צייטלין מבליט את ספריו הציוניים בחסידות, שבהם ניסה לגבש את השקפותיו, כדבריו בענייני דת וצדק, ישראל והעולם. „עטוף בטלית ומוכתר בתפילין וספר הזוהר בידו, יצא ר' הלל צייטלין בערב־ראש־השנה תש"ג בדרך למחנה־ההשמדה. לא בגפו יצא, אלא בלווית הקהילייה הקדושה של העוסקים במעשי מרכבה ובסודות הזוהר, שבו הגה כל ימיו".

רשימות נאות כתב על גיאורג ברנדס, מבקר־אמן בהיקף עולמי, ממוצא יהודי, בעל „ראשי הזרמים בספרות המאה התשע־עשרה", ועל לב שסטוב, הוגה־דעות מקורי בלשון הרוסית, גם הוא ממוצא יהודי, שספריו חדורים רוח דתית.

במאמר על המשורר האידי אברהם לייסין, עורך ה„צוקונפט" בניו־יורק, הוא מדגיש את הסוציאליזם היהודי שלו, שאוב מן המקורות. „הלהיבה את נפשו המארטירולוגיה היהודית הרטיטו לבבו גיבורי המקרא, מאורות התורה בנהרדעא ופומבדיתא וקדושי וורמייזא ומאגנצא. בשירתו עבר הדרך הארוכה מעשרת הרוגי מלכות ועד לרבבות שנספו בהריגות ימי־הביניים, בפרעות באוקראינה ועד למיליונים שנחנקו ונשרפו בשואה".

שירתו של המשורר יהואש ותירגומו התנ"ך לאידיש נסקרים ברשימה רבת־עניין, שבה באים חילופי־דברים בענייני בלשנות עברית בין יהואש לבין ביאליק. יש לציין, שבכמה וכמה מרשימותיו הוא מסתייע במובאות מאגרותיו של ביאליק, שבהן הערכות ממצות ליוצרים ויצירותיהם.

בסך־הכול ספר מגוון בנושאו, מלא וגדוש מידע על עשרות אישים, מהם ידועים רק בחוגיהם ומהם שנשתכחו, בצירוף דברי סקירה־והערכה על חיבוריהם במחקר, הגות ושירה. במיעט המחזיק את המרובה ניצבים בספר עשרות יוצרים בעיקרי פעליהם.

בעוד כרך ראשון מכיל „הוגים ומשוררים" מכל חלקי העם והיהדות, הרי כרך שני „ארץ וחכמיה" כותרת־משנה לו: „אוסטריה־הונגריה", לאמר, השעים אישיו רובם המכריע מוצאם ממלכת אוסטריה־ההונגריה הגדולה בטרם נתפוררה במלחמת־העולם הראשונה.

קביעת תחומי הספר לפי גבולותיה של ממלכה מסויימת, וכבר עבר זמנה, אינה סבירה ביותר. קדם לו גרשום באדר, הכלול בספר, שחיבר לקסיקון בשם „מדינה וחכמיה", שבו בסדר אליף־בית שלוש מאות חכמים וסופרים ומוצאם מגליציה. לקסיקון זה, שהגיע עד אות מ"ם בחלק שנתפרסם, בא להוכיח את הליטוואקים על פניהם, שלא רק אצלם אלא גם בין הגאליציאנים הרבה לומדים וחכמים. אין להניח, שזו מגמת המחבר „ארץ וחכמיה".

הספר נפתח ברשימה על ר' משה איסרליש וקראקא, הוא רמ"א בעל ה„מפה" לשולחן־ערוך. גדול־הלכה אחד־יחיד בכל הספר. היכן ר' יעקב־יהושע פאלק מלבוב, בעל „פני יהושע" היכן ר' שלמה קלוגר מברוד, שספריו המרובים כעדים על גדולתו בתורה? הרי ר' יוסף־שאול נתנזון מלבוב, בעל „שואל ומשיב", ר' יוסף באב"ד מטרנופול, בעל „מנחת חינוך", ר' אפרים מרגליות מברוד, בעל „בית אפרים", ר' שלום־מרדכי שבדרון מברזאן, ר' מאיר אריק בעל „בנתה קבאות", ר' יצחק שמלקיס בעל „בית יצחק" ר' משולם ראטה, ר' מאיר שפירא ועוד גדולי התורה בגליציה. אישים אלה אינם באים בספר. המחבר גם פסח על בתי הרביים של בלז, זידיטשוב, קומארנא, סדיגורה וכיוצא בהם.

בספר אין ערך על חתם־סופר וביתו, שעיצבו את דמותה של יהדות הונגריה. אף אין ערכים על אדמו"רים, מייסדי בתים לחסידות באיזורים שהשתייכו לממלכת אוסטריה־הונגריה.

ייתכן, שמה שחיסר בכרך זה הניח לחיבוריו הבאים.

המחבר, שעשה שנים רבות בוינה כתלמיד בית־המדרש לרבנים וכסופר־עתונאי, כותב ברוב ידיעה, הבנה וזיקה על כותלי בית המדרש וחכמיו, מהם ש„יצק מים על ידיהם" ומהם שעיין בספריהם.

הנה ר' מאיר פרידמן איש־שלום, שבבקיאותו, בכושר הסברה ובחדירתו לעומק אגדות חז"ל, „הזכיר את רבנן־דאגדתא בארץ־ישראל ואת סדרי־האגדתא בבבל. המחבר סוקר את מחקריו המדעיים למכילתא דר' ישמעאל, פסיקתא רבתי, תנא דבי אליהו ועוד. והרי ר' חנוך אלבק, למדן ואיש מדע, בעל הפירוש לששה סדרי משנה והספר „מבוא לתלמודים", שהרבה שנים היה פרופסור לתלמוד ולמדרש באוניברסיטה העברית בירושלים.

כתלמידו של ר' אביגדור אפטוביצר, העלוי מסארנופול, חוקר נודע במקרא, אגדה ומשפט עברי, הוא משרטט את דמותו הסגולית בכישוריה ומידותיה.

רשימות־הערכה ענייניות הן על ר' אברהם אפשטיין, בעל „מקדמוניות היהודים", מחקרים בחכמת ישראל; ר' אברהם ביכלר, חוקר היסטורי־תלמודי של ארץ־ישראל בעל „הכוהנים ועבודתם", „עם הארץ הגלילי" ועוד; ר' יחיאל־מיכל הכהן גוטמאן, בעל „מפתח התלמוד"; ר' אריה שווארץ, ראש בית־המדרש, שעסק בחקר המידות שהתורה נדרשת בהן; ר' שמואל קרויס, בעל „קדמוניות התלמוד", שבו תרבות־חיים הריאלית של אבותינו בארץ־ישראל ובבבל בתקופת התלמוד.

פרקים נאים כתב על ר' חיים בראדי, „ראש המדברים בשירת ימי הביניים", כהגדרת ביאליק; על ר' אהרון קמינקא, חוקר ומשורר, רב ומטיף, איש־האסכולות, שבשנותיו האחרונות שכן בארץ־ישראל; על ר' שמואל קליין, מניח יסודות למדע ארץ־ישראל לפי מקורותינו, בעל „תולדות הישוב היהודי בארץ־ישראל מחתימת התלמוד ואילך", „ארץ יהודה", „ארץ הגליל" ועוד, שעמד בראש המכון לחקירת ארץ־ישראל באוניברסיטה העברית; על ר' שבתאי פרדבוש, מחבר הרבה ספרים בחקר היהדות ובתולדות הציונות הדתית; ועל ר' ראובן מרגליות, בעל „ניצוצי זוהר" ו„מרגליות הים", ועשרות ספרים נוספים בהלכה ואגדה, מחקר ומונוגרפיות על אישים ותקופות.

בחטיבת־מאמרים מיוחדת הוא מעריך סופרי ה„השכלה", גם כסופרים, משוררים ומסאים של הדורות האחרונים. כאן רשימות על ברנשטטר וברוידס, על לטריס וליברמאן, על ר' בנימין, אשר ברש והיינדרוק, על פוקס וסקלר, שמעון־מנחם לאזאר ואברהם שרון. בכמה פרקים דן בסופרים המהלכים בינינו.

במדור האחרון באים שלושה־עשר מאמרים על סופרים והוגים אוסטריים־גרמנים מזרע ישראל, כגון ריכרד־בר הופמאן, פראנץ ורפל, סטיפן צווייג, הופמנסטאל, ארתור שניצלר וקארל קרויס. הוא גם מסביר את השיטה הפסיכו־אנליטית של פרויד ואת שיטת הפסיכולוגיה האינדיבידואלית של אלפרד אדלר. יש עניין ברשימתו על „סופרים נאצים מזרע ישראל". במאמר בקיף סוקר דרך חייו של הממציא, המתקן וההוגה יוסף פופר־לינקאוס.

בשני הספרים מתוודע הקורא לעשרות אישים יהודים בחקר היהדות, בהגות ומסה, בסיפורת ושירה, קשת מגוונת של יוצרים ויצירותיהם. הרשימות פותחות שערים לעולם היהודי־רוחני רחב.

שרשו ונופו של פרופ' השל

מאת מאיר אוריין

פרופ' אברהם יהושע השל, שעתה מלאו שנתיים לפטירתו, מוכר היה כאחד מהוגי הדעות המקוריים שבדור. בשנות השישים והשבעים של המאה היה לאישיות אוטוריטטיבית לא רק ביהדות ארצות הברית. ספריו קנו לו שם עולמי גם בקרב אנשי הגות ואנשי דת שלא מבני ברית. רבים מהוגים הדתיים ראו בו „התיאולוג הגדול ביותר בדורנו". או כפי שהגדיר אותו פרופסור ריינהולד ניבוהר, ההוגה המפורסם בעולם הפרוטסטנטי: „מנהיג דת לכל האמונות באמריקה".

השל היה יהודי שורשי שאין רבים כמוהו ויהודי אוניברסלי שאין רבים כמוהו האוניברסליות שבו צמחה מתוך היהודיות שבו. ניתן לומר, כי ההוגים מבין אומות העולם העריכו את ספריו דווקא משום שהם כל כך יהודיים, משום שכל ספר מספריו חדור אמונה בשם, אהבת ישראל ואהבת האדם. כלומר ספרים המייצגים את היהדות הגדולה והרחבה.

■ שתי תרבויות

משנתו הצניעה שהשאיר אחריו השל (כעשרים ספרים) הינה פרי של שתי תרבויות, תרבותה של יהדות פולין הלמדנית והחסידית — שם נולד (בשנת תרס"ז—1907 בוורשה) והתרבות מערב אירופה שבבתי אולפנה שלה רכש את השכלתו האקדמאית. אך שתי התרבויות הללו לא דחקו זו את זו ולא יצרו סתירה ביניהן. ממורשת ישראל ספג השל את העסיס של הפרי המרווה, את המוסר ואת האמונה; תורת ישראל על ורמיה ורבדיה פירנסה את הנפש ואילו מתרבות אומות העולם נטל את נוי הפרחים, את הלבוש האסתטי.

באחד מספריו מזכיר השל סיפור אישי שיש בו משום סמליות. פעם ישב בספריית האוניברסיטה בניו־יורק יום תמים והיה שקוע בתורות פילוסופיות. יפה־נופים של עולמות חדשים נפקחו בפניו, עד אם זאת הרגיש איזו ריקנות בלב. הנשמה לא באה על סיפוקה. לפתע הרים את ראשו וראה כי החושך ניבט מבחוץ. קם מאצל שולחנו, ניגש אל החלון, התפלל תפילת ערבית בדביקות — והקל לו. הנפש נתמלאה.

במרכז משנתו של השל עומד האדם. לא רק כשהוא עוסק ביחסו של האדם אל הבורא (בספר „האדם איננו לבדו") אלא גם כשהוא מדבר על האלקים ויחסו אל האדם (בספר „אלקים בחיפוש אחר האדם"), גם אז שימת הלב ניתנת לאדם. לפי השל, גם במרכזה של תורת ישראל עומד האדם. תורת משה מכונה אמנם תורת אלקים, אך במרכזה עומד האדם, עלייתו ונפילתו ושוב עלייתו.

„מקובל — אמר פעם השל — שהיהדות תרמה תרומה עצומה לתרבות עולם המערבי בענין השגת אלקים. לי נדמה, שחלק לא פחות חשוב תרמה היהדות בענין השגת האדם. תרומתם של הנביאים ושל התורה בכל הנוגע למעמדו של האדם כאדם, גדולה בהרבה מאשר תרומתם של חכמי יוון". ודאי הוא, מוסיף השל, שההומאניות איננה היהדות כולה, שכן תורת ישראל היא למעלה מהומאניות. מדריגת הפסגה ביהדות היא דביקות בשם, אך ברור הוא גם זאת, שלא תיתכן יהדות כשההומאניות איננה עומדת במרכזה; לא תיתכן אהבת השם ללא אהבת אדם. „ועשית הישר והטוב" היא המדריגה הראשונה אצל יהודי, והמקיים מצוות פולחניות ולבו אטום לרגישות מוסרית יהדותו פגומה.

■ מיהו יהודי?

השל היה מן המרואיינים ביותר שבין חכמי ישראל על ידי עתונאים, סופרים ואנשים המופקדים על כלי־התקשורת בעולם. וכל ראיון עמו שימש חוויה למראיין. שכן בראיונות, קיפל השל במשפטים מבריקים, קצרים וספונטאניים תמצית תב־ציתה של משנתו ותורת חייו.

זמן קצר לפני מותו קיימה רשת הטלוויזיה האמריקאנית אן־בי־סי ראיון עם השל. אחרי מותו פירסמה הטלוויזיה חוברת בשם „האור הנצחי" (של היהדות) המכילה פירוט השאלות של המראיין והתשובות של השל, המאפיינת את אישיותו כהומאניסט עברי.

„ידוע לך — השיב השל לאחת השאלות — שכתבתי ספר על נביאי ישראל. שקוע הייתי בתורת הנביאים שנים הרבה והרהורי בנביאים ובתורתם הכניסו שינויים בחיי. מדוע? משום שבשנות הילדות אהבתי הגדולה היתה נתונה ללימודים, לרכוש ידיעות. המקום שהעדפתי להיות בו היה חדר ההתבודדות, שם אהבתי להתייחד עם הספרים ולהרהר בעניינים הצריכים לאלקות. ואילו כשנכנסתי לעולמם של הנביאים למדתי לדעת, שלא מספיק להיות קרוב לאלקים, חייב אני גם להיות קרוב לאדם ולהיות מעורב בעניינים הנוגעים לאדם, ביחוד לאדם החלש שסבל וצער הם מנת חייו. הנביאים לימדוני, להיות מוכן למרוד בחברה המשלימה עם אותו הסבל והצער שבאדם".

לשאלה „מיהו יהודי?" השיב השל בין השאר: „מי שאישיותו נהרסת אם הוא נשאר אדיש למראה העוול שנעשה לזולתו".

ואכן, השל לא נשאר אדיש למראה עוול שנעשה לחלש. לבו היה נתון לא רק לבני אומתו, ליהודי ברית־המועצות המשועים בדממה לחופש, הוא ראה אתגר במאבק לשחרור מצד כל קבוצת אנשים משוללת זכויות שוות. „לשפוט אדם במונחים של שחור, צהוב או לבן, הוא מחלת עיניים" — אמר.

השל היה בין הצועדים במיצעד הכושים המפורסם לסאלמה, וושינגטון, לא בשם אידיאולוגיה אנושית גזעית, אלא בשם עקרונות הצדק של היהדות.

כיהודי זקוף קומה ולעתים גם כיהודי מאשים. היה השל מקיים מגע עם מנהיגי כנסיה, פרוטסטנטים וקתולים. אין זה סוד שרב היה חלקו של השל באישור המיסמך היהודי במועצה האקומנית ב־1964. (ההצעה להסיר מהעם היהודי את האחריות הקיבוצית לצליבת ישו הוגשה למועצה על ידי החשמן השיש אוגוסטינוס ביאה. הדיון על ההצעה, המקעקעת למעשה את אחת מדוגמות היסוד של הנצרות, נמשך כשלש שנים). כתיאולוג בעל שם עולמי, היה השל היהודי היחיד שהיושב על כסא ממלא המקום של האיש מנצרת, הזמין אותו לשיחה כאיש פרטי ולא כנציג מוסד או גוף ציבורי יהודי.

השל פירש בפני האפיפיור פירוש משלו על הנאמר במתי פרק כ"ג בשם פילאטוס („נקי אנכי מדם הצדיק הזה... ויענו כל העם לאמור: דמו עלינו ועל בנינו") — פירוש הנוגד את הפרשנות התיאולוגית הנוצרית המקובלת. כיהודי, גם דרש השל בפגישה זו מאת פאולוס הששי שהוא והמועצה האקומנית יבטלו את עלילת הצליבה שהקתולים בתבל כולה דבקים בה, עלילה ששימשה עילה לשפיכת נהרות נחלי דם יהודי במשך קרוב לאלפיים שנות קיומה של הנצרות.

■ „אני שונא שנאה"

בדרכו חזרה מרומא לארצות הברית. סר השל למדינת־ישראל, מקום שהיה הי בה תמיד מבחינה נפשית ורוחנית. כשהסב במסיבת רעים, שאלהו אחד מבני החבורה, על שום מה היה טורח כל כך לגלות את הפארתה של היהדות בעיני הגויים. בדרכנו ההיסטורית, לא הפנינו את המבט לעולם הקתולי ולא רצינו לדעת מה הגויים חושבים עלינו ועל תורתנו. אותו השואל ביטא דעתם של הרבה יהודים, בעיקר בארצות הברית, שהיו מתייחסים בביטול לנסיעותו של השל לוואתיקן.

השאלה הביכה במקצת את השל. הוא לא ציפה לשמוע אותה במדינת ישראל. השל, עטור רעמת שיער לבנה, ישב מהורהר שעה ארוכה. לבסוף השיב שתי תשובות, ושתיהן כאילו לקוחות מספר „שבחי הבעש"ט". וכך השיב: ראשית, אין דבר בעולם שאשנא, פרט לדבר אחד. אני שונא שנאה לכל צורותיה ולכל גילוייה. יהודים יקרים — התלהב השל — נלמד לשנוא פחות. צריך לעשות הכל כדי לעקור כל גרעין של שנאה מלבבות, הן מלבבות ישראל והן מלבבות הגוים. ושנית: אם על ידי המיסמך היהודי, יקבל אי שם בעולם ילד יהודי אחד מכה אחת פחות מידי ילד נוצרי. הרי כדאיים היו כל המאמצים שהתאמצתי וכל הלעג שספגתי.

אחרי מותו התאבלו עליו אלפי תלמידיו. יהודים ולא יהודים. בין המתאבלים היה התלמיד היפאני ג'ייקוב טשיכה, שמיד עם הגיע אליו הידיעה שמורו איננו עוד בחיים פרסם לזכרו חוברת בת שמונה עמודים (בלשון האנגלית). צעיר זה מיפאן השכיל להעריך את אישיותו של השל בצורה קולעת ומקורית.

■ כבוד הבורא וכבוד הנברא

אומר ג'ייקוב טשיכה בין השאר: עולמו של השל היה מורכב משני עולמות, מעולמו של הבעל־שם־טוב ומעולמו של רבי מנדל מקוצק. את עולמו של הבעש"ט ניתן למצות במשפט תנכ"י אחד: „קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות, מלוא כל הארץ כבודו". עולם המלא כבוד הבורא הוא עולם שאהבה חובקת את חלליו. אהבה לחיים ולנופים, לאנשים ולכל היצורים. ואילו רבי מנדל מקוצק היה מסתכל על העולם בעינים זועפות. מפיו היו נשמעות גערות זעם על השקר הממלא את חלל העולם ועל הרע השוכן בתוך האדם. רבי מנדל מקוצק לא יכול היה לנשום את האויר של זה העולם והוא פרש מהעולם, נטש את האנשים, ולבדו היה יושב סגור ומסוגר מאחורי מנעול ובריח.

אברהם יהושע השל היה אמנם אזרח בשני העולמות הללו, אך כדרך בחיים העדיף את עולמו של הבעש"ט על פני עולמו של רבי מנדל. נכון שיש רע בעולם, אך לעקור את הרע לא נוכל על ידי הוקעת הרע והכרזת מלחמה נגדו, אלא על ידי תוספת של קדושה אל תוך העולם, ובמקום שקדושה שוכנת נעלמים כוחות הרע מעצמם.

בצעירותו, בתחילת שנות הארבעים של המאה, פירסם השל אחת ממסותיו. המצויינת „היהודי במזרח אירופה", — בה הוא כותב, כי „עם בוא הבעש"ט לעולם נעשו היהודים צעירים בכמה אלפי שנים, והם נתאהבו מחדש ברבונו של עולם, והתחילו לשיר לו הימנונות של אהבה. ההתאהבות הזו היתה כעין התגלות חדשה. בהמשך, שכן אם „בימי הר סיני היתה התגלות אלקית לעם ישראל. הרי בימי הבעש"ט באה התגלות עם ישראל לאלוקים".

ואכן, הבעש"ט, שתורת החסידות שלו שמה את הדגש על שלש האהבות — השם, תורה וישראל — היא ששימשה לו להשל מעיין להשראה כל ימי חייו.

בין השפעה לכוח פוליטי

מאת י. עמוס

סטיפן ד. איזאקס, היהודים והפוליטיקה האמריקאית, בלוויי השנה, ניו־יורק, 1974 (אנגלית).

סטיפן ד. איזאקס הוא עתונאי אמריקאני. העומד בראש המשרד של ה„וושינגטון פוסט" בניו־יורק. ספרו הוא ריפורטאז'ה מורחבת של עבודת מחקר בנושא מגרה מאד על היהודים בארצות־הברית ועל חלקם בחיים הפוליטיים של המדינה. עיקר מקורותיו הם ראיונות עם מנהיגים יהודים וביניהם האישים הפעילים ביותר בפוליטיקה בשורה ראשונה. ואחרים המושכים בחוטים שמאחורי הקלעים. כוונתו היתה לבדוק כמה דעות מוסכמות. המיוחסות ליהודים בארצות הברית. ולהוכיח. מה הן העובדות הנכונות הנוגעות לקיום היהודי שבאמריקה.

✡ בימי רוזוולט

טבע הדברים מחייב שאיזאקס כלל בספרו הרבה דעות נוגדות וסותרות, כתוצאה מתפיסתם וגישתם של בני שיחו. אך מתוך דיאלקטיקה זו ניתן ללמוד, אולי מחוץ לאמריקה יותר מאשר בתוך אמריקה, כמה קווי־אופי המיוחדים לקיבוץ היהודי הגדול בעולם, המהווה כיום כמחציתו של העם היהודי. הפעילות היהודית הניכרת במערכה המדינית של ארצות הברית התחילה בימי פראנקלין ד' רוזוולט, שהיה „אהוב היהודים". גם לפניו שרתו יהודים בודדים וכעסים בתפקידים חשובים, אך לרוזוולט היתה מגמה של גיוס היהודים למשרות נכבדות, במסגרת המדיניות החברתית והמשקית שלו, שבאה לסיים את תקופת המשבר הגדול של שנות השלושים. אמנם, אהבת ישראל שלו לא מנעה בעדו את סגירת שערי ארצות הברית בפני פליטי היטלר בצורה אכזרית ביותר, כפי שהדברים כבר נמסרו ברבים. יש דעה, שאילו היה רוזוולט חי לא היתה קמה מדינת ישראל. ויש עובדה, שבעשר השנים השחורות: 1943—1933 היו כמיליון ורבע ויזות כניסה לארצות הברית שלא נוצלו בכלל. ומהן כשלוש מאות וחמישים אלף שהועמדו לרשות המהגרים מגרמניה ומארצות הכיבוש שלה. מה שקרה באותן השנים במרכז אירופה ומזרחה ידוע היטב. והיה מעשה באנית פליטים יהודים בשנת 1939 שהגיעה לחופי ארצות הברית ורוזוולט ועושי דברו החזירו אותה לאירופה... כלומר — למוות.

באותן השנים התחילה חדירת היהודים לעמדות הגבוהות, אך לא הגבוהות ביותר, של הממשל האמריקאני. תרומתם של היהודים היתה גדולה ורצויה והעידה על שיתופם במימסד, אך במה שנוגע לעניינים יהודיים כלליים, היתה השפעתה מועטת. המחבר מספר, כי לאחר מלחמת סיני, כאשר לחץ אייזנהאואר על נסיגה ישראלית, וראשי היהודים פנו אליו ובקשו שיעמוד לימין ישראל. רמז שר החוץ דאלס, כי יש לעיין בשחרור התרומות למגבית היהודית המאוחדת ממס הכנסה, ומיד נתקפלו היהודים... אך בעשר השנים האחרונות גדלה ההשפעה היהודית ועמדותה לגבי ישראל ולגבי יציאת היהודים מרוסיה הסובייטית הניבה פירות רבים. בכלל יש לדבר על השפעה יהודית ולא על כוח פוליטי יהודי, שאינו קיים ואולי גם אינו יכול להתקיים בכלל. על רקע המצב החברתי והמשקי של היהודים, תהליכי האמריקאניזציה גדולים ועמוקים והם הולכים וגוברים עם כל דור יהודי חדש. עם זאת, כתוצאה מן השואה ומכינון מדינת היהודים, גוברת גם ההזדהות עם כלל ישראל שבארץ ישראל ובגולה. תמיכתה הגדולה של אמריקה בישראל מנעה עד היום את עמידתה של יהדות ארצות הברית במבחן הנאמנות הכפולה. הבה נתפלל, שלא תגיע לכך.

✡ בין שני קטבים

אצל היהודים פועלים, לדעת המחבר, שני יצרים. האחד דוחף לקראת מיזוג ושילוב עם החברה האמריקאנית שפירושם נטילת חלק בחיים הפוליטיים הדימוקראטיים של הממשל הפדראלי האזורי המוניציפאלי בדומה לאזרחים הלא יהודים. אך ליהודים, שלא בדומה לגויים, יש גם יצר שני, שהוא עוצר ובולם ומרסן את האמביציות הפוליטיות, בפחד האנטישמיות הקיימת, או שנדמה שהיא קיימת, או שנדמה שהיא תקום לתחיה. בין שני הקטבים האלה מוצאת את דרכה הפעילות הפוליטית היהודית. במזרח אירופה היה הדבר מובן מאליו, שעל היהודים לקחת חלק במערכות המדיניות, כדי לשמור על האינטרסים שלהם ולהגן עליהם מפני האפליות. באמריקה יש אפליות מעטות, באופן יחסי, ולהלכה בוודאי שאינן קיימות. כך, שחסר ליהודי אמריקה הגורם העיקרי, שידחוף אותם לפעילות הגבוהה. ויש ביניהם יהודים, הטוענים: למה זה אנכי ולשם מה כל הטורח הפוליטי? לעומתם יש יהודים אחרים, הטוענים להפך: דווקא מפני שהם אזרחים טובים ומסורים עליהם להשתתף בכל ההתנהגות ולקחת חלק במערך המדיני לא רק בתורת צאן מרעיתם של מצביעים, שכל אחד מצביע לפי רצונו, אלא בתורת בוחרים בעלי תודעה ליבראלית, המבקשים להצדיק בקולם מעמד זה על מועמד אחר, וזאת מפני שהוא טוב ליהודים ובעשר השנים האחרונות טוב לישראל ולפליטי יהודי רוסיה. אך גם אסכולה זו, שנתפסים לה, בזמן האחרון יהודים רבים, לא הצליחה להכניס לגבעת הקפיטול הרבה סינאטורים או חברי קונגרס יהודים. הם מעטים, ועיקר מקומם של היהודים בפקידות המימסדית של הקונגרס והסינאט, המכינים הצעות חוק ואת כל החומר האחר לנבחרי העם.

בין 800 אנשי מקצוע המועסקים בועדות הסינאט יש כששים יהודים בלבד, ובין כלל 2700 הפקידים של הסינאט יש רק פחות ממאתים יהודים. כל המספרים האלה אינם מעידים על הכוח היהודי הגדול באמריקה. לעומתם יש חשיבות להשפעה היהודית, הנעשים בידי הארגונים היהודים, אנשי „הלובי", ועוזרים אישיים של סינאטורים ושרים. הללו הם יועצים למדינאים, מומחים להקשורות, כותבי נאומים, מנהלי תעמולה ומכניסי כספים. המחבר קורא להם בלשון אחד החוקרים, „סומלפרס", שפירושו: מקימי רעש.

✡ יהודים בכלי תקשורת

גם בעתונות וגם בטלביזיה וברדיו אחוז היהודים מצער. גם בשוק הספרים מועט מספר החיבורים של מחברים יהודים. באגודת עורכי העתונים המונה כשמונה מאות חברים מצויים עשרים יהודים. המחבר מספר, כי בקרב היהודים קיימת במשך שנים רבות הרתעה מפני התבלטות בפוליטיקה או במימסד המשפטי. כאשר מינה רוזוולט את פראנקפורטר לשופט בית הדין העליון לחצו עליו יהודים רבים שלא יקבל את המנוי. כיום יש יהודים במשרדי העבודה, המשפטים, האוצר ובמוסדות חקר החלל. במשרדי ההגנה והחוץ כמעט שאין יהודים, וזאת בהתאם למסורת, לא־רשמית כמובן. מינויו של הנרי קיסינג'ר לא השביע את רצונם של האנטישמיים וגם לא של יהודים רבים. יהודים אלה היו מוכנים לוותר עליו ועדיין לא סולחים לו, שכאשר נשבע לתפקידו כשר החוץ שם ידו על תנ"ך בתרגום אנגלי ועשה זאת דווקא בשבת.

היהודים המהגרים היו פעילים בתנועה הסוציאליסטית האמריקאנית, ומכאן הדביקו על עצמם את תו הקידמה והליבראליזם, שהלך ונמשך עד למאבקם של השחורים, ואשר ראשי היהדות סייעו לו והשתתפו בתהלוכות ובהפגנות של המגני הכושים. אלא מאורעות 1968 של הכושים, ובעיקר שביתת המורים היהודים בניו־יורק, הוכיחו ליהודים, שביום דין אין הליבראליזם שלהם עוזר להם במשהו. וגרוע יותר, שכתוצאה ממאבקם של הכושים, שנעזרו על ידי היהודים, החלו מוסדות המימשל לתת בכורה למועמדים כושים במוסדות רבים, ובעיקר של השכלה גבוהה, אפילו כאשר הם נופלים בכושרם ובידיעותיהם מן המועמדים האחרים. הפליה זו כלפי מעלה פוגעת ביהודים, שכל הצלחתם היתה במשטר, אשר דן כל אחד לפי כשרונותיו, ולא לפי מוצאו. כעת מעדיפים את השחורים, הפורטוריקאנים, המקסיקאנים והאינדיאנים, בגלל מוצאם וגזעם, והיהודים נאבקים ועומדים על זכויותיהם.

למרות מאמציו של ניקסון. כאשר עמד לבחירה בפעם השניה, לא הצביעו בעדו יהודים רבים. אמנם, לפי החוקרים שבדרך כלל אין לדעת אף פעם

(סוף בעמוד 8)

שירת התעלות

מאת בלפור חקק

עלתה האש מעלה כהתהפכת איפה.
עלה היצר מעלה נשמתו נוהרת.
ובהנשא ההויות מעל הארץ
נשאנו גם אנחנו מן האדמה.

אז נפקחו עינינו נגה חדש.
וככה שעלינו למרומים הקיפנו הוד עוטר.
אז תפקחו עיני לראות ההיכל העולה
קשיותיו זוהרת הוד נוצץ ומתגלה.
ראשיו לשונות זוהרות.
וחוט השני — אות הברית.

ודמות ההיכל כמראה מקדש
והמקדש עולה ומתרחב יותר ויותר.
עד סגר על היצר נאדם
נאצר בגדלו.
להבה עוטה.

שיחה עם ד"ר תיאודור דרייפוס

„הזרם הצרפתי" בהגות יהודית בדורנו

מאת נעמי גוסקינד

האם קיימת אסכולת חשיבה צרפתית בפילוסופיה היהודית של הדור האחרון? האם הוגי דיעות עולים חדשים מצרפת שהתיישבו לאחרונה בירושלים, כשהבולט בהם הוא פרופ' נהר, מייצגים קבוצה או זרם הגותי בעל קווים משותפים ומיוחדים למוצאם ולשפתם? שאלות אלה עלו בשיחתנו עם ד"ר תיאודור דרייפוס, בן שטרסבורג, מרצה בכיר לפילוסופיה יהודית באוניברסיטה בר־אילן, שעלה לארץ בשנת 1969 ומאז הוא בוחן את המציאות הישראלית במשקפי הראציונליזם הבהיר המדוייק של חינוכו הפילוסופי.

כצאן בלי רועה

ד"ר דרייפוס ארך הגפיים, בעל אצבעות הפסנתרן והמזג השלו, המדבר עברית רהוטה בקצב איטי ושקול היה חבר הפלוגה היהודית של ה„מאקי" בשנות הארבעים. כלוחם מחתרת יהודי בנאצים — עיצב וגיבש לעצמו השקפת עולם יהודית, שלשואה, ולמיפגש פוקח העינים עם האנטישמיות הצרפתית — כמו גם להתוודעות של אותם ימים עם התורה האקסיסטנציאלית החדשה שפותחה בפריז על־ידי סארטר וחבריו — היה בה תפקיד מרכזי.

ילדותו עברה עליו בבית אלזאסי מסורתי. בניגוד לקהילה הפריזאית המתבוללת ברובה — שמרו יהודי אלזס על קונסרבטיזם יהודי ודרייפוס האב שלח את בנו פעמיים בשבוע ללמוד מעט תורה.

עם הנצחון ושחרור צרפת, מצאנו את עצמנו, הצעירים, כצאן בלי רועה. דור ההורים הושמד או עלה לישראל. המעטים שנשארו — ניסו להקים מחדש קהילה יהודית. אז גם נרשמתי לאוניברסיטה של שטרסבורג ללמוד פילוסופיה ובמקביל באתי במגע עם אותם אישים יהודיים שהקימו אז את הזרם הצרפתי במחשבה הפילוסופית היהודית. הייתי מתאר זרם זה כנסיון, די טיפוסי לצרפת, לשוב אל היהדות דרך המחשבה הרציונלית ובמיפגש עם הגורם האקסיסטנציאליסטי. נקודת המוצא היתה תורתו של ר' שמשון רפאל הירש, וממנה יצאו שבילי מחשבה לכיוונים שונים. האחד — לכיוון האקסיסטנציאלי; האחד — לכיוון תורת הרב קוק, האחד — לדרך הליטאית המסורתית של עיון התלמוד,

אני שקיבלתי חינוך אוניברסיטאי כללי. לדרך הפילוסופיה המערבית".

בין האישים שגיבשו את „הזרם" והשפיעו על ד"ר דרייפוס וקבוצת הצעירים שהוא היה חלק ממנה, הוא מזכיר את הרב דזיקס, פרופ' נהר, ר' אברהם אפשטיין ז"ל ופרופ' לוינס.

הגישה היתה שכדי להגיש את היהדות במאה ה־20 צריך לבסס במודע את הצד הרציונלי שבה, להדגיש את האספקט ההשקפתי יותר מאשר הרגשי".

שיבה הביתה

במסגרת שיבתו השיטתית אל היהדות הגיע ד"ר תיאודור דרייפוס בשנת 1949 בפעם הראשונה למדינת ישראל שזה אך נולדה. סיבות משפחתיות אישיות החזירוהו לצרפת, ובכל זאת בחר במתכון במקצוע שיתאים לפי הבנתו, לחייו העתידים בישראל. הוא נעשה מורה ומנהל ביה"ס התיכון היהודי ע"ש הרמב"ם בפרברי פריז. עשרים שנה של הוראה, כשהאחרונה בהן בקולג' לפילוסופיה של הסורבון, לא הסיחו מכבוי את כוונתו הראשונית לעלות, ואז בא הדחף הסופי בשנים 68'—67'. תחילה — מלחמת ששת הימים, ולאחר מכן מהפיכת הסטודנטים המפורסמת בפאריס, בה צמד, כרוב המורים לפילוסופיה, לצד הסטודנטים ונגד המימסד.

אבל אז נוכחתי היטב, ובחריפות, שאני בעצם זר לצרפת למרות שנולדתי בה. דווקא אותם סטודנטים שחשבו כמוני על ריענון המימסד המאובן ושעימם היתה לי שפה משותפת ברוב תחומי ההגות — לא היו פרו־יהודיים. האמת היא שרק עד מלחמת העולם השנייה חשתי את עצמי כבן־הארץ. באו המלחמה הייתי נתון ללא קשרים סנטימנטליים — וזה כנראה הקל גם על תהליך קליטתי בישראל בחמש השנים האחרונות. למרות שהביאו אותי להרבה קשיים — הרגשתי כאן כבן בית למן ההתחלה. גם הסטודנט הישראלי איננו אותו פרא־אדם כפי שניסו לצייר אלה שהזהירו אותי בפני קשיי הקליטה בישראל".

עלייתו של ד"ר דרייפוס איננה מעשה של יחיד. שני גלי עליה היו מצרפת. האחד — בשנות הארבעים. השני — מאז 1969. גם כאן בולטת העובדה שהעולים ברובם הם שומרי מצוות המתוקים במסורת ושלאחרונה רבים ביניהם הכנוהינים. רק פרופ' לוינס, למשל, נשאר בפריז מכל הקבוצה שעיצבה את „הזרם הצרפתי" בחשיבה היהודית.

ד"ר דרייפוס משתמש בהגדרה „זרם" — שכן אין כוונתו לדוגמתיות השקפתית אלא להליך משתנה של השיבה המכוונה להתמודד עם המציאות היהודית בדורנו. בנעוריו, למשל, ביסס את היהדות שלו על רציונליזם קיצוני. במשך השנים התקרב לאט לאט לזרם האקסיסטנציאלי. את עבודת הדוקטורט כתב על הספר „תפארת ישראל" של המהר"ל מפראג, והיום הוא שקוע בהגות של רוזנצווייג ובובר. אמנם בבובר — אין הוא נמשך אחרי הזיבט החסידי אלא אחר העיקרון הפילוסופי שלו, אבל כרוזנצווייג הוא חש כי להיות יהודי מאמין בדור הזה פרושו לשוב אל ההתגלות, אל מעמד הר סיני, כלומר, אל הפריצה של האלוקות אל הקיום האנושי — כגרעין האמונה. קשה לראות בכך עמדה רציונלית טהורה, אם כי הוא דוחה נהייה עדסליאית אחר המיסטיקה, נוטה הנהייה הפופולרית בנוער המערבי של ימינו.

„האי־רציונליזם של תנועות הנוער המערבי העולמי בשנים האחרונות הוא רק אחד הגילויים של המפקח דרכי" כבבור ד"ר דרייפוס. „בנוער זה קיימת תחושה יסודית יהודית של חוסר יציבות, חוסר נקודת אחיזה מהותית במציאות, שהם תוצאה הרבה גורמים: משבר הרציונליזם, כשלון הערכים של דור ההורים, שינויי הקצב המהירים בחיינו והמהירות בה מתרחשים אירועים מזעזעי עולם".

השואה והמדינה

במסגרת הכלל־עולמית הזו, מנסה ד"ר דרייפוס, כאבנים בפסיפס, לשבץ גם את האירועים הקרדינליים שקבעו את מהלך חיינו של עמנו: השואה, המדינה.

„בשואה אני רואה מאורע בזעיר אנפין של שואה אפשרית לכל האנושות כולה. קום המדינה מצביע על אפשרות של אתחלתא דגאולה, בתנאי שנדע כיצד לתרום לכך בבעיותינו ולהתערב באירועים. אני מאמין כי חובתו של האדם להתערב במאורעות הקוסמיים, כי האדם אחראי להיסטוריה שלו ושל עמו. כהוא חייב להיות שותף להקב"ה במעשה בראשית. במשמעות הקונקרטית של קיומנו היהודי במדינת ישראל פירושו של דבר לערוך בדק בית מחשבתי יהודי, לשוב אל קיום מצוות שקול, מחושב ובכוונת מיכוונת, זרים, להקפיד על נאמנות לייעודנו היהודי — גם כשאנחנו חייבים להתבטא באלימות לשם הגנה על קיומנו".

בדק הבית

הגילוי המכאיב ביותר שגילה, לכן, בחמש השנים שהוא „עולה חדש" בישראל, היה — שאין ניכרים כמעט שום סימנים של מאמץ כזה „לבדק בית" בחברה הישראלית. „כואב לי שבמדינת ישראל מנסים לחקות הרבה שתנועה בדורנו לניוון מהלס. תרבות שנכשלה בכל ערכיה ועקרונותיה, ושפניתה את הדרך לקידמה הטכנולוגית המאפשרת לאדם להיות מזיק ואכזרי יותר מאשר אי פעם בהיסטוריה. במקום החיקוי העיוור של התרבות המערבית המכוונת הזאת — עלינו להתחיל במאמץ לעיצוב יהדות מקורית, אורח חיים עצמאי, גישה משלנו לכל הנושאים. צריך סוף סוף פעם להתחיל ללכת בכיוון של עיצוב הייחודי. בהרבה שטחים, כמו למשל, הספרות והאמנות, המערך החברתי וודאי — המסגרת הדתית — ברור בתחום הפילוסופיה — קשה אולי יותר להסביר למה הכוונה, ועם זאת אני משוכנע כי המשימה העיקרית העומדת בפנינו, לאחר ההגנה על הקיום הפיזי כמובן, היא חיפוש גישה מקורית אל המקורות, חיפוש ההגדרה העצמית שלנו, חיפוש התשובה לשאלה מי אנחנו. לדעתי זוהי שאלה של חיים ומוות. לחשוף ולהגדיר את היהודי בן הדור — זוהי המשימה של הדור ושל הדורות הבאים. עד כה, בין אם מחוסר פנאי או חוסר העזה, או חוסר הבנה אלמנטרי — לא התחילו, נדמה לי, כלל, בארץ, במאמצים בכיוון הזה. רק לאחרונה, ובחוגים קטנים, מתעוררת מחשבה ומתעוררים נסיונות ללבון הבעיות. לא נוכל עוד הרבה שנים להיות מן היד אל הפה, כיהודים. אני מאמין כי הקיום הפיזי של המדינה — לא פרובלמטי, אבל צביונה לעתיד — פרובלמטי ביותר. השאלה העיקרית איננה בשבילי: האם ישארו יהודים, בכך אני מאמין, אלא — איך ישארו היהודים. איזה מן יהודים יהיו אלה... כדי לשמור על צביון היהדות חייב להיעשות בעצמה ואילך מאמץ קולקטיבי של כלל החברה הישראלית. לצערי — לא רק שמאמץ כזה איננו נעשה עדיין, אלא שמכאיב לי לראות את הניגודים החריפים בין שכבות וקבוצות שונות, בין הדתיים והחילוניים, ניגודים המקשים כמובן על כל מאמץ קולקטיבי. רק אם נדע כיצד לאחד את הציבור כולו, רק אם נדע לגשר על פני פערים סוציאליים, דתיים, חברתיים ופוליטיים — נפלס את הדרך לקראת מה שכיניתי העיסוק והמשימה העיקרית של דורנו — התשובה לשאלה: מי אנחנו?".

לפרשת השבוע

וארא

וארא אל אברהם... באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם (ו—ג)

אמר לו הקב"ה למשה: חבל על דאבדין ולא משתכחין. הרבה פעמים נגליתי אל אברהם... ולא הודעתי להם כי שמי הוי"ה, כי שם שאמרתי לך, ולא הרהרו אחרי מדותי (מד"ר). שם הוי"ה משמעו: הי"ה הוה ויהי', הוא שם העצם, שאינו תלוי במקבל, כי גם אם יצויר שאין כאן עולם נברא, הרי הקב"ה הי"ה הו"ה ויהי', ונאמר בפרקי דר"א, שקודם שנברא העולם הי"ה הוא ושמו לבד, כי שם הוי"ה יצדק גם קודם הבריאה, אבל שאר השמות מחודשים הם בבריאת העולם, כי שמות אלה מורים על אדנות, ממשלה השופט, וכולם יתכנו רק אחר בריאת העולם, שיש על מי להיות אדון ומושל ושופט. [illegible] לאמר שההבטחה בשם [illegible] על הנהגה ואדנות, שהוא מצד המקבל, יכולה להשתנות, בהשתנות מצב המקבל, ואין זה שינוי בנותן. אלא שזה כמבטיח לפועליו להכפיל שכרם, ואחד הפועלים התעצל ולא בא לעבודה, מסתבר שאין לו שכר; אבל הבטחה שהיא בשם הוי"ה, והוא מצד עצם הש"י, ולא מצד המקבל, ולכן לא תשתנה, ובכל אופן תתקיים. מכאן שהאבות, שלא נאמר להם שמו הוי"ה (כלומר: שההבטחות לא היו בשם הוי"ה) הי"ה מקום לחשוב שתשתנה ההבטחה, לפי ערך מצבם בעבודת ה' — ומסתמא שהאבות חשבו עצמם תמיד מקצרים בעבודת ה' — ואם־כן אם לא קיימה הבטחתו, כאברהם שלא מצא מקום לקבור את שרה והיה מקום להרהר אחר ה' — ובכל זאת לא הרהר אחר מדותיו — ואתה שהבטחתיך בשם ה' — שהבטחה אינה משתנית לעולם — כל־שכן שלא הי"ה לך להרהר (השם משמואל).

*

חבל על דאבדין ולא משתכחין

חבל על האבות שהסתלקו [illegible] ואינם. כי האבות הוא שהסתלקו [illegible] גם לאחר פטירתן [illegible] (ש.ש.ק. הי"ב — [illegible]).

*

ובני מררי מחלי ומושי (ו—יט)

„ובני מררי — המביר [illegible] חטאיו ולבו מר על חטאיו", „מחלי ומושי" — הקב"ה מוחל לו [illegible] מעביר חטאיו (מוחל — מלשון [illegible]) משתי את עוון הארץ (זכריה ג) (חומת אנך, בשם ב"א).

*

ואני אקשה את לב פרעה (ז—ג)

[illegible]

*

ויאמר למשה ויאמר בדברך למען תדע כי אין כה' אלקינו (ח—ו)

„ויאמר למחר" — מדבר שאמרה „למחר", ולא בקשה לי הסיר היום, ראיה שאין אתה ברשותי, רק בידי ה'. ומזה הדע שאין כה' אלקינו [illegible] [illegible] לכה לא ביקש שיסיר במכה ביד? הראה שהמכה הוא, כדי שאמר [illegible]: „לא אשאל ולא אנסה", ואמרו חז"ל [illegible]: אין רצוני שיתקדש שם שמים על ידי. ומן פרעה לא רצה שיתקדש שם שמים על־ידו. לכן לא ביקש שתסור המכה מיד, אחרי שדיבר עם משה, כי אז היו הכל יודעים שבאת הי היתה זאת. [illegible] אף שנגם אם תסור המכה למחר, יהיו רבים מבינים שזה מאת ה' — בכל מקום רצה לבצע קיומו של־שבעים, כל כמה שאפשר, ד' שלפחות יהיו גם רבים שלא יבינו (לפי יפכה כשה).

*

אמר אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ והי"ה לכנים בכל ארץ מצרים (ח—יב)

[illegible]

*

ויאמר משה... והעתרתי אל ה' וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו (ח—כה)

כך אמר משה: מלבד עצם סילוק הערוב, תראה עוד טובה, שהכל מאת ה'. לפי סדר הפסוק: תחילה „וסר הערוב מפרעה"; אחר־כך „מעבדיו"; ואחר־כך „מעמו". וכך הי"ה: ויסר ה' ערוב מפרעה מעבדיו ומעמו; עד הוכחה: „לא נשאר עד אחד" — ואם זה במקרה, היו נשארים קצתם (אלשיך).

ליקט שלמה יהלומי

היחיד והכלל

מאת ש. ז. שרגאי

„...והאומה בכללה תכליתה שיתנהגו על־פי דרכי התורה וד׳ יהיה אלקיהם, כי אין השי״ת מיחד שמו על הפרטי, כי הפרטי בלא צירוף הכללי אינו תכליתי כלל — — „ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ד׳ — שיקנה חיי עלמא, שיהיה קורת־רוח בעולם הבא, יותר מכל חיי העולם הזה, מה שאין כן בכלל — תכליתו באומה (היא) בעולם הזה״.

(משך חכמה, ירושלים תשי״ד עמ׳ פו, ד״ה: את משפטי תעשו״).

המובא לעיל מבעל „משך חכמה״ הוא תגובה להשגת חבר [illegible] למאמרי „לדרכה של הציונות הדתית״ [illegible], שהמאמרים הם „תורה חסידית״, [illegible] תורה״, שאין לפתור על־ידה בעיות מדיניות־בטחוניות, [illegible] הכלכליות של מדינת ישראל בימינו, בזמן הזה.

„תורה חסידית״

[illegible]

הטרקלין והפרוזדור

[illegible]

השם אחד ושמו אחד לכל באי־עולם כמו שאנו מתפללים יום־יום בתפילת „שמע־ישראל״. ארץ־ישראל כטרקלינה של האומה הישראלית בו שוכנת שכינת אל, ומאירה באור התורה, מטהרת בתוקותיה ומקודשת בקדושתה היא תקרב אותנו לקיום החזון של לא ישא גוי אל גוי חרב, ואף, לא ילמדו עוד מלחמה. כי כל זמן שילמדו מלחמה — סימן של לימודים אלה להרים חרב...

נוסח אחר: היהודי מישראל חובתו לקיים את התורה כמפני שהוא בן אומה זו. תכליתו להתקן עצמו בפרוזדור, בעולם הזה, ועל־ידי כך מקיים הוא את תכליתה של האומה בטרקלינה, בעולם הזה, והוא היחיד, אף נהנה מאורו של הטרקלין הטובו גם בפרוזדורו, בעולם הזה, האומה שממלא תפקידו בפרוזדור, בעולם הזה — זוכה הוא להגיע לתכליתו, לטרקלינו בעולם הבא. והאומה — תכליתה: טרקלינה בעולם הזה להשכין בו את שכינת אל ולמלאותו תורה וכבוד שמים.

ארץ־ישראל, טרקלין של האומה

ארץ־ישראל, ירושלים בירתה, מקום־המקדש — הם הם הטרקלין של האומה הישראלית ותכליתה בעולם הזה. לטרקלין זה נשואות עיניה של האומה, מיום שהובטחה לעם ישראל על־ידי השם לעולמי־עד בברית בין הבתרים לאברהם אבינו, ונשנתה ברית־הבטחה זו ליצחק וליעקב.

טרקלין זה בעולם הזה, ארץ־ישראל, היא התשתית של העולם. כבר בבראשית, בשעה שאיסתכל קוב״ה באורייתא וברא עלמא, יוחד טרקלין זה לעם ישראל מעולם עד עולם („עיני ד׳ אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית השנה״, ומעולם לא זזה השכינה מכותל המערבי). טרקלין זה הוא אשר נועד משחר ימי בראשית שממנו תצא תורה ודבר השם; בטרקלין זה — ישדו של עם ישראל שבמלכותו ובאורחותיו חייו, ויראו כל העמים כי שם ד׳ נקרא עלינו, ואז נהיה אור לגויים ויתגדל ויתקדש שמיה רבא.

הגלות לאומה אינה תכלית, אינה טרקלין. אף שהיא, באה, כעונש או כפרוזדור־היתוך לקראת הטרקלין: גלות־מצרים היתה כור־היתוך לקראת מתן תורה, יתר הגלויות — מפני חטאינו.

וכה אומר בעל „מי השלוח״: „הגלות היא עונש ולא מצוה, ואין אנו מצווים לקיימה. אל לו לאדם להשלים עם הגלות. אנחת יהודי בגלותו עולה ובוקעת רקיעים ומגיעה עד כסא הכבוד״ (בנתיבי חסידות איזביצא־ראדזין חלק שני עמ׳ 22).

תכלית היחיד בעולם הזה כדי שיכנס לטרקלין, בעולם הבא, אפשר גם בישבו בגלות, בירושלים של ליטא או בירושלים של ניו־יורק. אבל גם ביחיד הוא מתמיא את המסורה ההכללית שמוטלת עליו כבן לאומה זו. מטבה והכלית — שהתגלותן אך ורק בארץ־ישראל המשוחררת משלטון זרים, הנמצאת במעמד של האומה הישראלית הדואגת לחירותה הגאולה: חירות משיעבוד מלכויות, וחירות מהליכות ואורחות נכר; המקיימת „חרות״ על הלוחות״.

ארץ־ישראל ארץ־הבחירה, ארץ הסגולה שיועדה לעם הסגולה, לעם הנבחר — היא המצוה הראשונה שנצטוה בה אברהם אבינו: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל הארץ אשר אראך.

ארץ־ישראל, היא מצוה ראשונה ליחיד, לאברהם אבינו, ומצוה לדורות, לכלל לעם ישראל. על עם ישראל המפקיד לקיים את ארץ־ישראל שכותרתה ירושלים ובית מקדשה — ביתה וכרשותה של אומה זו.

מלכות ישראל חובתה של האומה, יישוב ארץ־ישראל — חובתו של היהודי

מהאמור לעיל המסקנה, שחובתה של כלל האומה לשחרר את ארץ־ישראל משלטון זרים ולהחזירה לרשותו של עם ישראל, וחובתו של היהודי מישראל הוא, לקיים מצוות ישוב ארץ ישראל כמצוות היחיד, ועל־ כך הוא נותן יד לכלל האומה ומאפשר לה לקיים מצות גאולת הארץ לאומה, הוצאת האומה מן הנכר, למען שהור אותה מטומאת ארץ העמים שנדבקה בה בהשהייה של הגלות, ולהביאה לקיים כאן את דבר השם לישראל בידי נביאיו לערות עלינו רוח ממרום לתת לנו לב חדש שירגיש כי מלוא כל הארץ כבודו, אבל כאן בארץ־ישראל, את נסוד את זהינו ונקדש את מעשינו — ותתחדש בה הנבואה, תתקדם לקראת אורך אחרית הימים.

מצוות ישוב ארץ ישראל היא חובת היחיד למען שהאומה תוכל לקיים מצוות הכלל, להביא ישע ופדות לעם ישראל הגאולה לארץ־ישראל.

וכך אומר בעל „המארת יוסף״ (עמ׳ קלא, ד״ה „מזכירך בשם „בית יעקב״): „ועלו מושיעים בהר ציון״ — מושיעים לא כתיב אלא „מושעים״, שהגאולה האחרונה תהיה על־ידי עבודת האדם, היינו: השי״ת ירצה שישראל הרוחו את הישועה על־ידי פעולתם ועבודתם, וכביכול „הרשיעו לעצמם״.

ברם, אין מצוות ישוב ארץ־ישראל ענין פרטי בלבד, היא מצוות הפרט מפני שהוא מצוות הכלל, ד׳ זאת היתה תפילת הכהן הגדול ביום־הכיפורים בבית קודש הקדשים (ברכות): „ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה״.

■ תורה ודרך ארץ

לפני שקמה התנועה של הציונות הדתית (לא במגורת ארגון) לגאולת העם והארץ או בתחילתה, קמה בגרמניה בתוך היהודים שומרי דת משה וישראל, תנועה להצלת היהדות שראו עצמם גרמנים בני דת משה בלבד, להצילם מהתכחשות למעשה לדת משה וישראל. ואף עלה בידם הדבר בכדת־מה.

הם לא ערערו על ההנחה שכל היהודים היושבים בגרמניה, ביחוד אלה שנולדו בה, להבדיל מן היהודים שבאו מן המזרח — הם שייכים ונמנים על העם הגרמני, אלא, שהם גם בני דת משה, ששומרים דת משה למעשה בשעה שהגרמנים בני־דת־ משה פרקו מעליהם את דת משה. אלה הגרמנים בני־דת משה, שומרי דת משה ומקיימי מצוותיה יצרו את הסיסמה של תורה ודרך ארץ. תורה — כגרמנים בני־דת משה מקיימי מצוות, ודרך ארץ — כגרמנים המשתייכים ונמנים על העם הגרמני.

וכאן מקום למסור: שח לי אחד מגדולי התורה הנמצא יחד אתנו כאן בארץ, כשביקר בגרמניה אחרי מלחמת העולם הראשונה, נפגש שם עם ראשי האורטודוקסיה היהודית הגרמנית, ושב לפולניה — שאלתיו מה ראה שם, ענה: ראיתי גויים מניחים תפלין. כשהשומעים נזדעזעו ותמהו על תשובה זו, הסביר להם: ראיתי אנשים מניחי תפלין והם הסבירו לו שהם גרמנים שומרי דת משה ד׳ ישראל.

שיטה זו של תורה ודרך ארץ, שבאותם הימים הצילה במדה מה את בני־דת משה לא ללמוד ממעשיהם של הגויים, לא הצליחה להציל אותם מלהתערב בגויים בענין הלאומי ר׳ ההשתייכות. שיטה זו לא הצליחה לקיים את ההתהום של בני־דת־משה שומרי דת משה עם האומה הישראלית ועם ארץ־ישראל.

שלמה ה׳ הביאה את האחוזים בה להתנכר לארץ־ישראל, לארץ האומה העברית בימינו, לחובה הכלל של האומה בימינו לגאולה מידי זרים ולהחזירה לאומה הישראלית, לכלל ישראל.

שיטה זו הפכה למעשה את דת משה וישראל כענין פרטי ואת מצות ישוב ארץ־ישראל כמצות היחיד, הפרט בלבד.

ואנחנו למדנו: תורה צוה לנו משה, מורשה קהלת־יעקב, מורשה לקהלת יעקב, לכלל ישראל, לאומה ולא ליחיד בלבד.

הבא בימינו, כאן במדינת ישראל, והטיף לשיטה של תורה ודרך ארץ, נותן יד שלא מדעת — למטיפי הדת כענין הפרטי וארץ ישראל כמצות הפרט של ישוב ארץ־ישראל.

התחיה של יהודים כאמני עם ד׳, עם התורה, צריכה להיות בימינו: עם ישראל לארץ ישראל על פי תורת ישראל, ולא רק היחיד מישראל.

ופתי הכלל: ארץ־ישראל כמצוות הפרט, באה להציל את היחיד אם ממצוקה רוחנית ואם ממצוקת הגלות וצרות הגויים, ארץ־ישראל כמציאות הכלל, המחייבת גם את היחיד, באה להביא ישע ופדות ממצוקה רוחנית וגלגלית פיזית גם ליחיד מישראל וגם לתת גאולה לעם ישראל המחוייבת לתת גאולה לארץ ישראל שלא ישלטו בה זרים.

„דרך־ארץ״ במושג של מהות טובות — ניתוא, היא אף קודמת לתורה. אולם תורה ודרך ארץ כשיטה שהיתה מקובלת באורטודוקסיה בגרמניה בשעתה — לאו דוקא.

בימינו הבעיה שיהדות והאמונה לד׳ ולהורתו כחלק בלתי נפרד מהאומה הישראלית על בניה הטובים והרעים כאחד — צריכה לתת עליה תשובה היא הבעיה של תורה ומלכות. הינו לפתור כל בעיות החיים של מלכות ישראל בארץ־ישראל לאורה של התורה כדי שהיא תהא המשך לראשית צמיחת הגאולה; למען נזכה לגאולה השלימה.

מכאן גם מסקנות וגישה לבעיה האקטואלית בימינו: בדבר מסירת שטחי ארץ־ישראל לזרים. שכבר מוכנים לכך ואפילו לא למען שלום ואף לא לשם הפסקת הלוחמה.

✶

נזכור נא דברי בעל „משך חכמה״ האמורים:

„...והאומה בכללה תכליתה שיתנהגו על־פי דרכי התורה וד׳ יהיה אלקיהם, כי אין השי״ת מיחד שמו על הפרטי, כי הפרטי בלא צירוף הכללי אינו תכליתי כללי״.

בעייתנו כיום היא: הכלל, האומה. היהודי כחלק ממנה. פתרונה של בעיה זו לכלל, וממילא גם לפרט הוא: לקיים את ארץ־ישראל, את בירתה ירושלים כנושא גאולה לעם ולארץ ולתורה. ישראל גם יחד.

יהודים בין שחורים ולבנים

מאת ידידיה עופר (יוהנסבורג)

עץ־הקיקרונדה המכוסה פרחים סגולים מכסה שטחים נרחבים באפריקה הדרומית. הוא פורח בגנים, ברחובות, בשדות, בכבישים. מתחתיו מרבד סמיך של פרחים שנשרו ומעליו שמים מעוננים „שמי עופרת״ שעוד מעט יחלו להבריק ולהרעים ולהריק שפע מים על צמח האדם.

הקייץ הדרום אפריקאי הוא כעין קיצה של אירופה. יש ימים של שמש בעננים לבנים והאויר צח ורענן ויש ימים של חום דוקס וכבד כבעין השרב הישראלי. אות הוא, כי בסופה הולכת וקרבה והגשם ישטוף את הרחובות ואת האויר החם גם יחד. יש אומרים כי באפריקה הדרומית שמש בוקר סימן לגשם בצהרים ולכן מדי צאתך מן הבית, ואתה בין האנשים המהרים שאין להם מכונית, תיטיב לעשות אם תהיה המטריה מזומנה בידך. גם הכושים האביונים המהרים לעבודתם ברגל בבוקר שמשי מחזיקים מטריות בידיהם סמל הקפעת הציוויליזציה הלבנה על הפיגור השחור.

ה„אפרטהייד״ במציאות

בדרך כלל אותה „אפרטהייד״ [illegible] מעמדם של שחורי העור בין הלבנים לאחר ששמעת כל כך הרבה [illegible] „אפרטהייד״ הנורא. ייתכן שהוא כזה במקומות הקטנים והנדחים, בחוות הגדולות והנדושות צאן אדם שחור. בעיר יוהנסבורג על רחובותיה ר[illegible] בחיה המודרניים ומרכזי המסחר והתעשייה הסואנים אין הדבר בולט כל כך. אמנם כאן שלט „לאירופאים בלבד״ וכאן שלט „ילא לבנים בלבד״ בשתי השפות הרשמיות אפריקנס ואנגלית. כאן אוטובוסים נפרדים ללבנים ולשחורים ובתי שמש נפרדים ותהים נפרדים בדואר ואפילו מוניות „לבנות״ ו„שחורות״, אך אתה מרגיש בעליל שכל זה אינו אלא כלפי חוץ, שארית פורמאליסטית של עידן שעבר. למעשה מעורב האדם השחור בכל פעילות מסחרית ומשרדית ואין צורך לומר „שרותים״; בדלפק הקבלה במלון, בקופה האוטומטית שבחברת המסחר, בדוכני המכירה של בתי הכל־בו הגדולים „אוקיי״ ו„ציקרוס״ ואין צורך לומר שהכושים הם המלצרים הקלסיים לבושי לבן במסעדות מפוארות ובברים, הם עובדי תחנות הדלק, משרתי מעליות ונהגי מכוניות משא ושליחים לבושי שרד ומוכרי עתונים ופרחים. ובמכוניות פרטיות שעליהן חוק ה„אפרטהייד״ אינו חל נוסע נהג שחור ואדם לבן זה על יד זה וגם להפך הלבן נוהג והכושי יושב על ידו ולבן ושחור מתקנים יחד מכונית ברוכב ואפילו בשאים משא.

תנועה אחת אפיינית נשארה להם לכושים מלפני היותם מעורבים למעשה בחברה הלבנה, כשאתה נותן להם „טיפ״ הריהם מצמידים את שתי כפות הידיים המפתחות כלפי מעלה וקולטים את המטבע לתוכן, כעין מחוה של הכנעה, של ציות, הנשים מוסיפות קידה בברך.

האיש הלבן אינו „מיסטר״ — מר אלא „מאסטר״ — אדון... בבוקר מלוות ה„נניות״ הכושיות את הילדים הלבנים לבתי הספר, נושאות להם את תיק הספרים והמחברות. הולכות לגינות השעשועים עם התינוקות הלבנים ומבלות זמנן בשיחה חברות. התינוקות גדלים ומתקשרים קשר רגשי לכושיות המקבלות אותן ומערכת היחסים בין שחורים ולבנים מפליאה אותך בלבביותה, בנחויתה. ועם כל הזיקה ה„אפרטהייד״ המטרים — בצד האנושי שלה. המשרתים השחורים מבריקים את הרצפות, מצחצחים את השמשות, המשרתות מביאות צרכי אוכל מחנות המכולת ומחנות הירקות, מבשלות, מגהצות ודואגות לבית. ואי משם עולה בזכרונך אירופה שלפני המלחמה על ה„משרתות״ ו„המשרתים״ ששטו ואכלו במטבח וגידלו את הילדים היו מכורות ל„אדוני״ (הר) ו„אדוניתי״ (מאדם) בלי „אפרטהייד״ רשמי.

במלון היהודי שהתאכסנתי, המלון הכשר היהודי ביוהנסבורג, שהוא בית־אבות ומנסיון גם יחד, מעורבים המשרתים הכושים בכל עניני האורחים. מראים על חושות בעתון אם יש בהם ענין ליהודים, חדשות מישראל, יודעים לומר לך „שלום״ ו„גוט שבת״ ו„שבת שלום״, וביום ששי מודיעים לכל דורש את הזמן המדוייק של „ליכט צינדן״.

חייכנים הם ובעלי מזג טוב וביחוד אנשי שבט זולו המוזקנים למחצה. קולם הנמוך והצרוד נשמע כעין קולו של אדם זקן, מיושב בדעתו המסביר פנים לפונה אליו ורוצה בטובתו.

✡ מקומה של הקהילה היהודית

כמאה ועשרים אלף נפש מונה הקהילה היהודית באפריקה הדרומית, מהם כ־65 אלף ביוהנסבורג. העיר הגדולה, השאר בפרטוריה הבירה הסמוכה ליוהנסבורג וכן בקייפטאון, דרבן, פורט אליזבט, כולן על שפת ים במרחק של כ־1000—1200 ק״מ מיוהנסבורג, ובערי השדה הקטנות.

קהילה קטנה לערך בתוך כארבעה מליונים וכ־17 מליונים שחורי עור. ואף־על־פי־כן, בדומה לארצות הפזורה האחרות, בולטים הם אחינו בני ישראל הרבה יותר מיחסם המספרי, לא רק במסחר ומקצועות החפשיים כי גם בצבא (במלחמת העולם השניה היה מספר היהודים בצבא הדרום אפריקאי 7%) אומרים שמקצוע הרפואה, העומד אגב על רמה גבוהה מאד, הוא „מיהודי״ בו מכיר כאן את הד״ר זיק פן הכירורג הפלסטי שעשה גדולות גם למען רבים מבין חיילי ישראל והיה ידידו הקרוב של דוד בן־גוריון. לאחרונה הופיע ספרו הנפלא „הזכות להוראות כבן אדם״ שכתבו עליו רבות בעתונות הכללית. הסטודנטים היהודים הם כשמינית ממספר הסטודנטים באוניברסיטת „ויטווטרסרנד״ (או בקיצור „ויטס״) שביוהנסבורג.

בחג החנוכה נערכה בבית הכנסת הגדול הנאה שברחוב ולמרנס ביוהנסבורג תפילה חגיגית לכבוד היום. זה מעמד מרשים שבו משתתפים ראשי הקהילה ונציגי השלטונות, והוא משודר ברשת האנגלית של רדיו דרום אפריקה. כרגיל הוזה ביום ראשון בשבוע, שבת שניה של גלויות, ובית הכנסת נתמלא מפה לפה קהל רב ומגוון שלא כרגיל באמצע השנה, רבים מהם עונדים אותות הצטיינות ממלחמת העולם האחרונה. הטכס מרשים, החזן אברהם רייך, הגומר את שרותו כאן לאחר שנים רבות וחוזר ארצה, ר׳ מקהלה מצויינת בניצוחו של דוד פרידגוט. נציגי השלטון האזרחי ונציגי הצבא והמשטרה במדיהם, חברי כרוניה העיר בתלבושותיהם המסורתיות גוטה אנגליה, גליפות שחורות, אדומות וכחולות וכובעי סירה מאורכים ומעוגלים כעין סירות וזיקרנים הפוכה. גם בעזרה נשים נציגות ארגוני סעד והצלב האדום במדיהן, ישנם לא־יהודים שבאו סתם, לאחר שקראו על החגיגה בעתונות, מתוך סקרנות, ואחת הנשים שואלה

ואם היא חייבת לכסות את שערותיה תנחה דעתה בשמעה שאם אין הוא נשואה אין הדבר הכרחי.

אפריקה הדרומית היא מדינה דו־לשונית האחוזים ביד וקובעי המדיניות הם דווקא האפריקנים, המתיישבים הלבנים הראשונים שלשונם דומה להולנדית אך איננה הולנדית, כשם שהאידיש דומה לגרמנית ואינה גרמנית והלא הוא שכשני מליון אנשים מחזיקים בשפתם ואינם נבנעים לשפה הבינלאומית כמעט — האנגלית. הרב דניס איזקס עולה לדוכן וקורא את התפילות שהתחברו — באפריקנס. מוזר, אין אומה ר׳ לשון שאין אנו חייבים להניח את דעתם. אנו חבים לכל העולם ואין העולם חב לנו ולא כלום.

✡ „שעמדה עלינו לכלותנו״...

עולה הרב הראשי דב כספר ונואם מענין היום, נואם בתוקף, בגאווה, באנגלית האוכספורדית שלו שהיא שונה כל כך מן האנגלית העילגת קמעה של הדרום אפריקאים. הוא מדבר גם על הצרות שעמדה עלינו לכלותנו ב„אהבתו״ ובאינקויזיציה שלה וזה רמז ברור לגזרה שנתחדשה באפריקה לפני כשלוש שנים מטעם השלטונות שגם ילדים היהודים הלומדים בבתי ספר ממשלתיים חייבים להשתתף בשעורי דת הנוצריים. לאחר השתדלויות רבות הושג לאחרונה הסכם שאם ההורים היהודיים ידרשו זאת, והלואי שידרשו, יניחו לילדיהם לצאת מן הכתות באותן השעות אך לאן ילכו הילדים, ומה יעשו? ביוהנסבורג בלבד נוגע הדבר לכשלושת אלפי ילדים יהודים הלומדים בבתי ספר ממשלתיים. הוקמה ועדה שתטפל בענין ובראשה הרב הראשי. אך כדי להכין תכניות לימודים מיוחדות לילדים אלה יש צורך באמצעים, באנשים, במורים, בכסף. ובאים ראשי הקהילה וטוענים „אין כסף״ — בעביך...

אך הרגעים החגיגיים ביותר בתפילה בבתי הכנסת המצוחצחים. שבגולה היא פתיחת ארון הקודש. הגבאים, ה„פרזידנט״ וסגניו, בצילינדרים שחורים, מלווים את פותח הארון והחזן יורד מן הבימה ועומד מעל ארון הקודש הפתוח כשמתוכו נוצצים ספרי התורה עטורי הכסף והזהב, ר׳ משתחווים כלפי הארון וכלפי הקהל ועוברים בתהלוכה עד הבימה. הפעם כובד בפתיחת הארון הקונסול הכללי הישראלי ביוהנסבורג מר בוסתן יהודי מביאליסטוק, איש יודע ספר ומשורר בעל נפש נואש מלביב המצוי בתרבות היהודית על כל מכמניה. „הקונסול המהור״ קוראים לו פה — תופעה יוצאת דופן.

הרב הראשי נוטל את ספר התורה הערצין בימינו, עולה על הדוכן ואומר תפילה לשלום הרפובליקה הדרום אפריקאית באנגלית ותפילה לשלום מדינת ישראל בעברית ובאנגלית, למען יבינו גם הגרים. כאן במרוחקים אתה מרגיש מתפילה זאת השגורה המקודשת שכמעט אין שמים לב אליה בבית. כאן היא יותר משמעותית, יותר מדברת אל לבך, וכי מה אתה יכול לעשות כאן למען המדינה יותר מאשר לתת כסף, ולהתפלל ולהתגעגע. „ברך את מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו״... הגן עליה באברת חסדך״... ולפתע אתה מרגיש שעיניך רטובות.

הטכס מסתיים בשירת „אדון עולם״ כשגם הקהל מצטרף אליה ולהשתוממותי הרבה רואה אני שאחד מנציגי הצבא סגן־אלוף היושב במולי בשורה הראשונה שר יחד עם כולם. האם הוא יהודי?

לאחר התפילה נכנסים מוזמנים לאולם הגדול שעל יד בית הכנסת לקבלת פנים. השולחנות ערוכים בכל טוב, מעשי מאפה ומשקאות חריפים, שתיה חמה וקרה. הקהל חלקו יושב וחלקו עומד ואיש איש מתוודע למכריו ולידידיו. ניגשתי לאותו סגן אלוף ושאלתיו לפשר שירתו את „אדון עולם״. הוא הצטחק ואמר: „ראה, אני לא יהודי, אך תשעים ר׳ תשעה אחוז של ידידי עם יהודים והשתתפתי בבריתות ובר־מצוות ד׳ שמחות יותר מהרבה יהודים, מדוע לא אדע את התפילות הנאמרות שלכם?

גשם שוטף ירד כל אותו יום ר׳ הקהל מתחיל להתפזר ולצאת בחפזון אל המכוניות החונות בסביבה. ביציאה נתקלתי באדם מוכר הגר בסביבתי, הכם באשי כהן, בנו של הרב הראשי בסנגייר, העושה בדרום אפריקה זה כעשרים שנה כאחד מכלי הקודש הנודדים. נוסע לישובים הקטנים והמבודדים לשבתות, מלמד פרשה בחומש, מסביר מנהגים יהודיים, מדריך ויועץ, עכשיו נתמנה למנהיגה הרוחני של קהילה חדשה ביוהנסבורג, קהילה של צעירים שקנו

(סוף בעמוד 8)

חבלי גאולה

מאת הרב צבי תבורי

לאחר שסיימנו את הספר הראשון מחמשת חומשי תורה הדן בתולדות המשפחה העברית הראשונה, התחלנו בספר שני הדן בתולדות האומה העברית. וכשם שראשיתו של העברי הראשון היא פרשה ארוכה של נדודים, רדיפות, סבל ויסורים כך גם ראשיתה של אומה העברית היא פרשה ארוכה של גלות יסורים, ורדיפות ועינויים. אין יצירה באה לעולם בלי חבלי לידה וכגודל היצירה גדלם של חבלי לידתה.

כל מה שאירע לאבות אירע לבניהם. וכל פרשת הגלות הראשונה אות ומופת לגלויות שבאו אחריה. כשם שהעברי הראשון, אברהם אבינו, כבש את הדרך לבניו כך גם הגואל הראשון, משה רבנו, כבש את הדרך לעמו, והכין אותו להיות גואל האנושות כולה. אך דרכו של כל גואל ומושיע מלאה תהתהיכ קוצים ודרקנים.

המסורה הסופית של גלות מצרים ושל היציאה ממנה היא „וידעתם כי אני ד׳״ כשם שהוצאתי אתכם ממצרים כך אני עתיד להוציא אתכם מכל צרה וצוקה. „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״ כימי צאתך מארץ מצרים — כלומר גם הגאולה העתידה השלמה לא בבת אחת הבאה, אלא קמעא קמעא. וכבר נאמר בירושלמי פסחים פרק י׳ הלכה א׳. מניין לארבע כוסות בפסח? — אמר ר׳ יוחנן: כנגד ארבע גאולות — והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. דרג אחר דרג, שלב אחר שלב. לא בקוצר רוח מגיעים לגאולה. אף משה קוצר רוחו הכשילו ולא זכה להביא את עמו לארץ ההבטחה. וכן אמר לו הקב״ה: אם ביציאת מצרים — תהליך של שנה אחת — קצרה רוחך, איך תעמוד בכיבוש א״י — תהליך של שנים רבות?

גודלו של כל מי שנועד להיות גואל ומושיע הוא סבל, הסובל זקוק לסבלנות. מרים, בתם של עמרם ויוכבד, ניבאה ואמרה: עתידה אימי שתלד בן שיושיע את ישראל, וכשנולד אותו והבית נתמלא אורה, נשקה אביה על ראשה ואמר: בתי, נבואתך מתקיימת! לא ארכו הימים והוריו נאלצו לשים את הילד בתיבה ולהבריזה. בסוף על שפת היאור. ספחה אמה על ראשה של מרים ואמרה: בתי, היכן נבואתך? כל קרן אור הנגלית על שמנו מועדדת ומחזקת אותנו באמונתנו כי הנה הבטחות נביאינו מתגשמות, אך ברגע שהשמיים מתקדרים התמהים אנו ר׳ שואלים: היכן נבואתם? מרים הנביאה עמדה מרחוק לדעת מה יעשה בו, ידוע ידעה כי לא איש אל יכזב. נבואת הגאולה תתקיים! נפלאות הם דרכי ד׳ ואין חקר להבנתנו אך ידו פועלת ללא הרף. אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא. ובילקוט שמעוני מסופר: פילוסוף אחד שאל את ר׳ אליעזר: לא כן אמר הנביא מלאכי: „המה יבנו ואני אהרוס״ הרי כל הבנינים קיימים! אמר לו ר׳ אליעזר: לא דיבר הכתוב כנגד הבנין אלא כנגד העצה. כל מה שאתם יושבים והחשבים בלבבכם לבנות עלינו ולכלותינו, הוא הורס עצתכם״. אמר לו: חייך, כן הוא!

רשעי אומות העולם לא ישמידונו וחסידי אומות העולם לא יגאלונו. החוזים בכוכבים אמרו לפרעה: הנה בן נולד שיושיע את ישראל, לא ידע פרעה מה טיבו של בן זה, עברי או מצרי. עמד וגזר „כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו״. התקוממו המצרים ואמרו: הנה להם לבנינו, לא בהם תבוא גאולת ישראל. אכן, לא על־ידי הגויים נושע, אף לא בהסתר בים שבהם.

גאולתנו השלימה תבוא בעזרת ד׳ על ידי בנינו ובנותינו. קוה אל ד׳ ואם אתה נתקל במכשול — חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד׳...

איש וביתו

מאת אברהם בן־יעקב

כל מי שזכה לפרסם ספר בהוצאתו הוותיקה של מר ראובן מס חש כי הוא בא במגע לא רק עם מו״ל אחראי ובעל נסיונות מרובים, אלא גם עם תלמיד־חכם בעל ידע רב בשטחים רבים, ובייחוד במדעי היהדות.

איש־רוח מסורתי הממזג בקרבו יהדות ולאומיות שלמות. עיסוקו הוא הוגה בתורה ובמקורות היהדות באפן קבוע „לשמה״. אין הוא נהנה לפרסם ספר מבלי לעבור עליו בעצמו בעיון, בכתב־יד ובהגהה. נעים לשמוע הערותיו המאלפות, חוות דעתו הנבונה המעשית הנאמרת בצורה נאה.

סח לי המנוח ישעיהו פרס ז״ל, בעל „האנציקלופדיה ארץ־ישראל״ שהופיעה בארבעה כרכים בהוצאת ראובן מס, שאמר: „שמונה הגהות הוגהה אנציקלופדיה זאת ע״י מגיהים שונים ויותר מכולם סמכתי על הגהתו של ראובן מס, כי לו יש „עין הדה״ נדירה שלא תמצא כמוה אצל אחרים״!

בגלל תכונות אלה רכש לו ראובן מס ידידים אנשי־רוח ועסקני־ציבור בעלי־שם ובעלי התמחות מיוחדת. חנותו במרכז ברלין המערבית לפני עלייתו לארץ בשנת 1933; וביתו — משרד בשכונת טלביה בירושלים שימשו ומשמשים עד היום בית־ועד לחכמים. בהגיעו לגבורות, הוא ר׳ אשתו חנה לבית הימן, אשר גם לה זכויות ביוזמות במפעל זה, קמו כמה מידידיהם הנאמנים הגישו להם שי הולם, קובץ של דברי עיון ומחקר בעניני הארץ, הלשון וספרות ישראל בשם „ואם בגבורות״. רעיון זה עלה אשתקד אצל ידידו בעת קבלו את התואר „יקיר ירושלים״ ביום כ״ה בסלו תשל״ג, כדי להביע בכך את תודתם על פועלו המבורך במשך שני דורות בשדה המו״לות העברית.

קובץ ומאמריו

הקובץ מכיל עשרים ושבעה מאמרים על נושאים מגוונים שנכתבו במיוחד לספר זה או שראו בו אור לראשונה. זה ספר־יובל ראשון מסוגו שמחברים מפרסמים מאמרי מחקר לכבוד מו״ל בעל פעילות ציבורית ענפה ויחד עם זה הצליח לפרסם מאות ספרים בעלי־ערך־רב והיה גורם בהעשרת אוצרינו הרוחניים בפנינים נוספות ועד יד נטויה כהנה וכהנה.

בין המשתתפים בקובץ יעקב אבן־חן שכתב על „שתי שיחות עם הרב ר׳ צבי יהודה קוק״; אברהם אבן־שושן כתב על „בנין קפעל בלשון ימינו״, שהוא חודר יותר ויותר בהרדעה הלשונית ולדעתו הוא יוסיף לפלס לו דרך ואף יסייע להבנה לשונו המקצועית. במאמר „האם אנחנו עם הספר?״ העלה מאיר אוריין רעיונות נאים ובא לכלל מסקנה כי „ספרים שיש בהם בעיקר מיפיפיותו של יפת והם משוללים ערכים באהלי שם — זמנם הולך מהר, שכן ספר שאינו צופה משרשיה הרוחניים של האומה אינבו בבה שורשים באומה״. דברים מאלפים פירסם א׳ ח׳ אלחנני: „שיחה עם ש״י עגנון״, שמביא ידיעות רבות בעל־פה על הסופר הגדול שלא ידענו עליהם ממקורות אחרים. בקיאות מרובה גלה שמואל אשכנזי במאמרו „גלגולו של ירושלמי מזומהי״.

אהרן ביר, במאמרו „מוסדות תורת הסר ברובע המוסלמי בירושלים העתיקה״ גילה פרטים מעניינים ששאב מפי אנשים רבים אשר ראיין ואף סייר עם כמה מהם בעיר העתיקה בירושלים. כן משתתפים אפרים ארוני, נפתלי בן־מנחם (ז״ל) („ספרים שלא נשלמו בדפוס״), אברהם ברטורא, ד״ר ישראל גולדשטיין, מ. הברמן („שלמה דוקשטה מייסד המחלקה העברית במוזיאון הבריטי״), היימן הירושלמי („מאגדות הכותל״), ז. וילנאי („כותרים בארץ ישראל״), פרופ׳ מרדכי זרכבוד („דמותו של האבו בספר תהלים״), ישעיה חכהה, יעקב יהושע, ד״ר דב ירדן, אברהם יצחק כ״ץ, בן־ציון לוריא, ישראל מהלמה, דוד פלוסר, ד״ר ישראל קלויזנר, ישורה קשת, חיים רבין, ה׳ ר׳ רבינוביץ, יהודה רוזנטל וש. שלום.

האיש וביתו

החלק המעניין במיוחד בקובץ זה הוא שבא בסוף הספר (עמ׳ 347—428) ונקרא בשם „האיש וביתו״, בו כתבו ראובן מס, אשתו חנה ובנו יהונתן על תולדות ביתם. בפרקים אלה יש פרטים היסטוריים מעניינים רבים הנוגעים גם לכלל. מתוכם נראה שראובן מס מנעוריו היה קשור לעבודות ציבוריות רבות ולקח חלק פעיל בתנועה הציונית והעברית, בחוץ־לארץ ובארץ. במשך שנים רבות עסק בהפצת הספר העברי, עבר ארצות וימים למטרה זאת והיה סוכן ראשי של כמה הוצאות עבריות. בשנים 1914—1933 ישב בברלין, עבר בהוצאה העברית „מנורה״ ואף השתתף בהתקנתו לדפוס של המלון העברי־גרמני „מנורה״, המלון הראשון של השפה העברית החדשה. בשנת 1920 עבר להוצאת הספרים „ילקוט״ מיסודם של האחים כהן. כעבור שבע שנים רכש את הפירמה מידי בעליה ושינה את שמה לשמו: „בימים ההוצאת ספרים ראובן מס״. חנותו סיפקה ספרים עבריים לכל ארצות אירופה ובמיוחד לספריות המדעיות. בשנת 1929 פירסם את הקטלוג „ילקוט ספרים״, הראשון בספרותנו שנתן תמונה שלימה מכל הספרות העברית החדשה לכל מקצועותיה. ספר זה שימש בימים ההם מורה־דרך לספרנים ואנשי מדע.

בקיץ 1933 נכנסו הנאצים לחנותו של אחיו שמחה, במרכז המסחרי של ברלין, הוציאו אותו ואת שותפו, הובילו אותם למרתף של תחנת המשטרה באלכסנדר־פלץ, הכריזו אותם להכות אות אם רצונו; וכאשר המכות לא היו מספיקות לפי ראות עיניהם, לקחו את כלי המשחית בידיהם והלקום עד זוב דם. בגמר העינויים אמרו לו: „דע לך, גם אחיך (ראובן מס) יבוא תורו״. באוקטובר של אותה שנה עזבה משפחת מס את גרמניה ועלתה לארץ. כאן הקים ראובן מס בית בשכונת טלביה והיה מוכתר של שכונה זאת. פרקים מעניינים הם הרצונותיו: „כיצד כבשנו את טלביה״ במלחמת השחרור; וכיצד „טלביה הופכת לשכונה יהודית״.

800 ספרים

בהוצאתו של ראובן מס התפרסמו למעלה מ־800 ספרים חשובים מבחינה תוכנם, ערכם וצורתם. ביניהם „אוצר אמרי אבות״ של לדינמן (5 כרכים), הכתבים הרפואיים של הרמב״ם מאת מונטר (3 כרכים). הלקסיקונים קדמוניות היהודים של פלאוויוס, סדרה של 83 ספרי מדע פופולאריים שנקראה אח״כ בשם „ספריה דני למדע השכלי״ על שם בנו דני ז״ל, מפקד גוש עציון שנפל עם ל״ה הגבורים ביום ה׳ בשבט תש״ח. בסדרה זאת הופיעו ספרים בכל מקצועות המדע: בוטניקה, פיסיקה, רדיו וחשמל, טלוויזיה, אסטרונומיה, ידיעת הקרקע, ואוולוגיה, מיקרוביולוגיה, אלקטרוניקה, היסטוריה, גיאוגרפיה, פילוסופיה, פסיכולוגיה, גרפולוגיה, כלכלה, אמנות, מוסיקה וכיוצא באלה. כמו כן הופיעו בהוצאת מס עשרות ספרי למוד מסוגים שונים מחוברים ע״י בעלי־מקצוע. חבל שבקובץ זה לא ניתנה רשימה מפורטת של ספרים אלה הנפוצים בכל הספריות הציבוריות בעולם.

חנה מס, אשתו של ראובן מס, שידעה כמה שפות ועזרה לבעלה בהוצאה הספרים במשך 53 שנים, היא גם מחוננת בטוב־טעם אמנותי שהצליחה לפרסם כמה ערוכות של תמונות אמנותיות שמצאו הד רב בעיתונות. שמונה־עשרה מהם התפרסמו בסוף קובץ זה והוסיפו לו לוחית־חן. כן באו בסוף הקובץ אוסף תעודות ותמונות מארכיונו של ראובן אשר בין יתר תפקידיו הציבוריים היה יו״ר „יד לבנים״, חבר „המועצה הציבורית להנצחת החלל״, חבר ועדה ההדרוית למועצת הרבנות הראשית לישראל ועוד.

כולנו מצטרפים לברכות הלבביות לבעלי היובל — עד מאה ועשרים!

*) „ואם בגבורות״, מנחה לראובן מס ולרעיתו חנה בהגיעם לגבורות בעריכת אברהם אבן־שושן, א. ח. אלחנני, אהרן ביר, א. מ. הברמן, ש. שלום. הוצאת „ידידים״ ירושלים תשל״ד, 400+31 עמ׳.

אבי יתומים

מאת אברהם ביק

מגאון משה יהושע ליב דיסקין — לשנה הבאה לעלייתו לירושלים.

חורף תרנ״ה.

לא שיער אדם חורף שכזה. לא כרגיל אלא בזעף ירדו גשמים. רוחות קרות גלשו מן ההרים ופשטו על חומות העיר. כל אותו בוקר ישב רבה של ירושלים, ר׳ יהושע ליב הקרוב לשמונים. בעל קומה ממוצעת עם עינים עמוקות כחולות וזקן לבן צח כשלג. ישב בחדר הקריר ומפולש לאכסדרה הלויה. עטור תפלין ושנה לעצמו על פה בהתמדה רבה. בשעה אחד עשרה הפסיק לימודו. הסיר תפילין ר׳ התקין עצמו לכתוב „קול־קורא״ לערים ועיירות בחוץ לארץ, שישלחו תרומות למוסד שהקים בעיר הקודש: בית חנוך ליתומים לתורה ומלאכה.

באותו חורף קשה ואמיר היוקר על מזונות. וכבר אין ידו של עני משגת לקנות לו מעט סוכר כדי להמתיק מים חמים. או כד שמן לצלות לו דג יבש. אין צורך לומר שנהרבו העניים בין הכוללים שכל הימים אינם כשורה, שכל מי שיש לו הרבה נותנים לו חלוקה ומי שאין לו אין נותנים לו אפילו את המעט.

ר׳ יהושע ליב, מכל פנות העולם הריצו אליו שאלות. אף שמחמיר היה ולא זז מדין אף כקוצו של יוד. וכגודל בקיאותו וחריפותו כן רוחב לבו ומלא רחמים. מנעוריו נלחם לעניים ומקופחים. נלחם נגד שונאי ישראל עריצים מבחוץ ונגד קשוחי־לב הרותקים הצדקה — מבפנים.

בקובנה היה מעשה: גביר תקיף בחוצפתו חכר לו מהממשלה את מכס הבשר ועל ידי זה נבצר מן האביונים לרכוש אף בדל־ריאה וטחול ואפילו עצמות. הזמין הרב אליו את גבאי הקהל ופקד עליהם בקול תקיף: לגרש את העשיר מן הקרת! הלך העדיפנים המוכסן והלשין עליו לפני שר הפלך, ובין־יממה גורש הצדיק. וככה אבדה לו רבנותו בקובנה ומצא נד מעיר לעיר. מלומזה לקובנה. ומשם לשקלוב ומשקלוב לבריסק, עד שעלה לעיר הקודש.

* * *

בירושלים הקדיש עצמו הרב למעשה צדקה וחסד, וביחוד חש בצערם של יתומים. ולא יצאו שנים עד שיסד בית יתומים. אהבתו ליתומים היתה ללא גבול. בדרכו לבית היתומים שעמד מחוץ לעיר. ראו מקורביו הכופות איך הוא מרכין את גופו וליקט בידיו כל קסם וגזרי־עץ. איגד אותו לאחת עד שהוא מגיש את כיסי מעילו הארוך והשפתים ממלמלות: עצים להסיק ולבשל תבשיל חם לילדים היתומים.

כיון שרבו הילדים גמר הרב להקים בנין חדש, בית גדול רם על גבעה מחוץ לעיר למען ילדי טיפוחיו. רגנו עליו הגבאים הממונים ואמרו: כלום צר בית זה? למה להשקיע כסף בבנין חדש? ניגש הרב לחלון והצביע על ברוש אחד בחצר:

— רואים אתם חסידה זו, רואים אתם ציפורים האוהבים לקנן במרומי אילנות? הלא הציפורים מעטים בעולם. ובכל זאת ברא ה׳ למענם אילנות גבוהים. ללמדך שאין דבר גדול בשביל קטן הצריך לו...

פיקח היה ר׳ יהושע ליב והיה יודע תכונתם של הממונים והגבאים. דעתו לא היתה נוחה מפקיד אחד וטען ברמיזה:

— עולם הפוך ראיתי! למשל ממונה זה מטפל כל ימיו ביתומים. על פי טבעו ראוי היה להיות „חסודך״ זה שר בית הסוהר. שביש גדא הוא. המזל השך ממנו את אשרו והזמין לו מוסד של פעוטים ופעוטות אלמנות. אין לנו צורך בשר בית היתומים אלא באב ליתומים...

* * *

שעה שלמה ישב הרב רכון על גבי ה„קול־קורא״ שחיבר. גמר לכתוב, עמד מן השולחן. הקולמוס שנתייבשה דיו נעוץ בין שלוש אצבעות ימינו התחיל מפסיע בחדר אילך ואילך. זקף עיניו וראה את הדיין הנאמן ר׳ זבולון עומד וספר בידו.

— ספר חדש בידך? — שאל רבי יהושע ליב.

— ספר מלא חידושים נפלאים.

— אם כן אומר לך כה חידש מחבר זה בסוגיא פלונית. אמר לו ונמצאו דבריו מכוונים לדברי המחבר.

עד שהתלמיד עומד על כוונת רבו. אמר לו הרב: — נער הייתי, גם זקנתי. בנעורי חשבתי כי חיבור ספר חשוב מכל וכל. עד שזקנתי הגעתי לכלל הכרה כי אין זה אלא משחק לגבי העזרה שמגישים לילדים יתומים.

ר׳ יהושע ליב התעכב ליד החלון ובמוחו נבצבצו דברי חידוש:

כתוב ׳אבי יתומים ודיין אלמנות אלקים במעון קדשו׳ — לכאורה מאי קא משמע לן? וכי אין אנו יודעים שאלקים. השכינה במעונה. אולם ישנם אנשים המרחמים על יתומים אבל אינם רוצים להחזיקם בבית גדול רם ונישא, אלא בבית פחות. לא כן הוא יתברך מגדלם במעון קדשו.

— ועתה ר׳ זבולון, שמע! שמע מה שעלה ברעיוני לחדש:

— כתוב בתורה ונתתיו לגר וליתום השקיפה ממעון קדשך׳. פסוק זה אפשר להסביר לפי דברי הגמרא בחגיגה. שבעה רקיעים הם, זבול, למעלה ממנו מעון. שבו עומד מיכאל ומקריב קרבנות. ובסוכה אמרו הקושה צדקה גדולה מן הקרבנות. השומע אתה צדקה גדולה מביה זבול, ממעון. צדקה ליתום ולאלמנה חשובה מן הקרבנות״.

מתוך קמטי פניו של הדיין עלתה שמחה. הוא ראה את רבו עומד ובבים בחלון. עיניו נעוצות למול הר הבית. שמשם שופעת קדושה. בחוץ ירדו מטרות. עץ אבל בביה זה אור־בחבוחות, עמדה הטימיה. מכל לא יום סבה. היה אלא עיצמו של המת.

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח״ית, בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט״ו—ט״ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך ‎-.46 ל״י

ניתן להחליף כרך א׳ הישן במהדורא חדשה ומושלמת — עם 10 עמודים חדשים במחיר ‎—22 ל״י.

רק אצל:

האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים

מכירה ראשית לאזי״ו:

חיים גיבלה, רחוב בילי״ו 4, תל־אביב.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

יצא לאור

מנחם שטרן

היהודים והיהדות בספרות היוונית והרומית

כרך ראשון: מהרודוטוס עד פלוטארכוס

מאסף כל הקטעים שבספרות היוונית והרומית הנוגעים ליהודים, ביהדות ובארץ־ישראל, בצירוף מבואות, תרגומים, אפאראט מדעי ובאורים (באנגלית).

XVIII + 576 עמ׳. ‎—.65 ל״י.

ת״ד 4040, ירושלים.

هكذا من الاجل

דו־שיח
שינוי שיטת הבחירות לכנסת - כן, או לא?

ד״ר יוסף בורג: בבחירות אזוריות קול אינו שווה קול וזה פגם יסודי במשטר דימוקראטי

גד יעקובי: אני מתקשה להגדיר שבכל העולם שיטת הבחירות מסולפת ורק אצלנו - דימוקרטית

משבר קואליציוני עומד בפתח. שרי ה־מפד״ל, מפ״ם ול״ע הבהירו לראש־הממשלה כי צפויה סכנה לעבודתה השקטה של הקוא־ליציה באם תאמץ הכנסת את הצעתו של שר התחבורה, גד יעקובי, לשינוי שיטת הבחירות. בנושא זה הבאנו לעימות את דיעותיהם של שר הפנים ד״ר יוסף בורג השולל שינוי שיטת הבחירות לכנסת, ואת שר התחבורה מר גד יעקובי, בעל ההצעה לשינוי השיטה.

מאת שאול מייזליש

ד״ר בורג, מה עמדתך בנושא הצעתו של מר גד יעקובי?

— „דעתי הקבועה: הרוגז הוא יועץ רע. התמרמרות — אינה יכולה לשמש מצפן פוליטי. כל מי שאינו מרוצה מתוצאות הבחירות לפרלמנט ורוצה משום כך לשנות את שיטת הבחירות, דומה לאדם אשר מוליך את הטרמומטר במקום לנסות ולרפא את החום. שטחות היא לטפל ב־שיטת הבחירות במקום לטפל בנוש־אים של מלחמת הבחירות. בעולם מקובלות שתי גישות יסוד: יש ה־מגדירים את תכלית הבחירות כדי לתת ראשית כל נציגות לדיעות ה־קיימות באומה, וישנם הגורסים כי תפקיד הבחירות הוא לספק דרך בה אפשר להגיע להקמת ממשלה יציבה ביתר־קלות. הסכנה בשיטה הראשונה היא שגם רסיסי מפלגות יקבלו נציגות לפי חלקי אחוז קטנטן וזה הקמת ממשלה יציבה וקיום ממשלה כזו, יהיו קשים ביותר אם "סבריריי" מפלגות יקבעו את המפה הפוליטית. השיטה השניה שהכרנו מתכוונת ליצור יציבות כבר בתוך הפרלמנט גופא.

שאלה: כיצד התייחסה תיאו־ריה זו במדינות אחרות?

ד״ר בורג: המאורעות בארצות השונות, במיוחד באנגליה, לימדונו שהתיאוריה הזו יפה הרבה יותר מתירגומה לשפת המציאות. כל בר־בי־רב פוליטי יודע היום, כי ה־שיטה האנגלית המהוללה הצליחה אך בשנה השולפת לתת רוב פרלמנ־טרי למיעוט בוחרים שבחר בו, ול־הפך למיעוט פרלמנטרי את רוב הבוחרים. עובדה זו מתבטאת בעוב־דה אחרת, אנטי־דימוקרטית באופן מובהק, נציג הלייבור יושב בפרל־מנט בזכות פחות קולות מאשר נציג הליברלים, אשר למענו פרחו הרבה בוחרים להעניק קולותיהם, קולות — שנידונו לאבדון.

לשון אחרת, השיטה האנגלית פרושה שקול אינו שווה קול, וזהו פגם יסודי ועקרוני במשטר הדימו־קרטי־אמיתי. אני קורא אתגר לכל חסידי שינוי שיטת הבחירות שיו־כיחו דעתם אפילו בדוגמא אחת של מדינה בה בחרו מקודם על־פי ה־שיטה היחסית המקובלת אצלנו, ו־עברו אחר־כך לשיטה הרובנית ה־אנגלו־סכסית. כפי מיטב ידיעתי לא קיימת מדינה כזו בעולם. מן הראוי להוסיף שמספר המדינות אשר שיטת הבחירות שלהן דומה לשיטתנו אינן שייכות לחוג מדינות מפגרות ומס־כנות: גרמניה, שוויץ, הולנד, סקנ־דינביה. מדוע לא קרה הדבר הזה? הסיבה פשוטה, בו ברגע שנערכו בחירות ראשונות בשיטה היחסית־כוללת, הרי כבר יודעים יותר ה־כוחות וכל המשנה נעשה שותף ל־בזל משקל קולות של המיעוט. כל עוד מתנהל ויכוח עיוני במדינה צעירה באיזו שיטה לבחור, ניתן לטעון שוויכוח כזה לגיטימי. אבל אם ברור שיוזר עם המעבר מהשיטה היחסית לשיטה כמו למשל זו ה־מוצעת ע״י השר גד יעקובי תבוצע הבלמות התעלמות — הרי תמה ההיתממות, באופן גלוי לכל עין.

השר גד יעקובי מודע פי ב־צמצום יש פוי לייצג אינטרסים לוקאליים של נציגי אזורים. מה שאין כן בשיטה הנוכחית, מה דעתך?

ד״ר בורג: במאה הקודמת היו וויכוחים רבים נגד השיטה האנגלו־סכסית באשר השתמשו בטכניקה של ניצול אזורים ו/או מקומות אשר למעשה כבר לא היו קיימים, ומה קל יותר מאשר להעביר בחירות רובניות באזור של מיעוטא דמיעו־טא. שיטת בחירות במדינה אשר בה הממשלה מכוונת דרך מדיניות השיכון והבנייה את האוכלוסין ל־אזורים מסויימים, נותנת ביד ה־ממשלה מכשיר בעל עוצמה ל־הכוונת אוכלוסין ולהרכב מיוחד של האזורים. ישנה נפקא־מינה אם ה־מדינה יורשה איזור של אוכלוסינו או שהיא בונה הרכב אנושי של אוכלוסיה לפי רצונה היא. מי יתקע לידינו שמה שיעקובי קורא לו יצוג לוקאלי לא ייהפך למאבק עדתי? והשיטה הקיימת מחזקת האחדות. השיטה המוצעת מחזקת הפיצול.

האם זהו הנימוק היחיד שיש באמתחתך נגד שנוי שיטת ה־בחירות?

ד״ר בורג: יש להוסיף עוד שלושה נימוקים חשובים נגד שינוי השיטה: א. האוכלוסיה טרם עברה את כל שלבי מיזוג הגלויות. בלי התאמצות יתירה אני יכול לתאר לי אזורים, ולא רק אזור אחד, אשר בו יבחר המועמד (או לא יבחר) לא בשל הדיעה, אלא בשל העדה. ה־דבר מבעי אך לא טוב ולא רצוי. ב. הנבחר מטעם אזור קטן נתון גם נגד רצונו, ללחצים מתמידים של קבוצות לחץ חברתיות או כלכליות. עם כל הביקורת שיש נגד ה„תלות" של נבחר ממרכז מפלגתי, הרי התלות מקבוצות־לחץ באזור בחירתו, תהיה מעוותת ומשפילה יותר. הנבחר מ־טעם המרכז עוד מסוגל לחשיבה רחבה. נבחר האזור הקטן מיצר אופקים ומגופף. ג. השיטה המוצעת תהיה עיוות באופן מיוחד לגבי האוכלוסיה הדתית במדינה.

כיצד זה יתבטא במעשה?

ד״ר בורג: ישנם מאות בתי־כנסת בתל־אביב. האם הנהגת השיטה ה־מוצעת תתן ליהודי הדתי את הסיכוי לשלוח את נציגו לכנסת? האם תיחום גבולות באזורים לא יעשה את סירת־צבי למיעוטא דלא מינכרא? באיזה אזור יצביע קיבוץ לביא שבגליל התח־תון ואיפה יצביע קיבוץ יבנה? ו־לאיזה אזור יצורף גוש־עציון? האם יש להוציא עונש אלקטוראלי על הלו־צים שמתוך חזון הלכו להתיישבות חלוצית, ולהתנחלות? ויכולתי להמ־שיך ולסוג ברשימה זו את כפר־אברהם בפ״ת, וכהנה וכהנה. ואם נו־כיח אפילו שלתושבי בני־ברק ולאזור מאה־שערים או שכונת גאולה בירו־שלים לא יאונה רע, האם זו התשובה לשאלת היהודים הדתיים במדינה? באיזו זכות מוסרית רוצים ללכת ל־שיטה אשר תדון על הציבור הדתי עיוות אלקטוראלי מלכתחילה?

האמת היסודית נשארה מעל וויכוח על שינוי שיטת הבחירות, כפי שהגד־דרה פעם: הפרלמנט הוא ראי של העם, ואם אתה מסתכל אל תוך הראי והפרצוף שמשתקף אליך אינו מוצא חן בעיניך, הרי בוודאי אין זו אשמת הראי.

שאלה: במצעך ליצירת משׁ־טר דו־מפלגתי, שר הפנים ד״ר יוסף בורג משווה את הצעתך ל־שיטת הבחירות הנהוגה באנגליה, התוצאות שם עיוותו את התמונה האמיתית. מה דעתך?

גד יעקובי: ההצעה שאומצה ע״י מפלגת העבודה; ולפני כמה ימים בעקרון ע״י ועדת המשנה של ועדת החוקה חוק ומשפט, איננה שיטת ה־בחירות הבריטית. כלומר איננה ה־שיטה הרובנית־אזורית, על־פיה נבחר חבר כנסת אחד מכל אזור בחירה, אלא היא השיטה המשולבת האזורית־יחסית, המקובלת בקווים הכלליים ב־ארצות סקנדינביה ומערב־אירופה.

השיטה המוצעת על־ידי היא ש־הארץ תחולק ל־18 אזורי בחירה, ב־כל אחד מן האזורים יבחרו 5 חכ״ים עפ״י השיטה היחסית, כלומר 90 חכ״ים יבחרו באזורים ו־30 הנותרים יבחרו בבחירות ארציות־יחסיות.

באזורים תתמודדנה רשימות מפלג־תיות, כשהתוצאה היחסית בבחירות שביניהם תקבע כמה חכ״ים ייבחרו כל אחת מן הרשימות הללו. פרוש הדבר שאפילו תיאורטית, שיטה זו איננה יכולה כלל להוליד משטר דו־מפלגתי שכן כל רשימה אשר תזכה ביותר מ־4 אחוזים באורח ארצי תיזכה ל־פחות ע״י ח״כ אחד וכל רשימה אשר תזכה ביותר מ־15 אחוזים באזור, תיוצג באותו אזור ע״י לפחות ח״כ אחד.

במלים אחרות, תיאורטית ניתן ל־ערוך אומדן כללי של התוצאה של הנהגת שיטה זו בישראל, שעל־פיה יש להניח כי יהיו לפחות 3 סיעות בכנסת ויתכן שגם יותר. והן: ה־מערך הליכוד, הגוש הדתי (בין ש־יופיעו כגוש מאוחד ובין שיופיעו כרשימות מפוצלות).

גם אם המפד״ל ילך לבדו מובטחים לו לפחות 8—7 מנדטים.

שיטת הבחירות היחסית־ארצית ה־נהוגה עתה אצלנו היא היחידה במינה בעולם הדימוקרטי כולו. אין שום מדינה אחרת אשר בה נהוגה שיטה זו. בכל הארצות הדמוקרטיות אי־ות נקוטות אחת מן השיטות ה־אזוריות: בין אזוריות רובניות כמו בבריטניה ובארה״ב, ובין האזורית־יחסית על גוונותיה השונים, כפי ש־מקובל ברוב הארצות האחרות. אני מתקשה להגדיר את כל העולם כבעל שיטה מסולפת ומעוותת, ורק אצלנו —דימוקרטיה אמיתית.

האם אתה מודע לעובדה ש־מפלגות קטנות תתחסלנה במקרה שהצעתך תתקבל?

גד יעקובי: מפלגות קטנות חיי־בות לערוך חשבון־נפש. יש להניח כי חשבון־נפש זה יוביל אותן למס־קנה של התמזגות עם גופים פוליטיים אחרים, כדי להביא אותם ליצוג פר־למנטרי נאות. ואכן, זוהי אחת מן המטרות של הרפורמה. בעבר, כ־שבחור בחר באחד משני הגופים ה־גדולים, הוא היה מסוגל להגיע שכל אחד מהם, הוא בכח — מרכיבה של הממשלה, בעוד שהיום ניתן להגיע שהבוחרים במערך יודעים כי הם מצביעים עבור מרכיבת הממשלה ה־באה, ואלו האחרים בליכוד יודעים כמעט לבטח שהיו מצביעים עבור האופוזיציה הראשית, מצב זה בלתי בריא שכן אם אפילו בכח, אם לא בפועל, אין הבוחר יכול לצפות כי הגוף הפוליטי לו הוא מעניק את תמיכתו, הוא מועמד רציני להקמת ממשלה. המטרה העיקרית של שינוי שיטת הבחירות היא לאו דווקא ל־הביא לחיסולם של גופים אלה או אחרים. המטרה העיקרית: לסייע ל־הקמה דמוקרטית של נציגים. במקום כנסת, המורכבת מנציגות ארצית־יח־סית אשר נקבעת במידה רבה ע״י מרכזי מפלגות ועדות מינויים, הבחר כנסת מבועמדים שעברו גם בחירות מוקדמות במסגרת מפלגתם באזורים וגם התמודדות בין רשימות מפלג־תיות באותו אזור, כאשר הציבור מזהה את המועמדים ונותן משקל לכוחם, יכולתם וכשרונם. בכך הוא מחייב את המפלגות לגלות רגישות לאיכות המועמדים ולא רק לנאמנותם.

שיתוף מבואה לייצוג אינטרסים לוקאלי־אזורי. האם לא יפגע ה־שיקול הלאומי והקריטריון הממ־לכתי כאשר הנציגים מייצגים דרישות ספציפיות של בוחרים באזורם?

גד יעקובי: המדובר באזורים גדו־לים בני 100 אלף נפש כל־אחד באזו־רים אלה לא יבחר אדם שהוא נציג אינטרס צר, עפ״י החלוקה של האזו־רים, יהיה אזור אחד כל השטח שמד־רום לקו ב״ש—אשקלון, עד אילת, כולל הערים עצמן. או למשל: הגליל העליון המערבי יהיה אזור אחד. אין לצפות שנציגי קבוצה מצומצמת, או נציגי קבוצת־לחץ, יוכלו להשען על רוב מספיק כדי להבחר.

מהותית אין פסול בכך שילקחו ב־חשבון בעבודת הכנסת גם נקודות ראייה אזוריות, ומכל־מקום מוטב ש־את האזורים ייצגו נבחריהם בעוד שעתה מייצגים את האזורים מי ש־וועדת המינויים המרכזית של המפ־לגה החליטה שהוא ייצג את האזור.

מה דעתך על הצעת הל״ע, ל־מנהיג בחירות אזוריות?

גד יעקובי: אינני בעדה, משום שהיא בעצם מנציחה את היחסיות ה־נצלמת את המצב הבינמפלגתי באורח אריתמטי הנוגד לרוח הדימוקרטית־ייצוגית, שאינה אריתמטית בשום מדינה בעולם.

כיצד תגיב במקרה שמפלגת ה־עבודה תחזור בה מלקבל את ה־צעתך?

שר התחבורה: נושא שינוי שי־טת הבחירות, הוצא מראש מכל הסכם קואליציוני. אין הוא ענין למו״מ קו־אליציוני או למיקוח בין סיעות ה־קואליציה. ההצעה הוגשה ע״י קבוצת חברים ממפלגת העבודה כהצעת חוק פרטית. היתה זו התחייבות מפורשת בפני הבוחרים, במצע מפלגת העבודה לכנסת, שהמפלגה תצדד בשינוי שיטת הבחירות לשיטה האזורית־יחסית. רק ועידת המפלגה מוסמכת לשנות התח־ייבות זו. לפיכך, מפלגת העבודה תמשיך לקדם את תהליך החקיקה, כ־מגמה להביא תוך זמן קצר לקריאה ראשונה בכנסת.

אינני מאמין שהמפלגה תחזור בה מהתחייבותה. אני מקווה שאיום ב־פיצוץ קואליציוני, שהוא מחוץ לכל לגיטימיות, לא יתממש — ע״י אף אחד מהשותפים.

מדוע נעדרים עובדים מעבודה?

מאת ברוך אדלר

ישראל, על אף היותה מדינה קטנה, מחזיקה בכמה שיאים עולמיים. אולם, אלה הם שיאים שברצון היתה מוותרת עליהם והיא מכבה, ודאי, שלא להיות המדינה בעלת נטל המסים הגבוה ביותר בעולם ושיעור היעדרות מהעבודה שהינו מהגבוהים בעולם.

אולם, אין להניח שזה יקרה, על כל פנים לא עתה, כל עוד אנו נתו־נים במצב הבטחוני הנוכחי. זה מכתיב תקציב בטחון, המרכיב ה־עיקרי של נטל המסים הכבד, האוכל חלק גדול מהתוצר הגלמי, ומכתיב גם את ההיעדרות הגבוהה, הנגרמת במידה רבה מנטל הבילואים המוטל על רוב האוכלוסיה הישראלית.

אם נטל מסים והיעדרות גבוהים הם מחוייבי מציאות אין זה אומר שאי אפשר להוריד מהשיעור הקיים. לגבי ההיעדרות ודאי שזה אפשרי. אין כל סיבה מדוע צריך המשק הישראלי לאבד כל שנה בשנה ששה מיליון שעות עבודה. מחקרים ש־נעשו הוכיחו על כל פנים כי אין הכרח בכך. חלק גדול מההיעדרות מהעבודה הינן בלתי מוצדקות וניתן למנוע אותן.

בנושא ההיעדרות מהעבודה עס־קה באחרונה ועדת מומחים, שרוכזה ע״י מר מ. גולדזוהר, מנהל מחלקת המחקר של המכון לפריון העבודה. זו הגישה בימים אלה את ממצאיה לוועדה להגברת פריון הייצור וה־יעול במשק בראשות שר האוצר מר י. רבינוביץ והיא היתה אמורה לדון בו השבוע.

ועדת המומחים סבורה כי ההיעד־רות הבלתי מתוכננה והבלתי מוצ־דקת הינה תופעת לוואי של השי־נויים הסוציו־כלכליים, התרבותיים והטכנולוגיים המאפיינים את החב־רה והמשק המודרניים. תנאים של שגשוג ופיתוח כלכלי מואץ, ה־מאופיינים בתעסוקה יתר, הינם קר־קע נוחה לגידול מימדי הבעיה, ואכן נתונים על שיעורי ההיעדרות בארץ ובעולם מצביעים על מגמת עליה בהיעדרות מהעבודה בעשור האח־רון.

בארץ רוב ההיעדרויות הן קצרות, כשלושה ימים לערך. סוג היעדרות זה תכוף במיוחד ופוגע בעבודה ובייצור כאשר אין העובד מודיע מראש על היעדרותו.

כדאי להיעדר

אחת הסיבות להיעדרות מהעבודה היא העובדה שהדבר כדאי מבחינה כלכלית. מתברר שבמקרים רבים מקבל עובד בעד עקב מחלה או תאונה גימלה שסכומה הנטו שלה גבוה יותר מהשכר שהיה מקבל אי־לו היה עובד. זאת משום שדמי פגיעה בעבודה פטורים ממס ומיל־ווה, ואילו מדמי מחלה המשתלמים שלא ע״י המעביד אין מנכים את מלוא המס והמלוות. למשל, המשלמת דמי מחלה, קופת גמל, מנכה מס רק מהסכום המשולם על ידה ואין היא מחשבת בהכנסה של העובד מעבודתו עד המחלה ולאח־ריה ואין היא מנכה כלל מלווה על דמי המחלה.

כדי למנוע תופעה זו מוצע לקבוע כעקרון כי דמי מחלה ופגיעה יחוי־בו במס הכנסה.

כדאיות מסוג אחר נובעת מכך שלפי התקנה הקיימת של קופת הגמל עובד שחלה תקופת זמן שאי־נה עולה על 10 ימי עבודה אינו מקבל פיצוי בעד היום הראשון בל־בד. לאחר היום הראשון הוא מקבל את מלוא הפיצוי. אם העובד אינו חוזר לעבודה לאחר עשרה ימים הוא מקבל פיצוי גם בעד היום הראשון. הסדר זה מנוצל לעתים לרעה ע״י העובדים ולכן מוצע להו־ריד עמם ולהטיל גם עליהם הפסד ימי עבודה. לפי ההצעה תיבחן ה־אפשרות של שינוי בהסדר העבודה או בתקנותי הקופות ויקבע כי בעד שלושת ימי ההיעדרות הראשונים בגין מחלה יקבל העובד רק מחצית השכר היומי הממוצע בחודש האח־רון שלפני ההיעדרות. רק במקרה שאי הכושר לעבודה ימשך מעל ל־10 ימים יקבל העובד את הפיצוי גם בעד שלושת ימי ההיעדרות ה־ראשונים.

יש לציין שההצעות להחמרות לגבי ימי המחלה הראשונים נובעת מכך שכמחציתם מההיעדרויות הן בנות יום אחד ו־25 אחוז הן בנות יומיים עד שלושה.

ניצול אחר לרעה של ההסדרים הקיימים נוגע לגבי תמיכת סעד. מתברר שבאזורים מסויימים בארץ לא באים עובדים לעבודה בכל ימי העבודה שלהם במשך החודש כדי שלא יגיעו להכנסה שתמנע מהם את תמיכות הסעד שהם מקבלים. עובדים אלה אף אינם רשומים כ־מבקשי עבודה בשירות התעסוקה.

ההצעה היא כי משרד התעסוקה ושירות התעסוקה יבחנו האפשרות שלא לשלם תשלומי סעד ולא להע־ניק שירותי סעד אלא אם הציג הנזקק אישור של שירות התעסוקה שלפיו היה רשום כמבקש עבודה ולא היה מסוגל להגדיל את הכנסתו בכוחות עצמו.

הביטוח הפרטי ושכרו בצידו

חלק מהעובדים אינו סומך על קופות הגמל והביטוח הלאומי ו־מבטח עצמו גם בביטוח מחלה פר־טי. פירושו של דבר שוב כדאיות כלכלית להיעדר ולקבל הכנסה גבוהה יותר מאשר בעבודה. כדי להתגבר על תופעה זו מציעים המומחים להטיל על המפקח על ה־ביטוח לתאם עם קופ״ח, חברות ה־ביטוח וקופות הגמל שינויים במצב הקיים ולקבוע תיקרה של ביטוח מכל המקורות באופן שבשום מקרה הביטוח הנוסף לא יתן לעובד השכיר פיצוי מעל לשכרו הממוצע. כמו־כן תוגדל תקופת ההמתנה לתשלום דמי

(סוף בעמוד 8)

אבטלה — או לא אבטלה

מאת נו״ן גימ״ל

אחד הנושאים התמוהים והשנויים ביותר במחלוקת השבוע בישראל היה האם מתכנים במשק תהליכי אבטלה ומיתון — או אינם אלא שמועות סרק. ואם שמועות — מי מפיצם ומי מעוניין בהם?

ביום ב', למשל, כאשר שוחחתי עם מר זלמן חן, דובר שרות התע־סוקה הארצי במשרד העבודה, הב־היר לנו נחרצות כי בענפי המתכת האלקטרוניקה והכימיה יש ביקוש גדול לידים עובדות ולשכות העבודה אין מספיקות למלא הזמנות לעוב־דים. מר חן סיפר עוד כי למרות שהתפרסמו נתונים בדבר ההאטה ב־קצב התחלות בניה, הרי כרגע מ־צויים בשלבי הקמה שונים מאה אלף יחידות בניה בארץ ופועלי הבניה הם עדיין „סחורה" מבוקשת. תמו־רתה משלמים כבין ותקילין. גם ב־משקים החקלאיים קיים מחסור גדול בכוח אדם ועומדים לגייס תלמידים לקטיף ולאריזה.

ובכן, הכל טוב ויפה?

„לפחות למשך שלושת החודשים הבאים. ומה שיהיה הלאה — אין לנבאי קבע באוונו.

„נכון שאם ענף הטכסטיל ייתקל בקשיי יצוא והמצב בלבידים לא ישתנה לטובה יהיו פיטורין, אבל הפועלים המפוטרים יוכלו לעבור, אם ירצו, לענפים כמו מתכת, כימיה והקלאות. אלה שלא יגלו ניידות — ייתקלו בבעיית התעסוקה אישית. אבל זה לא מעיד על מיתון במשק עצמו. גם השמועות על שפל ביהל־ומים מוגזמות" הסביר לנו „אמנם יש האטה, מ־8000 האנשים המועס־קים ביהלומים פיטרו כמה מאות, אבל בינתיים גם שם חלק כבר התק־בל בחזרה". למחרת שיחתנו עם זלמן חן, ביום ג' השבוע, זעקו כו־תרות ראשיות בעתון כי צפויים 64 אלף מובטלים בשנת 1975 וזאת על פי תחזית היועץ הכלכלי של ה־אוצר. כלומר, כמעט פי שניים מן הממוצע השנתי של 1974 שעמד על 38 אלף מובטלים.

בו ביום ערכנו סיור בכמה מלש־כות העבודה של גוש דן ומצאנו בהן חדרים שוממים ושלווה גמורה. ב־לישכה שברחוב יבנה בתל אביב, למשל, ליד לוח מודעה מיוחם מ־קשיאים ובו מודעה המבריזה על מחסור בעשרות רבות של כרסמנים, משחזנים, מסגרים, מכשירנים וחש־מלאים. היוך הסדרן במקום ואמר לנו: „עוד לא יצא לי להשתמש ב־כפפות שלי כדי לעשות סדר בין מבקשי העבודה... כל הכל מת".

גם מנהל המדור לסטטיסטיקה אי־שר שבינתיים לא גבר כלל זרם מב־קשי העבודה. אדרבא הלישכה מת־קשה מאוד לספק עובדים חסרים במתכת השמל ורכב.

בחור יוצא צבא שהגיע למקום בשעת בקורנו היווה הוכחה חיה ל־דברים הללו. הוא אמנם מחפש עבו־דה, הסביר לנו, אבל עוד לא החליט באיזה ענף ובתנאי שימצא מקום עבודה משתלם היטב, משום שברור לו, מנסיון חבריו, שאפשר לדרוש היום שכר גבוה בהרבה ענפים...

כשעברנו בשלוש קומות הבניין מצאנו בהם קומץ גברים ורק כמה נשים שנפלטו מבתי מלאכה לקונ־פקציה כיפה בוביאן, למשל, שהסבי־רה לנו „אנשים קונים פחות בג־דים היום — אז לא צריך כל כך הרבה תופרות ופועלות בבתי המלא־כה הקטנים".

בלישכת העבודה המרכזית לגוש דן, שברחוב ארלוזורוב ברמת גן לישכה המטפלת ברוב ערי מרכז ה־ארץ, כרמת־גן וגבעתיים ועד לוד, רמלה ומשמר איילון, חזרה התמונה על עצמה. שקט ושממון. סגן מנהל הלישכה, מר רוזנברג, דוחה אפילו את השמועות על האטה בטקסטיל: „תני לי עשרות פועלי טקסטיל ו־אמצא להם מיד תעסוקה" הוא אומר בבטחון.

„גם בדרום הארץ קיימת תעסו־קה מלאה, ופועלי הבניין המגיעים ללישכה עדיין מתווכחים איתי על השכר ליום. כשמציעים להם גניה 75 ל״י הם דורשים מאה — אחרת לא ילכו לעבוד. אם יש בעיות, הן אולי רק בגליל העליון ובמקומות ישוב שרוב פרנסתם על מפעל מר־כזי אחד. כמו „גיבורי" נגיה, כש־מפעל כזה נתקל בקשיים נוצרת ב־עיית תעסוקה לכמה מאות עובדים — אבל הייתי מכנה זאת כבעיה מקומית ולא ארצית".

למרות דברים אלה מסתבר שב־שבוע הקרוב זומנו מנהלי הלשכות לישיבה מיוחדת עם יועציהם הכל־כליים של משרדי האוצר והעבודה והבראות, כך הסבירו לנו, ידונו בהן במדיניות הממשלתית החדשה בנו־שא התעסוקה.

האם זוהי הסיבה לפירפול ולהוד־עות הסותרות? האם מדובר במדי־ניות מכוונת מגבוה שתיצור באמ־צעות צעדים ממשלתיים מלאכותיים מיתון ואבטלה במשק?

התשובה לכך ניתנה יום לאחר בי־קורנו בלשכות, כלומר ביום ד' השבוע, כאשר פורסמה ההכחשה מ־טעם היועץ הכלכלי של משרד ה־אוצר, שניסה להרגיע את הבהלים באומרו שב־64 אלף הבלתי מועס־קים אין כוונתו למובטלים הרשו־מים בלשכות העבודה כמחוסרי עבו־דה אלא לאנשים שאינם עובדים מ־סיבות שונות, כמו בריאות לקויה, למרות שאפשר היה למצוא להם תעסוקה...

קשה לומר שההסבר משכנע. מדוע יגדל לפתע מספר „החולים ה־בלתי מועסקים" בעשרות אלפים תוך שנה אחת? ואכן, הרושת ה־שמועות לא שככה. בימי סוף השב־וע עדיין מדברים על אלפי נפל־טים במערכות ייצור ושירותים — בלי שיהיו לכך בינתיים סימנים מוחשיים במשק. בוועידת פועלי ה־יהלומים למשל, המתקיימת השבוע בזכרון יעקב רמזו כמה דוברים כי השמועות על השפל בענף והאיומים בפיטורי פועלים הנשמעים בכלי ה־תקשורת הם כנראה אמצעי לחץ ל־קבל תגמולים מהממשלה.

ובכן תהליך במוטלת.

מחד — שמועות מתונים ממשל־תיים הבאים להכין את הרקע לאפ־שרות של מתהר עבודה ולצעדים מכוונים שיצמצמו את התעסוקה ב־ענפים לא רנטבליים ומאידך — שמועות נגדיות על שפל מכמה על־פי ליצוד ליצוא שכוונתם כנראה להדאיג את הממשלה ולסחוט ממנה הטבות כלכליות.

ובתווך — משק עוקם על שמרו, שעדיין לא ניכרים בו כמעט שום סימנים.

אפילו השביתות המכוחות בני־מלים, זו של אנשי המינהל והכספים באשדוד וזו של עובדי התחזוקה בלוד, המתקיימות השבוע, מעידה כבדימה שעולם כמנהגו נוהג, וכן הפועלים ועובדי הקריות לא חשים ולא חוששים למקומות עבוד־תם.

יותר לנו איפוא לחכות ולראות מה הביא עמה שנת 1975 למשק — כדי לגלות את המסתתר מאחורי ה־מתגיות הנגדיות.

בכוחה של האמונה בלבד להציל האנושות מכליה

מאת יהודה עוזיאלי

האם נגזרה על המין האנושי כליה, בעידן הטכנולוגיה המתפתחת וקמה על יוצרה? האין בפיתוח העוצמה העצומה של נשק וכלי הרס, החורגים כבר משליטת ממציאיהם משום סכנה מוחשית שבבוקר קודר אחד לא נוכל למנוע שואה מעל עצמנו. הטכנולו־גיה מתפתחת בצעדים גדולים ללא תקדים. ולעומת תהליך זה, שהופך בלתי מבוקר ואינו בר־פיקוח, ישנו תהליך אחר, רגרסיבי, של נסיגת ה־מוסר. או כלשון המדענים היוצרים — „בעיית האתיקה בעידן הטכנולו־גיה".

ומשתמשים בה, לכן יש לה אספ־קטים אתיים. לדעתו של פרופ' פוקס רמת המוסריות בחקרה ספציפית היא בעלת חשיבות רבה יותר, כי השוואה למצב ההתפתחות של ה־טכנולוגיה. ובהקשר זה עלינו לשאול עצמנו, מה ביכולתנו לעשות כדי להחזיר מידה מסויימת של רמה מוסרית למסגרת בתוכה אנו חיים??

✱

„אפשרות ההשמדה של האנושות"

נסיון לאזן את נבואת החורבן עשה פרופ' פוקס בעשה על־ידי הביוון הישראלי, פרופ' א. כרמון מהט־כניון, אליו הצטרף פרופ' מ. בונג מאוניברסיטת מקגיל: ההשמדה הי בהחלט אפשרית, אך איננה הכרח ויש לפעול למניעתה. רק סכנה כל אנושית תביא למאמץ משותף ויע למניעת האסון הצפוי לכולנו.

אמנם, „הגולם קם על יוצרו" אנו צועדים לקראת השמדה, מטע מים אנשי המדע העוסקים בטכנו לוגיה. אך הכח עדיין בידינו. יש אפשרות לבלום את ההרס. השאל היא מה המפתח לכך? מהי הנוסח הגואלת שתסיר את האיום הנו מעל שמי האנושות הקודרים מאפילים על העתיד המעורפל.

על דיונים כאלה מצילים ממד אים, שהביאו לאויר העולם פצצות האטום והמימן; את הגו הגורם של הטילים ושאר כלי

קריאה להתחדשות האמונה הדתית

בנושא זה דנו באחרונה 60 מדע־נים ישראליים, אמריקאיים, ומארצות אירופה, שהתכנסו בקריית־הטכניון בחיפה. במשך ארבעה ימים, הפכו ב־בעיה, שאמנם איננה מעסיקה את ה־מאסות האנושיות ברחובי תבל, אבל היא קשורה בעתידם של בני אנוש ובנורמות של חייהם בכל אתר. טכנו־לוגים ידועי שם, פילוסופים, סוציולו־גים ומשפטנים, תרמו כל אחד לדיונים האינטנסיביים מנקודת ראותו והכשר־תו. אבל המעניין בגישתם הכמעט־מאוחדת, שכל איש התנבא בה בסג־נונו, כי אנו זקוקים למפתח המוסר. פרופ' דניאל בל, סוציולוג מאוניבר־סיטת הרווארד בארה״ב, אף „קרא לילד בשמו" והכריז כי התחדשות ה־אמונה הדתית בקרב אוכלוסית ה־עולם, היא שיכולה לבלום את התור־את ההרסניות של המשברים הפוק־דים את האנושות בכלל ואת החברה המערבית בפרט. אמונה מתחדשת זו, תתבסס לדעתו, על החיפוש ההמודד אחר „סדר כללי" חוקיות לפיה פו־עלת האנושות. ומאידך גיסא, מציאתם של מרכיבים דתיים, שיסייעו להבנת התוקפות האנושית.

הפוטורולוג פרופ' דניאל בל: קריאה להתחדשות דתית בעת

תבלה והמשחית, המוגחים ... אור חזום, שהאדם ההגמד הי מול המצאותיו, מאבד את השליטה עליהם. כמה פתירה ותפיה. בהחשבה, שעתיד העולם וחי ב הבוחה תלויים מבעד בכיתה ... אדם אחד, שתצרך לאיבד ב האוייב שלא יגיב, כי בגלל א כבכלוגית או כיכנית, שוחה ... פצצה הרסנית שאין להנטיר אות

✱

למען „מצוות עשה"

פרופ' ז. הרוורד, הצביע על שלב נוסף, מחייב, במגמה הדתית. הפילו־סופיות הדתיות יכולות להיות בסיס לקונצנזוס בעניין זה. אבל הבעיה היא כדבריו, שמאפיינים דתיים איבדו מהשפעתם על חיינו היום־יומיים. אין זה מספיק לדבר על אתיקה. יש גם לפעול בצורה אתית ולאמץ מדיניות של „עשה אתיקה". כלומר, „מצוות עשה" ולא מוסר ערטילאי של דיבו־רים על ערכים, מבלי ליישמם במצי־אות החיים הקשה.

בסימפוזיון התבלטו שתי מגמות, שאחת מהן פסימית ביותר ומנבאת את קץ האנושות, אם יימשך התהליך הסכשוני של התפתחות טכנולוגיה כ־כח שלילי, המאיים בהרס. דעה שניה, שבאה לביטוי דווקא בפי אנשי ה־מדע הישראליים, כמו הפרופסורים צבי קורצווייל, מהטכניון וגרשום שלום מאוניברסיטת ירושלים, שהמכו בגישה, כי עדיין יש תקוה לאנושות. האתיקה יכולה להוות הדראה עבור הטכנולוגיה. אבל, כל מסגרת מעין זו, חייבת להתבסס על עקרונות מטה־פיזיים. כלומר, על כללים שב־תחום האמונה.

כ„נביא הזעם", שהבליט את ההרס העצמי של האנושות בימינו, כמו בנושא זיהום האויר כתוצאה בעידן התיעוש המפותח, הציג פרופ' אמרי־קאי ידוע, האנתרופולוג רובין פוקס, מאוניברסיטת רוטג'רס הוא מנבא כי האנושות תושמד תוך 50 עד 200 שנה „מעל ל־80 ימותם של היצורים אשר הכרנו על פני הארץ הושמדו כבר, ואין שום סיבה מדוע נחשוב שהאדם חורג מחוקיות זו", מבקש הפרופ' את דעתו. הוא מדגיש בחומרה, עם הכחות מהחיים, כי אנו מורזים ב־מו ידינו את תהליך ההשמדה; ה־נשק שיצרנו ונמצא בידנו הרסני ביו וכו'.

✱

אחריות למערכות הנשק הקיימות

מעניין, שמארגני הסימפוזיון מסרו את רשות הפתיחה דווקא ל־פרופ' פוקס. ומכאן ההסיבות היתר שהיתה לדבריו ההסכבה הכללית, שהיתה מפתח לדיונים ולסיכומים של הכנס הבינלאומי. כולם הסכימו שהטכנולוגיה היא תוצאה הדיר־גיות האנושית, אך מבלי שהאדם יודע כיצד לטפל בה. ולכן הפכה לכח מאיים עם השפעות שליליות. הטכנולוגים וגם אלו שאינם טכנו־לוגים, מסכימים, כי היא אחראית למערכות הנשק הקיימות. לגידול האוכלוסיה והפיקוח על מערכת ה־אינפורמציה.

למעשה, אין לדבר על הטכנולוגיה כעל משהו „טוב" או „רע". התיחום עבה, בהיותה מגדירה כחדש את הסביבה בה אנו חיים. ומכיוון שיש לה אחריות כלפי אלה שיצרו אותה

„עשרת הדיברות" לאחריות מוסרית וטכנולוגית

העולם מסווע לדיסציפלינות מ־חוה ובבקרות על הכבצאות טכנו־גיות, כאשר הדגש הוא על ה־לכות המוסריות. במסמך שפור בתום הסימפוזיון הבינלאומי, הת־ההצעינות כרוכה לא רק בין ה־הסטודנטים והפרופסורים שהש־לדיוני, נוסחה „הצהרת הר־הכר על טכנולוגיה האחריות מוסרית שנכברה לפרסום בישיבת הנעי במשכן נשיאי ישראל, בבית. הצהרה באה לביטוי לא רק הת־סות של סכנות האהיבים על קי־של המין האנושי. אלא דרישה ש־רה לפיקוח אחראי על הטכנולוגי שהיא איננה גלובאלי דומה, ה־מד בעל להבדלים האינטרסים ־דת, גזע ההתחייבות פוליטית וה רצון, כנראה, שלא לשרבב את פוליטיות העגומה במחלוקת ב הרהב, במצע הכנס הבינלאומי לגעת בבישורין בנכבדים מקומ או גלובאליים. והבל.

עשה זאת נשיא הטכניון, א (מיל.) עמוס הורב, בפתח ה פתיון הראשון כאשר פנה לבני ריבונויות הגוברות שהופיעו הצדק האמת כאבד חלק ניכר עוצבתו. כל צד הן מרכזיות ה בפני המדינה הגולכות על אשר הנפש. האדם הפך עבד לטכנולו לכן, חובה לגייס את הנשמה המוסריים כדי שהאנושות תוכל התגבר על הסכנות הניצבות בפ.

אספקט נוסף בא לביטוי בש זה, בוכה הסבל האנושי, הרעב החולי, הסוררים בקרב אוכלוס גדולה בארצות רבות — בעל הם אבים הצבוצים בידע ובנגן זמ קפים בפיתוח בלי כשהיות ו אפילו בארצות עניות, כמו ה בכך מורידים עוד יותר את ה האדם ונותנים צדיקה לאינטרס שספק אם המתכוננות להם ת את הסלים והסלוה לבני המי.

אין לצבצם אילו, ובודאי אשר להתעלם באיריציונאל האנושה הסלפה בעלם הרש ההשנאה המכסיעה צב בסיכה שליכים.

✱

חיים בטוחים וערכיים

בסכך „עשרת הדיברות" לאחריות מוסרית טכנולוגיה, קורא לצרתי צוחר לה ווה ולאופטימיזה, שבו תהיה לכ הזדמנות לצמצם את הפער בין ציפיות הבציאה. הוראה ... „עמדי". אבל גם מדעים והסטו ביב, יראו לגוד ... שהוא מציג, אולי גם בהיא, ל ליטיקאים ומנהיגים כלכליים הב והיים, יעבידו כבר להגליהם, ל התקוה ההוירת מבאהור נישה של המכבך — וישרתו יותר ע את האינטרסים האמיתיים ל עמיהם, הרוצים בחיים טובים יו אבל גם ערכיים ובטוחים יותר.

ימים ראשונים בישראל

מאת נ. גולן

„תוקף ניקסון" והסיבה לפריצת שערי מוסקווה בפני המוני היהודים, התגלו השבוע לפתע, עם השמועות על מחלת ברז'נייב, כמשימה בלתי אפשרית. עובדה זו הוסי־פה תבלין מיוחד לפגישתנו עם משפחת פולסקי המפור־סמת, הנמצאת בישראל רק כשבועיים ועדיין לא התגברה על המתח והזכרונות של א ר ב ע שנות המאבק למען עלייתה.

את הלן פולסקי, הנראית כאחותה הבכירה של בתה מריאן בת השש עשרה וחצי, מהנדסת רדיו במקצועה, ואת בעלה ויקטור, מראשי הפעילים היהודים בתא המוסקואי המחתרתי, מומחה ל־מכרי ואקום, פגשנו בדירה שהועמדה לרשותם בבית־ברודצקי, מוקפים ידידים ומכרים „משם". ביניהם — סילביה זלמנסון ורע־יתו פייגין. את פולסקי, מכיר פייגין עוד מן הימים בהם החל ליצור קשרים במקום מושבו בריגה עם צעירים יהודים במוסקווה, כדי לעודדם לציונות.

„לא הספקנו לנוח רגע מאז שירדנו בלוד" אומרת הלן בעברית השקופה הנהיגית בחיוך נעים „כל הבקרים שלנו 'תפוסים' בלימודי עברית באולפן וכל יתר השעות בפגישה עם מכרים, ידידים ו־קרובי משפחה. במכתבים שהגיעו למוסקווה בשנתיים האחרונות הזהירו אותנו שהישראלים הם לא ידידותיים ושיחסם לעולי רוסיה — שלילי. נכון ששבועיים הם זמן קצר מדי מכדי להסיק מסקנות — אבל בשבילנו, היו אלה שבועיים מלאים שמחה וידידות..."

„משפט הרופאים" הזכיר לה יהדותה

השיחה מתנהלת באנגלית, שכן הלן, כבעלה, וכרוב הצעירים היהודים במוסקווה, גדלה בבית רוסי־קומוניסטי טיפוסי. אביה, פרופ' להנדסת רדיו. קומוניסט לשעבר היום פנסיונר בן שבעים ושמונה, חינך את הלן ואת אחיה על ברכי התורה הסוציאליסטית. כילדה וכנערה — עברה את כל שלבי החינוך המרקסיסטי — ולא רכשה בבית הוריה אפילו מלה אחת באידיש. אל יהדותה התוודעה רק על דרך השלילה — כאשר בשנת 1953, בזמן „משפט הרופאים" החלו הבנות בכיתה להתרחק ממנה ולהעביר שמועות זדוניות על היהודים שתמיד התחמקו ממילוי חובותיהם האזרחיות ושגם בימי מלחמת העולם השניה „ברחו לאסיה במקום להילחם".

„הדיבורים האלה פגעו בי, כילדה, דווקא משום שידעתי כי אבא היה מאיור (סרן) בצבא האדום ושאחי נלחם כחייל מן היום הרא־שון של המלחמה" היא אומרת בתמימות.

„אחרי כן היו סימנים נוספים שעירערו את הרגשתי כרוסיה טיפוסית. הרבה מקרובי המשפחה סבלו בגלל כל מיני האשמות שווא, אחד מהם פיטרו מן העבודה — בכלל, ככל שגדלתי נוכחתי לדעת שהציון של הלאום בתעודת הזהות שלי, הופך אותי בעיני כל מנהל, כל מורה, כל פקיד שביקש לראות תעודה זו — לאז־רחית מדרגה שניה. החוקה אמנם העניקה לי מעמד שוה וזכויות — אבל הוראות בעל־פה קבעו שבגלל יהדותי לא אוכל להתקבל ללימודים או לעבודה בהרבה מקצועות. הדברים האלה פגעו בי במובן, באופן אישי — אבל לא הסקתי עדיין שום מסקנות השק־פתיות, בשנות התבגרותי. פשוט ידעתי שליהודים פתוח קל הגעים באשר לרוסים..."

המפנה חל כמה שנים לאחר מות סטאלין, כאשר הלן הסטודנטית בקולג' הטכני, נעשתה חברה בקבוצה של צעירים יהודים שסבלו במוחה מגילוי האפליה נגדם. אחד החברים בקבוצה, בוגר ממנה בכמה שנים, היה ויקטור פולסקי.

„יחד היינו יושבים ומדברים הרבה־הרבה שעות, כדי להסביר ל־עצמנו מה בעצם כאוב ומה מפריע" מסבירה הלן. „יחד גדלנו ו־התפתחנו לכיוון של ההכרה הציונית. לא הגענו לציונות מיהדות — הגענו אליה בדרך אחרת לגמרי, דרך ההכרה הלאומית. בניגוד למקומות אחרים — במוסקווה לא היה לנו לא כפר יהודי, לא סמל יהודי, לא שום דבר שיעזור לנו לגלות מה פרושה של יהדות. כשמישהו בקבוצה היה מופיע עם איזה פירור של ידיעה על מדינת ישראל — זה כבר היה מספיק כדי לעורר בנו שמחה גדולה. קשה לתאר את משמעות אותן הפגישות והשיחות בשבילנו. זה היה משהו סודי, מחתרתי, מלהיב, החלום הניסתר שלנו — אף פעם לא חשבנו על העניין בצורה מציאותית וקונקרטית"

בינתיים נישאו הלן וויקטור, נולדה בתם, ומאז שהיא זוכרת את עצמה, נהגה לשמוע שיחות ודיבורים על ישראל ועל הציונות, בבית הוריה. בניגוד להלן שגדלה כרוסיה לכל דבר — היו למריאן תמיד חיים כפולים: חיי ביה״ס והרחוב ולעומתם חיי הבית החו־למות על ישראל.

„אני מרגישה משונה"...

כששאלנו אותה, כיצד היא מרגישה בארץ בשבועיים הללו ש־היא מצויה עמנו, ענתה הנערה כמעט במבוכה: „אני מרגישה משונה. קשה לי להאמין שדבר שנחשב לחלום לא מציאותי במשך כל חיי הוא פתאום עובדה. שאני מריאן באמת נמצאת במדינת ישראל — ושמדינת ישראל היא משהו קיים — ולא סתם חלום..."

הלן וויקטור פולסקי ועמם עוד קומץ של צעירים כמותם היו גרעין קטנטן בתוך הקהילה היהודית המוסקואית. שרובה רחוקה עד היום מציונות ומכל מחשבה על ישראל. מסבירה הלן: „יהודי מוסקווה נתונים לחמישים שנה של שלטון קומוניסטי, וזה שונה לגמרי מהמצב בריגה או בווילנא שנכבשו רק לפני עשרים שנה. אחוז המתבוללים — גבוה, ובעצם קשה בכלל לדבר על קהילה. היהודים אינם חיים במקובץ, הם חדרו, למרות ההגבלות, לכל תחומי החיים ורובם מתבלטים בטכנולוגיה ובאלקטרוניקה וחושיה ומצטיינים כספציאליסטים במקצועותיהם".

עובדה זו, לדעתה, מרתיעה רבים, גם מאלה השואפים לעזוב את רוסיה, מלחשוב על עליה לישראל. „עד לפני כשנתיים חשבנו שבישראל יש מקום לכל יהודי הרוצה לעלות אליה, ושכל יהודי רוסי יוכל להשתלב בתעשיה ובמדע הישראליים, גם במקצועו ה־ספציפי. פתאום, בשנתיים האחרונות התחילו להגיע מאות מכ־תבים שליליים מאלה שקדמו לנו בעליה. למשל, כתבו שמהנדסים מומחים הופנו לעבודה פשוטה. כתבו שאין כאן תעשיה־ מדי מפותחת מספיק לקליטת כל המהנדסים והמומחים שבין יהודי רוסיה — בקיצור, נוצרה אוירה שישראל איננה יעד מתאים ושקשה מאוד להיקלט בה".

המאבק לעלייה

שאלנו: ולמרות כל המכתבים האלה — לא ויתרת על מאבק לעלות לישראל?

הלן פולסקי מחייכת ואומרת: „אותנו — שום דבר לא יכול היה להרתיע. השאיפה והחלום היו חזקים מדי, גם המאבק המתמשך חישל אותנו. בשנת 1970 החלטנו לעשות מעשה נועז — להגיש בקשה רשמית לעליה. בכל מוסקווה אפשר היה לספור אולי על יד אחת את מספר היהודים שעשו כמונו באותה שנה. תיכף אחרי זה — פיטרו אותי מן העבודה..."

הפיטורין היו רק שלב ראשון בדרך ארוכה של רדיפות והט־רדות. כך למשל, בימי ביקור ניקסון במוסקווה, תפסו את הלן ב־רחוב כמה מאנשי הק.ג.ב. ובהלומות הבריחו אותה להכנס ל־מכונית משטרה. היא היתה אסורה במשך יום תמים בהאשמה ש־התכוונה לגשת לבית הכנסת המרכזי של העיר כדי לשוחח עם עתונאים זרים...

באותה התקופה נאסר גם ויקטור לשבועיים. אח״כ סבלה גם ממאסר ביה, כליווי צמוד של סוכני הבולשת לכל אשר פנתה, לתחושה כללית של אדם נרדף שאף לרגע אינו יכול להרגע מחשש ומתח. „אני יכולה להגיד שרק כאשר המטוס שלנו נחת במדינה לפני בערך שבועיים — השתחררתי לגמרי מפחד נפשי שעינה אותי כמעט ארבע שנים בלי הפסקה".

על כח העמידה של אנשים כהלן וויקטור אפשר להסיק כבר שלמרות אותו המתח שהם מתארים — לא ויתרו על לימוד השפה העברית במחתרת, ולא על כל פתח למאבק למען עלייתם. הם העיזו, למשל לחבר ולחתום על מכתב התמיכה בנאשמי לנינגרד, וכאשר ניקראו למשרדי הבולשת כדי להסביר את מה שכינו חוק־ריהם: „התנהגות חוליגאנית" ענתה הלן, כפי שהיא זוכרת היום: „זו לא התנהגות חוליגאנית, פשוט רציתי לעודד את אחי ה־יהודים".

אבל הלן וויקטור נאלצו להלחם לא רק בשלטונות ובנציגיהם — מלחמה היתה להם גם מבית, מצד המבוגרים היהודיים המהודים — שראו בפעילותם מעשה מסוכן ומיותר: „אפשר לומר" היא מודה „שהתנועה הציונית החדשה ברוסיה היתה ועודה עניין של הנוער, כשהמבוגרים עומדים מן הצד..."

אמנם, עשרות אלפים רוצים לעזוב את רוסיה — אבל הציונים ביניהם אינם רבים. וויקטור פולסקי מגן עליהם בלהט, למרות השקפתו הציונית המגובשת, כשהוא מתערב בשיחה ואומר לנו: „צריך להבין גם יהודים אלה. עשרות שנים הם חיים בלי תרבות יהודית, בלי שמץ אינפורמציה על מסורת עמנו, ואי אפשר לדרוש מהמונים — אותה הכרה ואותה הכנה אליה הגיעו חלק מן הנוער היהודי. ההתעוררות שלנו היא אולי פלא, נס, משהו בלתי מובן באופן רציונאלי — אבל כשמדובר בעשרות אלפים, אין לצפות לניסים".

הוויזה שנתקבלה בפתאומיות

על נסיבות עלייתם הפתאומית מספרת הלן: „זה היה כמו יום חול רגיל, בלי שום הרגשות מוקדמות, בלי שום תקווה חזקה יותר להצליח סוף סוף במאבקנו, ולצאת מרוסיה. עמדתי במטבח ושטפתי כלים — כשנשמעה דפיקה בדלת. פתחתי — עמדה שם אשה והציגה את עצמה כשליחה ממשרדי „אוביר". היא אמרה שאני מתבקשת לבוא לדבר עם מנהל המשרד האחראי לנסיעות האזרחים. למרות התרגשותי הסברתי לה שבעלי איננו בבית — ושניגש למשרד ל־מחרת. כשהגענו למחרת — אמרו לנו בלי הקדמות — קיבלתם ויזה בתנאי שתצאו מרוסיה תוך ששה ימים. נידהמנו — איך אפ־שר בששה ימים לחסל הכל, למכור, לארוז, להיפרד מהחברים, מה־התברים, מכל חיינו בארץ שבכל זאת נולדנו וגדלנו בה. זה נראה מעשה מכוון של התגרות, מעשה שבא להשפיל אותנו. תיכף הגשנו ערעור ובקשה להארכת המועד שניתן לנו לעזוב, ואני זוכרת שהימים האלה, לפני שיצאנו, היו אולי המתוחים והקשים ביותר בשבילנו, בכל ארבע השנים האחרונות, פחדנו כל רגע שיבואו ויקחו חזרה את הויזה, פחדנו שיתפסו בתירוץ שנשארנו יותר משלשת הימים שהוקצבו — ויאסרו עלינו לנסוע. גם כשעמדתי בשדה התעופה במוסקווה עם המזוודות ביד — עוד רעד הלב".

הלן מספרת זאת כשידיה מהדקות בעצבנות בגומית, ועל פניה עקבות אותה ההתרגשות. „כן, סוף סוף אנחנו במטוס — ועוד לא נרגעתי. רק כשירדנו בוינה, האמנתי שאני חופשיה. היה לנו שם יום וחצי למנוחה ולהתרגעות, עד שעלינו על מטוס „אל־על" וירדנו בלוד. ובלוד — שוב התרגשות, אולם מסוג אחר... עתונאים, פרחים, חברים, קרובי משפחה שגיליתי פתאום הכל כמו הצגה שנמשכה כבר למעלה מארבעה עשר יום..."

✱

— החגיגה כאמור, לא הסתיימה עדיין. הלן וויקטור העסוקים באירוח ידידיהם ובהיכרות ראשונית עם ישראל — לא התפנו למחשבה של מקום מגורים קבוע או חיפושי עבודה. בינתיים הם מקדישים יחד עם בתם הרבה מאמץ וזמן בלימוד השפה העברית באולפן האינטנסיבי שבבית־ברודצקי, ומקווים שישראל תראה להם גם אחרי עיבת המכון — ידידותית המזוכה כפי שהם מגלים אותה

למה מתקשה המשטרה בפיענוח מקרי רצח?

מאת חיים פיקרש

מקרה הרצח של החיילת רחל הלר, ויותר מכך — פעולת חקירתה של המשטרה בפרשה זו, זכו לסיקור נרחב בעתונות ובכלי התקשורת האחרים, מה שעורר את צמרת המשטרה להרחיק בתגובתה, על ידי הרכבתה של ועדת חקירה מיוחדת לחשיפת מקורות ההדלפה.

אנשי המשטרה חוזרים ומביעים תמיהתם על „חסינה יסודית" בפרשה, שכן לדבריהם, רצח החיילת ובמהלך החקירה, לא חרגו הפעם בכל סדרי החקירות שבוצעו. לגבי מקרי הרצח שאירעו בשנים האחרונות, ניפתחו התיקים, הורכבו, צוותי חקירה מקוצים, הצעורים בקציני המטה הארצי ובמכשירי המז"פ המשוכללים, נחקרו עשרות אם לא מאות עדים, שהזהרו מהלכי הרצח, ונעצרו החשודים.

היה מי מבין אנשי המשטרה שביקש לברר ריקעה של אותה התענינות גוברת, הגיע למסקנה כי אפשר ודוקא במקרה של רצח החיילה הפך הציבור להיות רגיש ו„תובע פרטים מלאים". גם אי פענוחן של מקרי רצח רבים, שאירעו, במיוחד, עם נערות — טרמפיסטיות, בשלוש השנים האחרונות, עורר את הדאגה בקרב הציבור והתעניינותו בנושא, בכללו.

ואמנם, נראה ואף המשטרה, החלה לייחס חשיבות רבה יותר לחקירת מקרה הרצח של החיילת רחל הלר, באזור השומרון, בסביבות חדרה. גבר החשש, שמא מדובר, באדם בלתי יציב, מסוכן לציבור, המבצע את זממו. מבלי להותיר כל עקבות לאיתורו. כך זה אירע עוד בשנת 1969, בעת שנתגלתה גופתה של הנערה מכפר מונאש, מרים פינקוס, בסביבות כביש כפר־הרואה — חדרה וכך זה אירע שנה לאחר מכן עם הנערה שרה ליכא מחדרה, שגופתה נגלתה ליד פסי מסילה הברזל, וחורש האקליפטוסים במקום.

במקרים אלה נתגלו גופות הנרצחות, ובמקרים רבים אחרים, נערות נעלמו ועד היום לא נודעו עליהם פרטים, והחשש גובר שאף הן נרצחו הרוצח, או הרוצחים הסמינו גופותיהם במקום סתר.

ירידה במקרי רצח

במטה הארצי מסרו לנו נתונים לגבי היקפם של מקרי הרצח. הוברר כי אשתקד חלה ירידה יחסית ולעומת 49 מקרי רצח שאירעו בשנת 1972, בשנת 1974 נרשמו „רק" 27 מקרי רצח, אך לעומת זאת היתה עליה תלולה במספר הנסיונות לרצח, מ־48 מקרים לפני שנה ליותר מ־73 מקרים של נסיונות לרצח אשתקד.

בדיקת המניעים למקרי הרצח, הבליטה את הגורמים של סכסוכי משפחות ומקרי רצח אחרים על רקע של אהבה נכזבת, עם זאת התברר כי במקרים של סכסוכי משפחות, או רצח הנובע מתוך „מאבק פנימי בין אנשי העולם התחתון", כפי שאירעו לאחרונה בבית דגון, מתגלים, ברוב המקרים, לא רק המניעים לרצח אלא גם הרוצח או הרוצחים עצמם. לעומת זאת, ברצח „רגיל" של אזרח, שאין לו שייכות ל„עולם התחתון" ואינו מסוכסך עם משפחתו או השכנים, או כפי שאירע עם הנערות הנרצחות, מתקשה המשטרה באיתור הרצח ויותר מכך — המניעים.

ומשעלתה המשטרה, במהלך חקירתה, על הנושא הפוליטי של שייכות החיילת לארגון השמאלני־קיצוני, כמו נדלק „אור אדום". אך יותר מאוחר, התברר שלא הרקע הפוליטי היווה גורם לרצח, ושיחזור מהלכה של החיילת, ויותר מכך — מגעיה עם חברה, יורם ביכונסקי, בנה־צ.ה.ל. חניך מוסדות המסיון ביפו, שהיטלטל, מהרבה בהיגות, מקיצוניות אחת לשניה, כיוונה את החוקרים אל הנושא של ה„קשר האישי". אך מכאן ועד להוכחה ממשית של מקרה הרצח, בידי יורם ביכונסקי, ארוכה הדרך.

אין לו, לחשוד כל אליבי לגבי מעשיו, מחצות ליל הרצח ועד לשעות הבוקר. ולמרות שהבטיח לסטודנטית, אותה הסיע, בתום מיפגש עם חברי ארגון „אוונגרד", למען הסטודנטים שליד אוניברסיטת תל־אביב, לחזור לבית אביו בבת־ים, לא הגיע לשם, וטען במשטרה שהוא לן בחדרו שברמת גן. מאידך, מעבדות המשטרה וכן המכון הפאתולוגי, אישרו דבר רציחתה של החיילת, סמוך לשעה 4, לפנות בוקר. האמנם, בחצות אותו לילה חזרו ו־ניפגשו יורם ביכונסקי ורחל הלר, ובמהלכה של פגישה זו, אירע מה שאירע? זאת מבקשת המשטרה לברר, וחקירתה מסתעפת לכמה וכמה כיוונים, ובין השאר, היא מחפשת את יומנה של החיילת, שהועבר על ידי ביכונסקי לחיילת אחרת (מזל מזרחי) העצורה אף היא, על שאינה ממציאה את אותם הדפים החסרים, לדברי המשטרה, העשויים לחשוף את היקף המגעים שלה עם חברה.

לא חוסכים מאמצים

לזכותה של המשטרה יאמר כי במקרה זה, (ואפשר ובכל מקרי חקירות הרצח) היא העמיקה חקירתה ולא חסכה מאמצים. כך גם נבדק גרגיר הצץ שנתגלה בנעלו של יורם ביכונסקי, ואותר השטח בו עשוי ל„הידבק" לסוליה אותו גרגיר הצץ (בית ההחלמה לנכי צ.ה.ל.) בנהריה. — האזהרה שהשמיע יורם ביכונסקי לפני החיילת מזל מזרחי, בתא המעצר ביגור, ואשר נקלט והושמע בדיוני בית המשפט. למה ועל מה אמר לה החשוד. „היזהרי ואל תספרי דבר": האם לדפי היומן החסרים, מיודעת היתה אזהרה זו ?!

„חשיפת מקרה הרצח של החיילת רחל הלר, הוא בשבילנו אתגר לא „רגיל" — אמר לנו קצין משטרה ותיק, בציינו כי עתה מבקשת המשטרה גם לשמור על תדמיתה והיודעת שמקרה הרצח ומניעיו בלתי ברורים, כן נכונה המשטרה להשקיע את מיטב המאמצים, לחשיפת המקרה ואיתור הרוצח!

בודקים תיקים שנגנזו

המשטרה, נמסר. בכל מקרה של גילוי רוצח, חושפת שוב ושוב את עשרות תיקי הרצח שטרם פוענחו, במטרה לגלות אם אמנם רוצח זה או אחר, ביצע גם חלק מהפשעים האמורים.

כך זה היה בשנת 1972, כשפוענח מקרה הרצח של נערה בת 13 בתו של עולה חדש מאיטליה, שהתחנכה בפנימיית „הדסים" שבשרון, והיוה קרבן למקרה אונס ורצח אכזרי. הרוצח, בן כפר ערבי ליד בנימינה, בן 37. הודה בפרשת רצח זו ונדון למאסר עולם, אך החקירה העלתה שאמנם הוא ביצע פשעים, אך לא מעשה רצח!

גם במהלך מעצרו של יורם ביכונסקי, נבדקו התיקים של מקרי הרצח, שאירעו בשנים האחרונות באזור השרון והשומרון, ותוצאות הבדיקות עדיין חסויות, אך במשטרה סבורים, שאין קשר ביניהם.

תופעת הרצח בכלל, הפכה להיות חלק מהווי חיינו, וגורמת לא אחת לדאגות. אמנם פשיעה היתה מאז ומתמיד, אך זו התרכזה לרוב בגנבות, פריצות, הונאות, עבירות על מוסר ועבירות כלכליות. ואם בשנת 1961 אירעו 14 מקרי רצח בארץ, מיהרו אנשי המשטרה להסביר כי עיקר מקרי רצח אלה היו אז בקרב בני־מיעוטים, על רקע של גאולת דם או חילול כבוד המשפחה. מעטים עד כדי ספירת אצבעות כף יד אחת, אירעו ביישוב העברי ואף אלה, לרוב, בעקבות סכסוכים משפחתיים או „חשבונות אישיים" בין שכנים.

ברם, בשנים האחרונות חלה, כאמור, תפנית חדה בעקומת הפשע. מקרי רצח אירעו תוך כדי מהלכו של שוד בתחנות דלק או בפריצה לדירות. רצח בוצע גם בעקבות ארגון בנתניה נרצח מנקה רחובות, רק „בגלל" שהופיע לפתע בזירת פשע, והפתיע שני צעירים בגניבת מכונית.

המשטרה ערה למציאות חדשה

המשטרה טוענת כי היא ערה לבעיות אלה ולמציאות החדשה שנכפתה עליה. מצידה, כאמור, אין היא חוסכת במאמצים לאיתור הרוצחים, אך לדבריה, בכמה וכמה מקרים „כשהיה ברור לחלוטין כי הרוצח" לא נמצאו ההוכחות הדרושות. חשודים ברצח, כמו במעשים אחרים, מצליחים להתחמק ולהסוות את פשיעתם על ידי כך שהם יוצרים לעצמם אליבי. לבד מכך ידוע על מקרים בהם רוצחים הצליחו, לרוב בעזרת חבריהם, ליצור אווירת טרור על העדים ועל כל אלה העשויים לסייע בהרשעתו של חברם העצור ומכאן ועד להתחמקות גלויה ונודעת של עדים, הדרך קצרה.

את ההוכחות מבקשת עתה המשטרה להשיג באמצעות מכשירים מודרניים ומעבדות משוכללות, המצויות אצל המתוקנות שבמשטרות העולם בלבד. מיקרוסקופ אלקטרוני, מחשב אלקטרוני, מערכת אופטית משוכללת ועוד, העומד גם לרשות צוות החוקרים על רצח החיילת. במשטרה מאמינים ש„הפעם תחשף הפרשה".

במקרים של אי פענוח מקרי־רצח, חשים עצמם אנשי המשטרה כמי שאינם ממלאים כראוי את תפקידם „זה כואב לנו" — אמר לנו איש המשטרה ותיק, המאמין שהמאמצים המרובים שהושקעו בחקירת אמנם ישאו פרי!

האם יחול שינוי בעמדת אלג'יריה כלפי ישראל?

מאת ד"ר י. נפתלי

שנאת אלג'יריה לישראל מיום שזכתה לעצמאותה ידועה. התנגדותו החצופה של שר החוץ שלה בוטפליקה כלפי ישראל בהיותו נשיא העצרת השנתית האחרונה של האו"ם, אף היא ידועה. בכל זאת נתבשרנו בימים אלה, כי בפגישת פורד—ג'יסקאר־ד'אסטן, הודיע נשיא צרפת לעמיתו האמריקני, שאלג'יריה מוכנה לתת ערבויות לקיומה של מדינת ישראל בגבולות שלפני מלחמת ששת הימים.

בידוע, שידידות צרפת־ישראל היתה מעשה אנשי הצבא משתי הארצות האלה. הדיפלומאטים באו אחריהם לתת לדבר צורה מקובלת ומתאימה ביחסים שבין שתי הארצות. מכיוון, שנאצר תמך במורדים האלג'יריים במודיעין, בנשק וקאהיר הפכה להיות מקום מושב הממשלה האלג'ירית הפרוביזורית, הדקו הצרפתים את יחסיהם עם ישראל תוך כוונה ליצור בישראל חזית שניה נגד מצרים.

עם הכרזת עצמאותה של אלג'יריה לפני כשתים־עשרה שנה, הודיע נשיאה הראשון אחמד בן בלה להודיע, כי הוא מוכן לשלוח מאה אלף חיילים מארצו למצרים להילחם בישראל. כשפרצה התנגשות מזוינה בין אלג'יריה לבין מארוקו על הגבולות בדרום, בסביבת אדרירא, שלח נאצר נשק ומדריכים צבאיים לעזור לאלג'ירים במלחמתם נגד מארוקו.

בומדיין, שבא במקום בן בלה צינן את היחסים שבין ארצו עם מצרים, כי ידוע היה לו שרודן מצרים רואה בעין רעה את המהפכה באלג'יריה והדחתו של בן בלה. בכל זאת לגבי ישראל לא חל שינוי בעמדתה של אלג'יריה.

אלג'יריה היתה הארץ היחידה מבין ארצות המאגרב, ששלחה צבא ונשק למצרים בעת מלחמת ששת־הימים, הכריזה גם על מצב של לחימה עם ישראל, שלא בוטל עד היום. גם במלחמת יום הכיפורים באה אלג'יריה לעזרת מצרים וזאת למרות ההתחרות בין בומדיין לבין סאדאת על ראשות המנהיגות של עמי־ערב. אמנם, ידוע לרודן אלג'יריה שמצרים, מישאר הארץ הגדולה ביותר בין ארצות ערב היא הנותנת את הטון בכל הנוגע לישראל. בכל זאת היא מקווה, שהודות לעמדתו הקיצונית, ותמיכתו הבלתי מסויגת בפלשתינאים, יזכה בסופו של דבר לעמוד בראש עמי ערב, כי השעה לארצות המתקדמות וזכות הבכורה מגיעה לאלג'יריה המהפכנית.

של דה־גול ופומפידו כלפי ישראל אחרי מלחמת ששת הימים. משום כך, כשנבחר ג'יסקאר ד'אסטן לנשיא המדינה ופוניאטובסקי נתמנה לשר הפנים וכאיש החזק בממשלה בתוקף היותו ידידו־ימינו של הנשיא, הודרזו רבים אצלנו להודיע, ההצהרות הרשמיים עודדו את הידיעות האלה, כי מעתה יחול בצרפת שינוי לטובת ישראל, כי בממשלה הצרפתית נמצאים ידידים רבים שלנו והאיש החזק בממשלה הוא ידידנו.

מצאנו לנכון להזהיר אז, שלא להתלהב מהשינויים המדיניים, שחלו אחרי הבחירות לנשיאות צרפת, כי מדינאים מתייחסים לעניינים מבחינת האינטרסים הצרפתים רואים כיום את האינטרס שלהם בארצות ערב. מאז חיסול המלחמה באלג'יריה אין עוד לצרפת סיבה מיוחדת לתמוך במיוחד בישראל ולמעשה מאז חלה הידרדרות ביחסי צרפת־ישראל. פוניאטובסקי הוא דוגמה למצב דברים זה.

הוא עשה באחרונה באלג'יריה, ביקורו הוגדר כמוצלח. הוא הצליח לחזור עם חוזים במיליארדים דולרים. בהיותו באלג'יריה הכריז שר הפנים של צרפת: מעתה אין עוד סיבה למתיחות בינינו לבין אלג'יריה. עם שובו לצרפת נשאל: הלוא היית פעם בעל התוכנית של חלוקת אלג'יריה? השיב: נסיעתי לאלג'יריה לא היתה סנטימנטאלית, נסעתי לעשות שם עסקים והצלחתי. הוסיף: פעלתי שם למען הפגת המתיחות שנצטברה במשך השנים והאחרונות הצלחתי בכך. מצד אחר הבטיחו האלג'ירים להגשיר את הסכומים של הצרפתים הנמצאים בבנקים באלג'יריה מאז שהצרפתים עזבו את הארץ הזאת עם הכרזת עצמאותה. מאידך — הבטחתי לשפר את תנאי קיומם של קרוב לחמש מאות אלף פועלים אלג'ירים העובדים בצרפת. הם יקבלו משכורת לפי תנאים מקובלים וגם דיור מתאים.

★

הטיפול לשיפור עמדת אלג'יריה כלפי ישראל

פוניאטובסקי כמדינאי ממולח הבין, שהוא חייב גם תשובה על עמדתו כלפי ישראל, בפרט אחרי שפעל למען הסדר העניינים עם אלג'יריה. מה עוד, שהבקורת נגד מדיניות הממשלה שהוא אחד מראשיה ידועה לו. עד הזמן האחרון נמנע מלחוות דעתו בגלוי בנושא זה, אם כי נעשו נסיונות מצד ידידי ישראל לזובב אותו. בשיחות פרטיות הסביר, שאין כל כוונה בצרפת לפגוע באינטרסים החיוניים של ישראל. להיפך, הנשיא ג'יסקאר ד'אסטן הורה לשר החוץ שלו סובאניארג להדגיש בשיחות עם מנהיגי הערבים, כולל הפלשתינאים, כי בכל הסדר במזרח התיכון יש להבטיח גבולות מוכרים ובטוחים לישראל.

בשיחותיו עם הנשיא בומדיין באלג'יריה, הנחשב לשונא מובהק של ישראל נאמרו במפורש הדברים הללו ושר הפנים של צרפת סבור, שהצליח להגיע אתו לידי הבנה היא: גם אלג'יריה תהיה מוכנה לערוב לגבולות מוכרים ובטוחים של ישראל, אם היא תחזור לגבולות שלפני מלחמת ששת הימים. לדעתו, זוהי התקדמות עצומה לקראת הסדר במזרח התיכון ולטובת ישראל.

הפרשנים, שבסביבתו מוסיפים: יש ערך רב להישג זה, כי דווקא מרוקו המלכותית משתדלת בשנים האחרונות למצוא חן בעיני הערבים המתקדמים. כדי שלא יגינו עליה שהיא מלכות־פיאודלית, שלחה צבא ונשק לסוריה, ארץ בה שולטים אנשי הבעת' השמאליים וחייליה נלחמו במלחמת יום הכיפורים נגד ישראל, דבר שאלג'יריה המהפכנית לא עשתה זאת. כל זה נעשה תוך כוונה להוכיח, שמרוקו גם היא ארץ הקידמה. ידוע גם, שבוועידת ראבאט האחרונה, שהתקיימה בנשיאותו של מלך מאראוקו, היה המלך חסן השני בין אלה, שדחפו לקבל החלטות קיצוניות, כולל ההחלטה לא להחזיר את יהודה ושומרון להוסיין מלך ירדן אלא לפלשתינאים, דבר שלא עשה בעבר מטעמי סולידאריות עם מלך של ארץ ערבית אחרת וזאת כדי למצוא חן בעיני הפלשתינאים ולזכות מתמיכתם במאבקו עם קדאפי העושה הכל כדי לבטל את המלכות במארוקו ורודן לוב הודה בגלוי ששלח שכירי חרב לרצוח את המלך חסן השני. מכיוון, שקיימים יחסים טובים בין אסאד נשיא סוריה והפלשתינאים עם קדאפי, מקווה מלך מרוקו, שהם יוכלו להשפיע עליו להפסיק בהתקפותיו נגדו. למעשה הצליח במידה מסויימת בדרך זו, שכן קדאפי מיתן בזמן האחרון את התקפותיו נגד חסן השני.

בצרפת סבורים כיום, אם בומדיין ראש ארץ מהפכנית באלג'יריה והידוע כשונא מובהק של ישראל, מסכים להכיר בישראל ולערוב לה לגבולות מוכרים ובטוחים אם היא תחזור לגבולות שלפני מלחמת ששת הימים, הרי אז גם מלך מרוקו יפסיק מלהיות קיצוני ויחזור לעמדתו המתונה כלפי ישראל שמלפני כמה שנים. הוא יוכל למתן, שהוא הולך בעניין זה בדרך של ארץ המהפכה והקידמה כמו אלג'יריה.

הודעתו זו של נשיא צרפת לעמיתו מארה"ב בדבר עמדתה החדשה של אלג'יריה כלפי ישראל. לא אושרה על ידי אלג'יריה וגם לא הוכחשה על ידה. אם כן, ניתן להבין שידיעה זו נכונה היא. השאלה היא: האין זה תמרון מצד נשיאה של צרפת להשפיע על ארצות הברית, שתלחץ על ישראל לחזור לגבולותיה מלפני מלחמת ששת הימים?

★

תמיכת אלג'יריה בפלשתינאים

אלג'יריה המהפכנית היתה הראשונה מבין ארצות המאגרב ומבין ארצות ערב בכלל שהעניקה תמיכה בלתי מסויגת לפלשתינאים. וזאת לא רק מתוך שנאה לישראל, אלא בגלל התוכנית המהפכנית השמאלית שלהם.

משום כך נתמכו על ידי אלג'יריה המהפכנית וגם על ידי עיראק וסוריה, ארצות אשר בהן שולטים אנשי מפלגת ה„בעת'" המהפכנית. מכאן, גם ההתנגדות מצד פייצל, מלך סעודיה וחוסיין, מלך ירדן לפלשתינאים, כי ראו בהם סכנה לקיומם, באשר בחזון הפלשתינאים לבוא לידי חיסול המלכויות בארצות מזרח התיכון. גם בצפון אפריקה, פרט לאלג'יריה לא מצאו הפלשתינאים תמיכה של ממש לא בתוניסיה, כי נשיא הארץ הזאת קשור לגמרי במערב ובעיקר בארצות־הברית עד היום, גם לא במרוקו המתאמצת לקיים יחסים תקינים גם עם כוויית, כי תוכנית הפלשתינאים לשינוי המשטרים בארצות ערב תפגע גם במלכות שבמארוקו.

★

תוכנית חלוקת אלג'יריה — דוגמת ישראל

כזכור, מכל ארצות המאגרב, אלג'יריה היא היחידה שזכתה לעצמאותה אחרי מאבק עקוב מדם במשך שש שנים רצופות. תוניסיה ומרוקו זכו לעצמאותן בלי מלחמה, תחילה זכו למעמד של שלטון בית וכעבור זמן קצר לעצמאות גמורה. כמובן, קדמו לכך מאבקים של תנועות העצמאות, הניאו־דסטור בתוניסיה והאיסטקלאל במרוקו, אבל למלחמה של ממש לא הגיעו הדברים כמו באלג'יריה.

בעיצומה של המלחמה באלג'יריה [illegible] הרעיון לחלק אותה לשתי ארצות כמו שנעשה הדבר בפלשתינה [illegible] חלוקת פלשתינה הביאה להקמת מדינת ישראל. בעל הרעיון הזה היה [illegible] פוניאטובסקי, שר הפנים ויד ימינו של נשיא צרפת כיום. לפי תוכנית זו, צריך היה להקים באלג'יריה מדינה ערבית ומדינה צרפתית מאלג'יר ועד אוראן, כי בסביבה [illegible] נמצאו צרפתים ואירופים רבים. תוכנית זו [illegible] על ידי המורדים האלג'ירים. הם טענו שהקמת מדינת ישראל [illegible] שגררה בעקבותיה את „גירוש הערבים". הוא [illegible] לגבי חלוקת אלג'יריה — אם [illegible] מדינה צרפתית כזאת יגורשו [illegible] ערבים מתוכה ואותו המשגה של [illegible] פלשתינה. אין עוד מקום [illegible] כאלו. מה עוד, שרבים [illegible] על החלוקה שבפלשתינה [illegible] צרות לעולם ומזכיר האו"ם [illegible] האמרשלד טען, שהקמת מדינת ישראל היתה טעות.

פוניאטובסקי ידוע היה כידיד ישראל. [illegible] עשה בארץ והתפעל מכל מה [illegible] עיניו. בהיותו מנהל [illegible] הבלתי תלויים, מפלגת ה[illegible] ואלרי ג'יסקאר ד'אסטן, הופיע [illegible] לטובת ישראל. הוא גם הפיץ [illegible] בקורת בגלוי על המדיניות [illegible]

מהנדסים שהגיעו זה מקרוב מבריה"מ, שומעים הרצאות ואפשרויות קליטה בשוק החופשי בסמינריון הנערך ע"י „תור ועלה"

מהנדסים־עולים „עושים הכרה" עם התעשייה הישראלית

מאת ש. אהרוני

היושבים באולם רחב־הידיים האזינו בקשב רב לדבריו של המרצה הצעיר שדיבר אליהם ברוסית. מדי פעם ליווה את דבריו, בשרטוט על גבי לוח שחור, שניצב מאחוריו, צורות אדריכליות של מבנים. בין היושבים נראו רבים שרשמו הערות על גבי פנקסים שהחזיקו בידם.

היו אלו כ־70 מהנדסי־בניין שהגיעו מברית־המועצות בשלושת החודשים האחרונים, ואשר באו ממרכזי קליטה ברחבי הארץ לסמינריון מיוחד. כדי לשמוע על שיטות הבנייה בארץ ועל האפשרויות להיקלט בעבודה.

אין זה הסמינריון הראשון מסוגו לעולים אקדמאיים. לפני כן שהו כאן עשרות מהנדסי אלקטרוניקה, מהנדסי מכונות, ושאר בוגרי המקצועות האקדמאיים במטרה ראשית להכיר את שיטות העבודה במקצועותיהם ולהתמצא בשוק העבודה החופשי בארץ.

אכן מיום ליום אנו נוכחים לדעת יותר ויותר עד כמה לא השכלנו להיות מוכנים לטפל כראוי בעולי ברית המועצות, כאשר נוסף לסיבות הרבות של אלו הנושרים בדרך, בוינה או ברומא, נוספת הבעייה העיקרית של הקושי במציאת עבודה לאלו שבכל זאת החליטו לבוא לישראל.

בהשתלבות בעבודה

השתלבותם בעבודה של העולים האקדמאים מבריה"מ, קשה הרבה יותר מאלו הבאים (אם מגיעים) מארצות הרווחה. הסיבה העיקרית לכך נובעת מהעובדה שהעולה מרוסיה אינו מכיר את המושג „לחפש עבודה בשוק החופשי". שם, בברית־המועצות לא קיים מושג כזה, דאגו שמהנדס יעבוד אדרבא, אם לא ישתלב בעבודה שנקבעה לו, נאשם היה בפרזיטיים.

שנוי זה בתוספת שורה שלמה של בעיות חברתיות וכלכליות, בתוספת למצב המיוחד שנוצר בשוק עקב המדיניות הכלכלית, הן שהגדילו את המאגר של האקדמאים מבריה"מ השוהים כיום ללא עבודה ושמספרם מגיע לאלפיים נפש.

— זאת הסיבה ש„תור ועלה" — אותה היחידה הפעילה של מחלקת העליה, החלה לפני זמן לא רב, בעריכת סידרה סמינריונים לעולי־בריה"מ, השוהים באולפנים המוכנים לשיבוצם בעבודה יחד עם לימוד השפה העברית.

סמינריונים אלו, הנערכים מדי שבועות מספר, מרכזים מדי פעם את העולים בעלי אותו מקצוע, למשך תקופה קצרה, כדי ללמוד ולהכיר את שיטות העבודה הנהוגות בארץ ואת האפשרויות הפתוחות לפניהם. אומרים לנו ראשי המדור: „אין כאן שאלה של מציאת פרנסה בלבד, אלא חיפוש אפשרויות של התאמה בתפקיד. פעמים לאחר בדיקה של אותם הכישורים המקצועיים אפשר, לאחר קורס קצר ביותר לשבץ אדם בתפקיד נדרש. יתר על כן. כאן נמצא המאגר של כח־אדם במקצוע מסויים. אנו מזמינים את כל הנוגעים, כולל אלו מן השוק החופשי שישוחחו עמם וימצאו כאן את מבוקשם. משרד הקליטה, שהוא בעצם הכתובת לכך, אינו יכולתו להתגבר על כל הבעיות ואנחנו עוזרים לו בכך".

מוסיפים בני שיחנו: „למשל, בסמינריון הקודם שנערך בחודש שעבר למהנדסי אלקטרוניקה, הפגשנו את העולים עם בעלי מפעלים ומהנדסים ראשיים של התעשייה האלקטרונית בארץ. הם שמעו את ההרצאות, ברוב אפשרויות, וכבר בתוך מהלך הסמינריון נחתמו מספר חוזים עם עולים, כאשר לקבוצה נוספת הובטחה עבודה לאחר קורס השתלמות נוסף".

סיכויים טובים

גם בסמינריון זה נראים סיכויים טובים. עד עתה שמעו 70 מהנדסי הבניין הרצאות מפי בעלי־שם על שיטות העבודה בישראל. הם עדיין בשלב של לימודים. כרגע מרצה בפניהם מהנדס מבריה"מ, שעלה רק לפני שנתיים והשתלב במפעל פרטי גדול ממדים כמהנדס בכיר. הרצאתו נסבה על ההבדלים בשיטות הבנייה בישראל לעומת אלו שבברית המועצות.

השינויים הם גדולים, מסתבר. שם, התרגלו המהנדסים לבנות כבני ענק, מגדלי שחקים, בנייני מגורים המכילים אלפי דירות, כמפעלי תעשייה בסדר גודל של אלפי פועלים. כאן הכל יותר קטן, גם שיטות הבנייה שונות.

אולם, אומר לנו המהנדס דני וינטראוב שסיים זה עתה את הרצאתו: „כל זאת לומדים מהר. מהנדס טוב, נשאר תמיד מהנדס טוב, ואין הבדל אם הוא עולה חדש מבריה"מ, ארה"ב או יליד הארץ".

דניאל וינטראוב מדבר כבר עברית צחה, במשך השנתיים שנמצא בארץ הספיק ללטש את השפה. ועל אף שהמבטא הרוסי מסגירו מיד. דיבורו כשל יליד הארץ. הוא עלה מקובנה, נכנס לאולפן, ו„תוך חודשיים־שלשה קיבל עבודה".

„כואב לי על הנשירה"

כואב לי על הנשירה הגדולה של עולי ברית־המועצות, „על כך אין לי פתרון מוכן, אבל מכאיב לי בעייתם של העולים המגיעים ואינם מוצאים עבודה". לדעתי הבעייה העיקרית היא הקושי בשפה המקצועית. מסביר דניאל: שיטת לימוד עברית באולפנים היא טובה ומהירה, אולם היא אינה מאפשרת לבעל מקצוע אקדמאי להשתלב בעבודה, חסרות לו המלים המקצועיות וזה שורש הרע בכל הנושא. בעלי מפעלים נרתעים מלקבל מהנדסים, שאינם מכירים את השפה הנחוצה לעבודתם. חובה ראשונה היא, למצוא דרך, ואינני יודע בעצמי כיצד, להקים אולפנים מקצועיים ליד האולפן הכללי. עולה אקדמאי, המגיע לאולפן, לומד את השפה העברית לאחר מכן צריך לעבור לאולפן מקצועי. אז יהיה לו וגם לבעלי המפעל להציע ולקבל עבודה".

אנשי „תור־ועלה", משלבים מרצים רבים. שהיו לא מכבר בעצמם עולים חדשים בסמינריונים אלו. אומרת לנו גולדה מסינגר: „כשהעולים שומעים את הדברים בשפתם, כאחד, שלפני זמן לא רב היה עולה חדש ונבוך כמוהם, הרי יש להם משמעות חזקה יותר והאמינות לדברים רבה יותר".

שנוי ההווי, ההתמודדות, השוק החופשי מביכים מאד את העולים, ורק כאשר ישנה יד נאמנה, ואולי יותר רגש זהו הם שיכולים להמריץ את המגיעים שלא להתייאש.

מסתבר, שהמעבר עשוי להיות יעיל, אם יודעים כיצד לטפל בו. בשנה האחרונה הוקמו כמה קואופרטיבים של מהנדסים ובעלי מקצועות חופשיים אחרים. ביניהם אפילו מפעל תמרוקים משגשג. „אנו מעודדים יוזמות כאלו, ומהנדס יכול לקבל היום הלוואה גדולה של כמעט רבע מיליון ל"י כדי להקים בשותפות עם עולים נוספים מפעלים מסוג זה".

ברם, לא הכל מוצא פתרון. אנשי תור־ועלה מעריכים שכ־20 אחוז מבין המשתתפים בסמינריון מוצאים במסגרתו עבודה. אולם ישנם מקצועות אקדמאים בעיקר במדעי הרוח והחברה שהבעיות קשות במיוחד. כאן עושים מאמצים מיוחדים מטעם המחלקה להסבה מקצועית בשוק העבודה. כדי למצוא פתרונות מתאימים. בעיקר מסבים את מקצוע, למנהלי חשבונות, מורים למתמטיקה מוסבים לעבודות בבנק. הלא מזמן קיבל אחד הבנקים הגדולים בארץ קבוצה גדולה של מורים אקדמיים לסניפיו.

אומר לנו מאיר הימן: „איננו מתכוונים בסמינריון לפתור את כל הבעיות. הכוונה של הסמינריון לתת לעולים מידע ראשוני כמכלי ראשון, מציאת עבודה, לחלק מהם, בטוח שהיא תורמת רבות".

חשבון נפש נוקב

הירידה בממדי העליה מרוסיה לישראל מדאיגה ומצריכה חשבון־נפש נוקב אם עשינו את הכל למניעתה. ברם, בעוד שהנשירה של העולים בדרך הגיעה לאחוזים גבוהים, הרי הירידה של העולים מן הארץ אינה כה גדולה כפי שמנסים לתאר אותה. אדרבא, אומרת גולדה מסינגר, שהיא עצמה עולה חדשה, שהגיעה לפני מספר שנים ועתה אחת „הקולטות ההומות" של המחלקה: „ישנם סימנים שגם ממדי הנשירה מתחילים לרדת. מתוך שיחות עם עולים, שהיגיעו בימים האחרונים לארץ, מסתבר כי המכתבים של העולים שהיגרו לארה"ב ולקנדה ושלחו לקרוביהם שנשארו ברוסיה, אינם מעודדים במיוחד. „לא מוצאים את הדולרים ברחובות, ואנשי הקהילה היהודית אינם מוכנים עוד לעשות „הכלי־למענם". היום הם חושבים פעמיים אם לנסוע לארה"ב או לישראל. ואני חושבת כי זה יורגש בקרוב".

גולדה עצמה, באה מוילנה. היא דוברת עברית וילנאית: „הבית שלנו היה מלא עברית עד המלחמה. אמא סיימה את הגמנסיה העברית. אולם כשפרצה המלחמה, כל זה נפסק. בבית דברנו אידיש. עברית לא הספיקו ללמד אותי. אבא היתה מקשיבה ל„שדורי־ישראל" ומתרגמת לנו את הדברים".

גולדה שייכת למשפחת העלית של פעילי ציון. „כבר לפני 25 שנה הגשנו בקשה לעלות לישראל, אולם המאורעות התגלגלו אחרת. אבא היה פעיל עליה, נתפס ונשפט ל־10 שנות מאסר ועבודת פרך באיזור בפתי רחוק ביותר. אמא ואני ואחי הוגלנו לסיביר, וחיכינו שם 10 שנים עד שאבא השתחרר. לאחר שחרורו של אבא — היינו עוד שנתיים בסיביר עד שהרשו לנו לחזור לווילנה ושוב הצפנו את משרד ההגירה לקבל אשרות יציאה ורק בשנת 1971 הצלחנו לצאת".

ומי חשב אז שאזכה לכה שזכיתי השבוע, לחוות כיצד מעניקים לבני דרגת קצין בטקס סיום קורס קצינים בבה"ד".

ובכל זאת אנו שואלים את גולדה המכירה היטב את העולים המגיעים מלם. מדוע לאחר שנים של צפייה להגיע לישראל, רבים שינו את דעתם ומחפשים להגר ממקום למקום?

מסבירה גולדה: „אני חושבת כי אלו שחשבו להגיע לישראל, לעלות ל„ארץ אבותם" אותה שכבה קטנה של ציונים שנולדו כך, עלו לארץ השתדרו בה ואפילו אם לא השתדרו ידעו שהגיעו למחוז חפצם. שאר העולים שמעו על ארץ ישראל, זה היה קשור אצלם במשהו מיסטי, של הרפש. אולם לא היתה להם תודעה של היסטוריה יהודית. ישנם רבים שראו לראשונה את שמו של הרצל רק על גבי השטר של 100 לירות שקבלו בבואם לארץ. עתה כשנפתחה להם הדרך אל החופש, הם מחפשים, רצים ממקום למקום אני מכירה כאלו שהגיעו לכאן, עזבו, יצאו לארצות אחרות ושוב חזרו. הם עדיין אינם צריכים להושיט להם יד אוהדת חמה".

(סוף בעמוד 8)

חובש קרבי בגולני

מאת יהושע שמש

בשבוע שלאחר יום הכיפורים תשל"ד אמור היה להתקיים כנס של חטיבת „גולני", לציון מלאת 25 שנה להקמתה. אלא שבכנס זה לא התקיים, כמובן. החטיבה, כצה"ל כולו, נקראה אל הדגל ולוחמיה רשמו דפים נאדרי גבורה בקורותיה של מלחמת יום הכיפורים, תוך ששילמו מחיר דמים כבד. השבוע, באיחור של שנה ורבע התקיים בירושלים כנס „גולני", לאחר שמלחמת יום הכיפורים ומלחמת ההתשה שבעקבותיה הוסיפו לגיבושה ולגאוות היחידה הטבועה עמוק בלב כל אחד מלוחמיה.

בעבר הלא־רחוק לא היה „גולני" שם נרדף לחטיבה, שלוחמיה גאים להיות בה. בשנים האחרונות נשתנה מצב זה מן הקצה אל הקצה. כיום, משקושר אתה שיחה עם חייל „גולני", חש אתה בעליל בגאות היחידה ובתחושת ההזדהות העמוקה, שנצרפו בכור אש הקרבות. כך אומר לנו הסמל מרק מילר, חובש קרבי בחטיבה: „בגולני אתה חי עם העם שלך, אתה חש ביופי של העם שלך, שיש משהו המלכד את כולנו, שכולנו שווים. בגולני באים החיילים מכל שכבות העם והם מהווים החתך נאכן של אוכלוסיית המדינה. כולם הופכים לחטיבת לוחמים מגובשת, שכולם בה שווים ומלוכדים".

מרק מילר הגיע ל„גולני" „במקרה". מרק עלה ארצה לפני שש שנים מדרום־אפריקה עם הוריו, אחיו ואחותו. אבי המשפחה, שהיה בעל שרשרת חנויות בדרום־אפריקה, הקנה לילדיו חינוך דתי וציוני. הם למדו בבית הספר „תיאודור הרצל" בפורט אליזבט. בבואם לארץ, עברו בני משפחת מילר לירושלים. מרק למד בבית־ספר התיכון „מעלה", התגייס לנח"ל במסגרת גרעין בני עקיבא „הראל" מירושלים, היה בשלית בעין הנצי"ב ובהיאחזות משואה. לאחר מכן עבר לקורס חובשים. „מקצוע החובש הקרבי משך אותי", הוא מספר. „במשפחתנו יש כמה רופאים ומנעורי שאפתי לעסוק ברפואה. חשבתי כי מקצוע החובשות מתאים לנטיותי. שאיפתי היתה להיות חובש ביחידה קרבית".

● חשופים לאש המיגים

ואכן, הגשים מרק את שאיפתו. כשפרצה המלחמה נלקחו אנשי קורס החובשים והועברו ליחידות שונות. מרק הועבר ל„גולני" וצורף לתאג"ד (תחנת איסוף גדודית) ולפלוגת חיל רפואה חטיבתית). מרק, הצנום, חבוש הכיפה הסרוגה, בלונדי וכחול עיניים, מדבר בטון עינייני, בצניעות בלתי מעושה. הוא מדבר בשטף, כשבמבטאו ניכרים עקבות בולטים של היגוי אנגלו־סקסי, ונזכר בחלק מחוויות המלחמה העקובה מדם: „כשהגעתי למלחמה, זה היה בשבילי ממש פתאומי וקשה היה לי לחשוב על עצמי כחובש במלחמה. יחד עם הרופא סרן (מיל.) מיקי. יצאתי למוצב שלרגלי החרמון, שם התקפה הסיירת על־ידי „מיגים" סוריים, וכמה חבר'ה נפצעו קשה. אחד מהם, קצין בסיירת בשם קובי, נפגע מרסיס במוח ובקושי נשם. ד"ר מיקי הכניס קנה לתוך צינור הנשימה שלו. ושיפל בו. בינתיים חזרו ה„מיגים" והמציצו שוב את המקום. כולם רצו לתפוס מחסה להסתתר ושנינו נשארנו חשופים לאש המטוסים. המשכנו לטפל בפצוע, ולא נפגענו. לבסוף פינו את הבחור באמבולנס, הכניסו לו אינפוזיות והעבירו אותו לבית חולים רמב"ם בחיפה. במשך זמן רב שכב מחוסר הכרה, אך לפני חדשיים סיפרו לי כי הוא כבר עוסק בפתרון תרגילים במתמטיקה. בעת תקיפת ה„מיגים" חשתי בעוצמתה של המלחמה. כשנסעתי באמבולנס וראיתי את הגוויות השחורות, כשהכול מסביב היה אפוף בריח אידם, הרגשתי כי הדבר הראשון שאני רוצה לעשות אחרי המלחמה הוא להחזיק בידי תינוק — לחוש ביצור חי".

בעת כיבוש החרמון היה מרק באמבולנס בברכת־רם. כוח של „גולני" הגיע חמישה ק"מ לפני הרכבל העליון, ולפתע נפתחה עליו אש כבדה של מארב סורי, שירה בבזוקה „ר.פ.ג'י" וכלי נשק אחרים. הטנק שבראש הטור נפגע וחסם את התנועה. הלוחמים ניסו לצעוד ברגל ושלושה מהם נפגעו ושכבו במרחק של 300 מטר מהטנק הפגוע, ואף אחד לא יכול היה להגיע אליהם, כי המקום היה נתון לצליפות המארב הסורי. רס"ן איציק, קצין אפסנאות, שנהרג במלחמת ההתשה בגולן, סיפר למרק שיש פצועים על הכביש וביקש ממנו לרוץ אליהם ולטפל בהם. מרק רץ בזהירות למקום, וכשהגיע לשם נוכח לדעת כי אחד הפצועים מת מפצעיו. מיד החל לטפל בשני הפצועים האחרים, וכשהסתבר כי אחד מהם אינו מסוגל ללכת, חזר החובש אל מקום כינוס הכוח, השפיע על ארבעה לוחמים לבוא עמו אל הפצוע ויחד נשאוהו משם על אלונקה.

● התגברות על הפחד

האם לא חש פחד. בעת הגשת עזרה ראשונה, תחת אש? מרק: „מושרשת בי אמונה שהכול בידי ה' ואין מה לפחד. ברור, שאין להסתכן סתם ואסור לקחת צ'אנסים. אבל אני מרגיש שצריך לעשות מה שאני יכול וחייב לעשות, ואם שוכב חייל פצוע, הרי מישהו חייב לבוא ולהגיש לו עזרה. אתה חייב לקחת יוזמה, ואם מתעורר פחד — עליך להתעלם ממנו ולפעול בצורה היעילה ביותר. בתור אדם ובתור חובש, עליך לעשות כל מה שניתן כדי להציל חיי חבר. הרגשה זו, בצירוף האמונה שהכול בידי שמים, מסלקות רגשי פחד".

מוסיף מרק: „עבודת החובש הקרבי רצופה בעצבות ובכאב. הבכי הראשון בשעת הקרב הוא, ,חובש, חובש, נפצעתי'. אתה חש מיד באווירה של הכאב והצער והבכי. אתה מתחיל מיד בהגשת עזרה ראשונה ובטיפולים, ובאותה עת עליך להילחם. לחובש חסרה אותה הרגשה מתוקה של ניצחון, שהוא נלחם של שאר הלוחמים. אתה עושה את תפקידך, מרגיש שבטיפול שלך אתה עושה הכול כדי להציל חיי אדם. אם אתה מצליח — הרגשתך טובה והסיפוק גדול, אך אין לך ההרגשה המתוקה של כיבוש, של ניצחון".

מרק התנסה גם בטיפול באזרחים. „כשאתה מטפל בחיילים פצועים", הוא אומר, „אתה חושב לעצמך: במלחמה כמו במלחמה, עם כל הצער והכאב הכרוך בכך. אך כשאתה מטפל באזרח, ההרגשה שונה. בעת פעולת המחבלים בנהריה עזרתי לרופא מיקי ועוד שני רופאים לטפל באשה שנפצעה קשה. ניסינו לעשות כל מה שניתן לעשות, אך האשה נפטרה בבית החולים. בעת הטיפול באשה זו, שהיתה יכולה להיות אמי, התרגשתי בפעם הראשונה בפעולת הגשת עזרה רפואית. אז הרגשתי בצורה חריפה באיזה מצב נתונה מדינת ישראל".

● טיפול בחיילי אויב

האם נזדמן לו להגיש עזרה ראשונה גם לחיילי אויב? „כן. כשעליך להגיש עזרה ראשונה לשבוי, אתה נותן את הטיפול הראוי, אפילו שהרגשות מעורבים. בעת כיבוש החרמון, כשמודדים לך שיש חייל סורי פצוע, אתה ניגש אליו, נותן לו להשוב כי זה בעצם אחד שרצה להרוג אותך, את הטיפול הטוב ביותר, כפי שלימדו אותך. בלי ומדוע להציל את חייו. אחרי זה אתה אולי מתפלא על עצמך, אך באותו זמן אתה עושה זאת בלי מחשבה מעין זו. לפעמים, כשאתה מכניס את האינפוזיה, אתה תופס את עצמך ושואל: מדוע בעצם אני עושה זאת? אך כולם ממלאים תפקיד זה ברצון".

מאז מלחמת יום הכיפורים השתתף מרק במספר פעולות מעבר לגבול. „כשנשלחים לפוצץ בית, למשל, אין אתה חש ברגש של שנאה אישית כלפי המחבל שאת ביתו יש לפוצץ. אתה מגיע לכפר, שומע אשה צורחת, ילד בוכה, וחש רגשות מעורבים. אתה רואה לנגד עיניך בני אדם, אך חייב לעשות את המוטל עליך. כשיוצא אדם יחף, אתה נכנס לבית ומוציא בשבילו זוג נעליים. כשיוצא אדם מהבית, כשבחוץ רוח וגשם, אתה מביא לו מעיל גשם. אלה בני אדם ויש להתייחס אליהם בתור שכאלה".

● הכרה מתוך בחירה

מרק הגיע, כאמור, ל„גולני", „במקרה", ונשאר בחטיבה מרצון. האם כבחור דתי לא העדיף לחזור לנח"ל, כדי להישאר במסגרת דתית עם חבריו? מרק: „בזמן המלחמה מילאתי את תפקידי באופן כללי. אחרי המלחמה הרגשתי את ההרגשה של אהבת היחידה ורציתי להישאר עם האנשים שנלחמתי עמם. את הסיבות שבגללן התלבטתי אם להישאר ב„גולני" היתה, שבגרעין הנח"ל אני חי במסגרת דתית, ואילו כאן עלי לפעול ביוזמתי כדי ליצור לעצמי מתכונת מתאימה לקיום אורח־חיים דתי. בסופו של דבר, החלטתי להישאר ב„גולני", ודווקא במסגרת זאת הגעתי להכרה יותר עמוקה של הדת. כאן הייתי מוכרח ליזום בעצמי, לחשוב בעצמי. היו ויכוחים רבים בנושאי דת עם החבר'ה, ומתוך כך הגעתי יותר לשכנוע עצמי. הספקתי לקרוא הרבה ספרי דת, ולאחר הוויכוחים ושמיעת הדעות המנוגדות, היתה לי האפשרות להגיע להכרה מתוך בחירה. לא משום שהורי חינכו אותי כך ולא משום שאני חי בחברה כזו, אלא משום שאני החלטתי כי ברצוני ללכת בדרך זו".

ומה יחסם של שאר חבריו, שברובם אינם דתיים? „היחס הוא של הערכה. בזמן המלחמה הרגשתי ביחס של הערכה שהגיעה בקנאה. תמיד היה לידי תור של חברים שרצו להניח תפילין. במלחמה היה רק יום אחד שבו לא הצלחתי להניח תפילין. בסוכות, כשהיינו בתוך שטח סוריה, הגיע הרב של היחידה, הרב פזי, ונתן לנו ארבעה מינים. כשעמדתי התפללתי בעת הקרבות, צמדו אנשים והסתכלו עלי כעל מישהו כיהודי. אינני חושב שיש בי משהו כיהודי — אני קיבלתי חינוך כזה והם לא קיבלו, ולכן אנו נוהגים אחרת. כולנו שווים, ולכל אחד יש אמונה. המתבטאת בצורות שונות".

מרק עבר במלחמת יום הכיפורים, במלחמת ההתשה שבעקבותיה ובפעולות כוונות בעבר לגבול, חוויות רבות, (שרבות מהן הנציח ביומן שניהל), חש בנוראות המלחמה ובנוראותיה — ובמשך אותה תקופה נתעמקה ונתחזקה בו ההרגשה של גאוות היחידה. וכפי שאומר הצעיר, שעלה לפני שש שנים מדרום־אפריקה: „בנח"ל קיבלתי את אהבת הארץ, בגולני קיבלתי את אהבת העם".

هكذا من الاصل

מכנז מן הארשיף

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

תזונה טבעית לעור יפה

פירוש המלה קוסמטיקה מיוונית (קוסמוס).

נשים רבות מפורשות ואת הלפה ולמעשה. כלומר מורחות את עצמן, מסיירות — בקרמים ותמציות, מרימות כבימול עיני כי את צבע הרוח לבנה שעה והמרמות לעצמן שהן יפות. אך לעבור כבר שעה כבר כשהשתמשה הקרמים הללו מהרבות באה ההמצאה ומוכתרת על פניהן, וכתגלה העור המקומט הכבד עור. בשפה הנ״ל מאמינה האמריה „אדם הינו זה שהוא אוכל״.

אחד הגורמים החשובים של עור יפה ובריא — זו התזונה. ואם תילוקי דעה בענין זה בכל שהתזונה תהיה יותר טבעית כן יראה העור עדה מקובל יותר טבעי. מכיוון שהמאכל הטבעי המורכב מפרי וירק בעיקר מספק לעור את אותם היסודות מהם מורכבים הקרמים פרט להוספות והיפיגציות כימיקלים כימיים מזיקים אחרים. המזון המעולה הספק לעור ראשית כל „קרב להוסיף, כי הרכיב שבפרי והירק הינו המים המתבטאים ב־85% — 95% (מומחי עור אומרים להוסיף על כנה לשמור על איזון נוזלות בעור — לפחות 12 — 10 כוסות מים ליום).

הכי טוב כמובן מים פשוטים או כעורבים בכיצי פירות טבעיים. אין להמתיק את האוכל או השתיה במקום סוכר עם דבש כי כמו הסוכר כן הדבש הנמצא בתוך האוכל הינו תוסס ומתסיס על ידי זה הגורם להמיצות יתר. את הדבש יש לנצל לשתיית בוקר — על קיבה ריקה עם מים פושרים 3—2 כוסות כמסייע לפעולת המעיים. (כפית דבש טבעי על 1 כוס מים). כמובן בתוספת אבות כוון המסוגלים לספק אנרגיה וחומרי חילוף להידוש התאים. ע״י כך נשמרת גם פעילות הקינה של הבלוטות בגוף המפרישות הורמונים ושומרות על הספקת הרמונים נכונה לגוף, אפילו כשהגוף הולך ומזדקן, התהליך ביאלוגי אחרון זה אין לבלום ע״י קרמים יש רק בהירה להזדקן בחן או להתענג. שהרי לא מדובר כאן בבובות מלאכותיות שאין להן בעיות עור רקמטים, אלא באנשים חיים. לכן טבעי ומובן שעם הגיל העור הולך ומתקמט. רק את צורת הקמטים ומספרם ואת גוון העור הרענן יכולה לקבוע כל אחת מאתנו על ידי שמירת כללי תזונה נכונים בשילוב כללים אחרים של אורח חיים תקינים.

בשמירה החיונית של הגוף ע״י הספקת מזונות טבעיים יש עוד כלל אחד שהינו לא פחות הטוב מהזנת הגוף. וזהי התרקנות הגוף במידה רצויה מכל פסולת אם זה ע״י הקיבה והמעיים או ע״י הכליות והשלפוחית או הזעה ע״י העור יש צורך דהוף להפעיל את אברי ההפרשה והנשימה בגוף. עצירות כרונית גורמת לעור נקודות שחורות, מצב רוח רע, והרבקה כללית רעה. ומכאן גם לקימוט ייתר העור. וכאן המזון הטבעי יכול לעזור לתרום את חלקו על הצד הטוב ביותר בניקוי הגוף והעור כאחד.

חשיבות מיוחדת לעור היא אויר צח. לכן יש להשתדל לנצל האויר בחוץ ובבית ביום ובלילה. לישון עם חלונות פתוחים הן בחורף והן בקיץ. רחצות בים ובבית, גם הם אמצעים טבעיים לשמירה העור כן השתזפות ללא הגזמה ½ שעה בבוקר עד שעה 10. אמבטיות הרפיה, תרגילי הרפיה והתעמלות בכלל, עבודה ומנוחה באיזון מלא. כל אלו יבטיחו שיהי משקל לגוף ושקט־נפשי — יופי חיוניות לעור.

ניתן לומר שכמו בכל שטחי החיים — גם בשטח היופי — התעשיה הצליחה להרכיב תכשירים „מועילים״ ביותר מבחינת היופי (אבל כפי שהזכרנו כבר אך ורק ליופי חיצוני).

לפעמים האם „המטופחת״ הדורתה המטויחות בכל תכשירי הקוסמטיקה המודרניים בראית יותר צעירה מבתה הלא מטופחת בכיכול שעדיין איננה משתמשת בתכשירים קוסמטיים כל שהם. נוסף למחירים הגבוהים של תכשירי קוסמטיקה עהינו נטל כבד על התקציב המשפחתי הרי מתנגד להם בהרבה מקרים גם הטבע. ועדים אנו להרבה מקרים של אלרגיות חריפות, נזלת, שיעול, כוויות בעור, עיניים נפוחות, מחלות ועד שונות ויש בציינים שהרבה צבעים קוסמטיים כהוים חומרים קרצינוגניים הגורמים לגוף על ידי גירויים שונים לא טבעיים לגידולים שונים.

מומחים ורופאים אחראיים מבליצים כיום על טיפול באמצעים טבעיים וביתיים אך בראש וראשונה הדגש על הזנה כללית ונכונה של הגוף.ויותר על מבקים גלידות, עוגות, וכו׳ וכו׳. במקומם ישמשו לנו על הצד הטוב ביותר הפרי והירק הטבעי הנמצא בכל בית ובכל עונה. הויטאמינים הנחוצים לעור ביותר המגינים עליו הם במיוחד הויטאמינים: A. B. C. D.

המזונות המכילים את הויטאמינים שנזכרו לעיל:

ויטאמין A נמצא בפירות הקיץ והחורף. כגון המישמש, המילון, הדלעת, המנגו, האפרסמון הגזר הבטטה הפאפאיה, הגמבו וכו׳.

ויטאמין B נמצא בענבים, צימוקים, בהדרים, באפרסקים, בגרעיני תבואה מלאים, אגוזים המנות בוטנים לא קלויים, שקדים, תמרים, תאנים, פטרוזיליה B12 ובתה קומפרי.

הויטאמין C בתות שדה, במילון, בתפוחים, בכרובית, ברוב חי, גמבו, פלפל, גויאבות, בהדרים למיניהם, בפטרוזיליה וכו׳.

הויטאמין D מתקבל בעיקר מקרניה של השמש הוא מאפשר לגוף לקלוט בצורה נאותה את הסידן הנחוץ לו. כן הוא נמצא בשמן דגים, בחלמון ביצה, בשומן חלב, פרט הויטאמין D ההפך בצורת קרני השמש לויטאמין D נמצא בשערים, פטריות, אצות ים. עודף ויטאמין שנלקחים בתרופות גורם להרעלה.

ויטמין E

חסרונו גורם ניוון שרירים, נמצא בנבט, חיטה, שמן נבטי חיטה, נבטי הירס, בורעי שמן, בפירות־הדר, בתמניות, בפקן, שקדים, בוטנים, שמן סויה, פולי סויה, בבטטות, תפוחים, בכבנות, בחסה, גזר, באפונה ירוקה ובשעועית, המנגה, שמן דגים, חלמון ביצה, חלב ובשר.

הויטאמין E שומר גם על ויטאמין A נגד חמצון.

הויטאמין F

נמצא בחומצות השומן הבלתי רוויה ההשובות ביותר לשמירת עור תקין והן החומצה הלינולאית והאריכידונית. הם נמצאים בעיקר בשמני מאכל (שבשימוש חסובה לגוף בכלל ולעור בפרט). הם נמצאים בצירקר בשמן כותנה, חריע, שמן חבניות, שמן תירס, סויה, ובמידה יותר קטנה בשמן זית, באבוקדו אגוזי פיקן. יש להוסיף לסלט ירקות ולכל אוכל אחרי הבישול. (ללא טיגון)! מהמינרלים החשובים לעור ולהרגשה כללית טובה, בכלל שגם זה מרכיב חשוב לעור יפה. הינו הסידן. כירוע פצעים —ביחוד פצעי בגרות אינם נרפאים בקל אם יש מחסור בסידן. העור נהפך למחוספס. וכפי שציינו כבר ויטאמין D עוזר לקליטת הסידן בגוף, ומקבלים אותו בעיקר בעזרת קרני השמש, חצי שעה שיזוף בשמש אפילו חלקי בלבד חשוב מאד.

זרחן חסרונו גורם להפרעה בהילוף החומרים. מציאותו גורמת לפעולתה התקינה של ויטאמינים מקבי B. מהסורד גורם ליתר חורין בעור. נמצא בשפע בעולם הצומח וגם בחי. בעיקר מצוי בפירות הקיץ בעלי הכולה נמוכה של סוכר ועמילן כמו האבטיח המילון המלפפון.

גפרית הגופרית חשובה מאד לעור, לשערות ולציפורניים. היא עוזרת לשחרר את הגוף כרעלים שונים חסרונה גורם לשבירה ציפורניים ושערות. ולהפרעות בעיכול. נמצא בעיקר בבוטנים לא קלויים, שקדים, פקן, עדשים, כרפס, שעועית, כרוביה, בצל, שום, שבולת שועל, תמרים והאגוס. וכהחי חלמון ביצה כבד, לב, בשר.

האשלגן אחד המינרלים החשובים והנחוצים לפעולה הקינה של השרירים הלב, האשלגן עוזר לגוף בהפרשת מימיו. חסרונו גורם לעיניים אדומות, עייפות, ולאבדן הברק שלהן. האשלגן נמצא בשפע בעולם הצומח והחי ובעיקר נמצא בכמויות גדולות בפירות הקיץ כמו אבטיח, מלפפון, מלון, אבוקדו וכו׳, גזר בננות הפרים, תאנים יבשות וירקות, תמרים וצימוקים, פולי סויה, פטרוזיליה וכו׳.

ברזל אחד היסודות החשובים לגוף ועור האדם זהו הברזל. שרובו נמצא בהמוגלובין ושתפקידו של ההמוגלובין להעביר החמצן מהריאות אל כל חלקי הגוף. חסרונו גורם לאנמיה (חורסרדים). מזונות עשירים בברזל: תות־שדה, כרוב עלים, חסה חרד, שקדים, כוסמת, דוחן, דורה, תבואה מלאה, תמביות, חומוס, שומשום, סויה, חלבית, הרביה, פירות מיובשים, חלמון ביצה, סמול.

האבץ יסוד חשוב לעור ולשער נמצא בעיקר בחלב ובצירה, גרעיני תבואה מלאים, ירקות וכו׳.

וכעת נעבור לאמצעים חיצוניים טבעיים כעזרה לעור גמיש ויפה. בצורת קרמים מסכות או תחבושות.

א. חלב הינו אחד מסודות היופי העתיקים ביותר. אך אני מציעה כיום השימוש בחלב בצורת לבן. כאמצעי לניקוי. ואמצעי מעודד לעור. הלבן הוא גם יותר נח מהחלב היות שהוא מוצק ולא נוזלי. ודומה לכל קרם קוסמטי תעשייתי. מורחים אותו בשכבה די עבה על כל חלקי הפנים בסיבובים כלפי מעלה לכיוון הרקות. נותנים ליבשו 15 — 10 דקות.

אחר כך בא לעזרתנו הדבש גם הדבש הינו מוצר קוסמטי טבעי עתיק. כאן יש לציין הדבש צריך היות גגובש וטבעי ולא מורתח ונוזלי. גבישי הסוכר הטבעי ע״י הדבש עוזר לעסות את העור ולעוררו. הדבש מוסיף ברק ויופי לעור מטהים את הדבש 15 דקה. אחר־כך מעסים את העור של הפנים בשכבה שליטית עם רסק דק של מלפפון ירוק שרוסק על קליפתו הירוקה הכלילה הריבה מגנזיום המרגיע את העצבים העור. גם אותו משאירים כ־15 דקות אחר־כך שוטפים את הפנים במים פושרים ותיכף אחרי זה במים קרים. מנגבים במגבת פרוטה רכה ולחה. (לא יבשה!) באותה צורה ובאותו אופן ניתן להשתמש במסכות עם כל ירק ופרי, כגון חצאי אפרסקים. מעסים בקלות את העור בסיבובים על כל הפנים. בתות שדה, בחצאי תפוח, או חצאי קלמנטינות בחצאי תפוחי אדמה חיים, פלחי מילון ואבטיחים גם מצליחים מאד לרענן ולבנן בחום הקיץ, את העור.

ג. ואחרי כולם בא להשלים „קרם המלפפון״ אותו לרסק דק כפי שהוכרזי ויש לנצלו במשך ¾ שנה שהינו מצוי בארצנו. כי זה מוצר קוסמטי זול וחשוב ביותר. לעור יבש ניתן להוסיף כפית שמן זית לרסק המלפפון ועל ידי זה מתקבל קרם לזנת משובחה. לעסות את העור וכעבור 15 דקות לנגב עם כפית גיר רכה. באין מלפפון — משתמשים עם חצאי פרי הדר, תפוזים, כן בגיל קשיש יותר מקובל להיעזר בטיפול בעור על ידי אדים, של מים רותחים עם קמילן תה, פעם ליומיים 10 — 5 דקות ויש לעשותו בזהירות מהחת כיסוי ראש. לפני שניגשים לעלות את האדים מעסים את הפנים היטב עם מעט שמן זית טבעי או דבש זה מונע מכוויות לעור רגיש.

נגד מצה מקומט וקמטי עיניים טוב לעשות תחבושות קרות ממי תפודים 10 — 5 דקות טובלים מגבה פרוסה קטנה במי התפודים וסוחטים אותה לא לגמרי יבש. שמים על המצה. העיניים ועל זה מכסים עם פיסת ניילון ועליו מגבת פרוסה יבשה. שוכבים במנוחה כ־15 דקות. אותם התחבושות ניתן לעשות גם מקמילן תה קר. או מכתם מים רגילים. או מקומפרי או פאפיה תה.

לעיבורת עיניים עייפות והכרויקה.

טוב האמצעי הישן נושן של קיף שטיפת העיניים בכוס מים קרים במשך שלוש פעמים ביום בבוקר בקומך בצהריים ובערב לפני לכתך לישון. לוקחים 1 כוס מים קרים מלאה, מכניסים בה קודם עין אחת ואחר ספירת 50 מיצמוצים לכל הכיוונים עם העין והחורים על אותו הרגיל עם העין השניה.

להזנת השער בצורה טבעית מומלץ: ½ שעה לפני החפיפה לעסות 5 דקות את כל הראש עם השער בשמן זית טבעי, (ע״י אצבעות טבולות בשמן) אחר עיסוי השמן עוטפים את השער להצי שעה במטפחת. אחר־כך חופפים היטב במים חמים. המשתמש בסבון מומלץ על סבון תינוקות ואחר כך שוטפים את השיער במי סרפד מורתח וסחוט היטב. 2 חופנים עלי סרפד מיובשים עם אחד ותצי ליטר מים בתוספת מיץ משני ליכונים. לא מייבשים את השער אלא אוספים אותו עם כל המים במגבת פרוטה. משאירים את המגבת כשעה 2 — 1 אחר מכן תופתעו מהשער היפה שקבלו. שער שהחזור לו ימי נעוריו.

צילה לופינק

סוודר שלם — בשעתיים

האם היית מאמינה, שסוודר זה עם רוכסן סקנדינבית (ז׳אקרד) את יכולה לסרוג לבבך תוך שעתיים בלבד, ובפחות בכי ארגשים לירות אפילו אם מעולם לא סרגת!...

לחברת אסקימל מכונת סריגה ביתית חדישה, מכונה אוטומטית לחלוטין המועלת על עקרון כרטיסים דהמכאת אוטומטי. במכונה זו היא פרי מחקר ותיכנון מן השנים עשרה שנים שנערך ביפן והמאפשר לך לסרוג בביתך שפע של דוגמאות הרגיה, ז׳אקרד, אריגה בשני צבעים ורביות עם 24 עיניים.

הפעולה של המכונה פשוטה ביותר: לאחר שבחרים את הכרטיס עם הדוגמא הרצויה מכניסים את הכרטיס למקומו ואז מניעים את „המנעול״ הלוך ושוב והדוגמא שנבחרה מופיעה לנגד עיניכם. אין צורך להציב מחטים או להחליף חוטים הדמבנה עושה זאת מעצמה באופן אוטומטי.

הפריטים גם במכוור הצמר בלבד — מכוור הצמר בהרבה מכוור מחוגה, ופרט זה חשוב ביותר בתקופה זו שבה מחיריים היום עם גבוהים ועולים מיום ליום.

עכשיו אפשר לסרוג במשך שעה בפחות כבדים כבר הכל אופנה לכל המשפחה. אפשר לארוג בדים לפי המטר ולתפור בהם כיסוי לכיסוי לכיסויים לכריות ולהבות ואפילו שמיכות.

החברה נותנת הדרכה חינם לכל רוכשי המכונה.

נפתחה שנת האשה הבין-לאומית

ירושלים, (עתים) — ישראל קיבלה את החלטת עצרת האו״ם לקיים בשנה את „שנת האשה הבין־לאומית״, והיא נפתחה ביום ג׳ אחר הצהריים על ידי נשיא המדינה, פרופ׳ אפריים קציר, בטכסס נשואי ישראל בבירה.

במעמד הפתיחה השתתפו צרים, ומקיום הצורה לשעבר יו״ר ש. אלוני, ויקים ותברות כנסת, נשות הכבל הדיפלומטי, נציגי האו״ם והמוזמנים.

מרת סוניה הרצוג, יו״ר מועצת ארגוני הנשים בישראל, נשאה דברים על מקומותה של „שנת האשה הבין־לאומית״ כאשר בין מעשים על פי החלטת עצרה בכאו״ם. עם זאת הביעה את אכזבת מקולה בנשר בין בהחלטה הצגני ישראליות של ארגון הקיבוץ הבירתה של האו״ם — אונסקו — וקריאה לכל ארגוני הנשים בעולם למחות נגדה ולהתבנע מכל שיתוף פעולה עם אונסקו כל עוד קיבלת בתוקפה ההחלטה המפלה לרעה את ישראל, כנוגד לרוח הבוחין בין העמים ומטרות.

הנשיא קציר, שהכריז על פתיחת „שנת האשה הבין־לאומית״, הצביע על ההשגים אשר להם זכה מעמד האשה בישראל, כן מעמד קידומה של המדינה — אשר הדוכה על מגילת עצמאותה את עקרון שוויון הזכויות „לכל אזרחי המדינה ללא הבדל גזע, צבע ומין״, והן בכריזתה הסוציאלית, עם הקיקת החוק שיוויון הזכויות לאשה כ־1951, לפיו דין אחד לאשה ולגבר בישראל.

הנשיא הקיר, כי דרוש עוד ליקון את המערכת המשפטית הדתית הפרטית למען קידום מעמדה של האשה, בקבעו שבוולות כי „המשמאל של הנשים הוא גדול לאין ערוך מזה של הגברים, הן מבחינה גנאית והן מבחינה שכליית״.

פרופ׳ קציר קרא לגברים למלא את חלקם במאמץ להעלאת מעמד האשה, לצם כגון חברה מבדה דוקא יותר.

הנשיא קציר, ראש הממשלה י. רבין ויו״ר הכנסת י. ישעיהו, המבד על המברה והשמה בדבר הכרזת „שנת האשה הבין־לאומית״. בהכרזה זו נקראים הגברים, הנשים, המוסדות והארגונים השונים ל„לשתף פעולה כדי לשוות לשנה האשה בישראל תוכן ומשמעות על ידי החקיקה ועל ידי חינוך ומתן המדריכים ושירותים, שיאפשרו לנשים למלא תפקידי גבוהי יותר בפיתוח המדינה ובקידום השלום״.

גם יתר המכתבים התבו על משמעות.

שח מט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

גרינפלד מקום 8—7 באליפות אירופה לנוער — נאן אלוף אירופה לנוער

יהודה גרינפלד נציג ישראל לאליפות לנוער עד גיל 19, שהתקיימה בעיר ההולנדית גרוניגנן חלק את המקומות 8־7. באליפות זכה האנגלי ג׳ון נאן שחלק את המקום הראשון עם ההונגרי סקלי. אולם הצאוהיו של נאן במקודמות היו עדיפות. לגרינפלד היה זה הישג נאה בהתחרות בה נטלו חלק 28 כשהתפים מכל רחבי אירופה.

הדירוג הסופי מבמר: 2־1. נאן וסקלי 6 נק׳ כ״א, 5־3. בורקובסקי, אנדרי־סטרן ופודוליני 5½ נק׳ כ״א 6. שנייה — 5 נק׳ 8־7. גרינפלד וביקסל 3½ נק׳, 9. דיקס — 2½ נק׳ 10. בייגון — 2 נק׳

משחקי שמינית הגמר מגיעים לסיומם

משחקי שלב שמינית גמר אליפות הארץ נערכים בבתים ברחבי הארץ מגיעים לסיומם. מרבית הבתים כבר הסתיימו ובאחרים יסתיימו המשחקים בימים אלו. במנצחי שמינית הגמר יחד עם בעלי דרגות שניה, ראשונה, ומוצמד לאמן יתחילו לאמנות בחודש פברואר בשלב רבע הגמר.

להלן שמות העולים לרבע הגמר מ־22 בתים שהסתיימו:

„הפועל״ רמת יוסף: ברגנון, יריחו הירשקוביץ. „הפועל״ רעננה: ירח דותן, „הפועל״ ירושלים: בית א׳ — מרק לוין, איתי ארצי. בית ב׳ — ריסרכן יונתן, איב ראובן. „הפועל״ כפר סבא: נועם סוקר. גבעתיים: דב שכטר, אלי ניידורף. „בית נגלר״ קרית חיים: בית א׳ — חנוביה עטרנברג, אלי בונה, בית ב׳ — אלי מדר, יהודה פריד. פתח־תקוה: נועם מרגלית, אליעזר רונן. „הפועל״ קריה נה: בני שוברס, אחי ברגיל, „הפועל״ הדר הכרמל: אריה גרי, דוד הלוי, דוד פרוליך. מרכז התנור הליאבים: בית א׳ — שרגא מרדכי, וייסמן בני, בית ב׳ — נועם סופר, אריה וילנר. חדרה: גדעון ליס. „לספרי״ תל־אביב: נפתלי שמשי, גד ססל, „אל־על״: אלי גלילי. „הפועל״ חולון: דב איסרס, יואב רביד. „הפועל״ שער הנגב: יונתן רווה, נחום שרגאי. דימונה: ברוך שסיין, גבי מוראל. אשיא ירד שלים: עמיהוד גבו, מרדכי אשור. פתח־תקוה: בית א׳ — יצחק עזרא, יואב יאיר, בית ב׳ רפי לוי, יעקב בנימין.

משחק רדיופוני בשחמט צוויג — צ׳רניאק

אנו כפנים השיכת לב חובבי השחמט כי בידי ערב לאחר ההדירה החדשות של השעה 20.00 משודרים כמסעי המשחק הרדיופוני בשחמט בין משה צ׳רניאק (ישראל) לארנה צוויג (נורבגיה). 6 המסעים הראשונים היו: 1. ב3 ג5 2. רבב ג5 3. הז 3 פ6ו 4. פ5ו רז4 5. הז ר5ז 6. ר5ב+ פרד7 (צ׳רניאק בשחק בכלים הצחורים).

■

האמן הישראלי הצעיר דורון ליבור מייצג את ישראל בתחרות נוער בינלאומית המתקיימת בימים אלו בשבדיה.

קרפוב חתן „האוסקר השחמטאי״ — 1974

רב אמן אנטולי קרפוב יריבו של „בובי״ פישר לכתר העולמי בשחמט נבחר ע״י עתונאי השחמט בעולם כתחקן המצטיין לשנת 1974. הפרס נקרא „האוסקר השחמטאי״.

אין ספק כי בחירתו של קרפוב הצעיר מוצדקת לאור עבודת היותו השחקן הבולט ביותר בשנה החולפת. פישר עצמו שזכה בעבר בפרס 3 פעמים נמנע לאחרונה מלהופיע בתחרויות שחמט בינלאומיות וכעדיף להסתתר. בעבר זכה כתר קרפוב „באוסקר השחמטאי״. כן זכו בו בוריס ספאסקי — פעמיים. והדני בנט לרסן פעם אחת.

התחרות הבינלאומית באוולוס (ספרד) — 1974. הההימה בנצחון רב אמן אדוריאן מהונגריה שצבר 8½ נק׳ מ־11 משחקים, להלן משחק של המנצח.

סיציליאנית
(גופה הרקטן)

אדוריאן	אלסמיף
1. הב ג5 2. פ3ו ר6ו 3. ג4 ג:ד4	
4. פ:ד4 פ6ו 5. פגג 3ג6 6. רז3 רז7	
7. ו3 פג6 8. מהד2 0־0־0 9. רג4	
רד7 10. 0־0־0 צגג8 11. רבב שהג5	
12. הח4 פ4ג 13. ר:ג4 צ:ג4 14. ת5	
פ:ה5 15. ה5 פ6ו 16. ה5! (רבג7	
פ:ז4 17. מהב3 צ:ג3!) פ:ז4 (—	
ד:ה5 17. ו:ז4 ר:ה5 18.	
כהב צהג8! (עדיף — ר:ז4 19. צדז1	
וההר! 20. מהת4 ח5) 19. צ:ח7ז	
כ:ח7 20. מהח4 + ב8ו 21. צדב1 ה6	
22. מה7 + מ8ו 23. רח6 + מה7 24.	
ר5ז + רו6 25. ר6ו + מ:61 26.	
צדו1 + כהב (— מ5ו 27. פה4 + מ:ז4	
28. מה:ו(7 27. פ3ו + פו6 28.	
פז:ב + השחור נכנע.	

הגנת שני הפרשים
(תחרות צעירים דניה — 1974)

פאורניה	מי
1. ה4 ה5 2. פז3 פגג6 3. פצג5 פו6	
4. ד4 ה:ד4 5. פד5 יה7 6. ר4ו 6ז	
7. פ,ד4 פ:ד5 8. ה:ד5 פ:ז4 9.	
כה:ג4 0־0 10. ב6ו רו6 11. 0־0־0	
א15 12. רד7 ד7 13. צדוו צהגג	
14. ח4 ג5 15. ב5 ג4 16. ו51 רה5	
17. ח5 ג4 18. ר:ה7+!! כ:ה7 19.	
ו6ז + 6:ה1 (— כ8ה 20. ה8ו (20.	
ח:ו6+ כ8ה 21. ר5ה! מהג7 (—	
ר6ו 22. ו4 עם האיום צ8ה +) 22.	
מהד6! השחור נכנע.	

מדוע נעדרים עובדים מעבודה?

(סוף מעמוד 6)

מחלה ופגיעה בעבודה במקרה של ביטוח נוסף בחברות ביטוח. כבר״ב בוצע כאלטרנטיבה להטיל גם על תשלומי ביטוח נוסף.

תופעה אופיינית הקיימת אצל צדדים צעירים בעיקר היא ניצול חלק ניכר מכיסת ימי הזכות העומדים לרשותם לחופשה מחלה בתשלום להיעדרות שאינה קשורה למצבה בריאות. בהתחשב בקלות שבה אפשר לקבל העודת מחלה אין זו בעיה למי שרוצה לנצל לרעה זכות זו. עובדים אלה רואים באי ניצול ימי זכות אלה כהפסד ימי הופשה פוטנציאליים. לצעירים אין כל תמריץ לצבור ימי מחלה לגיל מבוגר יותר, שבו גדולה ההסתברות למחלות ממושכות. בכדי להגבר על בעיה זו מוצע להבהן אפשרות של דיפרנציאציה של ימי זכות למחלה בתשלום, בהתאם לגיל העובד וכן אפשרות הפרה של יתרות בלתי מנוצלות של ימי זכות אלה. כבר״ב מוצע לאפשר העברה של צבירת ימי מחלה במקום עבודה אחד למקומו החדש בכיסת ביטוח מחלה אחת לשנית. כעבור זכן כסרים עקבע לאחר צבירה של מספר ימים מסוים ניתן יהיה להמיר חלק מיתרה בלתי מנוצלת של ימי מחלה ביימי חופש.

רופאים הנתונים בלחץ...

חלק נכבד מההיעדרות יש לתלות בסדרי הרפואה הקיימים, ידוע שרופאים נתונים לא אחת בלחץ של עובדים למתן תעודות רפואיות במקרים שאין בהם סיבה רפואית מספקה להישארותו של העובד בבית, זאת עקב רצונם של העובדים להיאר בבית מבלי שייגרם להם הפסד שכר ומהרגשה שניתן לקבל בקלות תעודה רפואית גם אם אין הצדקה רפואית מלאה לכך. הרופאים, לעומת זאת, אינם יודעים את המשמעות וההשלכות שיש למתן תעודות ללא הצדקה. חלק כותם נהוג בליברליות יתירה במתן תעודות מחלה. לפי הצעה תיערך פעולת הסברה מקיפה בקרב הרופאים להקפדה יתר במתן תעודת מחלה. במקביל לכך תוגבר הביקורת על התעודות הן ע״י גוף ביכוזי, שבו יששתתפו גם רופאים, והן ע״י קופות הגמל. לפעולה זו יעזור גם קשר יותר הדוק בין רופא התעשייה ורופא המשפחה. הצעה נוספת היא ליזום תקיקה שתחייב מקומות עבודה להעסיק רופא. אחות או ריפא. בעשרה. הלקיה או מלאה — בהתאם לגודל המפעל ואופיו. דבר זה יכנע עזיבת העבודה ע״י עובדים שגבבו קל בעבודה או שחשים ברע בזמן העבודה, לקבלת עזרה רפואית.

לדעת המומחים חיוני למנוע מצבים שבהם עובדים הנעדרים מעבודתם עקב מחלה או תאונה לא יבואו בביתם ויעסקו בפעילויות שיפוצו בבריאותם או שהתם ינצלו את ההיעדרות לרעה. כדי למנוע זאת יתגייסו העובדים להמצא בבתיהם בשעות מסויימות שיקבעו.

שינוי סדרי העבודה

גורמים ארגוניים, מוסדיים ומינהליים אף הם מביאים להיעדרות עובדים. אחד העיקריים שבהם הוא סדרי העבודה במשרדים ובמוסדות. הללו אינם מקבלים קהל אחה״צ, בימים ד׳ או בימים אחרים ולעתים מקבלים אחה״צ אין עובדים בוססבים בזמן זה או שזמן קבלת הקהל קצר. לכן נעדרים עובדים מעבודתם לצורך סידורים. המוצא מכך הוא פשוט: להבטיח כי משרדים ומוסדות ציבור יתנו שירות לציבור בשעות שיאפשרו קבלה שירות גם לאלה שעובדים במשך היום. אגב, באחרונה הנהיג משרד הפנים לנסיון קבלה קהל במרשם התושבים גם בשעות הערב.

אחת ההצעות המכביינות היא להנהיג יום עבודה בניע בשלא כל העובדים יבואו לעבודה ויעזבו אותה באותה שעה. זה יאפשר לעובדים להמנע מהיעדרויות קצרות בתחילת יום העבודה או בסופו לצורך סידורים. אם יתקבל עקרון זה הם יעשו זאת בהיתר.

המלצת אחרות של ועדת המומחים מתייחסות להקמת מעונה יום באזורי התעשיה שבהן יש ריכוזי נשים עובדות; העובד יחויב לקחת באופן רציף לפחות מהצית מימי החופשה השנתית המגיעים לו; בהסכמים הקיבוציים יקבע כי עובד חייב להודיע תוך 24 שעות על היעדרותו, סיבתה וכמכה. למפעלים יומלץ להנהיג תמריצים לעובדים מתמידים בעבודה.

מהנדסים עולים „עושים הכרה״

(סוף מעמוד 7)

לקרב אותם אל בני הארץ. ישנם סיכונים לעולים מרוסיה, שמעולם לא ביקרו עם ילידי הארץ והשפה הרוסית מבשיכה לשלוט ברחוב ובחנות״. לרבים מהם אין תודעה ישראלית, מעולם לא למדו עליה ובעיית הבכחון, הצבא מעיקה עליהם וגורמת לשיקולי בשירה בדרך״.

השינוי לטובה — הפרחים...

שהחנו עם המהנדס אנטולי קליבן. המשתתף בסמינר האשר הגיע לפני שלושה חודשים מאודיסה. בריה״מ עבד כמהנדס תוכניות בניין, וטרוטו בעיקר מבני צבור גדולים ובתי הרושת לעשרות אלפי איש. „ההולתי כמו כל יהודי, בצורה קשה. היתי פועל בניין, ובלילה למדתי באוניברסיטה. שש שנים הייתי פועל עד שקבלתי את הדיפלומה, ועכשיו אני כבר 11 שנה מהנדס כדופלם״. על ישראל שמע לראשונה לאחר מלחמת ששת הימים. „אז רציתי לבוא לארץ. לא הייתי ציוני, איני יודע כה זה, אבל רציתי לבוא לארץ של היהודים. רציתי תמיד שכל היהודים יהיו יהודי״.

כשאנו שואלים אותו על רשמיו מהארץ — עונה הוא בחיוך רב, אם כי הוא מוכן לעשות הבדל בין הציפיות שהיו לו לפני בואו, על אף מכתבי חבריו לבין אלו שראה במו עיניו.

אומר אנטולי: „השנוי לטובה שראיתי התבטא קודם כל. בעצים, בירק, בפרחים, הסברתי שאני בא למדבר. האנשים שפגשתי הם הרבה יותר טובים מכה שתיארו לי. מצד שני לא האמנתי שהארץ היא כל כך קטנה, שאין צורך לבנות בה׳ הרושת גדולים, רק בניינים קטנים. ההפלאתי גם מהתקבל של העבודה. מדוע לא עובדים בבניין, מדוע לא עובדים גם בלילה. צריך לבנות להחיש בסעתים. אם הסדרים אנשים אפשר להביא מכל מקום, הרי כל מפעל מכניס כספי״.

בקורות הצליה שהתחלו באוד בשנת 1974, בכל אופן עדיין בגיעים יהודים גם בארצות אחרות להתעניין באפשרות עלייתם. בספר לנו הימנו: „התקופה הגדולה של העליה היהודית בעליה היתה בשנים של 1968, כיד לאחר מלחמת ששת הימים. היהודים שלנו היא שהראתה להם את האפשרויות להתהדר. באה החלה נסיגה בהתעניינות. גם הכבישר צרכנו פנפט ליכל יהודים בבראזיל, כאי כדי לבדוק אפשרויות קליטה. ועד קבוצה עוזבת להגיע. אבל בסכם הימנו: „יש לנו עליה מבחירה המוצבות, אותה אנו צריכים לקלוט טוב, וקליטה טובה פירושה עליה גדולה יותר״.

פקודת האפוטרופוס הכללי, 1944

הודעה

להווי ידוע כי יש בדעת האפוטרופוס הכללי להגיש לבית המשפט המחוזי בקשות למתן צווים לפי סעיף 35 לפקודת האפוטרופוס הכללי בנוגע לעזבונות המפורטים כדלהלן:

בבית המשפט המחוזי בירושלים

הרב יהודה אריה לייב עורן; אנה לבי.

ירושלים, י״ט טבת תשל״ה 2.1.1975

י. צדיקאורי, עו״ד
סגן האפוטרופוס הכללי

כה לחי!

בין השפעה לכוח פוליטי

(סוף מעמוד 4)

מה גרעין האמת שבתם, הצביע עבודה בפעם השניה כפלים יהודים מאשר בפעם הראשונה, וזאת בגלל עמדתו לישראל. אך רוב השלוה היהודיים ביתן למק גובר, שלדעת המחבר היה מועמד כושל מלכתחילה.

לפיתוח של הכתוב, וגורסים ללא קץ ותרמה, קשה להם, כנראה לבעל המוסר והמצפון הרגישים יותר שביניהם, להטיל עצמם על הכתובת. אך יש יוצאים מן הכלל כמארוון מאנדל, מושלה של מדינת מריאלאנד. הוא מצליח מאד בכל הפקידה. לבות היותו „ראש״ הכנסיה האפסקופאלית במדינתו, בתוקף זוקא ישנה מלפני הרבה שנים. הוא בא לכנסיה יעורך תפילה ביחד עם הכומר, בדומה לכל השירותים האחרים, שעליו לספק לקהל בוחריו.

סיום של הספר של סטיבן ד. איזאאקס, שאינו פוסק הלכות ומוצא מסקנות. הוא מתאר ומספר על הבעיות ועל האישים. אך לאנשים הדתוקים מן ההורי האמריקאי הוא משמש ספר אינפורמאטיבי, הנשען קוים ומגמות, בפרשה חשובה ביותר של השיתוף היהודי בחיים הפוליטיים האמריקאיים.

נתבעים ונותנים

המחבר מספר גם על תרומות הכספים של היהודים למועמדים השונים. הם נתבעים ונותנים מכמה סיבות. ראשית, תוהי סיבה מספיקה בהחלט, הם או אבותיהם הגיעו הסוי כול לאמריקה והצליחו ועסרי כספ. בנוסף לכך — חייבים היהודים, כביכול, להסביר כיצד הגיעו לכך ולהצדיק עצמם. הם עסקו בביזנס, בזמן שאחיהם נהרגו ביבואה. ייק להם, כאילו כעין תסביך בנקודה רגישה זו. „הם מראים שהם סרבים, שהם מתקבלים לחברה הלא יהודית, הם מסוגלים לעשות יותר מאשר להרוויח כסף, הם מקבלים במעמד של חשיכיה של היות „בפנים״. זה נותן להם את ההרגשה שיש להם השפעה, ואולי אפילו צורה של כוח. את כל הדברים האלה הם מרויחים יותר במפלגה הדימוקראטית מאשר אצל הריפובליקאנים. לחוגים שלהם סיבה יותר לחזור, ולהם יש מסורות קבועים של מכוח מאילי הכספים התעשיה, הדימוקראטים צעיים יותר ופתוחים יותר״...

המועמדים היהודים, שהופיעו בבחירות לסינאט, לקונגרס, או למשרות מושלי המדינות ולתפקידים אחרים לא נתקלו כמעט בתופעות אנטישמיות, לא בזמן בחירתם ולא לאחר מכן. משאל גאלופ בשנה 1937 העלה, כי מחצית הבוחרים האמריקאנים מוכנים להצביע בעד מועמד יהודי לנשיאות ארצות הברית, אם יתאים לתפקיד. בשנים מאוחרות יותר הודיעו רק שמונה אחוזים מהנשאלים כי יסרבו להצביע עבור יהודי. אך רוב המנהיגים הפוליטיים, וביחוד היהודים שבהם, כופרים בשאלים האלה. הם טוענים, כי אותו האיש העונה במשאל צבורי בחיוב יצביע אחרת לגברי. האנטישמיות קיימת, אם כי לא בצורה, שהיהודים מיוחסים לה. העסקנים היהודים אומרים, כי כנהיגי המפלגות נתפסים לאנטישמיות הרבה יותר מאשר קהל הבוחרים, או, לפחות, הם מאמינים, כי לאנטישמיות יש כוח פוליטי, כאשר הוכח במציאות החיים. מחקרים הוכיחו, כי האנטישמיות רווחת יותר בין התוגים בעלי ההשכלה ובעלי האמצעים יותר מאשר בשכבות הנמוכות, וכפי שמסבירים, הרי: עובדה זו מכיחה, כי חלקם של היהודים הולך וגדל בין התוגים והשכבות האלה.

ספר אינפורמטיבי

המחבר מביא עדותם של מנהיגים ומועמדים יהודים כארמור גולדברג ואחרים, המספרים, כי קשה להם אורח הבחירות האמריקני כי התערבות בין הבחירות, חיפוני ירים,

מסמך הוותיקן

(סוף מעמוד 3)

כביכן מאשר כוח. אף הוא סבור שהמסמך אינו מחדש הרבה במכלול נושאים של יהדות ובצרות. הנקודה החיובית שבו היא גינוי אנטישמיות אלא כביכינו אין מי שדבק באנטישמיות, לפחות לא כלפי חוץ.

ד״ר שאול קולבי מנהל המחלקה לעדות נוצריות במשרד הדתות סבר שיש לראות במסמך זה, רק הנראה ביצוע של המסמך הקודם, אין לשאוף לתוצאות מידיות, אם כי יש בו רצון לדו־שיח תוך ידידות ולא תוך יריבות ושנאה.

ד״ר יעקב הרצוג ז״ל, שהיה אוזן קבוע בוותיקן, וכיפה קשרים עם אלו מעומדים בראשו סיפר לי פעם על שיחה שהיתה לו בוותיקן ביום לבקה התיאולוגית של הקשר בין עם ישראל לארצו. שהנצרות מבחינתה אינה מכירה בו.

אמר ד״ר יעקב הרצוג ז״ל: גם לא היה עם בהיסטוריה שהשפך אמונתו בשיבה לארצו במבנה כה ארוך של אלפי שנות סבל וגלות, כעם היהודי. ועתה זכה לראשית הגשמה של האמונה״.

לא היה בפיהם של בני שיחו להכחיש את דבריו הוזה לו. אלא שמכאן ועד להודאה בפומבי הדרך רחוקה.

יש לראות לכן במסמך זה נדבך נוסף ביחסי הוותיקן היהודות, שבו שום צעד מהפכני, ואינו בו מעמדות שכריעות, שעינם לעורר אשר אי הבנות, אלא להציג לשקט ומהוכיות. היה בקום ללמוד מן הפשרה ביהדות הצבר הקרוב של השואה, הנצרות חייבת לתולל תמורה במצב, בכמה עקרונות, שהביאו לשם דם, ולצמיחה של רצח המוני. משהוא יש תקופים בתופעות אלה, אלא אם הוותיקן היה מגיב בתקופת השואה בידאי שאין לדרוש מבני הנוער העולמי הקיפתבו, שהיא הקופה שחלה פה בה בכוביב לאלילי הגפש, ושונה בעקרון של ישו.

תקציב

(סוף מעמוד 3)

גיים הן בהיקף שכזה. במסגרת מצביעים על „סעיפים חלציים״ לווה הפיתה אמור להכנים 110 מיליון דולר — אך הארצביזואים סבורים שהמכביציים שיקבלו מקור זה יהיה 200 מיליון דולר. בסעיף יבוא מהון מארחיב כמה 200 מיליון דולר — וההערכות בוכה המקורות בדיונים עם הצפר קאים הן שהסעיף זה לא יצין יותר כ־25 מיליון דולר. כמו כן משולר ספק ברשבעית שיכבה בריבוע, כופפים בתחזית, האוצר על 200 כ מליון דולר כתנועות הון להכן בסעיף כזה, כך סבורים כלכלנים — אין כל בשבעות. בכך לא הגירעון התקציבי בירדה ההון — בשנה הבאה.

מובן כאליו כסך הכל זה מה ספק לגבי ביצוע התחזית האוצר הימנון של הגרעון במאזן התשלומים. שוב ודהי שאלת מפתח של תקציב השנה הבאה.

צפויים שינויים באמצע השנה

כביוון שכבר הכל המקודות הם מדים לרשות המקציב הוא נתן קשה לשנותו בשלב זה, בריר הם המרידים יתלבו על הגדלה הקבה במעשי — תוספת כים לשב. הגדלה הריבוי הגרעיני. יותר לכ „ביזבסות״ יתחייבו בשוק — בעיד להן כיסוי בתוספת יצבר המצלים. פירושו של דבר — ה שבת האינפלציה התהלית. של התאוציה הנלוליות.

אולם החרדה הבתכבל עצה לבעשה על הכסים ההכתורים. כי לגמרי שההקציב שיגבש עצה על בפני שינויים רבים בשנצה השב כך היה בבנים בהם היו שכרי ביורים הרבה יותר. כל והמרד שנה עם כל כך הרבה שינויי שאו כפי שיושבים בשנה זו.

יהודים בין שחורים ולבנים

(סוף מעמוד 5)

בית הקדישו אותו לבית כנסת. האם הם שומרי שבת? כי מדבר על שמירת שבת ובלבד שידעו שהם יהודים. אשתו ילידת דרום אפריקה בה כהגרים מפולין דוברת קצת עברית צוברת עם הנשים הצעירות ומסבירה להן מה זאת יהדות.

כבסאו של ר׳ חיים כבן ספרדי טהור, אך מנהגיו אשכנזיים גם הפרלתו בבית הכנסת על טהרה האשכנזיה ולעתים הוא הקורא בתורה בבית הכנסת הגדול בוולווגרוס, קורא במבטא ספרדי ובניגון אשכנזי.

לספרדים אין בית כנסת משלהם בדרום אפריקה. עשירים הם בקרב מליונרים, אך הכסף מעביר את האדם על דעתו. אותה פעם בשנה שבאים להתפלל יכולה להיות גם בבית כנסת אשכנזי...

אנו בהקרבים בגשם לשכונת בריה המאוכלסת יהודים. חנוכה הזוב יש עוד ללכה הערב לחגיגה מכבים הסתדרות הציונית, אך עליה פעם אחרת.

כתיבה במכונה
תלמדו היטב ב־12 שעות
בבית הספר למכתיבה
רימון
ת״א, דיזנגוף 85, טל׳ 281985
שיטה עזורה • פיקוח ממשלתי

מוסד הרב קוק
מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע
ממשנתם של חכמי פראג
חידושים וביאורים
כרך ראשון
מאת
הגאונים
רבי יהונתן אייבשיץ ורבי זרח אוידלין זצ״ל

המחיר: —.20 ל״י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח׳ אלנבי 87 טל׳ 615036